

TILINPÄÄTÖS 2009

Kaupunginhallitus 6.4.2010
Kaupunginvaltuusto 16.6.2010



TILINPÄÄTÖS 2009

Toimittaja:

Lohjan kaupunki

Ulkoasu ja taitto:

Hallinto- ja talouspalvelut, Ulla Långström

Kuvat:

Lohjan kaupunki

Painopaikka:

Karprint Oy

1	TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN JA SISÄLTÖ.....	3
2	YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS.....	4
3	LOHJA TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	5
	3.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA HAASTEET	5
	3.2 VÄESTÖ JA MUUTTOLIIKE	5
	3.3 TONTINMYYPNTI JA RAKENNUSLUVAT.....	8
	3.4 ASUMINEN JA ASUNTOTUOTANTO	8
	3.4.1 Asuntokunnat ja asumisväljyys.....	8
	3.4.2 Asuntotuotanto Lohjalla.....	9
	3.4.3 Vuokra- ja asumisoikeusasuntotilanne.....	9
	3.5 TYÖLLISYYS JA ELINKEINOT	10
4	KAUPUNGIN HALLINTO	13
	4.1 ORGANISAATIO	13
	4.2 TOIMIELIMIEN POLIITTINEN JAKAUMA JA PUHEENJOHTAJAT	14
	4.3 LOHJAN KAUPUNGIN HENKILÖKUNTA	14
5	ALUEELLINEN YHTEISTYÖ	16
	5.1 KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
	5.2 KUNTAYHTYMÄT	16
	5.3 SEUTUYHTEISTYÖ.....	16
6	SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN	18
7	TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	20
	7.1 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN.....	20
	7.2 INVESTOINNIT JA TOIMINNAN RAHOITUS.....	23
	7.3 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	26
	7.4 KOKONAISTULOT JA MENOT.....	28
8	KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	29
	8.1 LOHJAN KONSERNIRAKENNE	29
	8.2 TYTÄRYHTIÖIDEN TÄRKEIMMÄT TAPAHTUMAT	29
	8.3 KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT.....	31
	8.4 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	32
	8.5 KONSERNITASEEN TARKASTELU	33
	8.6 KONSERNIVALVONNAN JÄRJESTÄMINEN.....	35
9	KAUPUNGINHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ	36
	9.1 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY	36
	9.2 ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ.....	36
10	VUODEN 2009 TOIMINTA JA TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	37

10.1	KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMINEN.....	37
10.1.1	Keskusvaalilautakunta	37
10.1.2	Tarkastuslautakunta	37
10.1.3	Yleinen luottamushenkilöhallinto	39
10.1.4	Keskushallinto	40
10.1.5	Sosiaali- ja terveyslautakunta	43
10.1.6	Lohjan perusturvalautakunta.....	44
10.1.7	Opetuslautakunta.....	46
10.1.8	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta.....	48
10.1.9	Tekninen lautakunta.....	52
10.1.10	Ympäristölautakunta.....	55
10.1.11	Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta	57
10.2	TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN (ULKOISET JA SISÄISET ERÄT)	58
10.3	INVESTOINTI- JA RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN.....	62
10.3.1	Investointiosan toteutuminen	63
10.3.2	Rahoituslaskelman toteutuminen (ulkoiset ja sisäiset erät).....	65
10.4	YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA....	67
11	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA LIITETIEDOT	71
11.1	LOHJAN kaupungin TULOSLASKELMA	73
11.2	LOHJAN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA	74
11.3	LOHJAN KAUPUNKI TASE.....	75
11.4	KONSERNITULOSLASKELMA	77
11.5	KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA	78
11.6	KONSERNITASE.....	79
11.7	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT.....	81
11.8	TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT	83
11.9	TASEEN LIITETIEDOT	85
11.10	LOHJAN VESI- JA VIEMÄRILAITOS.....	90
11.11	KÄYTTÖOMAISUUS.....	93
11.12	OMISTUKSET MUISSA YHTIÖISSÄ.....	94
11.13	LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA JA SÄILYTYSTAVOISTA ...	95
12	TILINTARKASTUSKERTOMUS	96
13	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS	99
13.1	TIIVISTELMÄ VUODEN 2009 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KESKEISISTÄ HAVAINNOISTA.....	99
13.1.1	Tarkastuslautakunnan painopistealueet vuoden 2009 arvioinnissa.....	99
13.2	KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	99
13.3	TOIMIALAKOHTAINEN TARKASTELU.....	100

13.3.1	Keskushallinto	100
13.3.2	Sosiaali- ja terveyslautakunta	100
13.3.3	Lohjan perusturvalautakunta.....	101
13.3.4	Opetuslautakunta.....	101
13.3.5	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta.....	102
13.3.6	Tekninen lautakunta.....	102
13.3.7	Ympäristölautakunta	102
13.3.8	Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta	103
13.4	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNAN PAINOPISTEET	103
13.5	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.	104
13.5.1	Arviointiprosessi ja -kriteerit	104
13.6	KAUPUNGIN TALOUDELLINEN ASEMA	105
13.6.1	Talouden kehitys ja kaupungin talousarvion toteutuminen tilikaudella 2009	105
13.6.2	Kaupunkistrategian toteutuminen	107
13.7	VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	108
13.7.1	Yleinen luottamushenkilöhallinto.....	108
13.7.2	Keskushallinto	108
13.7.3	Sosiaali- ja terveyslautakunta	111
13.7.4	Lohjan perusturvalautakunta.....	115
13.7.5	Opetuslautakunta.....	116
13.7.6	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta.....	117
13.7.7	Tekninen lautakunta.....	118
13.7.8	Ympäristölautakunta	119
13.7.9	Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta	121
13.8	INVESTOINNIT JA RAHOITUSLASKELMA/KAUPUNKITASO	122
13.9	KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	123
13.9.1	Konsernintalous ja toiminnalliset muutokset vuonna 2009	123
13.9.2	Energiayhtiöt.....	123
13.9.3	Vuokrataloyhtiöt	124
13.9.4	Yrityspalvelut.....	125
13.9.5	Lohjan Liikuntakeskus Oy (LLK Oy).....	125
13.10	JOHTOPÄÄTÖKSET	127

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2009 tilinpäätöstä tehdään kokonaan toisissa olosuhteissa kuin missä talousarviota syksyllä 2008 laadittiin. Kansainvälinen finanssikriisi muuttui nopeasti pitkäaikaiseksi maailmantalouden taantumaksi. Sen seurauksena vienti ja sitten koko kansantalous koki kahdenkymmenen vuoden takaiseen lamaan verrattavissa olevan pudotuksen.



Lohjan kaupunki reagoi uuteen tilanteeseen nopeasti käynnistämällä alkuvuodesta talousarvion tarkistamisprosessin. Kevään aikana etsittiin ja myös löydettiin toimenpiteet, joilla talousarvion menotaso saatiin vähennettyä noin yhdellä prosentilla. Valmistelun hyvää henkeä auttoi kaupunginhallituksen linjaus, että Lohjan kaupunki ei tässä tilanteessa harkitse lomautusten tai irtisanomisten käyttöä säästötoimenpiteenä. Saimme aikaan tiukan mutta realistisen säästöbudjetin, jossa on myös pysyty. Samalla keskeiset toiminnalliset tavoitteet on pystytty saavuttamaan.

Investointien puolella kaupunki ei pyrkinyt säästöihin, vaan jatkamaan julkista rakentamista vähintään entisellä volyyymilla nyt kun rakentaminen on edullista. Valtion elvytysrahoituksen turvin käynnistettiin kaksi merkittävää kohdetta: seudullinen vesihuoltohanke ja Virkkalan sisäntulotien parantaminen.

Kaupungin tilinpäätöstä voi pitää näissä oloissa varsin hyvänä. Syynä myönteiseen tulokseen ovat sekä tietoinen menojen hallinta että pahimpiin talousennusteisiin nähden positiivisempi tulokehitys. Verotulot eivät pudonneet niin paljon kuin pelättiin, ja valtionosuuksien taso jatkoi nousuaan.

Vuosi 2009 merkitsi Lohjan kaupungille myös toiminnan ja toimialueen laajentumista. Samatkan kuntaliitos toi mukanaan vajaat 1400 uutta kuntalaista. Lisäksi Lohjan kaupunki tuottaa sosiaali- ja terveyspalvelut yhteisessä LOST -organisaatiossa Lohjan, Siuntion, Inkoon ja Karjalohjan asukkaille. Nämä muutokset on pystytty toteuttamaan hyvässä hengessä.

Toiminnan laajentumisesta johtuu, että vuoden 2009 tilinpäätöksen vertailu aiempiin vuosiin ei ole aivan helppoa. Vahva vuosikate ja poistojen jälkeen positiivinen tulos ovat kuitenkin sellaisia aitoja mittareita, joihin voimme olla tyytyväisiä. Lainakanta toki hieman kasvoi, mutta taantuma huomioon ottaen varsin maltillisesti.

Kaiken kaikkiaan Lohjan kaupungin henkilöstö ja päättäjät ansaitsevatkin täyden kiitoksen hienosti hoidetusta toimintavuodesta.

Sitten varoituksen sana. Osa hyvästä tilinpäätöksestä perustuu kertaluontoisiin tai määräaikaisiin eriin. Ja toisaalta taantuma ei vielä ole ohi, eikä tulevasta työllisyys- ja verotulokehityksestä ole mitään varmuutta. Lisäksi valtion puolelta on odotettavissa kuntarahoituksen kiristymistä ensi vuoden eduskuntavaalien jälkeen.

Lohjan kaupungin talouspolitiikkaa voi luonnehtia sanoilla maltillinen, tempoilematon ja määrätietoinen. Tällä linjalla jatkamme kohti seuraavia haasteita.

*Simo Juva
kaupunginjohtaja*

TOIMINTAKERTOMUS

1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMINEN JA SISÄLTÖ

Kuntalain 68 §:n mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka on saatettava valtuuston käsiteltäväksi tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Lisäksi kunnan, jolla on määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernituloslaskelma, konsernin rahoituslaskelma ja konsernitase liitteineen. Kuntalain 67 §:n perusteella kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan kuntalain ja soveltuvin osin kirjanpitolain säännöksiä. Kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kuntajaosto.

Toimintakertomus on osa tilinpäätöstä, jonka sisällöstä säädetään kuntalain 69 §:ssä. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan talouteen ja konsernitaseeseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa tuloslaskelmassa tai taseessa. Tämän tilinpäätöksen toimintakertomuksessa on noudatettu Suomen Kuntaliiton tilinpäätösmallin rakennetta ja sisältöä.

2 YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Finanssikriisiin myötä Suomen vienti romahti vuosien 2008 ja 2009 aikana lähes kolmanneksen huipputasostaan, kun maailmankauppa romahti yhtä aikaa eri puolella maailmaa. Bruttokansantuote putosi vuoden 2009 aikana peräti 7,8 %. Tuotannon pudotus oli poikkeuksellisen suuri muihin euroalueen maihin verrattuna. Taloudessa näkyi taantumien aikana selvä jako kahteen. Teollisuustuotanto sekä rakentaminen romahtivat ja varsinkin monilla metalliteollisuuden aloilla kasvu on vieläkin hapuilevaa. Kaupan alalla ja monilla muilla palvelualoilla taantuma on näkynyt selvästi lievempänä.

Työllisten määrä ja tehdyt työtunnit ovat perinteisesti seuranneet tuotannon kasvuvauhtia tiiviisti yhden tai kahden vuosineljänneksen viiveellä. Jyrkän tuotannon laskun perusteella olisi voitu ennustaa jopa 200 000 työpaikan menetystä. Loppuvuonna 2009 työllisten määrä oli kuitenkin laskenut vain noin 100 000 huipustaan. Odotettua pienemmän laskun selittää osittain erilaiset joustavat työaikajärjestelyt. Työpaikkansa säilyttäneet ovat tehneet lyhyempää päivää tai yritykset ovat lomauttaneet irtisanomisen sijaan. Tehtyjen työtuntien määrä työntekijää kohti on laskenut jo pitkään. Työllisyysaste laski edellisvuoden 70,6 prosentista 68,3 prosenttiin ja työttömyysaste kohosi 8,2 prosenttiin. Alueelliset erot työllisyystilanteessa ovat melko suuria, mutta silti työllisyys on reagoinut samansuuntaisesti eri puolilla maata.

Työttömyyden kasvu ja yritysten heikko tilanne laskivat ansio- ja pääomatuloja viime vuonna selvästi. Ostovoiman kasvu oli kuitenkin tuotannon pudotukseen nähden varsin hyvä palkankorotusten ja alhaisen inflaation sekä veronalennusten ja tulonsiirtojen ansiosta. Julkinen sektori vaimensikin merkittävästi talouskriisin vaikutuksia kotitalouksien tuloihin. Tästä huolimatta kulutus väheni viime vuonna 2,6 %.

Taluskriisin seurauksena hinnat jopa laskivat viime vuonna useana kuukautena ja koko vuonna inflaatio oli nollassa. Hintojen lasku oli seurausta korkojen jyrkästä laskusta ja asuntojen hintojen väliaikaisesta notkahtamisesta sekä elintarvikkeiden ja öljyn halpenemisestä. Maailmantalouden toipuessa hinnat ovat kääntyneet uudelleen nousuun. Erityisesti energiakustannuksia nostaa öljyn kallistuminen ja energiaveronkorotukset.

Kunnat saivat hidastettua menoja kasvu hyvin nopeasti viime vuonna, eikä kuntasektorin alijäämä juurikaan kasvanut. Tänä vuonna kuntien menokuri jatkuu ja sitä auttavat viime vuosia alhaisemmat palkankorotukset. Kasvava menoerä on kuitenkin tulonsiirrot. Kuntien tuloja automaattisesti lisää kiinteistöveron alarajan nosto ja tuloveroprosentin korotus keskimäärin lähes puolella prosenttiyksiköllä. Kokonaisuutena kuntasektorin alijäämä hieman pienenee tänä vuonna.

Talouden tunnuslukujen muutokset	2006	2007	2008*	2009**	2010**	2011**
Bruttokansantuote markkinahintaan	4,9	4,2	1,0	-7,8	1,1	2,1
Kulutus	3,0	2,7	2,0	-1,3	1,3	1,1
Investoinnit	4,8	10,6	-0,2	-13,4	-3,4	3,6
Työllisyysaste, %	68,9	69,9	70,6	68,3	66,4	67,1
Työttömyysaste, %	7,7	6,9	6,4	8,2	10,2	9,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,6	2,5	4,1	0,0	1,5	2,5
Ansiotasoindeksi, muutos, %	3,0	3,4	5,5	3,9	2,8	2,5
Lyhyet korot (Euribor 3kk), %	3,1	4,3	4,8	1,2	1,3	2,5
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10v), %	3,8	4,3	4,3	3,7	3,7	4,5
*Ennuste						
Tiedot: Taloudellinen katsaus, kevät 2010/VM						

Taulukko 1: Talouden tunnuslukujen muutokset

3 LOHJA TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

3.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA HAASTEET

Väestö keskittyy Etelä-Suomeen ja Helsingin metropolialueelle. Asumisväljyyden kasvu, ruokakuntakuntakoon pieneneminen ja omakotitaloihanteen säilyminen yhdessä myötävaikuttavat rakenteen leviämiseen kaupunkiseutujen ulkopuolelle. Elinympäristön laatu ja turvallisuus sekä palveluiden saavutettavuus nähdään yhä tärkeämpänä tekijänä asuinpaikkaa valittaessa. Tässä kehitystrendissä Lohjalla on avainasema liikenteellisen ja ympäristöllisen sijaintinsa ansiosta. Toimintaympäristönä Lohja onkin jo osa metropolialuetta, monipuolinen, kaksikielinen teollisuus- ja koulutuskaupunki.

Liikenne- ja ratkaisuissa Lohjan keskeisenä haasteena on joukkoliikennemuotojen kehittäminen. Erityis- asemaan ovat nousseet rataratkaisut, koska jo pelkästään Lohjalta kulkee YTV-alueelle päivittäin töihin runsaat 4 000 henkeä, mikä on neljännes työssäkäyvistä työvoimasta. Lohjalla käynnissä oleva kaavoitusohjelma pyrkii omalta osaltaan vastaamaan liikenteelliseen ja asuin- ja ympäristölliseen kehityshaasteeseen, mutta toisaalta tuo siitä heijastuvien investointitarpeiden kautta omia paineitaan kuntatalouteen.

Lohjan imago ja tunnettavuus ei ole tutkimuksissa kovin vahva. Vahvuuksina nähdään hyvän asuin- ympäristön turvallisuus ja viihtyisyys, lapsiystävällisyys ja kohtuulliset asumiskustannukset. Heikoimmat arviot tulevat opiskelumahdollisuuksista ja työpaikkojen tarjonnasta. Todellisiin vahvuuksiin perustuvaa imagoa on kehitettävä, koska maineella on suuri merkitys myös vetovoimatekijänä. Väestön ikääntymisen ja elintapojen muutosten myötä terveydenhoitomenot kasvavat, jolloin ennaltaehkäisy ja työkyvyn ylläpidon merkitys kasvaa. Vanhusväestölle suunnattaville palveluille tulee jatkossa olemaan enenevässä määrin kysyntää. Toisaalta on huolehdittava myös nuorison tarpeista, että Lohja näyttäytyisi heille mielekkäänä asuinpaikkana pidemmälläkin tähtäimellä ja sitä kautta osaltaan varmistettaisiin työvoiman saatavuutta tulevaisuudessakin.

Elinkeinorakenteen pohjalta kansainvälisenä haasteena on kilpailun kiristyminen, toimintojen globaali keskittyminen ja verkostoista riippuvuuden kasvu. Lohjalaisittain elinkeinoelämän kehittämisen haasteita ovat perinteisen teollisuuden uusiutumiskyky ja rakennemuutoksen aiheuttamat paineet, uuden yritystoiminnan ja uusien työpaikkojen aikaansaaminen sekä osaamistason nostaminen. Tietoyhteiskuntakehityksessä mukana pysyminen edellyttää tietoverkkojen kattavuutta ja nopeutta. Myös energiakysymykset ja niiden vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja ilmastomuutoksen hillintään on voitava ratkaista.

3.2 VÄESTÖ JA MUUTTOLIIKE

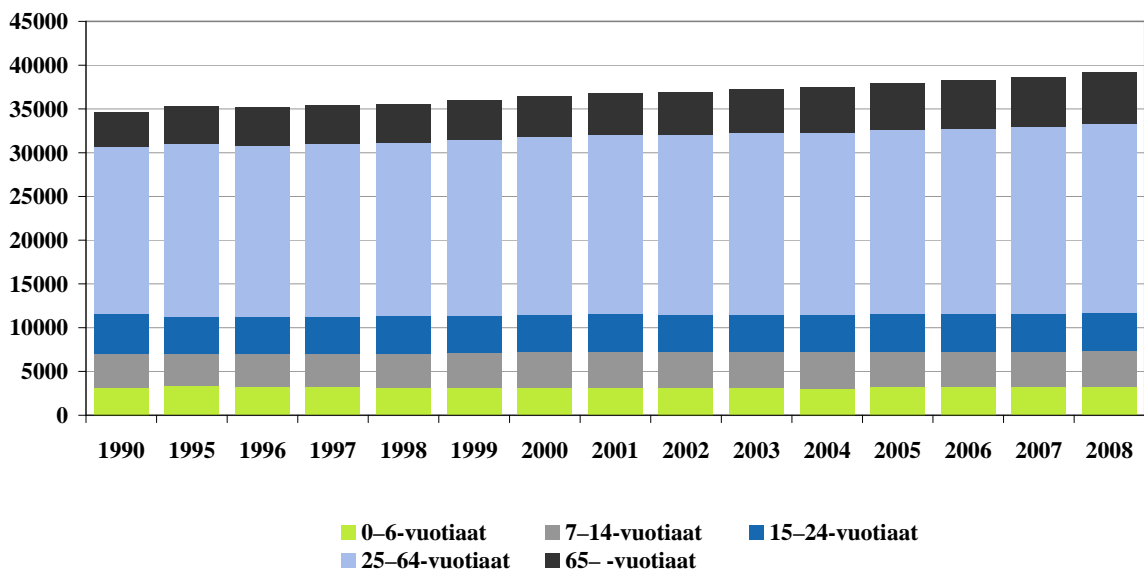
Kaupungin väestömäärä oli vuoden 2009 lopussa 39 334 asukasta. Kasvu edellisestä vuodesta oli 201 asukasta eli 0,51 %. Tämä on selvästi alemmalla tasolla kuin Lohjan noin 1 %:n keskimääräinen vuosittainen väestönkasvu viime vuosina on ollut. Osasyynä tähän on taloudellinen taantuma. Rakennusliikkeet eivät ole rakentaneet markkinoille uustuotantoa, joka olisi houkutellettu muuttajia ja toisaalta työllisyystilanteen epävarmuus ei ole houkutellettu väestöä asunnon vaihtoon.

Lohjan väestöstä noin 44 % asuu Lohjan keskustan osa-alueella, 23 % Pohjois-Lohjalla, 21 % Etelä-Lohjalla ja 12 % Länsi-Lohjalla. Ruotsinkielisen väestön osuus vuonna 2008 oli 4 %.

Syntyneiden määrä oli vuonna 2008 edellisvuotta pienempi (+ 427 lasta). Luonnollinen väestönkasvu oli 123 henkilöä. Nettomuuton osuus vuonna 2008 oli 321 henkilöä eli noin 72 % väestön kokonaiskasvusta (444 henkilöä). Muista kunnista Lohjalle muutti 1 823 henkilöä ja Lohjalta muihin kuntiin 1 624 henkilöä. Vuosina 2002–2008 nettomuutto pääkaupunkiseudun kunnista on vaihdellut 118–271 henkilön välillä ja vuonna 2008 se oli 210. Suurinta muutto on ollut Espoosta. Lähikunnista muuttoliike molempiin suuntiin on suurinta Lohjan ja Vihdin välillä. Muuttovoitto syntyy lapsiperheistä, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Vuonna 2008 eläkeikäisiä (yli 64-vuotiaita) muutti Lohjalle kahta aikaisempaa vuotta vähemmän eli 53. Maahanmuutto lisääntyi v. 2008 edelliseen vuoteen verrattuna ja maastamuutto puolestaan väheni, jolloin nettosiirtolaisuuden määrä kasvoi 71:stä 122:een.

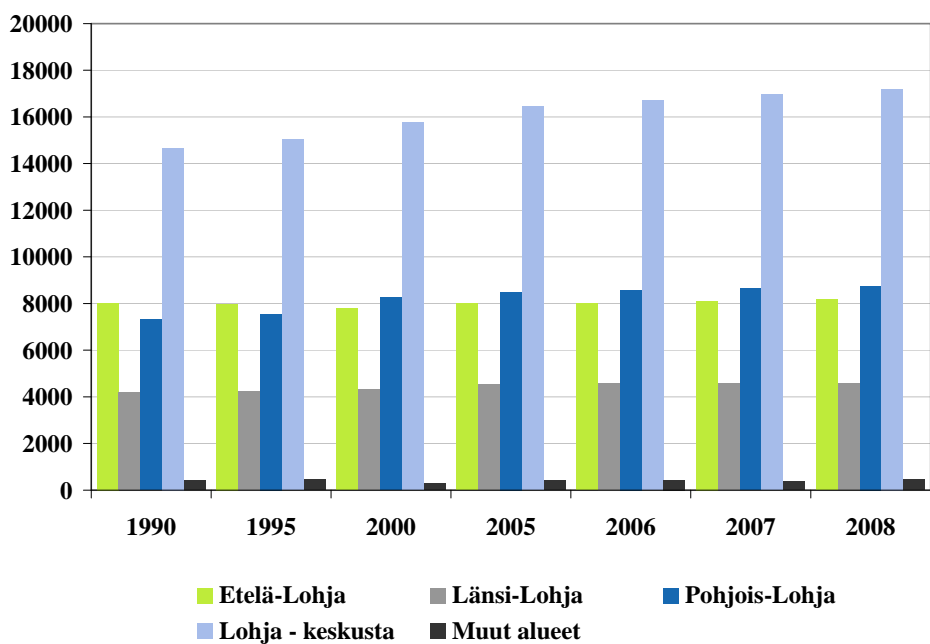
Väestössä nuorten ikäluokkien suhteellinen osuus on ollut vähenevä vuosina 1990–2008. Suurinta vähennys on ollut 15–24-vuotiaiden ikäluokissa, mihin vaikuttaa nuorten poismuutto. Vuodesta 2000 lähtien päivähoito- ja peruskouluikäisten kokonaismäärä on pysynyt lähes ennallaan, mutta ikäryhmän sisällä on vuosittaista vaihtelua. Aikuisväestön määrä on kasvanut erityisesti ikäluokissa 50–64-vuotiaat, mihin vaikuttavat ns. suuret ikäluokat. 25–44-vuotiaiden määrä on vähentynyt ja ikäryhmän suhteellinen osuus väestöstä pienentynyt vuoden 1990 noin 34 %:sta noin 25 %:iin vuonna 2008. Vuonna 2008 vähennystä edellisestä vuodesta oli 124 henkilöä. Yli 65-vuotiaiden määrä on kasvanut kaupungin kaikilla osa-alueilla, mutta vuosina 2000–2008 keskustassa enemmän kuin muilla alueilla yhteensä. Vanhenevan väestön haaste kohdistuu ennen kaikkea palvelurakenteeseen, lähialueen liikenneinfrastruktuurin toimivuuteen ja liikkumispalveluihin sekä asuntopolitiikkaan (esim. asuin ympäristöjen esteettömyyteen liittyvät saneeraustarpeet).

Väestö ikäryhmittäin 1990–2008



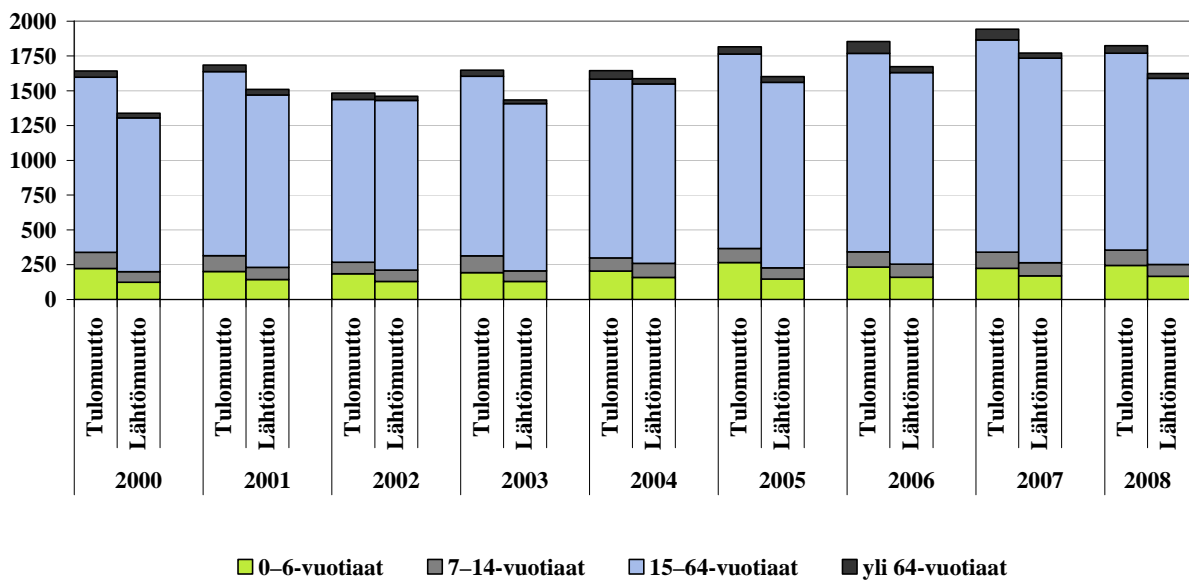
Kaavio 1: Väestö ikäryhmittäin 1990-2008

Väestö osa-alueittain (vuoden 2009 aluerajat)



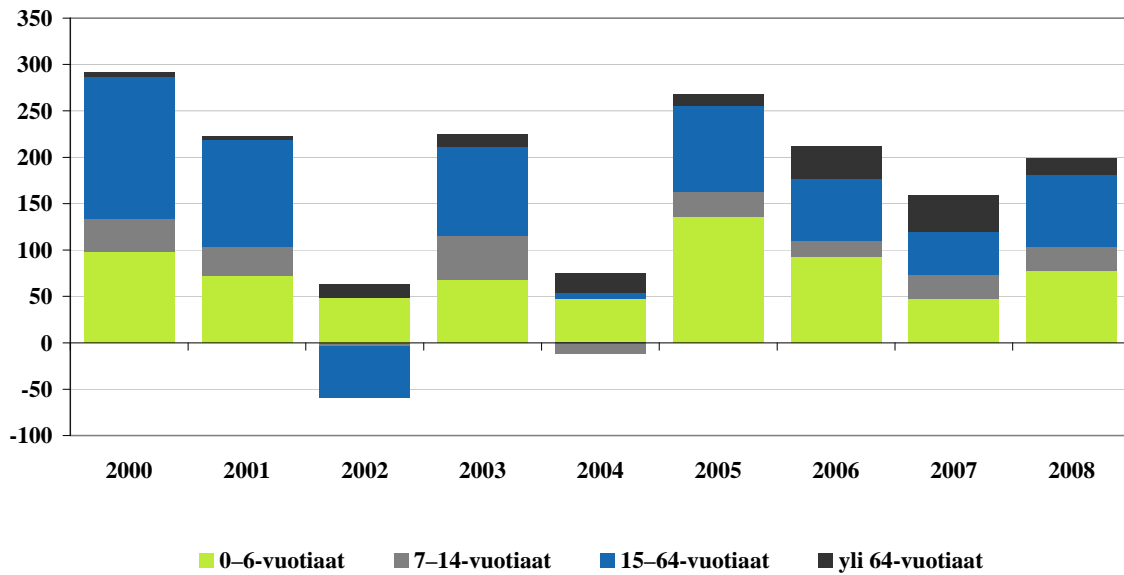
Kaavio 2 Väestö osa-alueittain

Tulo- ja lähtömuutto ikäryhmittäin 2000–2008



Kaavio 3 Tulo- ja lähtömuutto ikäryhmittäin 2000-2008

Nettomuutto ikäryhmittäin 2000–2008



Kaavio 4 Nettomuutto ikäryhmittäin 2000-2008

3.3 TONTINMYYNТИ JA RAKENNUSLUVAT

Kaupunki on myynyt omakotitontteja kaavoitetuilta alueilta keskimäärin 36 tonttia vuodessa ajanjaksoilla 2000–2009. Yksityiset maanomistajat ovat myyneet kaava-alueilta keskimäärin 39 tonttia vuodessa ja haja-asutusalueilta keskimäärin 28 tonttia. Vuonna 2009 tonttien myynti oli selvästi keskimääräisen tason alapuolella ja vastaavat myyntimäärät olivat 13, 32 ja 11. Omakotitonttien ostajista 90 % oli lohjalaisia. Tonttikysyntää olisi järvenrantatonteista, joita ei Lohjalla juurikaan ole tarjolla. Muualla Lohjalla tonttitarjontaa on runsaasti, eli ovatko tarjolla olevat tontit oikeissa paikoissa? Nykyisen vähäisen tonttikysynnän pääsiallinen syy on ollut taloudellinen taantuma.

Kaupungin kaava-alueilta myymien omakotitonttien hinnat olivat vuonna 2009 keskimäärin 30 euroa/m². Yksityisten kaavatonttien keskihinta oli 46 euroa/m².

Vuonna 2009 myönnettiin rakennuslupia uusille asuinrakennuksille 66 kpl, yhteensä 101 asunnolle. Lupia myönnettiin 60 erillispientalolle ja 6 rivitalolle (37 asuntoa). Vuosina 2000–2009 on pientaloille myönnetty keskimäärin 122 lupaa vuodessa ja taloja on valmistunut keskimäärin 119 kpl vuodessa.

Myönnetyt rakennusluvut	2008	2009
erilliset pientalot	78	60
rivi- ja ketjutilat	6	6
asuinkerrostalot	1	0
Valmistuneet rakennukset	2008	2009
erilliset pientalot	123	80
rivi- ja ketjutilat	7	7
asuinkerrostalot	1	0

3.4 ASUMINEN JA ASUNTOTUOTANTO

3.4.1 Asuntokunnat ja asumisväljyys

Kaupungin asuntokanta oli vuoden 2008 lopussa 18 919 asuntoa, joista omakotitaloasuntoja 43,6 %, kerrostaloasuntoja 40 % ja rivitaloasuntoja 14,7 %. Vuosina 2001–2008 kaupungin asuntokanta on

kasvanut 1 920 asunnolla ja asutokuntien määrä 1 698 asutokunnalla. Asutokannan vuosittainen kasvu on ollut keskimäärin 1,5 % ja asutokuntien määrän kasvu 1,5 %, kun taas koko kaupungin väestön kasvu vastaavana aikana oli 0,9 % vuodessa. Tämä kehitys näkyy asumisväljyyden kasvuna, asuntojen pinta-alan kasvamisena sekä toisaalta asutokunnan keskikoon pienentymisenä. Asutokunnan keskikoko vuonna 2008 oli 2,17 henkilöä (2001: 2,26) ja pinta-ala 39,1 m²/henkilö (2001: 36,0 m²/hlö). Asumisväljyys on haja-asutusalueilla taajama-alueita hieman suurempaa, 43 m²/henkilö vuonna 2000. Lohjalla asumisväljyys on siis suurempi kuin keskimäärin Uudellamaalla, jossa se on 36 m² henkilöä kohden. Koko maassa asumisväljyys on 39 m².

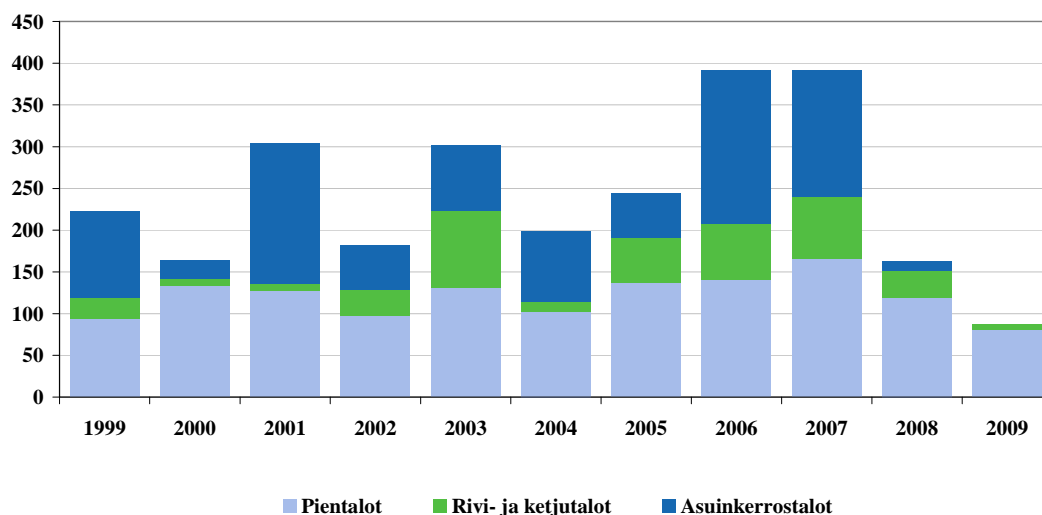
Asutokuntien keskikoon pienentyminen ilmenee myös perhetyyppien muuttumisessa, sillä yksin asuvien määrä kasvaa ja yli 2 henkilön asutokuntien määrä laskee. Yhden henkilön asutokuntia oli 36,5 % kaupungin asutokunnista vuonna 2008, kun vuonna 1990 osuus oli 28 %. Näistä asutokunnista 63 % asui kerrostaloasunnoissa. Valtaosa eli noin 63 % asutokunnista on 2 – 4 henkilön asutokuntia. Yli 65-vuotiaiden asutokuntien määrä vuoden 2008 lopussa oli 4 284, joka on 24 % kaikista asutokunnista. Yli 75-vuotiaiden asutokuntia oli 2 021.

3.4.2 Asutotuotanto Lohjalla

Vuonna 2009 Lohjalla valmistui yhteensä 107 asuntoa, joista valtaosa eli 81 kpl oli omakotitaloja ja loput 26 rivi- tai ketjutaloasuntoja. Valmistuneiden asuntojen määrä laski edellisvuodesta (2008: 164 asuntoa) noin 35 prosenttia, mihin osaltaan vaikutti se, että asuinkerrostaloja ei valmistunut lainkaan. Kaikki rivitaloasunnot valmistuivat Haikariin ja omakotitalot asemakaavoitetuille omakotitaloalueille mm. Vappulaan, Haukkavuoreen ja Vienolaan.

Vuosien 2000–2009 aikana kaupunkiin on valmistunut yhteensä 2 438 asuntoa eli keskimäärin 244 asuntoa vuodessa. Valmistuneiden asuntojen lukumäärä on ylittänyt 300 asuntoa vuosina 2001, 2003, 2006 ja 2007. Kyseisinä vuosina on valmistunut useita kerrostalokohteita. Hajarakentamisen osuus vuosittain valmistuneista omakotitaloista on 2000-luvulla ollut noin 30 %.

Valmistuneet uudet asunot 1999–2009



Kaavio 5 Valmistuneet asunot 1999-2009

3.4.3 Vuokra- ja asumisoikeusasuntotilanne

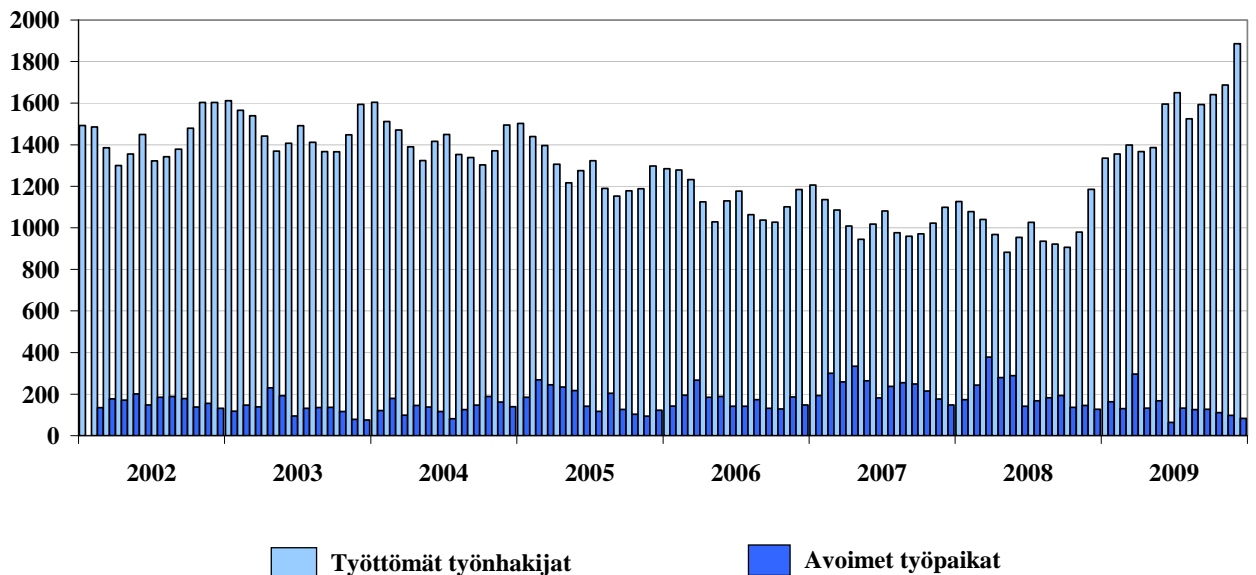
Omistusasuntojen määrä kasvaa, jolloin taas vuokra-asuntojen osuus vähenee. Asunnoista omistusasuntoja oli vuonna 2008 lähes 65 %, vuokra-asuntoja 26 % ja asumisoikeusasuntoja 1,4 %. Vuokra-asunnossa asuvien osuus Lohjalla vuonna 1995 oli vielä lähes 33 %. Uudellamaalla vuokra-asunnoissa asuvien osuus on noin 36 %. Aravavuokra-asuntojen osuus Lohjalla (6,9 asuntoa 100 asukasta kohti) oli vuonna 2008 valtakunnallista keskiarvoa (7,3) alempi. Asumisoikeusasuntojen osuu-

dessa ei viime vuosina ole tapahtunut muutoksia.

3.5 TYÖLLISYYS JA ELINKEINOT

Lohjan työllisyys kääntyi lamavuosien jälkeen nousuun vuonna 1995. Lohjan työttömyysaste pysyi vuosina 2002–2004 keskimäärin 7,7 prosentin tasolla, minkä jälkeen työttömyys alkoi jälleen pienentyä. Tämä näkyi erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien määrän vähenemisenä. Sen sijaan parantunut työllisyystilanne ei koskettanut iäkkäämpiä, yli 50-vuotiaita, joiden määrä on pysynyt samansuuruisena taloustilanteesta riippumatta. Vuoden 2009 aikana työttömyys vaihteli 6,9 ja 9,6 prosentin välillä. Vuoden 2009 joulukuussa työttömiä työnhakijoita oli 1 886 ja työttömyysaste 9,6 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 6,3 %. Erityisen voimakkaasti työttömyys on kohdannut 20–25-vuotiaita, joiden määrä on vuoden 2009 aikana yli kaksinkertaistunut. Avoimia työpaikkoja oli joulukuussa 84. Työttömyydestä huolimatta työvoimakapeikkoja esiintyi yhä useammalla alalla.

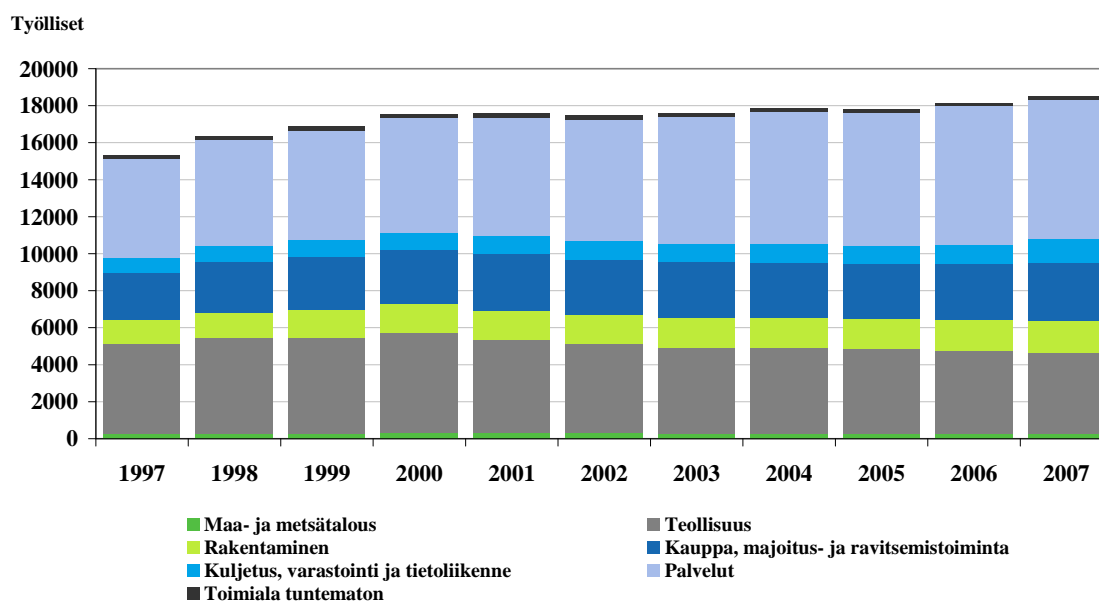
Työttömät työnhakijat / avoimet työpaikat kuukausittain



Kaavio 6 Työttömät työnhakija/avoimet työpaikat kuukausittain 2002-2009

Vuoden 2007 lopullisten tietojen mukaan Lohjalla oli 15 426 työpaikkaa. Suurimmat työllistäjät ovat palvelut ja teollisuus. Vuonna 1997 palvelujen osuus oli 36 %, teollisuuden osuus 32 % sekä kaupan, ravitsemus- ja majoitustoiminnan osuus vajaan 16 % kaikista työpaikoista. Palvelujen osuus on kasvanut ja oli vuonna 2007 43 %. Teollisuuden osuus on pienentynyt noin 23 %:iin, mutta kaupan, ravitsemus- ja majoitustoiminnan osuus on pysynyt noin 15 %:ssa. Maa- ja metsätalouden osuus on 1,5 % kaikista työpaikoista. Logistiikka- ja informaatiosektorin työpaikkojen osuus on vaihdellut 5,6 ja 6,5 %:n välillä vuosina 2000–2007, vuonna 2007 se oli 6,5 %.

Elinkeinorakenne 1997–2007

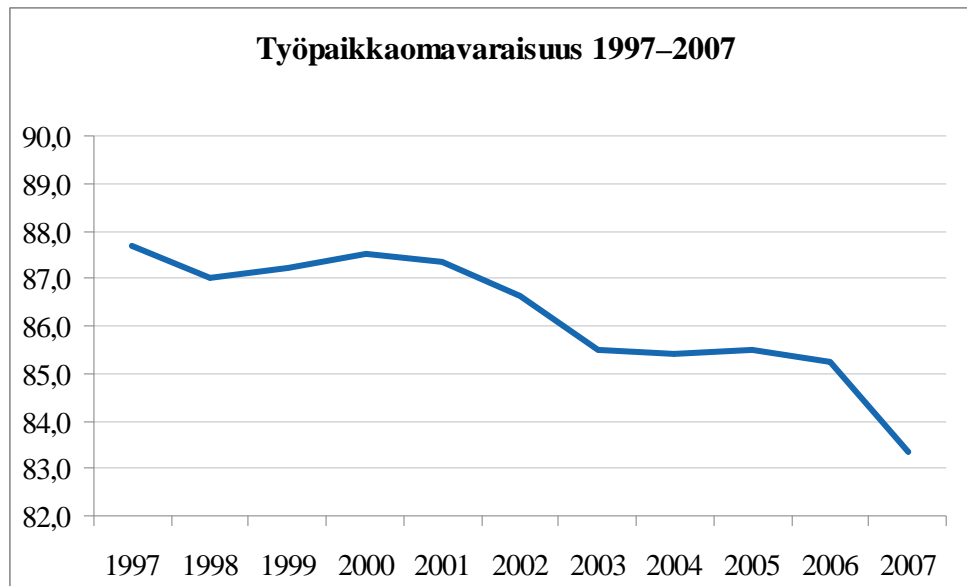


Kaavio 7 Elinkeinorakenne 1997-2007

Länsi-Uusimaa ja pääkaupunkiseutu yhtenäistyvät työssäkäyntialueena. Vuosina 2001–2007 lohjalais-ten pendelöinti pääkaupunkiseudulle on kasvanut 1 042 henkilöllä eli noin 32 %. Muualla kuin omassa kunnassa työssäkäyvien osuus työvoimasta on 37 % eli 6 814 henkilöä, josta pääkaupunkiseudulla työssäkäyjiä on 4 329 henkilöä. Helsingissä käy työssä 1 962 henkilöä, Espoossa 1 827 henkilöä ja Vantaalla 540 henkilöä. Vihdissä käy työssä 738 henkilöä.

Pendelöivien asukkaiden haastattelussa on noussut esille, että Lohjalta pendelöivien asuinpaikan valintaan on vaikuttanut merkittävästi sosiaaliset suhteet ja synnyinseutu, ja useat näistä siirtyisivät mielellään töihin kotikuntaan, jos sopiva paikka olisi tarjolla.

Muista kunnista kävi vuonna 2007 Lohjalla työssä 3 734 henkilöä, joista Vihdistä 675, Nummi-Pusulasta 423, Espoosta 331 ja Helsingistä 345 henkilöä. 2000-luvun aikana Lohjan työpaikkaomavaraisuus on jonkin verran laskenut, mutta on Karkkilan ohella suurimpia läntisellä Uudellamaalla.



Kaavio 8 Lohjan työpaikkaomavaraisuusprosentit vuodesta 1997

Lohjan ja koko Länsi-Uudenmaan elinkeino-omavaraisuus on edelleen hyvä, vaikkakin on ollut laskussa. Uhattuina ovat ne alat, joihin työpaikkaomavaraisuus perustuu, koska Kiina ja muut nyt nopeasti kehittyvät maat alkavat itse tuottaa myös korkean teknologian tuotteita ja tietotaitoa. Osa korkeasta työllisyysasteesta johtuu myös jatkuvasti kasvavasta pendelöinnistä pääkaupunkiseudulle.

4 KAUPUNGIN HALLINTO

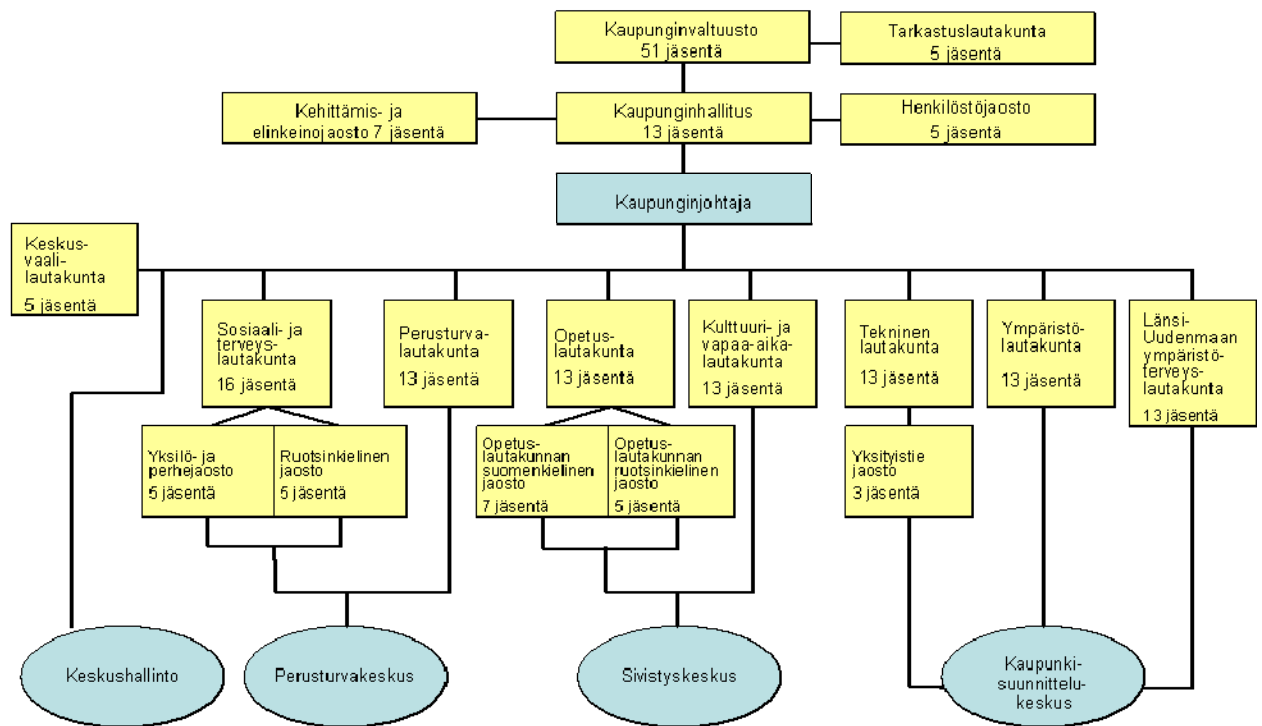
4.1 ORGANISAATIO

Vuoden 2009 alusta lukien toteutui Sammatin kuntaliitos ja käynnistyi Lohjan, Siuntion, Inkoon ja Karjalohjan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alue (LOST). Sammatin ja yhteistoiminta-alueen henkilöstö siirtyi Lohjan kaupungin palvelukseen ja laajentuneesta toiminnasta vastaa Lohjan kaupunki.

Sammatin kuntaliitoksella ei ollut vaikutuksia Lohjan kaupungin organisaatioon. Sen sijaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseksi yhteistoiminta-alueelle muodostettiin Lohjan kaupungin organisaatioon 16 jäseninen sosiaali- ja terveyslautakunta, johon yhteistoiminta-alueen muut kunnat nimeävät yhteensä 6 edustajaa. Lautakunnan alaisena toimii viisijäseniset ruotsinkielinen jaosto sekä yksilö- ja perhejaosto. Lohjan omia, perusturvatoimen muita tehtäviä hoitaa edelleen perusturvalautakunta. Samalla tarkistettiin perustuvakeskuksen henkilöstöorganisaatio.

Myös kaupunkisuunnittelutoimen hallinto-organisaatiota uudistettiin vuoden alusta seudullisessa ympäristöterveyden- ja eläinlääkintähuollossa, jossa vastuullisena lautakuntana aloitti Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta. Lisäksi vuoden alussa tulivat voimaan kaikkien johtosääntöjen muutokset, joilla tarkistettiin henkilöstön ratkaisuvallan liittyviä vastuita..

Lohjan kaupungin organisaatio 1.1.2009



Luottamushenkilöorganisaatio

Viranhaltijaorganisaatio

Kuva 1 Lohjan kaupungin organisaatio vuonna 2009

4.2 TOIMIELIMIEN POLIITTINEN JAKAUMA JA PUHEENJOHTAJAT

Syksyn 2008 kunnallisvaaleissa Lohjan kaupunginvaltuuston voimasuhteet toimikaudelle 2009 – 2012 muotoutuivat seuraavasti:

Kokoomus 14 (+3)
 SDP 14 (-3)
 Vasemmistoliitto 7 (-1)
 Vihreät 6 (+3)
 Keskusta 4 (-1)
 Meidän Lohja 3 (-1)
 RKP 1 (-2)
 Kristillisdemokraatit 1 (+1)
 Perussuomalaiset 1 (+1)

Kokoomus, Keskusta ja RKP muodostavat yhdessä oikeisto- ja keskiryhmien valtuustoryhmän.

Lohjaan liittyneen entisen Sammatin kunnan alueelta valtuustoon valittiin peräti neljä edustajaa. Useimpiin toimintansa aloittaneisiin lautakuntiin ja jaostoihin valittiin normaalin poliittisen menettelyn kautta jäsen Sammatin alueelta. Kuntaliitossopimus takasi lisäksi Sammatin alueelle asiantuntija-paikan niihin toimielimiin, joihin ei muuten tullut valittua Sammatista kotoisin olevaa jäsentä.

Kaupunginhallituksen 13 paikkaa jakautuvat seuraavasti: Kokoomus 4, SDP 4, Vasemmistoliitto 2, Keskusta 1, Vihreät 1 ja Meidän Lohja 1. Valtuuston puheenjohtajaksi valittiin Reijo Siltasaari (SDP) sekä varapuheenjohtajiksi Irene Äyräväinen (KOK) ja Paula Nordström (VIH). Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Jussi Patinen (KOK) sekä varapuheenjohtajiksi Jari Väre (SDP) ja Matti Pajuoja (VAS). Tilinpäätöskertomuksen liiteosaan sisältyy yhteenveto eri toimielinten kokoonpanosta.

4.3 LOHJAN KAUPUNGIN HENKILÖKUNTA

Palvelukeskus	Vakinaiset				Määräaikaiset			Työllistetyt		Oppisopimus		Yht.	Yht. ilman työllistettyjä
	koko-aik.	osa-aik.	osa-aik. eläk.	sivu- toimet	koko-aik.	osa-aik.	sivu- toimet	koko-aik.	osa-aik.	koko-aik.	osa-aik.		
Keskushallinto	67	3	2	0	8	0	0	0	0	1	0	81	81
Perusturvakeskus	617	62	20	0	169	15	5	4	0	14	1	907	903
Sivistyskeskus (sis. sivu-toimintuntio- pett. ja kerho-ohjaajat)	889	98	12	12	212	28	174	4	10	4	5	1448	1434
Kaupunkisuunn. kes.	342	15	8	0	35	3	0	4	0	0	0	407	403
Yhteensä 31.12.2009	1915	178	42	12	424	46	179	12	10	19	6	2843	2821
Yhteensä 31.12.2008	1681	135	39	11	410	45	201	14	4	14	9	2563	2545

Taulukko 2 Lohjan kaupungin henkilökunta 31.12.2009

Lohjan kaupungin palveluksessa oli vuoden 2009 lopussa 2 843 (vuonna 2008: 2 563) henkilöä. Näistä vakinaisia oli 2 147 (1 866), määräaikaisia 649 (656) sekä työllistettyjä ja oppisopimusopiskelijoita 47 (41). Henkilöstön sukupuolijakaumassa miesten osuus laski jonkin verran vuoden 2009 aikana. Miehiä vakinaisesta henkilökunnasta oli 16,1 (17,5) % ja naisia 83,9 (82,3) %. Koko henkilökunnan keski-ikä vuonna 2009 oli 46,0 vuotta (v. 2008: 44,2). Yli 50 -vuotiaita henkilöstöstä oli 1 092 (950) eli 38,4 (37,1) %. Vakinaisesta henkilökunnasta 38,7 % (42,1) on ollut Lohjan kaupungin palveluksessa yli 15 vuotta. Alle viisi vuotta kaupungin palveluksessa olleita on 25,5 (23,3) % vakinaisesta henkilöstöstä.

Eläkkeelle vuonna 2009 jäi 56 henkilöä (v. 2008: 55), joista vanhuuseläkkeelle 32 (24) ja työkyvyttömyyseläkkeelle 4 (12). Osa-aika-eläkkeelle siirtyi 12 (8) työntekijää, osatyökyvyttömyyseläkkeelle 7 (6), kuntoutustuelle 6 (14) ja työttömyyseläkkeelle 4 (2). Osa-aika- ja osatyökyvyttömyyseläkkeille jääneitä ei lasketa eläkkeelle jääneisiin, koska he jatkavat osa-aikatyössä. Työkyvyttömyyseläkkeelle

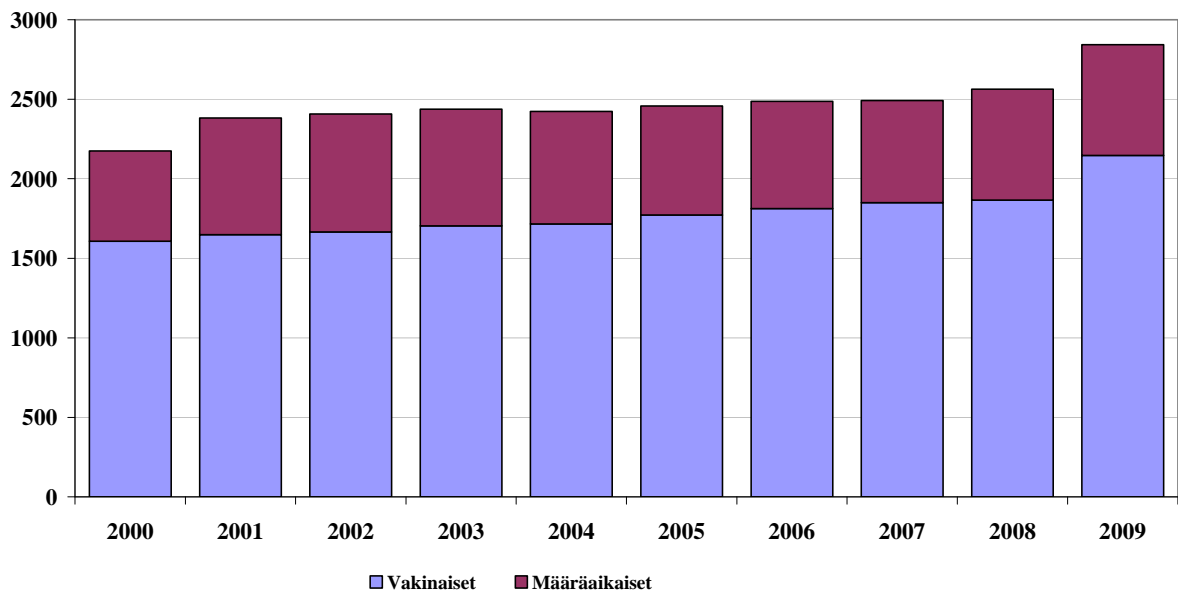
jäätiin ensisijaisesti tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja mielenterveys- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi.

Kaupungin henkilöstöstä 19,1 %:lla on ylempi korkeakoulututkinto tai tutkijan koulutus, 27,6 %:lla alemman korkeakouluasteen (tradenomit, AMK) tai alimman korkea asteen (merkonomit, sairaanhoitajat) tutkinnot ja 47,9 %:lla keskiasteen tai perusasteen tutkinto. Kaupungin henkilöstöstä 5,4 %:lta puuttuu ammattitutkinto kokonaan tai tutkinnosta ei ole tietoa.

Vuonna 2009 vakinaisen henkilökunnan sairauspoissaolot henkeä kohti laskivat hiukan. Yhteensä sairauspoissaolopäiviä oli 43 570. Sairauspoissaolot olivat korkeimmat niillä tulosalueilla, joissa työ on fyysisesti raskasta. Työterveyshuollon viesti kuitenkin on, että näilläkin sektoreilla yhä useammin poissaolojen syyt ovat psyykkisiä. Sairasajalta maksettiin palkkoja 2,6 milj. euroa. KELA maksoi päivärahoja sairaus- ja äitiyslomien ajalta yhteensä 1,1 milj. euroa, jolloin kaupungin kustannuksiksi jäi 1,5 milj. euroa. Työtapaturmia koko henkilökunnalle sattui 114 (80), joista aiheutui 660 (940) poissaolopäivää. Pääasiassa ne olivat lieviä ja liittyivät työssä tai työmatkalla sattuneisiin putoamisiin, nostamisiin, liukastumisiin ja kompastumisiin.

Työterveyshuollossa kirjattiin henkilökunnalle 3 841 (5 258) käyntiä lääkärille ja 2 157 (1 986) käyntiä terveydenhoitajalle sekä suoritettiin 8 095 laboratoriotutkimusta ja 437 radiologista tutkimusta.. Työ-terveyshuolto sisälsi lakisääteisen työterveyshuollon sekä yleislääkäritasoisena sairaanhoidon, minkä lisäksi henkilökunnan käytettävissä oli työfysioterapeutti, psykologi ja tarvittaessa erikoislääkärikonsultaatit. Henkilöstökoulutuksessa vuonna 2009 jatkettiin esimieskoulutusta Jet- koulutuksen muodossa, ja toimistojärjestelmien atk-koulutusta. Uutena koulutuksena oli henkilöstöpalvelujen antama ns. Usko-koulutus uusille ja kaupungin palvelukseen Sammatin kuntaliitoksen ja LOST -yhteistyön myötä siirtyneille esimiehille.

Henkilöstömäärän kehitys 2000-2009



Kaavio 9 Henkilöstömäärän kehitys 2000-2009

5 ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

5.1 KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUKSEN TOTEUTTAMINEN

Sammatin kunnan yhdistyminen Lohjaan toteutui ongelmitta vuoden 2009 alusta lukien. Sammatin henkilökunta siirtyi Lohjan kaupungin organisaatioon ja lähipalvelut jatkuivat Sammatin kaupunginosassa kuntaliitossopimuksen mukaisesti. Tarpeettomaksi jääneen entisen kunnantalon myynti ei vielä toteutunut kertomusvuoden aikana. Kuntaliitoksen seurantaryhmä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa.

Valtioneuvosto hyväksyi 28.5.2009 Karjalohjan kunnan yhdistämisen Lohjan kaupunkiin 1.1.2013 lukien. Kuntaliitoksen seurantaryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana kolme kertaa, käsitellen mm. Karjalohjan investointiohjelmaa.

Lohjan, Siuntion ja Inkoon koko sosiaali- ja terveydenhuollon kattava yhteistoiminta-alue LOST aloitti toimintansa 1.1.2009. Alueen toimintaa hallinnoiva sosiaali- ja terveyslautakunta kuuluu Lohjan kaupungin organisaatioon.

Lohja päätti osallistua Siuntion ja Inkoon kanssa tehtävään mahdollisen kuntaliitoksen esiselvitykseen. Siuntio ja Inkoo laativat vastaavan selvityksen myös mahdollisesta liitoksesta Kirkkonummen kanssa. Päätöksenteko esiselvitysten johdosta tapahtuu vuoden 2010 aikana. Myös Nummi-Pusulassa on viritelty kuntaliitosta Lohjan suuntaan, mutta asiasta tehty aloite ei vielä vuoden 2009 aikana johtanut neuvotteluihin.

5.2 KUNTAYHTYMÄT

Uudenmaan erityispalvelut –kuntayhtymä ja Pääjärven kuntayhtymä yhdistyivät 1.1.2009 alkaen Eteva kuntayhtymäksi.

Alueen kunnat tekivät vuoden 2008 loppupuolella osaltaan päätökset Länsi-Uudenmaan jätehuollon liikelaitoskuntayhtymän perustamisesta, mutta asia mutkistui alkuvuodesta ja maaliskuussa Rosk'n Roll Oy Ab:n hallitus esitti kunnille valmistelun keskeyttämistä. Helsingin hallinto-oikeus kumosi myöhemmin Lohjan ja Hangon valtuustojen perustamispäätökset valituksen perusteella.

5.3 SEUTUYHTEISTYÖ

Länsi Uudenmaan aluekeskusohjelma AKO Länsi-Uusimaa painottui yritysten ja elinkeinotoiminnan edellytysten kehittämiseen vuosina 2007–2010. Mukana on seudun 8 kuntaa; Hanko, Inkoo, Karjalohja, Karkkila, Lohja, Nummi-Pusula, Raasepori ja Siuntio. AKO-rahoituksella on voitu tehdä selvityksiä ja luoda toimintamalleja, mikä ei olisi muuten ollut mahdollista. Merkittävimpinä aluekehittämistyön aikaansaannoksina ja generoituneina vaikutuksina yhteistyöalueella voidaan nähdä:

1. Tapaamis- ja keskustelufoorumien luominen Länsi-Uudenmaan virkamiehille, luottamushenkilöille, yrityksille ja toimijoille;
2. Länsi-Uudenmaan läpileikkaavien klusterien rakenneanalyysit ja kehittämisspolut (teknologia, hyvinvointi, matkailu);
3. Länsi-Uudenmaan kaupallisen rakenteen ja kaupan kehittymismahdollisuuksien arviointi kunnallisen päätöksenteon tueksi;
4. Länsi-Uudenmaan mahdollisuudet logistiikka-alueena mukaan lukien Hanko–Hyvinkää–radan sähköistys ja Kehä V:n kehittäminen;
5. Matkailun taloudellisen merkityksen läpinäkyväksi tekeminen Länsi-Uudellamaalla;
6. Keskustelun avaus palvelumarkkinoista alueen kunnissa (public-private);
7. Ammatillisen koulutuksen onnistumisen asiakaslähtöinen arviointi;
8. Henkilökohtaiset ja sähköiset palvelut (yrittajannavigaattori.fi) seudullisessa yrityspalvelumallissa;
9. Yrityspalvelujen fokuointi mm. yrittäjän- ja sukupolvenvaihdoksiin, toimitusketjuihin ja eri

- suhdannevaiheiden vaatimiin toimenpiteisiin;
10. Alueportaalit (länsi.fi, luako.fi);
 11. MAlle maankäyttö, asuminen, liikenne ja elinkeinot -yhteistyön tekeminen.

Loppuvuodesta hyväksyttiin sopimus Lohjan, Karjalohjan ja Nummi-Pusulän vesihuoltolinjojen rakentamisesta sekä jätevesien johtamisesta, käsittelystä ja yhdysvesijohdon käytöstä. Hankkeen on tarkoitus olla valmis vuoden 2012 loppuun mennessä.

6 SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

Lohjan kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kaupunginhallitus. Sisäisen valvontaympäristön normiperustana ovat hallintosääntö ja toimialakohtaiset johtosäännöt, muut pysyväisluonteiset ohjeet ja toimintaperiaatteet, sopimushallinta, johdon etiikka ja kaupungissa vallitseva organisaatiokulttuuri, henkilöstöpolitiikka sekä Lohjan kaupungin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan viitekehys (kuva alhaalla). Kaupunginhallitus hyväksyi 14.9.2009 uudistetut sisäisen valvonnan ohjeet, jotka käytiin pääkohdiltaan läpi kaupungin eri johtoryhmissä ja kaikille esimiehille tarkoitettussa tilaisuudessa. Käytännössä sisäistä valvontaa on vuoden aikana toteutettu toimintaprosesseihin liittyvien työvaiheiden, talousarvion puitteissa tapahtuvan varojen käytön ja kaupunkistrategiasta johdettujen sitovien tavoitteiden toteutumisen valvonnalla. Kaupunginhallitus ja lautakunnat ovat valvoneet tehtyjen päätösten toimeenpanoa sekä talousarvion ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Sisäisen tarkastus on pistokokein suorittanut arviointi- ja varmistustehtäviä.

Lohjan kaupungin sisäisestä tarkastuksesta vastaa tarkastuspäällikkö, jonka työpanoksesta 70 % kohdistuu sisäiseen tarkastukseen ja kaupungin riskienhallintamenetelmien kehittämiseen. Sisäinen tarkastus raportoi vuosittaisen tarkastussuunnitelman ja muiden sille annettujen toimeksiantojen toteutumisesta kaupunginjohtajalle, kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle kaupunginhallituksen 6.3.2006 hyväksymän sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen mukaisesti. Vuoden 2009 aikana sisäisen valvonnan toimivuutta on arvioitu esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (LOST) laskutusperusteita, ostopalveluiden kilpailuttamista ja ostolaskujen hyväksymisprosessia tarkastamalla, viranhaltijapäätösten oikeellisuutta ja asianmukaisuutta seuraamalla sekä säännöllisellä talousarvion toteutumisen seurannalla. Sisäisen valvonnan rakenteissa ja toimivuudessa ei tilikaudella 2009 havaittu olennaisia puutteita.

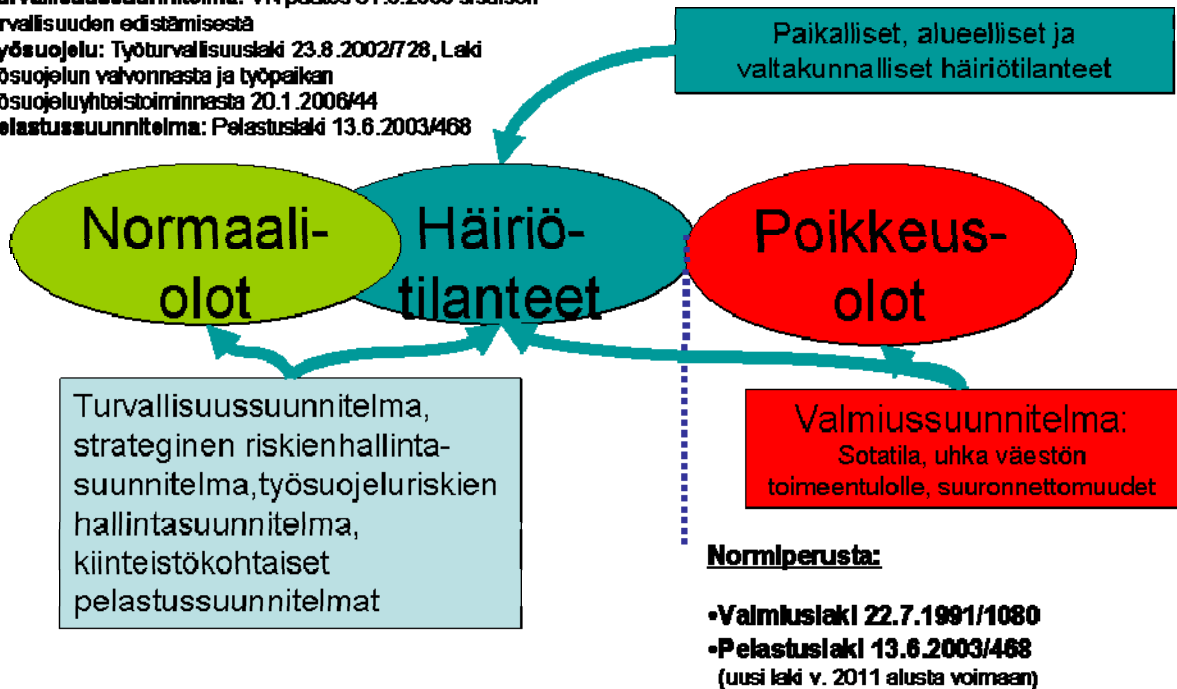
Riskienhallinta on olennainen osa kaupungin operatiivista ja strategista suunnittelu- ja johtamisprosessia, jonka kattavuuteen ja seurantaan on panostettu kuluneen vuoden aikana. Ennakoivan riskienhallinnan toteuttaminen on otettu uudessa kaupunkistrategiassa terveellistä ja turvallista elinympäristöä edistäväksi toimenpiteeksi, jonka toteutumista seurataan valtuuston asettamien sitovien toiminnallisten tavoitteiden yhteydessä. Vuoden 2009 loppuun mennessä kolmen eri toimialan johtoryhmät ovat tehneet tarkastuspäällikön koordinoimana omat strategiset riskienhallintasuunnitelmansa. Erityisenä riskienhallinnan painopistealueena vuonna 2009 olivat tietoturvasuuteen kohdistuvat riskit, joiden lieventämiseksi tietohallinto ja sisäinen tarkastus aloittivat tulosalueiden esimiehiin kohdistuvan itsearviointiprosessin, jossa kartoitetaan tietoturvan nykytilan lisäksi kehittämistä vaativat osa-alueet. Lisäksi kaupungissa on vuoden aikana valmisteltu koko kaupungin kattavaa turvallisuussuunnitelmaa ja päivitetty valmiussuunnitelmaa.

Sisäisen valvonnan kehittämistarpeet Lohjalla liittyvät toimialoilla ja koko kaupunkitasolla toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden raportointiin. Tähän haasteeseen pyritään vastaamaan vuoden 2010 aikana.

RISKIENHALLINTA LOHJALLA

Normiperusta:

Riskienhallinta: KPL 3:1,5 §, Kuntaliiton suositukset
Turvallisuussuunnitelma: VN päätös 31.3.2008 sisäisen turvallisuuden edistämisestä
Työsuojelu: Työturvallisuuslaki 23.8.2002/728, Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44
Pelastussuunnitelma: Pelastuslaki 13.6.2003/468



7 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

7.1 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Vuoden 2009 alussa toteutui Sammatin kuntaliitos ja käynnistyi Lohjan, Siuntion, Inכון ja Karjalohjan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alue (LOST). Henkilöstö siirtyi Lohjan kaupungin palvelukseen ja laajentuneen toiminnan vaikutukset sisältyvät Lohjan kaupungin tuottoihin ja kuluihin. Tästä johtuen Lohjan vuosien 2009 ja 2008 tilinpäätökset eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Kun tuottoihin sisältyy Siuntion, Inכון ja Karjalohjan LOST:n kuntaosuudet ja kun Lohjan ja Sammatin yhteistoiminnassa toisen kulut ovat olleet toisen tuottoja, voidaan toimintakatetta ja sen jälkeen tulevia tuloslaskelmarivejä verrata vuoden 2008 Lohjan ja Sammatin yhteenlaskettuihin lukuihin ja saada käsitys tapahtuneista muutoksista.

Maailmantalouden taantumien vaikutukset heijastuivat verotuloihin ja erityisen voimakkaasti yritysten tulosten kautta yhteisöveron tuottoon. Kuntien taloudellisen aseman parantamiseksi kuntien yhteisöverosuutta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä. Tästä huolimatta yhteisöveron tuotto pienentyi ja verotulot kokonaisuutena pienivät 0,6 %. Valtionosuudet puolestaan kasvoivat edellisestä vuodesta 7,3 %. Lohjan kaupungin vuosikatteen muodostui 9,2 milj. euroa, joka oli 233,12 euroa asukasta kohden ja 3,8 % toimintatuottojen, verotulojen ja valtionosuuksien yhteismäärästä. Edellisen vuoden Lohjan ja Sammatin yhteenlaskettu vuosikate oli 9,7 milj. euroa, joten asukasta kohden laskettuna vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta vain 15,62 euroa. Vuosikateen pysymiseen taantumasta huolimatta hyvällä tasolla vaikutti keskeisesti pelätty parempi verokertymä sekä toimintakateen heikkeneminen vain 2,0 % ja nettorahoituskulujen pieneminen edellisestä vuodesta. Toimintakatetta paransi myös 2,5 milj. euron yhdistymisavustus. Myyntivoittoja ja -tappioita kirjattiin tilinpäätöksessä nettotuloina yhteensä noin 1,1 milj. euroa.

Toimintatuotoissa myyntituottojen kasvu johtui LOST -kuntaosuuksista ja ilman niitä myyntituotot olisivat pienentyneet 7,0 %. Maksutuottojen muutokset heijastivat laajentunutta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimintaa, minkä lisäksi lasten päivähoidomaksutulot kasvoivat 12 %. Avustukset kasvoivat 3,0 milj. euroa, josta varsinaisen kuntaliitosavustuksen osuus oli 2,3 milj. euroa ja valtionosuuksien menetyksen kompensatiota 0,2 milj. euroa.

Toimintakulut kasvoivat Lohjan ja Sammatin yhteenlaskettuihin kuluihin verrattuna edellisestä vuodesta 12,8 %, mistä pääosa oli LOST:n myötä laajentuneen toiminnan vaikutusta. Palkat ja palkkiot kasvoivat 13,7 % ja ulkoisten palvelujen ostot 12,9 %. Henkilöstösivukulujen kasvu jäi palkkakulujen muutosta pienemmäksi, mihin vaikuttivat työnantajan KELA -maksun poistuminen loppuvuonna sekä eläkemenoperusteinen eläkemaksu. Lohjan yhden prosentin säästöohjelman toteuttaminen näkyi erityisesti materiaalien hankinnoissa, kun niiden käyttö LOST:n aiheuttamasta toiminnan laajenemisesta huolimatta supistui 1,3 %. Muiden kulujen 86,0 prosentin kasvuun vaikutti Siuntion, Inכון ja Karjalohjan laskuttamat 1,6 milj. euron pääomavuokrat, jotka kuitenkin maksettiin takaisin kuntaosuuksiin sisältyvinä myyntituottoina.

Lohjan ja Sammatin poikkeavista organisaatorakenteista johtuen lautakuntaohittaiset tuloslaskelmat eivät ole vertailtavissa edellisiin vuosiin. Jäljempänä olevat prosenttiluvut kuvaavat muutosta Lohjan kaupungin vuoden 2008 tilinpäätökseen verrattuna. Perusturvalautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan yhteenlaskettu toimintakate heikkeni 8,9 %, keskushallinnon 7,0 %, teknisen lautakunnan 5,9 %, opetuslautakunnan 5,0 % sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan 0,6 %. Yleisen luottamus- ja henkilöhallinnon toimintakate parani 4,4 % ja ympäristölautakunnan tulojen kasvun johdosta 17,4 %.

Verotuloissa tuloveron tuotto kasvoi vielä 1,5 % ja kiinteistöveron tuotto 12,0 %. Yhteisöveron tuotto pieneni 37,2 %, mihin vaikuttivat yhteisöverokertymän huomattava pieneminen sekä Lohjalla toimivien yritysten vuosien 2006 - 07 tulokset ja niiden perusteella edellisvuotta alhaisemmaksi määrätyn osuus yhteisöveron kertymästä. Vuoden 2008 verotettavat tulot kasvoivat edellisen vuoden tapaan ja olivat 5,8 % suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Kansainvälisen rahamarkkinakriisin johdosta korkotaso kääntyi jyrkkään laskuun vuoden 2008 lopulla. Kun 6 kuukauden euribor -korko 9.10.2008 oli 5,448 %, oli se vuoden 2009 alussa jo 2,945 % ja vuoden lopussa 0,996 %. Korkotason lasku ei vaikuttanut kuitenkaan täysimääräisesti korkokuluihin,

koska osa kaupungin lainoista vuonna 2009 oli kiinteäkorkoisia tai suojattuja korkovaihteluilta.

Kun kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaiset poistot olivat 8,6 milj. euroa, muodostui tilikauden tulos 567 988 euroa ylijäämäiseksi. Poistot kasvoivat edellisen vuoden Lohjan ja Sammatin yhteenlasketuista poistoista 0,3 milj. euroa investointien tuoman poistopohjan kasvun ja poistosuunnitelman tarkistamisen johdosta.

Vesi- ja viemärlaitos sisältyy kaupungin tilinpäätöksen lukuihin. Vesihuoltolaitoksesta kuitenkin esitetään liitetietoina erikseen vesihuoltolain 20 §:n mukainen eriytetty tilinpäätös.

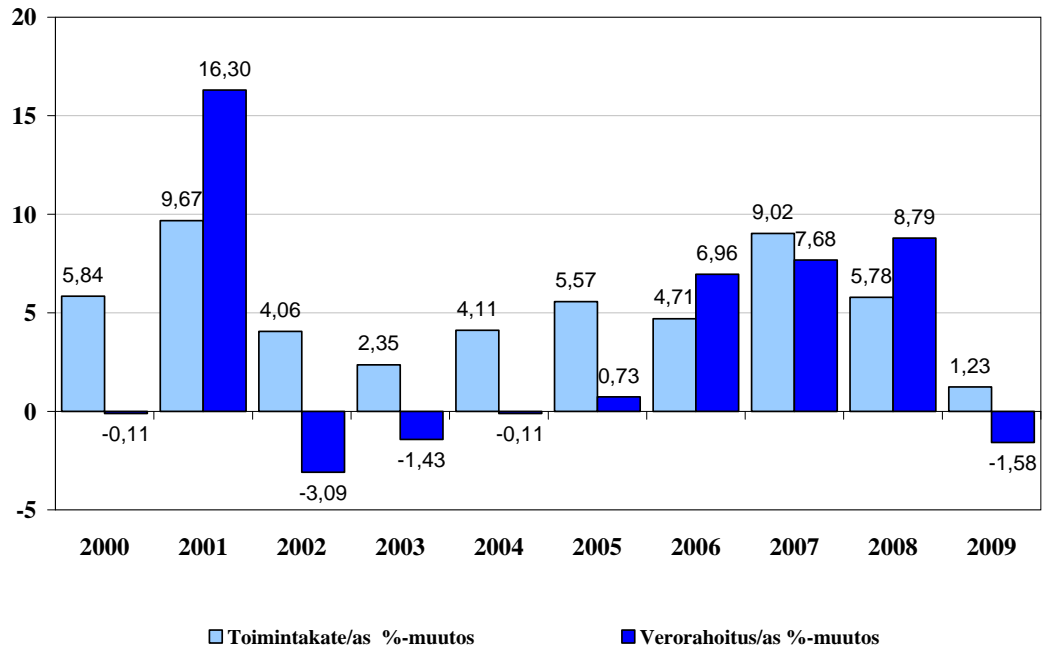
Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut (ulkoiset erät) 1000 euroa

	<u>2009</u>	sis. Sammatin <u>2008</u>	08-09 Muutos-%
Toimintakate	-164 834	-161 649	2,0
Verotulot	133 376	134 130	-0,6
Valtionosuudet	41 509	38 679	7,3
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	153	254	-39,7
Muut rahoitustuotot	721	799	-9,7
Korkokulut	1 611	2 426	-33,6
Muut rahoituskulut	146	53	175,4
Vuosikate	9 170	9 734	-5,8
Poistot ja arvonalentumiset	8 602	8 301	3,6
Tilikauden tulos	568	1 432	-60,3
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys(+)	26	26	0,0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	594	1 458	-59,3

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	24,5	16,5
Vuosikate/Poistot, %	106,6	117,3
Vuosikate, €/asukas	233,12	248,74
Asukasmäärä (ei vahvistettu)	39334	39133

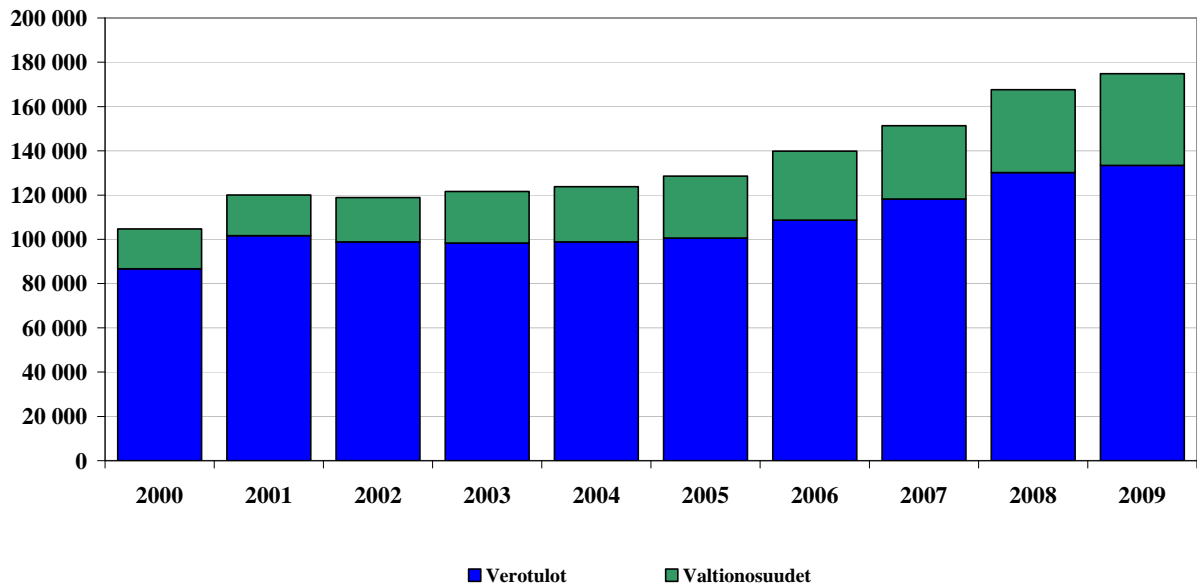
Toimintakate ja verorahoitusmuutos vuosina 2000-2009



Kaavio 10 Toimintakate ja verorahoitusmuutos vuosina 2000-2009

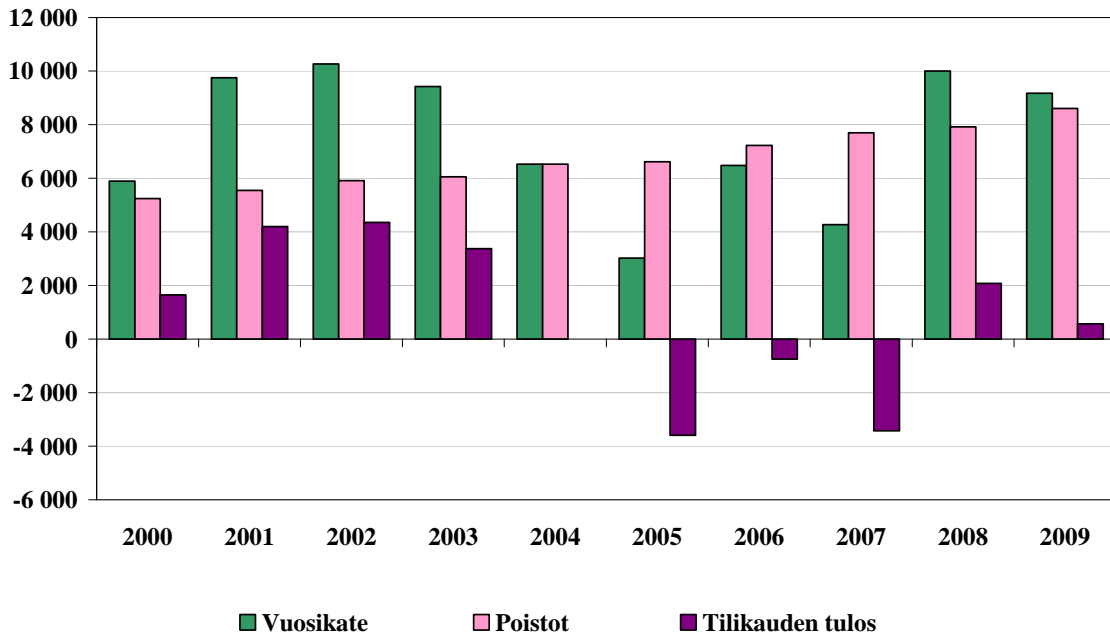
Verotulot ja valtionosuudet 2000-2009

(1000 €)



Kaavio 11 Verotulot ja valtionosuudet 2000-2009 (1000 €)

Vuosikate, poistot, tilikauden tulos 2000-2009



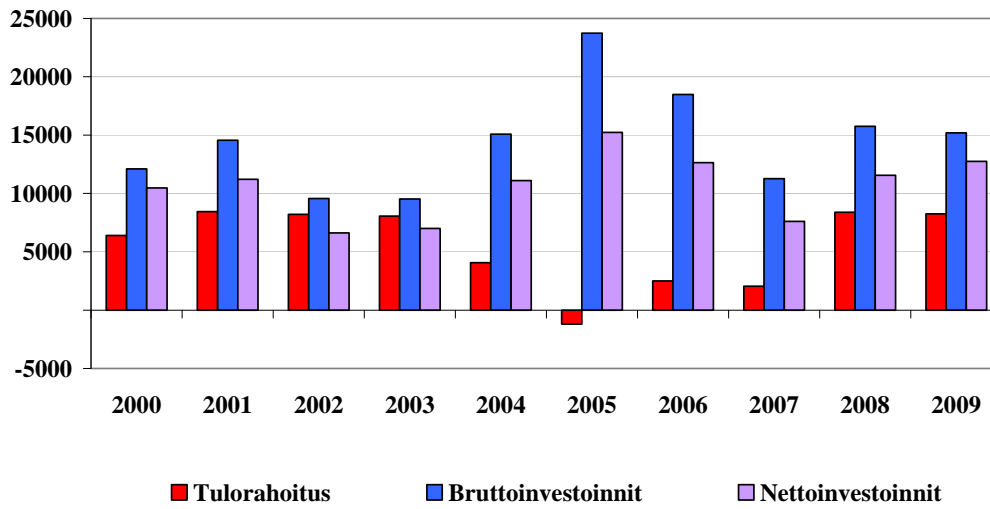
Kaavio 12 Vuosikate, poistot , tilikauden tulos 2000-2009

7.2 INVESTOINNIT JA TOIMINNAN RAHOITUS

Investoinnit pienenivät edellisestä vuodesta 3,6 %, kun 18,4 milj. euron määrärahoista hankkeiden siirtymisen johdosta 3,2 milj. euroa jäi käyttämättä. Tilahankkeissa vuoden 2009 suurimmat kohteet olivat Onnen Omenan ja Gunnarlan päiväkotien laajennukset, lukion peruskorjaus, pääterveysaseman peruskorjauksen aloitus ja yhden keskuskeittiön rakentaminen. Kaikkiaan tilahallinnon hankkeisiin käytettiin 5,6 milj. euroa. Vesi- ja viemärlaitoksen hankkeisiin käytettiin 1,2 milj. euroa ja liikenneväylien ja yleisten alueiden rakentamiseen 6,1 milj. euroa, joista suurin kohde oli Hiidensalmen sisääntulotien rakentaminen. Kiinteän omaisuuden hankintaan käytettiin 1,0 milj. euroa. Loppuosa investoinneista muodostui irtaimisto- ja ohjelmistohankinnoista, joista tietohallinnon hankinnat olivat 440 000 euroa ja lukion irtaimistohankinnat 417 000 euroa.

Investointeihin oli vuonna 2008 käytettävissä tulo-rahoitusta 8,3 milj. euroa sekä valtionosuuksia tai avustuksia ja naapurikuntien maksuosuuksia 1,2 milj. euroa. Investointien rahoituksessa omaisuuden myynnin merkitys pieni ja siitä kertyi yhteensä 1,3 milj. euroa. Toiminnan ja investointien kokonaisrahavirrassa menot olivat 4,5 milj. euroa suuremmat kuin tulot. Rahoitustarve katettiin liittymismaksutuloilla sekä lainamäärän ja korottomien velkojen lisäyksellä. Rahoituksen rahavirrasta sitoutui kassavarojen lisäykseen 0,5 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 3,5 milj. euroa, ja kun lyhytaikaisten lainojen määrä kasvoi 6,4 milj. euroa, kasvoi kaupungin lainojen kokonaismäärä 2,8 milj. eurolla. Vuoden 2009 avaavassa taseessa Sammatilta siirtyneet lainat lisäsivät lainamäärää 3,6 milj. eurolla.

Rahoitusosuuksilla vähennyksistä investoinneista rahoitettiin tulo-rahoituksella 65,4 %, kun vastaava prosentti edellisenä vuonna oli 74,3. Pääomamenojen tulo-rahoitusosuus kuvaa vuosikatteen suhdetta investointien omahankintamenojen, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennysten yhteismäärään, joka vuonna 2009 oli 52,2 %.

Tulorahoitus, bruttoinvestoinnit, nettoinvestoinnit 2000-2009**Kaavio 13 Tulorahoitus, bruttoinvestoinnit, nettoinvestoinnit 2000-2009**

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut (ulkoiset erät) 1 000 euroa

	2009	
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	9 170	
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	-931	8 239
Yhteensä		
Investoinnit		
Investointimenot	-15 188	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 157	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 284	-12 747
Toiminnan ja investointien rahavirta		-4 509
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainojen lisäykset	-127	
Antolainojen vähennykset		-127
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 535	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 375	2 840
Yhteensä		
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääom. muutokset	20	
Vaihto-omaisuuden muutos	1	
Pitkäaikaisten saamisten muutos		
Lyhytaikaisten saamisten muutos		
Saamisten muutos	73	
Korottomien velkojen muutos	1 706	
Liittymismaksut	489	2 288
Rahoituksen rahavirta		5 002
Kassavarojen muutos		493
Rahavarojen muutos		493
Rahavarat 31.12.; 1000 €		5 216
Rahavarat 1.1.; 1000 €		4 724
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, %	65,35	
Pääomamenojen tulorahoitus, %	52,20	
Lainanhoitokate	2,09	
Kassan riittävyys (pv)	7,97	(0,19*)
Asukasmäärä	39334	
<i>* ilman konsernitiliä</i>		

7.3 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Pysyvissä vastaavissa 8,6 milj. euron poistojen jälkeen aineelliset hyödykkeet kasvoivat 3,3 % eli 5,5 milj. euroa, mitkä investointikohteiden valmistuessa kohdistuivat rakennuksiin sekä kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin. Vaihtuvissa vastaavissa pitkäaikaiset saamiset pienenevät vuoden aikana 1,0 milj. euroa valtionosuuksien sekä naapurikuntien maksuosuuksien ja lunastusvuokrien suoritusohjelmien mukaisesti. Lyhytaikaiset saamiset puolestaan kasvoivat 0,9 milj. euroa. Kuntarahoitus Oyj:n osakkeiden merkintä lisäsi rahoitusarvopaperien tasearvoa. Rahat, pankkisaamiset ja rahoitusarvopaperit kasvoivat yhteensä 493 000 euroa, joka käsitti koko konsernitilin saldon muutoksen. Kaupunki käytti vuoden aikana rahoituksessaan konsernitilijärjestelmässä mukana olleiden tytäryhtiöiden rahoitusylijäämiä.

Oma pääoma kasvoi 0,6 milj. euron ylijäämän johdosta. Ojamon entisen kaatopaikan puhdistamiseksi tehty varaus lisäsi pakollisia varauksia ja lainojen lyhennykset vähensivät pitkäaikaista vierasta pääomaa. Lyhytaikainen vieras pääoma kasvoi 8,1 milj. euroa liikkeelle laskettujen kuntatodistusten määrän, siirtovelkojen ja konsernitililainan kasvaessa.

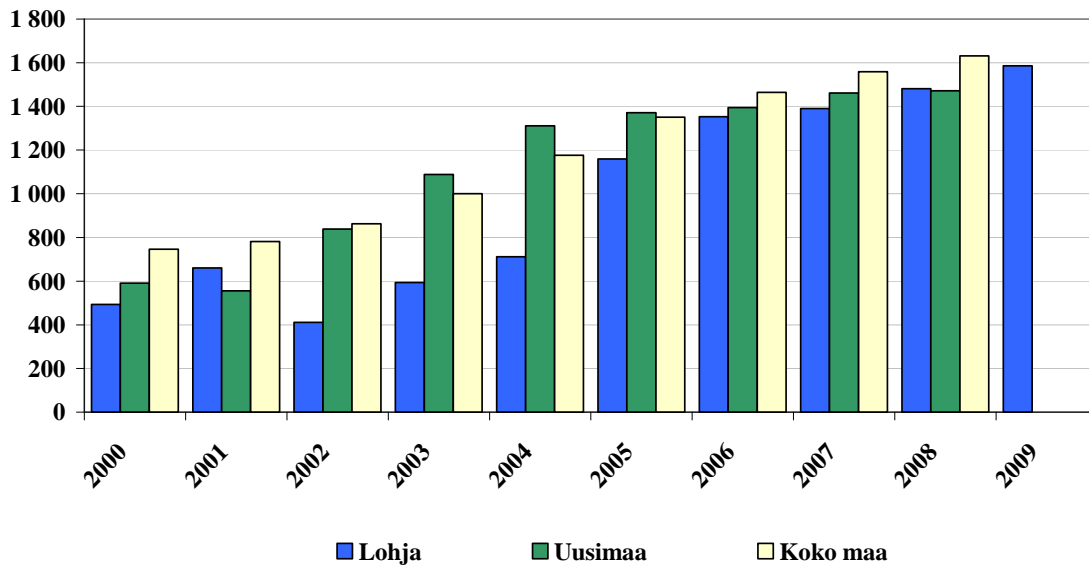
Kaupungin omavaraisuusasteen heikkeneminen jatkui vieraan pääoman kasvaessa omaa pääomaa nopeammin ja oli 59,1 %, kun se vuonna 2004 oli 76,3 %. Kaupungin lainamäärä kasvoi noin 2,8 milj. euroa 62,4 milj. euroon ja oli asukasta kohden laskettuna vuoden lopussa 1 587 euroa.

V A S T A A V A A	2009	Aloittava tase 1.1.2009
A PYSYVÄT VASTAAVAT	201 688	196 348
I Aineettomat hyödykkeet	3 094	3 226
II Aineelliset hyödykkeet	171 351	165 861
III Sijoitukset	27 242	27 261
<i>Osakkeet ja osuudet</i>	24 383	24 528
<i>Muut lainasaamiset</i>	2 843	2 716
<i>Muut saamiset</i>	16	16
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	255	352
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	17 163	16 744
I Vaihto-omaisuus	62	63
II Saamiset	11 884	11 957
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>	3 231	4 249
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>	8 653	7 708
III Rahoitusarvopaperit	531	408
IV Rahat ja pankkisaamiset	4 685	4 315
VASTAAVAA YHTEENSÄ	219 105	213 444

VASTATTAVAA	2009	Aloittava tase 1.1.2009
A OMA PÄÄOMA	129 054	128 460
I Peruspääoma	108 881	108 881
II Liittymismaksurahasto	0	0
III Arvonkorotusrahasto	127	127
IV Muut omat rahastot		
Lainanlyhennysrahasto	1 070	1 070
V Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	18 383	16 924
VI Tilikauden yli-/alijäämä	594	1 459
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	419	444
C PAKOLLISET VARAUKSET	1 325	1 189
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	622	699
E VIERAS PÄÄOMA	87 686	82 652
I Pitkäaikainen	35 635	38 671
II Lyhytaikainen	52 051	43 980
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	219 105	213 444

	TP 2009	Aloittava tase 1.1.2009	
TASEEN TUNNUSLUVUT		<i>ilman konsernitiliä</i>	<i>ilman konsernitiliä</i>
Omavaraisuusaste, %	59,11	60,52	60,41
Rahoitusvarallisuus, €/asukas	-1 792,02	-1 792,02	1 684,21
Suhteellinen velkaantuneisuus -%	38,35	36,12	40,33
Lainat €/asukas	1 586,55	1 457,17	
Lainakanta 31.12., 1000 €	62 406	57 316	
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	2 843		2 716

Lainakanta €as, 2000-2009



Kaavio 14 Lainakanta €as, 1998-2009

7.4 KOKONAISTULOT JA MENOT

TULOT

	1000 euroa	%
Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	53 582	22,6
Verotulot	133 376	56,3
Valtionosuudet	41 509	17,5
Korkotuotot	153	0,1
Muut rahoitustuotot	722	0,3
Satunnaiset tuotot	0	0,0
Tulorahoituksen korjaukset		
- käyttöomaisuuden myyntivoitot	-1 110	-0,5
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 157	0,5
Käyttöomaisuuden myyntitulot	1 284	0,5
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	6 375	2,7
Kokonaistulot yhteensä	237 048	100

MENOT

	1000 euroa	%
Varsinainen toiminta		
Toimintakulut	218 416	91,4
Korkokulut	1 611	0,7
Muut rahoituskulut	146	0,1
Tulorahoituksen korjaukset		
- myyntitappiot	-43	0,0
- pakollisen varauksen lisäys	-250	-0,1
- muut korjaukset	114	0,0
Investoinnit		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	15 188	6,4
Rahoitustoiminta		
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 535	1,5
Antolainasaamisten lisäys	127	0,1
Kokonaismenot yhteensä	238 844	100

8 KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

8.1 LOHJAN KONSERNIRAKENNE

Lohjan kaupunkikonserniin kuuluu 19 tytäryhtiötä ja yksi säätiö. Kaupungin omistusosuus ja määräämisvalta on 8 yhtiössä 20 % tai suurempi, kuitenkin enintään 50 %. Kaupunki on jäsenenä kuudessa kuntayhtymässä sen jälkeen, kun Västra Nylands Yrkeskolan hallintoa ja omistuksia muutettiin yhtiöpohjalle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.12.2009 kaupungin ja tytäryhtiöiden yhteistoiminnan ja ohjauksen toteuttamiseksi konserniohjeet.

Tytär- ja osakkuusyhtiöt jakaantuvat niiden toiminnan perusteella seuraavasti:

Tytäryhtiöt:

- asunto- ja kiinteistöyhtiöt	9 kpl
- liike- ja toimitilayhtiöt	4 kpl
- palvelujen tuotantoyhtiöt	6 kpl
- palvelu- ja palvelutalossäätiöt	1 kpl

Osakkuusyhtiöt

- asunto- ja kiinteistöyhtiöt	4 kpl
- liike- ja toimitilayhtiöt	1 kpl
- palvelujen tuotantoyhtiöt	3 kpl

Kuntayhtymät

- perusturvan kuntayhtymä	4 kpl
- ammatillisen koulutuksen kuntayhtymät	1 kpl
- hallinnon ja yhdyskuntasuunnittelun kuntayhtymät	1 kpl

8.2 TYTÄRYHTIÖIDEN TÄRKEIMMÄT TAPAHTUMAT

Kaupunkikonserniin kuului vuoden lopussa tytäryhtiöinä 9 vuokratilayhtiötä. Kaupunginvaltuusto teki 9.12.2009 periaatepäätöksen vuokratilayhtiöiden fuusioimiseksi yhteen yhtiöön 1.3.2011 lukien. Vuoden aikana Ojamon Vuokra-asunnoissa suoritettiin Antinkatu 1-3:n ykköstaloon julkisivu- ja parvekesaneeraustyö, Vastikkeen puupintojen ja räystäiden maalaus sekä uusittiin liesiä ja jääkaappi-pakastimia. Muutoin yhtiöiden kiinteistönhoito painottui rakennusten asuttavuutta säilyttäviin tavanomaisiin ylläpito- ja huoneistokohtaisiin korjauksiin. Kuitenkin taloyhtiöiden eräissä asumisyksiköissä suorittamat kuntoarviot ja kuntotutkimukset osoittavat, että vanhenevan talokannan laajempien peruskorjausten suunnitteluun pitäisi ryhtyä mahdollisimman pian. Valtiokonttori myönsi 29.7.2009 Roution vuokra-asunnot Oy:lle 126 500 euron avustuksen yhtiön talouden tervehdyttämiseksi. Avustuksen ehtona Lohjan kaupunki myönsi yhtiölle samansuuruisen pääomallainan, minkä lisäksi kaupunki jättää perimättä oman pääoman korot tervehdyttämisjakson aikana.

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toiminnassa Neidonkeitaan kävijämäärä laski edellisestä vuodesta 3,1 %. Muiden yhtiön ylläpitämien liikuntatilojen käyttäjien ja ohjattuun toimintaan osallistuneiden kokonaissuoritemäärä sen sijaan kasvoi edellisestä vuodesta 4,9 %. Yhtiön toiminnasta saadut tulot kasvoivat edellisestä vuodesta 16,2 %, jolloin toimintatulot kattoivat 43,2 % toimintakuluista ja kaupungin avustus 56,8 %.

Lohjan Liikuntahallit Oy:n omistamien Tennarin monitoimihallin ja tennishallin keskimääräinen viikottainen kävijämäärä laski edellisestä vuodesta noin 16 % ja kuntosalin maksullinen käyttö noin 10 %.

Sen sijaan kaupungin omistamien voimailutilojen käyttö on kasvanut lähes 12 % ja vuoden alussa käyttöön otetussa lukiosalissa kirjattiin ensimmäisenä vuonna 29 795 käyntikertaa. Lohjan Liikuntahallit Oy:n ja Liikuntakeskus Oy:n työnjakoa Tennarissa tarkistettiin siten, että 1.1.2010 lukien halliyhtiö vastaa ainoastaan omistamiensa tilojen hallintotehtävistä ja Liikuntakeskus kaupungin 100 prosenttisesti omistamista tiloista. Lohjan liikuntahallit Oy:n henkilöstö siirtyi samalla Liikuntakeskuksen

palvelukseen.

Kaupunkikonsernissa elinkeinopalvelujen järjestämisestä on pääosin vastannut Länsi-Uudenmaan yrityskeskus Oy, joka kehittää seudullista yrityspalvelua tiiviillä yhteistyöllä ELY-keskuksen, Finnvera Oyj:n, TEKES:n ja muiden yrityspalveluja tarjoavien tahojen kanssa. Yrityskeskuksella oli vuoden aikana meneillään kaksi suurempaa hanketta: Aluekehitysohjelma AKO Länsi-Uusimaa ja PK-PRO. Aluekeskusohjelmassa olivat mukana Länsi-Uudenmaan 8 kuntaa. Toiminta painottui yritysten ja elinkeinotoiminnan edellytysten kehittämiseen ja toisaalta seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen koordinointiin tekemällä selvityksiä ja luomalla toimintamalleja. PK-PRO- koulutushankkeen lähtökohtana ovat Länsi-Uudenmaan yritysten kehittämistarpeet. Projekti tarjoaa tukea täsmäkoulutukseen, jonka painopisteinä on kehittää seudun pk-yritysten tuotantoa, IT-osaamista, markkinointia sekä johdon ja henkilöstön osaamista. Länsi-Uudenmaan Yrityskeskus on jatkanut seudullisten yrityspalvelujen koordinoitua keräämällä seudullisen Yrittäjän Navigaattori -portaalin alle 15 yrityspalveluja tarjoavaa organisaatiota.

Länsi-Uudenmaan Yrityskeskus Oy omistaa 52 % Länsi-Uudenmaan Yrityshautomo Oy:n osakkeista. Yrityshautomo tarjoaa palveluita uusille ja alkuvaiheessaan oleville yrityksille. Vuoden 2009 aikana hautomoon hyväksyttiin 10 uutta yritystä, joista 6 tuli hautomon tiloihin ja 4 virtuaalihuutomoyritykseksi. Hautomoverkossa oli yhteensä 30 yritystä, jotka työllistivät 55 henkilöä. Lohjan toimipisteessä toimi kaksi yritystä.

Lohjan Energiahuolto Oy Loher, Virkkalan Lämpö Oy ja Ojamon Lämpö Oy eivät tehneet vuoden aikana uusia lämmöntoimitussopimuksia tai laajentaneet lämpöliiketoimintaa. Loherin energiamäärän myynti kasvoi 6,9 % ja liikevaihto 17,9 %, jolloin energiahankinnan kustannusten hieman laskiessa muodostui tulos poikkeuksellisen hyväksi oman pääoman tuoton ollessa 22,8 %. Virkkalan Lämpö Oy:n koko liikevaihto kasvoi 3,3 % lämpöenergiatuottojen kasvaessa 2,1 %. Lämmönmyynnin katteen heikkenemisestä huolimatta Virkkalan Lämmön tulos oli kohtuullinen. Ojamon Lämmön energiamäärän myynti kasvoi 6,3 % ja lämpöenergiatuotot 10,4 %. Huoltopalvelun ja isännöintitoiminnan myynnin johdosta koko liikevaihto pieneni 23,9 % . Tulosta paransi isännöinnin myynnistä satunnaisiin tuotuihin kirjatut myyntivoitot.

Fortum Oyj:n ja Loherin hankittua yksityisiltä taloyhtiöiltä Ojamon Lämpö Oy:n osake-enemmistön ryhdyttiin yhtiötä valmistelemaan yksinomaan lämpöliiketoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi ja sitä kautta etenemään kohti lämpöyhtiöiden fuusiota. Vuoden 2008 aikana Ojamon Lämpö Oy:n huoltotoiminta myytiin Purkat Oy:lle ja vuoden 2009 aikana isännöintitoiminta Virkkalan Lämpö Oy:lle. Samalla päättyi Ojamalla alueen kiinteistö- ja asuntoyhtiöitä palvellut keskitetty lämpö-, isännöinti ja huolto-toiminta.

8.3 KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

KONSERNITULOSLASKELMA (1 000 euroa)

	31.12.2009
Toimintatuotot	137 935
Toimintakulut	-293 500
Osuus osakkuusyhteisöjen voitost/tappiosta	229
Toimintakate	-155 337
Verotulot	133 376
Valtionosuudet	41 509
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkotuotot	146
Muut rahoitustuotot	701
Korkokulut	-3 158
Muut rahoituskulut	-533
Vuosikate	16 704
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-14 738
Tilikauden yli- ja alipariarvot	350
Arvonalentumiset	
Tilikauden tulos	2 316
Tilinpäätössiirrot	-331
Vähemmistöosuudet	-137
Tilikauden yli/alijäämä	1 847

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot / Toimintakulut, %	47,00
Vuosikate/Poistot, %	113,34
Vuosikate, euroa/asukas	424,66
Asukasluku	39 334

Konsernin vuosikatteen muodostui 16,7 milj. euroa ja yhteensä 14,4 milj. euron poistojen ja satunnaiserien jälkeen tilikauden tulokseksi 2,3 milj. euroa, josta kaupungin osuus oli 0,6 milj. euroa. Tilinpäätössiirtojen ja vähemmistöosuuksien eliminoinnin jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 1,8 milj. euroa. Verrattuna Lohjaan ennen Sammatin kuntaliitosta tilikauden tulos ja ylijäämä olivat hie-man huonommat. Konsernin ylijäämän muodostumiseen kaupungin ohella euromääräisesti merkittävimmin vaikuttivat Lohjan Energiahuolto Oy Loher, Ojamon Lämpö Oy ja Länsi-Uudenmaan ammatikoulutuskuntayhtymä. Suurimmat alijäämät olivat Lohjan Vuokra-asunnot Oy:llä ja Ojamon Vuokra-asunnot Oy:llä. Konsernin tulosta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, mitkä yhtiöistä harjoittavat liiketoimintaa ja mitkä kaupungin määrittelemää palvelutoimintaa, jonka tavoitteena ei ole tuloksen tuottaminen.

8.4 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA (1 000 euroa)

	31.12.2009
Toiminnan rahavirta	
Vuosikate	16 704
Tulorahoituksen korjaukset	-1 143
Toiminnan rahavirta yhteensä	15 561
Investointien rahavirta	
Investointimenot	-21 059
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 166
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 885
Investointien rahavirta yhteensä	-18 008
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 447
Rahoituksen rahavirta	
Antolainauksen muutokset	
Antolainasaamisten vähennykset	
Lainakannan muutokset	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 556
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 641
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 306
Oman pääoman muutokset	120
Muut maksuvalmiuden muutokset	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	20
Vaihto-omaisuuden muutos	-19
Saamisten muutokset	-422
Korottomien velkojen muutokset	2 593
Rahoituksen rahavirta	3 511
Rahavarojen muutos	1 064
Rahavarojen muutos	
Rahavarat 31.12	10 204
Rahavarat 1.1.	9 140
	1 064
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	
Investointientulorahoitus, %	83,97
Pääomamenojen tulorahoitus, %	62,95
Lainanhoitokate	2,03
Kassan riittävyys	11,46

Kaupungin investointeja on tässä kertomuksessa selvitetty jo toisaalla. Konsernin rahoituslaskelmassa tarkasteltujen yhteisöjen euromääräisesti selvästi merkittävimmät investoinnit vuonna 2009 olivat kuntayhtymillä. Kaupungin tytäryhtiöistä suurimmat investoinnit olivat Loherilla, Ojamon vuokra-asunnoilla ja Lohjan palvelutalosaatiolla. Koko konsernin investointien tulorahoitusprosentti oli 84,0 kun se kaupungilla oli 65,4 %. Rahoituksen näkökulmasta tarkasteltuna konsernin rahoitustarpeen ja velkaantumisen kasvun saikin aikaan kaupunki sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Eteva-kuntayhtymä ja Lohjan palvelutalosaatiö. Muiden yhteisöjen toiminnan ja investointien rahavirrat, lähinnä alhaisesta investointitasosta johtuen, olivat tasapainossa tai ylijäämäisiä.

8.5 KONSERNITASEEN TARKASTELU

KONSERNITASE (1 000 euroa)

VASTAAVAA	31.12.2009
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aineettomat hyödykkeet	
Aineettomat oikeudet	1 044
Muut pitkävaikutteiset menot	3 651
	4 695
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	36 290
Rakennukset	143 278
Kiinteät rakenteet ja laitteet	50 148
Koneet ja kalusto	8 214
Muut aineelliset hyödykkeet	282
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	4 662
	242 875
Sijoitukset	
Osakkuusyhteisöosuudet	3 547
Osakkeet ja osuudet	1 357
Muut lainasaamiset	35
Muut saamiset	18
	4 958
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	611
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Vaihto-omaisuus	993
Saamiset	
Pitkäaikaiset saamiset	3 548
Lyhytaikaiset saamiset	15 467
Rahoitusarvopaperit	2 538
Rahat ja pankkisaamiset	7 667
VASTAAVAA YHTEENSÄ	283 350

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	108 881
Arvonkorotusrahasto	128
Muut omat rahastot	4 304
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	17 740
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 847
	132 900

VÄHEMMISTÖOSUUKSET **1 264****POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET**

Poistoero	2 120
Vapaaehtoiset varaukset	3 558
	5 679

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	275
Muut pakolliset varaukset	2 284
	2 559

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT **989****VIERAS PÄÄOMA**

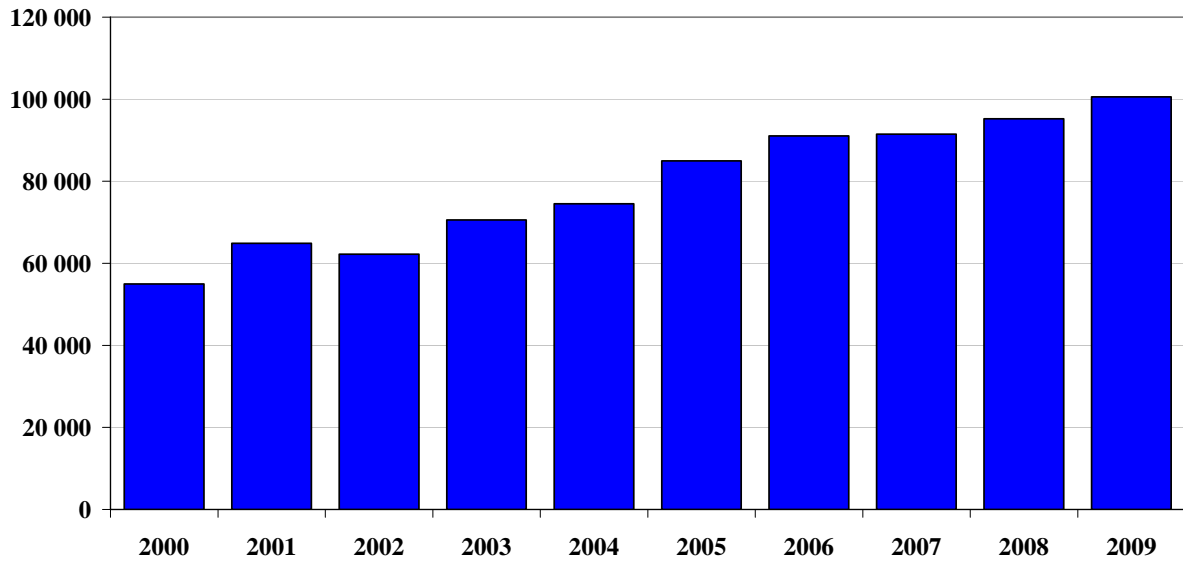
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	72 895
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	4 225
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	27 645
Saadut ennakot	704
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	34 491
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	283 350

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuus-%	49,48
Konsernin lainakanta 31.12, euroa	100 539 147,08
Konsernin lainat euroa/asukas	2 556,04
Asukasluku	39334
Lainasaamiset 31.12, euroa	35 045,49
Rahoitusvarallisuus euroa/asukas	-2 797,50
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	44,52
Kertynyt yli-/alijäämä, €	19 587 250,38
Kertynyt yli-/alijäämä, asukas	497,97

Konsernin omavaraisuusaste eli oman pääoman ja varausten osuus taseen loppusummasta oli 49,5 %, mikä oli noin prosenttiyksikön alhaisempi kuin edellisenä vuonna ennen kuntaliitosta. Vastaava kaupungin tunnusluku oli 59,1 %. Konsernin alhaisempi omavaraisuusaste johtuu siitä, että varsinkin vuokratalohankkeet ja taloyhtiöiden suorittamat investoinnit on rahoitettu pitkäaikaisilla lainoilla oman pääomien ollessa varsin alhaiset. Konsernitaseen omavaraisuuden heikkenemisestä merkittävä osa johtui edellisten vuosien tapaan kaupungin vieraan pääoman kasvusta. Konsernitaseen oman pääoman muodostumisessa huomio kiinnittyy siihen, että valtuuston hyväksymällä poistosuunnitelmalla lasketuna kaikkien vuokratalojen Fatjanpuistoa lukuun ottamatta oma pääoma on negatiivinen. Vieraasta pääomasta lähes 97 % muodostuu kaupungin, kuntayhtymien ja vuokrataloyhtiöiden vieraasta pääomasta.

Konsernin lainakanta 2000-2009



Kaavio 15 Konsernin lainakanta 2000-2009

8.6 KONSERNIVALVONNAN JÄRJESTÄMINEN

Kaupunginvaltuusto määrittelee kaupungin tavoitteet ja sen mukaiset omistajapolitiikan linjaukset, päättää kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä hyväksyy konserniohjeet. Kaupunginhallitus antaa konserniohjeita koskevat yksityiskohtaisemmat yleiset ohjeet tai delegoi ohjeiden antamisvaltuudet kaupungin muulle viranomaiselle. Lisäksi kaupunginhallitus valitsee edustajat ja ehdokkaat tytäryhteisöjen hallintoelimiin ja antaa ohjeet edustajille sekä seuraa ohjeiden noudattamista. Toimintakertomuksen yhteydessä kaupunginhallitus antaa valtuustolle tiedot tytäryhteisöjen toiminnasta.

Lautakunnat toimintojen vastuullisina järjestäjinä ja palvelujen ostajina antavat toimialallaan valtuuston asettamien tavoitteiden pohjalta tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Lautakunta huolehtii toimialaansa kuuluvan tytäryhteisön toiminnan seurannasta ja ilmoittaa mahdollisesti havaitsemistaan toiminnallisista ja taloudellisista poikkeamista ja muista epäkohdista kaupunginhallitukselle. Konserniohjeiden mukaisesti kaupunginjohtaja kaupunginhallituksen alaisena johtaa kaupunkikonsernia ja seuraa omistajapolitiikan toteutumista.

Tytäryhteisöjen on raportoitava kaupunginhallitukselle suunnitellun toiminnan ja talouden toteutumisesta puolivuositain. Lisäksi tytäryhteisön on raportoitava toiminnasta vastaavalle toimielimelle sen mukaan, kun ao. toimielin on ohjeistuksessaan edellyttänyt.

9 KAUPUNGINHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ

9.1 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY

Tilikauden tulos ennen varausten muutoksia ja rahastosiirtoja oli 567 988,53 euroa. Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi, että

1. vähennetään investointivaroilla rahoitettujen hankkeiden poistoeroa 25 525,77 euroa;
2. poistoeron muutoksen jälkeen syntyvä, määrältään 593 514,30 euron ylijäämä kirjataan oman pääoman tilikauden ylijäämätilille.

9.2 ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Kansainvälinen rahoituskriisi ja sitä seurannut talouden taantuma on heijastunut Suomeen voimakkaasti. Vienti on vähentynyt jyrkästi ja kokonaistuotanto pieneni lähes 8 % vuonna 2009. Maailmanlaajuisena talouskriisin kehitys ja elpyminen sekä vaikutukset kuntatalouteen ovat vieläkin vaikeasti arvioitavissa. Taantumasta johtuvan verotulojen alentumisen ohella kuntien ongelmana on menokehitys. Ikääntyminen aiheuttaa kasvavaa menopainetta erityisesti sosiaali- ja terveystaloudessa. Heikko talouskehitys on johtanut tuloveroprosenttien korotuksiin samalla kun joudutaan tekemään ratkaisuja menojen kasvun hillitsemiseksi.

Kunnallisveron tilitykset ovat perustuneet helmikuusta alkaen yritysten ja muiden työnantajien verotileille ilmoittamiin ja maksamiin työnantajasuorituksiin. Verotili on alkuvaiheessa aiheuttanut jonkin verran epätietoisuutta, joten työnantajasuorituksia on jäänyt ajallaan ilmoittamatta ja maksamatta. Näin ollen helmikuun heikoista kunnallisveron tilityksistä ei voi suoraan päätellä loppuvuoden kehitystä. Vuoden 2010 talousarvion verotulot ovat 1,1 % pienemmät kuin toteutuneet verotulot vuonna 2009 siitäkkin huolimatta, että tuloveroprosenttia nostettiin puolella prosenttiyksiköllä. Koko maassa verotettavan tulon asukasta kohden on arvioitu laskevan 1,6 prosenttia vuonna 2009 ja 0,7 prosenttia vuonna 2010. Tilinpäätöksen laatimisvaiheessa ei ole edellytyksiä verotuloarvion tarkistamiseen. Valtionosuuksia kertyy hieman enemmän kuin talousarviossa on ennakoitu

Lohjan talousarviossa vuoden 2010 vuosikate on 5,8 milj. euroa, joka perustuu toimintakatteen 1,5 %:n heikkenemiseen, verotulojen edellä mainittuun 1,1 %:n pienemiseen ja valtionosuuksien 4,1 %:n kasvuun. Toimintakatteen muutos muodostuu tuottojen 2,3 %:n ja kulujen 1,7 %:n kasvusta verrattuna vuoden 2009 tilinpäätökseen. Talousarviossa on kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen naapurikuntien maksusuudet arvioitu liian suuriksi. Toisaalta avustuksia kertynee hieman arvioitua enemmän. Merkittävän epävarmuustekijän muodostaa toimintakulut, joissa erityisesti 1,2 %:n palvelujen ostojen ja 0,2 %:n avustuskulujen kasvua voidaan pitää liian alhaisina. Jo päätetty Kela-maksun poistaminen keventää henkilöstömenoja vuositasona noin 1,5 milj. euroa, jolloin henkilöstömenojen kasvuksi muodostuu edelliseen vuoteen verrattuna 2,4 %.

Vuoden 2010 talousarviossa investointien määrä on 13,5 milj. euroa, minkä lisäksi vuodelta 2009 siirtyvät investoinnit nostavat määrän noin 16,2 milj. euroon. Siirtyneiden investointien ja vuoden 2009 tilinpäätöksestä siirtyvien korottomien lainojen johdosta lainamäärä kasvaa 8,5 milj. euroa vuonna 2010, jolloin kokonaislainamäärä on noin 71 milj. euroa. Lainamäärä on vuoden 2009 tilinpäätöksestä johtuen hieman alhaisempi kuin talousarviossa on ennakoitu. Mikäli vuosikate on suunniteltua tavoitetta huonompi, heijastuu se rahoitukseen lainamäärän kasvuna.

10 VUODEN 2009 TOIMINTA JA TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

10.1 KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMINEN

10.1.1 Keskusvaalilautakunta

10 Keskusvaalilautakunta						MUUTOS %
	TP08	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %	08-09
Toimintatuotot	0	54 909	54 909	56 314	102,6	
Tuet ja avustukset	0	54 909	54 909	56 314	102,6	
Toimintakulut	-128 600	-98 055	-98 055	-92 987	94,8	-27,7
Henkilöstökulut	-93 889	-80 404	-80 404	-81 164	100,9	-13,6
Palkat ja palkkiot	-87 297	-73 969	-73 969	-76 270	103,1	-12,6
Henkilöstösivukulut	-6 592	-6 435	-6 435	-4 894	76,1	-25,8
Eläkekulut	-4 555	-2 623	-2 623	-3 486	132,9	-23,5
Muut henkilöstösivukulut	-2 038	-3 811	-3 811	-1 408	37,0	-30,9
Palvelujen ostot	-32 500	-14 028	-14 028	-9 438	67,3	-71,0
Muiden palvelujen ostot	-32 500	-14 028	-14 028	-9 438	67,3	-71,0
Ostot tilikauden aikana	-1 110	-2 415	-2 415	-1 060	43,9	-4,5
Muut toimintakulut	-1 101	-1 208	-1 208	-1 325	109,7	20,3
Vuokrat	-1 080	-1 208	-1 208	-1 320	109,3	22,2
Muut toimintakulut	-21	0	0	-5		-77,0
Toimintakate	-128 600	-43 146	-43 146	-36 673	85,0	-71,5

Taulukko 3 Keskusvaalilautakunnan tuloslaskelma

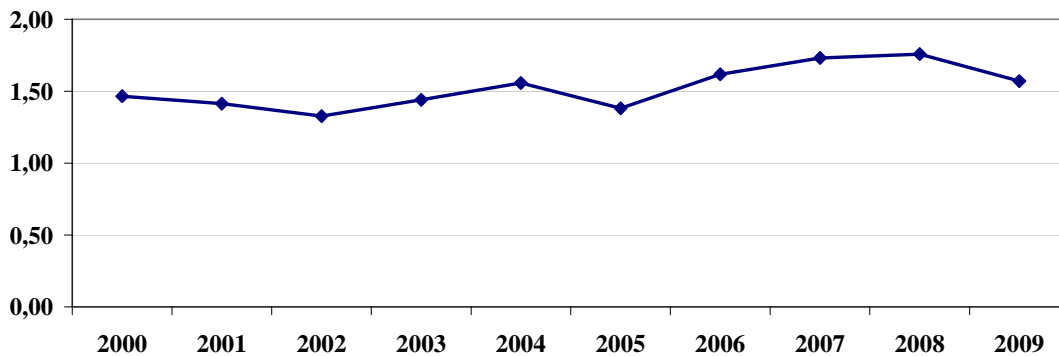
Vuonna 2009 kesäkuussa toimitettiin EU-vaalit. Vaalien järjestelyt sinällään sujuivat ongelmitta, mutta äänestysprosentti vaaleissa ei ehkäpä yltänytkaan aivan odotetulle tasolle.

10.1.2 Tarkastuslautakunta

12 Tarkastuslautakunta						MUUTOS %
	TP08	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %	08-09
Toimintatuotot	1 309	1 500	1 500	0	0,0	-100,0
Myyntituotot	1 309	1 500	1 500	0	0,0	-100,0
Toimintakulut	-67 691	-79 984	-79 984	-61 762	77,2	-8,8
Henkilöstökulut	-32 765	-36 466	-36 466	-35 803	98,2	9,3
Palkat ja palkkiot	-28 116	-28 116	-28 116	-29 976	106,6	6,6
Henkilöstösivukulut	-5 779	-8 350	-8 350	-5 826	69,8	0,8
Eläkekulut	-4 405	-6 530	-6 530	-4 537	69,5	3,0
Muut henkilöstösivukulut	-1 374	-1 821	-1 821	-1 290	70,8	-6,1
Palvelujen ostot	-33 058	-41 423	-41 423	-24 703	59,6	-25,3
Muiden palvelujen ostot	-33 058	-41 423	-41 423	-24 703	59,6	-25,3
Ostot tilikauden aikana	-344	-669	-669	-632	94,4	83,9
Muut toimintakulut	-1 524	-1 426	-1 426	-624	43,8	-59,0
Vuokrat	-1 284	-1 208	-1 208	-436	36,1	-66,1
Muut toimintakulut	-240	-218	-218	-188	86,4	-21,6
Toimintakate	-66 382	-78 484	-78 484	-61 762	78,7	-7,0

Taulukko 4 Tarkastuslautakunnan tuloslaskelma

Nettomenot €as, Tarkastuslautakunta 2000-2009



Kaavio 16 Nettomenot €as, Tarkastuslautakunta 2000-2009

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2009 aikana yhdeksän kertaa, joista neljä kokousta kohdistui vuoden 2008 tilinpäätökseen ja sen arviointiin. Yksi näistä kokouksista oli yhteiskokous Sammatin tarkastuslautakunnan kanssa. Kaupunginvaltuusto päätti tarkastuslautakunnan esittämänä hyväksyä Oy Auditor Ab:n Lohjan kaupungin tilintarkastajaksi ja Oy Auditor Yhtiötarkastus Ab:n kaupungin tytäryhtiöiden tilintarkastajaksi valtuustokaudelle 2009-2012 edullisimman tarjouksen perusteella. Tilintarkastajien tarkastuspäiviä kertyi vuoden aikana yhteensä 45 päivää.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä tehtävänä oli kevätkaudella edellisen vuoden talouden ja toiminnan tarkastuksen toteutumisen valvonta, vuoden 2008 tilintarkastuskertomuksen valmistelu valtuustokäsitelyä varten sekä arviointikertomuksen laatiminen valtuustolle vuoden 2008 taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Tämän lisäksi tarkastuslautakunta perehtyi ympäristönsuojeluun ja ympäristönvalvontaan haastatteleamalla ko. toiminnasta vastaavia esimiehiä.

Syyskaudella lautakunta perehtyi kolmannen sektorin kanssa tehtävään yhteistyöhön, Tytyrin vesilaitoksen ja Pitkäniemen jätevedenpuhdistamon toimintaprosesseihin ja riskienhallintaan, sosiaalipalvelujen järjestämisestä koskeviin haasteisiin sekä kaupunginjohtajan katsaukseen Lohjan kaupungin ajan-kohtaisista ja strategisesti merkittävistä asioista.

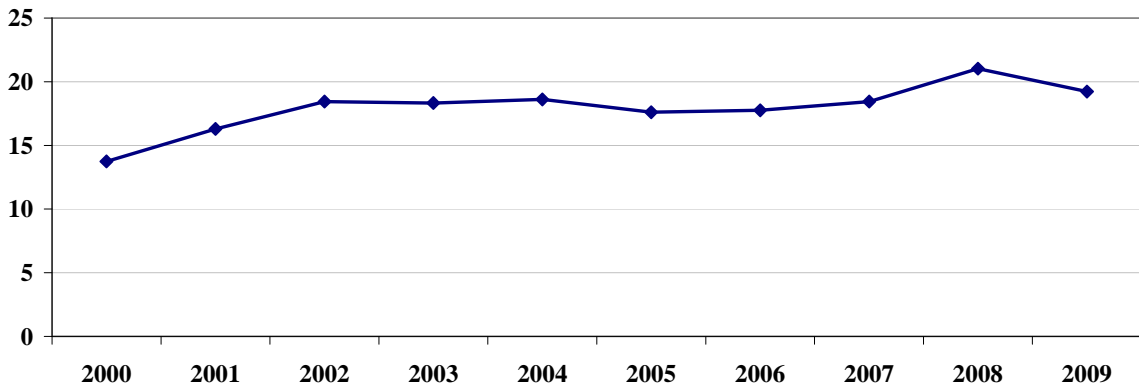
Kokonaisuutena tarkastuslautakunta saavutti vuodelle 2009 asetetut toiminnalliset tavoitteensa ja pysyi talousarviossaan. Kuluvalle valtuustokaudelle tarkastuslautakunta laati koko kauden kattavan arviointisuunnitelman sekä syksyn 2009 ja kevään 2010 kattavan työohjelman.

10.1.3 Yleinen luottamushenkilöhallinto

14 Yleinen luottamus- henk.hallinto	TP08	TA2009		TP2009	TOT %	MUUTOS % 08-09
		alkup.	muut.			
Toimintatuotot	14 930	24 127	24 127	23	0,1	-99,8
Myyntituotot	0	0	0	23		
Maksutuotot	3 524	0	0	0		-100,0
Muut toimintatuotot	11 406	24 127	24 127	0	0,0	-100,0
Toimintakulut	-809 143	-797 971	-788 466	-756 337	95,9	-6,5
Henkilöstökulut	-461 485	-505 193	-503 426	-522 749	103,8	13,3
Palkat ja palkkiot	-383 616	-410 610	-410 610	-436 092	106,2	13,7
Henkilöstösivukulut	-77 869	-94 584	-92 817	-86 657	93,4	11,3
Eläkekulut	-65 008	-70 901	-70 901	-73 799	104,1	13,5
Muut henkilöstösivukulut	-12 862	-23 683	-21 916	-12 858	58,7	0,0
Palvelujen ostot	-288 715	-245 617	-238 702	-195 783	82,0	-32,2
Muiden palvelujen ostot	-288 715	-245 617	-238 702	-195 783	82,0	-32,2
Ostot tilikauden aikana	-27 604	-20 800	-20 052	-14 054	70,1	-49,1
Avustukset	-16 490	-8 215	-8 215	-9 185	111,8	-44,3
Muut toimintakulut	-14 849	-18 145	-18 071	-14 567	80,6	-1,9
Vuokrat	-12 850	-16 444	-16 370	-13 365	81,6	4,0
Muut toimintakulut	-1 999	-1 701	-1 701	-1 202	70,7	-39,9
Toimintakate	-794 213	-773 844	-764 339	-756 314	99,0	-4,8

Taulukko 5 Yleisen luottamushenkilöhallinnon tuloslaskelma

Nettomenot €/as, yleinen luottamushenkilöhallinto 2000-2009



Kaavio 17 Nettomenot €/as, Yleinen luottamushenkilöhallinto 2000-2009

Kaupunginvaltuusto hyväksyi marraskuussa Lohjan uuden kaupunkistrategian, joka tähtää siihen, että Lohja on vuonna 2017 laadukkaan elämän elinvoimainen järvikaupunki. Strategian tavoitteita ja toimenpiteitä tarkennetaan toimialakohtaisissa toimintasuunnitelmissa.

Muita vuoden aikana hyväksytyjä ohjelma-asiakirjoja olivat arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ja ilmastoto-ohjelma. Myös taajamayleiskaava eteni merkittävästi, kun valtuusto valitsi jatkovalmistelussa noudatettavan vaihtoehdon. Tulevaisuuteen varauduttiin hankkimalla 25 800 m²:n määräalat Taimiston alueelta sekä hyväksymällä Gunnarlan teollisuusalueen asemakaavan muutos ja ns. Raviradan alueen asemakaava. Nummentien varresta vuokrattiin tontti tulevaa Yrittäjätaltoa varten.

Merkittävimmät palvelurakentamista koskevat päätökset koskivat pääterveysaseman vuodeosastojen peruskorjausta sekä Mäntynummen koulukeskuksen perusparannusta ja laajennusta.

Talouden taantumien johdosta valtuusto hyväksyi toukokuussa vuoden 2009 talousarvioon 1 % säästötaavoitteen, johon pyrittiin talousarviossa hyväksytyjen henkilöstölisäysten vähentämällä ja avointen virkojen ja tehtävien sekä palvelu- ja materiaalihankintojen kriittisellä tarkastelulla. Henkilöstöä ei irtisanottu eikä lomautettu eikä investointiohjelmaa muutettu työllisyyteen vaikuttavien kohteiden osalta.

Marraskuussa hyväksyttiin Lohjan kaupungin uudet konserniohjeet, joissa kiinnitettiin huomiota aikaisempaa enemmän ohjeiden oikeudelliseen luonteeseen sekä kuntalain mukaisen konserniohjauksen ja yksityisoikeudellisia yhteisöjä koskevien erityislakien keskinäisiin suhteisiin.

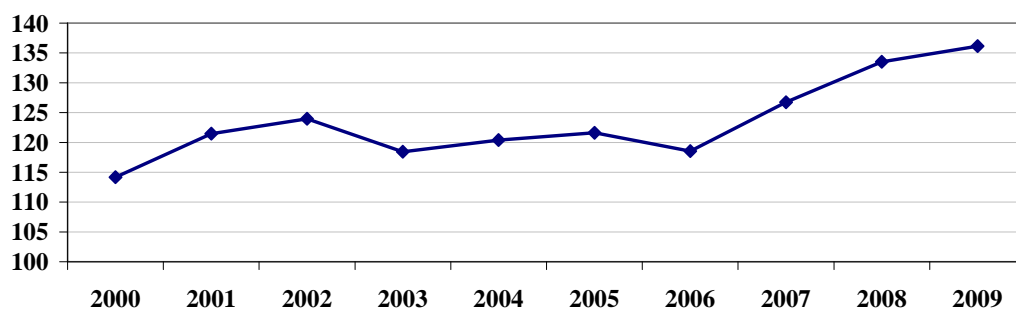
Sivistysjohtajan viransijaiseksi valittiin kasvatustieteen maisteri Katri Kalske.

10.1.4 Keskushallinto

16 Keskushallinto	TP08	TA2009	TA2009	TP2009	TOT %	MUUTOS
		alkup.	muut.			%
Toimintatuotot	3 096 198	2 867 989	2 867 989	2 760 807	96,3	-10,8
Myyntituotot	1 973 161	1 993 482	1 993 482	1 818 436	91,2	-7,8
Maksutuotot	257 564	83 473	83 473	72 382	86,7	-71,9
Tuet ja avustukset	565 298	523 909	523 909	525 121	100,2	-7,1
Muut toimintatuotot	300 175	267 125	267 125	344 868	129,1	14,9
Toimintakulut	-8 139 881	-8 789 068	-8 547 556	-8 118 288	95,0	-0,3
Henkilöstökulut	-4 016 603	-4 417 664	-4 178 062	-4 054 554	97,0	0,9
Palkat ja palkkiot	-3 093 460	-3 367 693	-3 183 798	-3 106 059	97,6	0,4
Henkilöstösivukulut	-923 143	-1 049 971	-994 264	-948 496	95,4	2,7
Eläkekulut	-711 320	-796 447	-767 007	-746 068	97,3	4,9
Muut henkilöstösivukulut	-211 824	-253 524	-227 257	-202 428	89,1	-4,4
Palvelujen ostot	-3 476 999	-3 706 115	-3 705 729	-3 538 875	95,5	1,8
Asiakaspalvelujen ostot	0	-53 000	-53 000	-4 143	7,8	
Muiden palvelujen ostot	-3 476 999	-3 653 115	-3 652 729	-3 534 731	96,8	1,7
Ostot tilikauden aikana	-296 137	-301 928	-301 925	-213 874	70,8	-27,8
Avustukset	-76 311	-72 154	-72 154	-69 399	96,2	-9,1
Muut toimintakulut	-273 831	-291 206	-289 686	-241 587	83,4	-11,8
Vuokrat	-260 252	-279 862	-278 342	-228 693	82,2	-12,1
Muut toimintakulut	-13 579	-11 345	-11 345	-12 894	113,7	-5,0
Toimintakate	-5 043 683	-5 921 079	-5 679 567	-5 357 481	94,3	6,2
Poistot ja arvон alentumiset	-427 862	-459 406	-459 406	-457 144	99,5	6,8

Taulukko 6 Keskushallinnon tuloslaskelma

Nettomenot €/as, keskushallinto 2000-2009



Kaavio 18 Nettomenot €/as, Keskushallinto 2000-2009

Strategian pohjalta määriteltyjen tavoitteiden painopisteinä keskushallinnossa olivat edelleen yritysympäristön kilpailukyky, tietoyhteiskuntavalmiudet, kustannuslaskennan kehittäminen, prosessien kehittäminen mm. tietotekniikkaa soveltamalla, henkilöstön työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen sekä palkkauksen ja henkilöstöpalvelujen kilpailukykyisyys. Uuden valtuustokauden käynnistyessä jatkettiin useissa seminaareissa vuosia 2009 – 17 koskevan kaupunkistrategian valmistelua. Valtuusto hyväksyi Lohjan kaupunkistrategian 11.11.2009.

Asiakaspalvelujen parantamiseksi määriteltiin toimenpiteet, joilla keskushallinnon sisäisiä palveluja kehitetään. Uusien yritysten perustamisessa toteutuivat määrälliset tavoitteet, kun toimintavuoden aikana Lohjalle perustettiin ennätyselliset 230 yritystä. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi työllisyysvaroilla palkattiin ns. velvoitetyöllistettyjä, Mahis-työllistettyjä ja nuorisotyöllistettyjä yhteensä 37 henkilöä. Kahden nuoren oppisopimus jatkui työllisyysvaroilla ja kesätyöntekijöitä palkattiin yhteensä 76. Kaupunkilaisten sähköisiä palvelumahdollisuuksia lisättiin sähköisillä hakemuslomakkeilla ja asiointimahdollisuuksilla päivähoidossa ja sosiaalipalveluissa.

Prosessien kehittämiseksi ja tietotekniikan soveltamiseksi jatkettiin seudullisen runkoverkon suunnittelua Kirkkonummen, Raaseporin ja liikelaitoskuntayhtymä Puhdin kanssa sekä parannettiin tietoverkon kattavuutta rakentamalla kriittisiä valokuituyhteyksiä. Toiminnan tehostamiseksi laajennettiin verkkolaskujen vastaanottoa, otettiin käyttöön päivähoitolapsien läsnäolotietojen mobiilikirjaaminen, lisättiin henkilöstöhallinnossa sähköistä ilmoitusmenettelyä sekä otettiin käyttöön henkilöstöhallinnon intranet ”Hjalmari”, jonka käytön opastus ja tuki järjestettiin koko henkilöstölle. Hjalmariin on koottu esimiehille ja henkilökunnalle tarkoitettujen henkilöstöhallinnon ohjeet ja sähköiset lomakkeet. Sähköinen työpöytä on käytettävissä sekä suomenkielisenä että ruotsinkielisenä.

Sammatin kuntaliitoksen sekä Lohjan, Siuntion, Inkoon ja Karjalohjan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (LOST) toteuttamiseen liittyvät tehtävät työllistivät erityisesti taloushallinnon sekä henkilöstö- ja tietopalvelujen toimintaa. Tietohallinto toteutti kaikille LOST -alueen työntekijöille verkkoyhteydet ja Lohjan kaupungin tietojärjestelmäpalvelut. Myytävien palvelujen hinnoittelemiseksi ja tuotteistamiseksi taloushallinnossa kehitettiin kustannuslaskentaa, jossa painopiste oli pääomavuokrien ja hallinnollisten kustannusten oikeassa kohdentamisessa. Henkilöstöpalveluissa siirtyneet työntekijät rekisteröitiin Lohjan palkansaajiksi sekä perehdytettiin kaupungin käytäntöihin. Sopeutumistukena järjestettiin 10 paikallista johtamiskoulutustapahtumaa. Palkkarakenteet yhdenmukaistettiin vastaamaan Lohjalla käytössä ollutta palkkarakennetta ja palkkojen tasaus sosiaali- ja terveydenhuollossa aloitettiin 1.5.2009.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edelleen kehittämiseksi työyksiköt ovat laatineet työhyvinvointikyselyn tulosten pohjalta toimenpidesuunnitelmat. Palkkauksen kilpailukykyisyyden selvittämiseksi laadittiin palkkavertailut. Hoitoalaa lukuun ottamatta palkkojen jälkeenjääneisyyttä ei kyetty juurikaan poistamaan. Tehtäväkohtaisten palkkojen jälkeenjääneisyydestä johtuen henkilökohtaisen suoriutumisen arviointia ja siihen perustuvaa palkkauksen kehittämistä ei toteutettu.

Keskushallinnon määrärahaksi vahvistettu toimintakate alittui 322 086 eurolla, vaikka kaupungista riippumattomat verotuksen kustannukset ylittyivät 43 000 euroa. Merkittävimmin tulokseen vaikuttivat elinkeino- ja henkilöstöpalvelujen arvioitua suuremmat tuotot ja toteutetut säästötoimenpiteet, joiden seurauksena osa vuodelle 2009 määritellyistä tavoitteista, hankkeista ja hankinnoista jäi toteuttamatta. Oikeuspalveluissa oli varauduttu edunvalvonnan ja kuluttajaneuvonnan myöhäisempään siirtymisajankohtaan. Tietohallinnon investointeihin oli varattu 600 000 euroa, josta käytettiin 440 396 euroa. Alitus johtui eräiden hankkeiden siirtämisestä säästösyistä myöhempään ajankohtaan.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamisen lisäksi keskushallinnon toiminnan sisällöstä voidaan mainita tulosalueittain seuraavaa:

Elinkeinopalveluissa yritysten neuvontapalvelut on ostettu Länsi-Uudenmaan Yrityskeskus Oy:ltä. Seudullista yrityspalvelua on vahvistettu yritysneuvojakoulutuksella yhdessä alueen muiden yrityspalvelutoimijoiden kanssa. Länsi-Uudenmaan aluekehittämistä on jatkettu elinkeinoihin painottuvalla klusteripohjaisella, työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamalla AKO-aluekehittämisohjelmalla. Kerto-

musvuonna valmisteltiin lisäksi koheesio- ja kilpailukykyohjelma KOKO, jonka toimintakausi alkaa 1.1.2010. Ohjelma-alueeseen kuuluvat edelleen Länsi-Uudenmaan kunnat Hangosta Karkkilaan. Maankäytön-, asumisen-, liikenteen ja elinkeinojen laaja-alainen kehittäminen oli osa AKO-ohjelmaa, jota jatketaan vielä vuonna 2010.

Uusia aloittavia yrityksiä avusti Länsi-Uudenmaan Uusyrityskeskus ry. Tuotanto- ja toimitiloja sekä asiantuntemusta liiketoiminnan kehittämiseen ja verkottumiseen yritystoiminnan alkutaipaleelle ostettiin Länsi-Uudenmaan Yrityshautomo Oy:ltä, jossa toimi yli 30 yritystä ja ne työllistivät runsaat 50 henkilöä. Kertomusvuonna hautomoon valittiin 10 uutta yritystä, joista 6 hautomon tiloihin ja 4 virtuaalihautomoon. Vuonna 2009 jatkui kaupungin keskustaan sijoittuvan yritystalohankkeen valmistelu.

Lohjan Matkailu tiivistä kertomusvuonna yrittäjäverkoston yhteistyötä ja matkailukohteina olivat Tytyrin kaivosmuseo, Ojamon kartano ja Vironperä. Matkailupalvelukeskus muutti ABC Lohjan uusiin toimitiloihin lokakuussa. Toimistossa asioiden asiakkaiden määrä kasvoi loppuvuonna edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna yli 100 %. Maataloustoimessa maksettiin maa- ja puutarhatalouden tukihakemusten perusteella 172 viljelijälle n. 3,8 milj. euroa, mikä oli 2,2 % edellisvuotta enemmän. Keskimääräinen tilakoko oli 35,6 ha.

Hallinto- ja talouspalveluita työllisti vuoden aikana Sammatin tilinpäätöksen liittäminen osaksi Lohjan kaupunkikonsernia, EU-vaalit kesäkuussa sekä asiakaspalvelukeskuksen uudistaminen ja samassa yhteydessä toteutunut kulunvalvonnan käyttöönotto. Kertomusvuoden aikana uusittiin kaupungin konserniohjeet ja poistosuunnitelma.

Henkilöstöpalveluissa palkkausjärjestelmän merkittävin muutos oli ns. omalääkärijärjestelmän korvaaminen paikallisesti räätälöidyllä järjestelmällä. Tehtävien vaativuus-kriteerit tarkistettiin hoitotyön, perusturvakeskuksen peruspalvelutehtävien, sosiaalityön, kirjastoammatillisen työn ja perusopetuksen osalta. Virka- ja työehtosopimusratkaisuihin tuli kaikille sopimusaloille paikalliset järjestelyvaraerät, joiden kohdentamisesta laadittiin ammattijärjestöjen kanssa sopimukset. Työterveyshuollon toimintaa painotettiin aikaisempaa enemmän ennaltaehkäisevään toimintaan ja työkyvyn ylläpitämiseen

Oikeuspalveluissa edunvalvonta ja kuluttajaneuvonta siirtyivät vuoden 2009 alussa valtion ylläpidettäväksi. Taloustaantumien myötä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden kysyntä kasvoi vuoden 2009 aikana. Keskimääräinen jonotusaika on kasvanut viidestä viikosta yhdeksään viikkoon. Asiakkaiden ongelmat ovat aiempaa hankalampia. Pysäköinninvalvonnan henkilökunta vaihtui vuoden aikana, mutta siitä huolimatta taloudelliset tavoitteet ylittyivät.

Tietopalvelujen palveluita tuotettiin seudullisesti Lohjan kaupungin lisäksi Karkkilalle, Nummi-Pusulalle ja Länsi-Uudenmaan ammatilliselle kuntayhtymälle. Näiden lisäksi tietohallinnon palveluita käyttävät Karjalohjan, Inkoon ja Siuntion kunnat. Liikelaitoskuntayhtymä Puhdin otettua vastuulleen Nummi-Pusulan ja Karkkilan tietohallintotehtävät ylläpidettiin seudullisesti talous- ja henkilöstöhallinnon sekä terveystoimen tietojärjestelmiä ja näistä yhteisiä tietoliittymiä internetin kautta yhteistyökumppaneille ja HUS:iin. Kaupungin atk-kouluttaja koulutti vuoden aikana 628 henkilöä.

10.1.5 Sosiaali- ja terveyslautakunta

20 Sosiaali- ja terveyslautakunta				
	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %
Toimintatuotot	34 139 371	34 139 371	32 540 651	95,3
Myyntituotot	24 273 778	24 273 778	22 153 958	91,3
Maksutuotot	7 240 133	7 240 133	7 533 251	104,0
Tuet ja avustukset	2 090 448	2 090 448	2 084 739	99,7
Muut toimintatuotot	535 012	535 012	768 704	143,7
Toimintakulut	-88 269 889	-87 735 281	-86 077 251	98,1
Henkilöstökulut	-33 610 514	-33 120 772	-32 518 530	98,2
Palkat ja palkkiot	-26 757 511	-26 354 561	-26 496 261	100,5
Henkilöstösivukulut	-6 853 003	-6 766 211	-6 022 269	89,0
Eläkekulut	-4 814 998	-4 835 668	-4 407 299	91,1
Muut henkilöstösivukulut	-2 038 005	-1 930 544	-1 614 970	83,7
Palvelujen ostot	-38 793 184	-38 760 806	-38 020 228	98,1
Asiakaspalvelujen ostot	-26 224 216	-26 269 034	-26 094 329	99,3
Muiden palvelujen ostot	-12 568 968	-12 491 772	-11 925 899	95,5
Ostot tilikauden aikana	-3 485 699	-3 485 699	-3 305 948	94,8
Avustukset	-6 307 057	-6 307 057	-6 798 538	107,8
Muut toimintakulut	-6 073 435	-6 060 947	-5 434 007	89,7
Vuokrat	-5 991 900	-5 979 412	-5 397 832	90,3
Muut toimintakulut	-81 535	-81 535	-36 175	44,4
Toimintakate	-54 130 518	-53 595 910	-53 536 600	99,9

Taulukko 7 Sosiaali- ja terveyslautakunnan tuloslaskelma

Vuoden 2009 alusta lukien toteutui Sammatin kunnan lakkauttaminen ja liittäminen Lohjaan sekä Siuntion, Inkoon ja Karjalohjan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintojen liittäminen Lohjan toimintoihin (Lost-alueen toteuttaminen). Lohjan kaupunki järjesti sosiaali- ja terveys-palvelut kaikille yhteistoiminta-alueen kuntien asukkaille. Väestöpohja kasvoi 40 prosentilla kohoten 52 000 asukkaaseen.

Haasteellisin tehtävä oli uuden kaksikielisen LOST -organisaation käynnistäminen. Se edellytti perusteellista talouden ja hallinnon uudelleenorganisointia sekä kaikkien toimintatapojen, palvelukriteerien, maksujen ja palkkioiden yhtenäistämistä. Sosiaali- ja terveyslautakunta on toimielin, joka vastaa sosiaali- ja terveystalouden erikoissairaanhoidosta lukuun ottamatta. Lautakuntaan kuuluu edustajia kaikista yhteistoiminta-alueen kunnista. Lautakunnan alaisena toimii yksilö- ja perhejaosto, joka käsittelee muutoksenhakuasioita, sekä ruotsinkielinen jaosto, jonka tehtävänä on huolehtia, että asiakas saa sosiaali- ja terveystalouden palveluita ruotsin kielellä. Sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisena hallinto- ja palvelukeskuksena on perusturvakeskus.

Palvelukeskuksen päällikkönä toimii perusturvajohtaja. Perusturvakeskus jakautuu kuuteen tulosalueeseen: hallintopalvelut, vanhuspalvelut, sosiaalipalvelut, erityispalvelut, terveyspalvelut ja sairaalapalvelut. Lohjan perusturvakeskuksen henkilöstömäärä kasvoi 543 työntekijästä 781 henkilöön. Rekrytointitilanne parani siten, että vakinaisiin lähihoitajan ja sairaanhoitajan työsuhteisiin saatiin aiempaa helpommin palkattua työntekijöitä. Keskitetty sairaanhoitajien ja lähihoitajien sijaisvälitys laajentui asteittain kaikkien LOST -kuntien alueelle. Sosiaalityöntekijöiden vaikea rekrytointitilanne jatkui koko vuoden ja vakansseja oli keskimäärin täyttämättä lähes viidennes. Myös lääkäreiden rekrytointitilanne säilyi haasteellisena.

Sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen perusturvatoimen strategian mukaisesti ja samanaikaisesti valmisteltiin uutta kaupunkistrategiaa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi huhtikuussa 2009 seudullisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman. Terve ja hyvinvoiva LOST -hyvinvointiohjelman valmistelu jatkui. LOST -alueen vanhuspalveluista tehtiin laaja rakenneselvitys, jossa aiemmin valittu avohoi-

topainotteinen suunta todettiin oikeaksi, mutta vauhti on liian hidaskäänäntyneiden määrän kasvuun nähden.

Kaikille tulosalueille asetettiin keväällä valtuuston päätöksellä yhden prosentin säästötavoite. Siihen pääsemiseksi henkilöstövuokrauksesta luovuttiin lähes kokonaan ja osa uusista vakansseista siirrettiin syksyyn ja osa vuodelle 2010. Toimintavuoden aikana tehtiin toimipiste- ja palveluverkkoselvitys osana talouden tasapainottamistoimenpiteiden suunnittelua.

Työttömyyden kasvu näkyi toimeentulotukimenojen ja asiakasmäärän kasvuna. Vuonna 2009 toimeentulotukea sai yhteensä 1 730 ruokakuntaa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 15 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä tuettiin monin eri tavoin.

Pandemiaan varautuminen ja sikainfluenssarokotukset ja sikainfluenssapotilaiden hoito työllistivät terveyspalveluita runsaasti.

Avosairaanhoidossa päivääikainen vaativampi terveyskeskuspäivystys keskitettiin Tynninharjun terveysasemalle. Sosiaalipäivystys vakiinnutettiin kattamaan koko läntinen Uusimaa Hangosta Karkkilaan.

Lohjan pääterveysaseman vuodeosastojen laajamittainen peruskorjaus alkoi marraskuussa 2009. Inkoossa aloitti uusi 7-paikkainen pienryhmäkoti palvelutalon yhteydessä. Lohjalla ryhmäkoti Alatupa remontoitiin siten, että Lagus-koti ja Alatupa yhdistyivät 11-paikkaiseksi dementoituneiden palveluasumisyksiköksi.

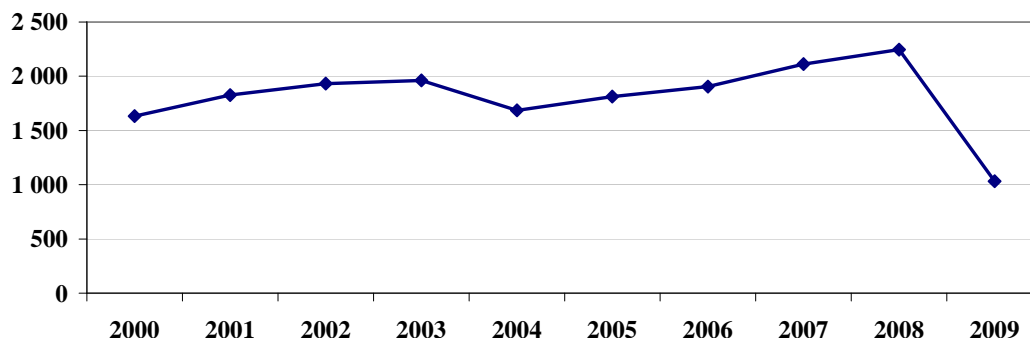
10.1.6 Lohjan perusturvalautakunta

25 Perusturvaltk / Lohja				
	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %
Toimintatuotot	1 243 249	1 243 249	1 266 953	101,9
Myyntituotot	90 007	90 007	84 330	93,7
Maksutuotot	2 935	2 935	2 940	100,2
Tuet ja avustukset	2 012	2 012	68	3,4
Muut toimintatuotot	1 148 295	1 148 295	1 179 615	102,7
Toimintakulut	-41 431 218	-41 578 545	-41 836 961	100,6
Henkilöstökulut	-2 922 445	-2 922 445	-2 867 619	98,1
Palkat ja palkkiot	-121 832	-121 832	-120 634	99,0
Henkilöstösivukulut	-2 800 613	-2 800 613	-2 746 984	98,1
Eläkekulut	-2 791 005	-2 791 005	-2 740 397	98,2
Muut henkilöstösivukulut	-9 608	-9 608	-6 587	68,6
Palvelujen ostot	-37 559 156	-37 719 010	-37 951 611	100,6
Asiakaspalvelujen ostot	-37 524 595	-37 684 525	-37 869 356	100,5
Muiden palvelujen ostot	-34 561	-34 485	-82 255	238,5
Ostot tilikauden aikana	-3 840	-3 840	-4 639	120,8
Avustukset	-69 500	-64 500	-61 275	95,0
Muut toimintakulut	-876 277	-868 750	-951 818	109,6
Vuokrat	-876 277	-868 750	-910 512	104,8
Muut toimintakulut	0	0	-41 306	#JAKO /0!
Toimintakate	-40 187 969	-40 335 296	-40 570 008	100,6

Taulukko 8 Lohjan perusturvalautakunnan tuloslaskelma

Nettomenot €as, Lohjan perusturvalautakunta 2000-2009

vuonna 2003 päivähoito siirtyi opetustoimen alaisuuteen
vuoden 2009 alusta jako Lohjan perusturvalautakuntaan ja Sosiaali- ja terveyslautakuntaan



Kaavio 19 Nettomenot €as, Lohjan perusturvalautakunta

Perusturvalautakunta koostuu vain lohjalaisista luottamushenkilöistä. Perusturvakeskuksen alaisista toiminnoista LOST:n ulkopuolelle jäivät erikoissairaanhoito, asuntopalvelut ja perusturvalautakunnan vastuulle kuuluva muu hallinto mukaan lukien ns. eläkemenoperusteiset maksut ja lohjalaisten järjestöjen toiminta-avustukset.

Asuntopalveluissa asukasvalintakriteereistä tehtiin periaatepäätös. Kaikissa Sammatin alueen vuokra-asunnoissa siirryttiin Lohjan käytäntöihin. Valtuusto teki joulukuussa 2009 päätöksen, että kaikki konserniin kuuluvat kahdeksan vuokrataloyhtiötä fuusioidaan.

Erikoissairaanhoidossa alkuperäinen talousarvio ylittyi 336 000 euroa (+0,9 %) lopullisten kulujen ollessa 39 343 000 euroa. Avohoitokäynnit lisääntyivät 5,2 prosenttia, mutta hoitajaksot vähenivät 1,2 prosenttia. Psykiatrian hoitopäivät vähenivät 7,5 prosenttia.

Perusturvalautakunnan toimintakatteeksi vuodelle 2009 muodostui 40 570 000 euroa. Muutettu talousarvio ylittyi 234 000 euroa, josta erikoissairaanhoidon osuus oli 176 000 euroa loppuosan koostuessa vanhojen luottotappioiden ja eläkevastuiden eristä.

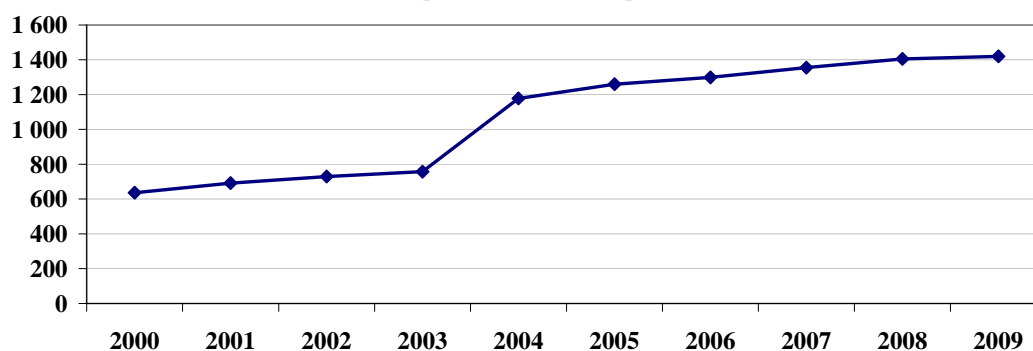
10.1.7 Opetuslautakunta

30 Opetuslautakunta						MUUTOS %
	TP08	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %	08-09
Toimintatuotot	3 362 627	3 264 402	3 264 402	3 573 764	109,5	6,3
Myyntituotot	546 114	501 683	501 683	515 775	102,8	-5,6
Maksutuotot	2 481 674	2 558 670	2 558 670	2 763 056	108,0	11,3
Tuet ja avustukset	123 980	122 715	122 715	194 272	158,3	56,7
Muut toimintatuotot	210 858	81 334	81 334	100 663	123,8	-52,3
Toimintakulut	-56 448 250	-59 979 334	-59 235 852	-59 416 303	100,3	5,3
Henkilöstökulut	-38 100 759	-40 413 087	-40 102 641	-40 326 459	100,6	5,8
Palkat ja palkkiot	-29 928 449	-31 118 654	-30 991 944	-31 797 928	102,6	6,2
Henkilöstösivukulut	-8 172 311	-9 294 432	-9 110 697	-8 528 531	93,6	4,4
Eläkekulut	-6 073 065	-6 930 715	-6 925 541	-6 425 091	92,8	5,8
Muut henkilöstösivukulut	-2 099 245	-2 363 718	-2 185 156	-2 103 440	96,3	0,2
Palvelujen ostot	-10 265 077	-10 763 034	-10 678 950	-10 733 982	100,5	4,6
Asiakaspalvelujen ostot	-1 092 175	-1 061 437	-1 061 437	-1 067 208	100,5	-2,3
Muiden palvelujen ostot	-9 172 902	-9 701 597	-9 617 513	-9 666 774	100,5	5,4
Ostot tilikauden aikana	-1 328 862	-1 460 829	-1 255 070	-1 142 513	91,0	-14,0
Avustukset	-3 207 535	-3 443 154	-3 343 154	-3 340 789	99,9	4,2
Muut toimintakulut	-3 546 018	-3 899 230	-3 856 037	-3 872 560	100,4	9,2
Vuokrat	-3 469 690	-3 848 496	-3 805 303	-3 817 234	100,3	10,0
Muut toimintakulut	-76 328	-50 734	-50 734	-55 326	109,1	-27,5
Toimintakate	-53 085 623	-56 714 932	-55 971 451	-55 842 539	99,8	5,2

Taulukko 9 Opetuslautakunnan tuloslaskelma

Nettomenot €/as, opetuslautakunta 2000-2009

vuonna 2003 päivähoito osaksi opetustoimea



Kaavio 20 Nettomenot €/as, Opetuslautakunta 2000-2009

Opetuslautakunnan strategisina painopisteinä vuonna 2009 on ollut käyttäjälähtöiset, hyvinvointia ja turvallisuutta tuottavat palvelut, palvelujen tuottamistapojen uudistaminen, laadukas ja monipuolinen osaaminen, uudistumiseen motivoitunut henkilökunta sekä taloudellinen palvelu- ja tuotantoverkko.

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen tilaverkkoselvitys päivitettiin keväällä 2009. Palveluverkkoselvitystyötä jatkettiin edelleen.

Vuoden 2009 aikana **varhaiskasvatuksen** määrällisessä kehityksessä on tapahtunut nousua, joka on kohdistunut varsinkin alle 3-vuotiaiden päivähoitopaikkojen tarpeen lisäykseen. Tarpeeseen on pystytty vastaamaan syksyllä 2009 aloittaneiden uusien ryhmien avulla: Gunnarlan päiväkotia laajennettiin yhdellä ja Muijalan Onnen Omenan päiväkotia kahdella ryhmällä. Uusien päivähoitoryhmien hoidet-

tavien lasten ikärakenteista riippuen uusia hoitopaikkoja on saatu 36–66. Sammatin ja Lohjan kuntaliitoksen myötä varhaiskasvatukseen tuli yksi uusi päiväkotitoiminta ja kaksi perhepäivähoitajaa. Sammatin päiväkodissa on kolme päivähoitoryhmää ja esiopetus. Lohjan päivähoitossa oli 3 214 lasta vuonna 2009, joka oli 129 enemmän kuin vuonna 2009.

Henkilöstöä uusiin ryhmiin on palkattu 10,5. Näiden lisäksi varhaiskasvatukseen palkattiin neljä uutta lastenhoitajaa varahenkilöstöksi. Sammatista siirtyi kuntaliitoksen yhteydessä varhaiskasvatukseen 10 henkilöä.

Vuoden 2008 lopulla valmistui Stakesin ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistus Päivähoidon turvallisuussuunnittelun toteuttamiseksi. Tämän pohjalta on päivähoitoon henkilöstöä koulutettu turvallisuussuunnitelmien laadintaan yksiköissä. Pääpiirteissään kaikkien yksiköiden suunnitelmat ovat valmiina; kunnallisen ja yksityisen perhepäivähoidon suunnitelmat ja niiden jalkauttamiset vaativat vielä työtä.

Syrjäytymisen ehkäisyn toteuttamiseksi toimii varhaiskasvatus mukana moniammatillisessa alueellisessa MoNet -työssä. Tärkeinä yhteistyökumppaneina vuoden 2009 aikana ovat olleet mm. lastenneuvola ja lastensuojelu. Vuoden alussa valmistui seudullinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ja sen sekä uuden lastensuojelulain puitteissa varhaiskasvatuksesta osallistui runsaasti henkilöstöä asiaa koskeviin koulutuksiin. Iso osa koulutuksista toteutettiin Arvo-hankkeen kautta. Koska uuteen lastensuojelulakiin tuli muutoksia nimenomaan ennakoivaan lastensuojelutyöhön, koulutettiin henkilöstöä sekä lain edellyttämään varhaiseen puuttumiseen että lastensuojeluilmoituksen tekemisen periaatteisiin yhteistyössä kaupungin lastensuojelun kanssa; varsinaisten prosessien teko jätettiin myöhemmään.

Varhaiskasvatuksen sisäiset kasvatuskumppanuuskoulutukset ovat pyörineet koko vuoden. Vuoden aikana saatiin Lohjalle kaksi uutta kasvatuskumppanuuskouluttajaa. Arvo-hankkeen kautta saatiin varhaiskasvatukseen myös kriisikouluttaja.

Varhaiskasvatuksen tuotteistamisprosessia on hyödynnetty siirtämällä siinä määritellyt tuotteet suori-teperusteisen budjetoinnin hankkeeseen (Päivähoidon palvelurakenteiden ja taloudellisten ohjausjärjestelmien kehittäminen). Vuoden lopulla hankkeelle valittiin viisi pilottialuetta.

Sähköinen hakemus päivähoitoon otettiin käyttöön.

Perusopetuksen oppilasmäärä nousi 53 oppilaalla. Kasvu johtui Sammatin liittymisestä Lohjaan ja Sammatin koulun siirtymisestä Lohjan opetustoimen alaisuuteen. Yläkoulujen oppilasmäärä pysyi samana. Jalavan koulun oppilasmäärä kasvoi myös ja näyttää kasvavan edelleen. Toiminta Moisio koulussa loppui huonon sisäilman vuoksi ja oppilaat siirtyivät Tytyrin kouluun. Mäntynummen kouluksien laajennus ja siihen liittyvä tilaketjutuksen suunnittelu saatettiin loppuun ja päätös rakentamisesta tehtiin. Metsolan alueen tilaratkaisun suunnittelu käynnistyi Ojaniittu – vaihtoehdon mukaan, tavoitteena korvata Mäntylän päiväkotitoiminta, Nummentaustan koulu ja Metsolan tilaelementit. Solbrinkens skolanin laajennus päätettiin olla toteuttamatta. Osa Solbrinkens skolanin oppilaita opiskelee Tytyrin koulun tiloissa.

Opetushallituksen Perusopetus paremmaksi – hankkeet jatkuvat. Siihen kuuluvat erityisopetuksen strategiauudistuksen mukainen Kelpo – hanke, oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämishanke sekä oppilaanohjauksen kehittämishanke. Kaikki Lohjan perusopetuksen koulut ovat edelleen sitoutuneet kiusaamista ehkäisevään KiVa – koulu - ohjelmaan.

Täydennyskoulutukset keskittyivät Pop - hankkeisiin tukeutuen tunne-elämältään haastaviin oppilaisiin, varhaiseen tukeen ja oppilashuollon kehittämiseen.

Opetushallitus myönsi koulujen kerhotoiminnan kehittämiseen jatkorahoituksen. Keskeisenä tavoitteena on oppilaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön syventäminen.

Moniammatillisten aluetyöryhmien MoNetin toiminnan ulkopuolinen rahoitus loppui. Toimintaa jat-

ketaan kuitenkin rakennetun mallin mukaan.

Opetustoimelle rakennettiin oma intra, jonka kautta on helppo löytää työhön liittyvää informaatiota ja materiaalia.

Lukiokoulutuksessa Lohjan lukion laajennus ja peruskorjaus valmistui. Lukioiden yhteistyöverkoston ja Länsi-Uudenmaan koulutuskeskuksen yhteishanke LUKU - verkoston kehittäminen jatkui. Lohjan Yhteislyseon lukion virtuaalinen tuotantoluokka saatiin käyttöön.

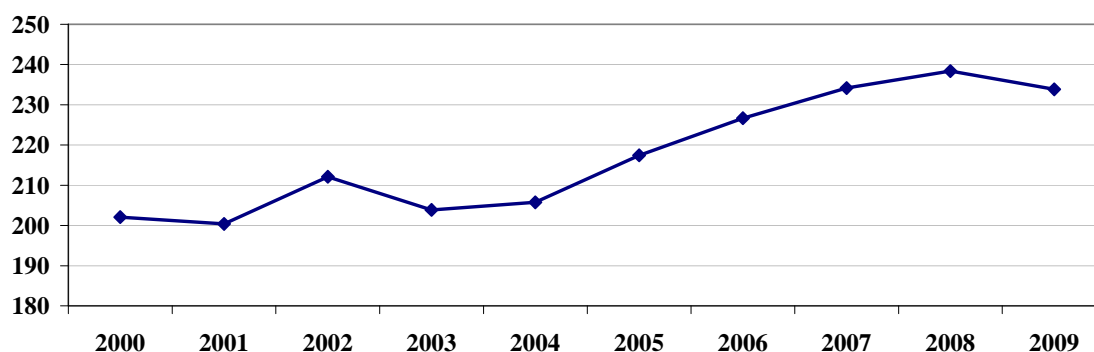
Opetuslautakunnan nettomenot (varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus) olivat 55 842 539 euroa, joka on 99 % lautakunnan talousarviosta. Palkka- ja henkilöstökulut olivat 72,21 % nettomenoista (vuonna 2008 71,77 %). Merkittävimmät säästöt toteutettiin leikkaamalla tuntikehystä sekä säästämällä materiaali- ja tarvikehankinnoista sekä myöhentämällä vakanssien täyttämistä.

10.1.8 Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

40 Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	TP08	TA2009	TA2009	TP2009	TOT %	MUUTOS
		alkup.	muut.			%
Toimintatuotot	1 834 531	1 618 253	1 618 253	1 866 714	115,4	1,8
Myyntituotot	565 876	501 318	501 318	499 774	99,7	-11,7
Maksutuotot	959 102	911 559	911 559	979 265	107,4	2,1
Tuet ja avustukset	107 252	35 593	35 593	173 329	487,0	61,6
Muut toimintatuotot	202 301	169 783	169 783	214 347	126,2	6,0
Toimintakulut	-10 838 899	-11 108 820	-10 988 169	-11 067 874	100,7	2,1
Henkilöstökulut	-5 999 020	-5 982 346	-5 926 306	-6 124 317	103,3	2,1
Palkat ja palkkiot	-4 664 675	-4 581 803	-4 558 081	-4 725 198	103,7	1,3
Henkilöstösivukulut	-1 334 345	-1 400 543	-1 368 225	-1 399 119	102,3	4,9
Eläkekulut	-1 013 876	-1 055 438	-1 050 695	-1 090 876	103,8	7,6
Muut henkilöstösivukulut	-320 469	-345 105	-317 531	-308 243	97,1	-3,8
Palvelujen ostot	-3 400 883	-3 510 885	-3 474 475	-3 391 133	97,6	-0,3
Asiakaspalvelujen ostot	-2 047 573	-2 110 293	-2 088 916	-2 059 587	98,6	0,6
Muiden palvelujen ostot	-1 353 310	-1 400 592	-1 385 560	-1 331 546	96,1	-1,6
Ostot tilikauden aikana	-539 768	-531 579	-518 606	-484 209	93,4	-10,3
Avustukset	-182 363	-211 746	-204 820	-187 691	91,6	2,9
Muut toimintakulut	-716 865	-872 264	-863 961	-880 523	101,9	22,8
Vuokrat	-688 560	-870 225	-861 922	-837 440	97,2	21,6
Muut toimintakulut	-28 305	-2 039	-2 039	-43 084	2 113,0	52,2
Toimintakate	-9 004 367	-9 490 567	-9 369 916	-9 201 159	98,2	2,2

Taulukko 10 Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan tuloslaskelma

Nettomenot €as, Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 2000-2009



Kaavio 21 Nettomenot €as, Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

Kulttuuri ja vapaa-lautakunnan strategisina painopisteinä ovat olleet käyttäjälähtöiset, hyvinvointia ja turvallisuutta tuottavat palvelut, laadukas ja monipuolinen osaaminen, palvelujen tuottamistapojen uudistaminen, uudistumiseen motivoitunut henkilöstö sekä taloudellinen palvelu- ja tuotantoverkko

Hallinto- ja talouspalveluiden strategian mukaisten keskeisten ydinprosessien kuvaaminen saatettiin loppuun.

Hallinto- ja talouspalveluiden toimintakate ylittyi 9 500 eurolla. Ylitys johtuu arvioitua suuremmista ilmoituskuluista ja vakuutusmaksuista sekä eläkeperusteisesta maksusta.

Hiiden Opiston valtionosuuteen oikeuttavia tunteja toteutui 156 tuntia enemmän kuin edellisenä vuonna ja kurssilaisten määrä kasvoi n. sadalla opiskelijalla. Opiston kuvataideopettajan viran muuttaminen taideaineiden osastonjohtajaksi päätettiin toteuttaa vuoden 2010 alusta alkaen ilman kustannusvaikutuksia. Lisäksi opisto on ollut aktiivinen yhteistyökumppani mm. alueen aikuisoppilaitosten kanssa ja Lohjan Muisti-hankkeessa.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopistossa perustettiin ja täytettiin uusi musiikkileikkikoulunopettajan virka. Opiston kokonaisviikkotuntimäärä oli keskimäärin 731, josta musiikkileikkikoulun ja avoimen osaston opetusta oli noin 62 vuosiviikkotuntia. Kokonaisoppilasmäärä oli vuoden lopussa 957, joista varsinaisia 549 ja avoimen osaston sekä musiikkileikkikouluoppilaita 408. Musiikkiopiston valtionosuus kasvoi n. 1 600 tunnilla.

Panostus yhteismusisointiin on ollut voimakasta. Nuorisosinfoniaorkesteri on konsertoinut ahkerasti. Omien tilaisuuksien lisäksi orkesteri teki menestyksekkään matkan Kuopioon, esittäen valtakunnallisessa ”Nuori soittaa” -tapahtumassa Jean Sibeliuksen Karelia-sarjan. Orkesteri esiintyi joulukuussa yhdessä Keski-Uudenmaan musiikkiopiston orkesterin kanssa sekä Lohjalla että Järvenpäässä.

Yhteistyö Uudenmaan lähimusiikkiopistojen kanssa on jatkunut tiiviinä. Raaseporin ja Kirkkonummen musiikkiopistojen kanssa toteutettiin yhteinen arviointikoulutus ja yhteisiä konsertteja. Opistolla vieraili myös vuonna 2009 arvostettuja pedagogeja pitämässä viikonloppukursseja oppilaille.

Musiikkiopiston toimintakate ylittyi 35 780 eurolla. Ylitys johtuu siitä, että tulokertymä oli 88 % ja jäi noin 60 700 euroa alle arvioidun. Menot toteutuvat 98 % jääden noin 25 000 euroa alle arvion.

Nuorisotoimen rakennetta on muutettu siten, että kolmen tiimin mallista on siirrytty kahden tiimin malliin. Lisäksi toimivat erityisnuorisotyön tiimi sekä toimintakeskus Harjulasta. Henkilökuntaa vuonna 2009 oli 15 kokopäiväistä työntekijää, 15 osa-aikaista kerho-ohjaajaa sekä kolme projektirahoin palkattua työntekijää.

Sammatin liittäminen osaksi toimintaa sekä erilaisten toimintojen yhtenäistäminen oli haaste. Jatkuvana alueellisen nuorisotyön suurena haasteena on työntekijäresurssien vähyys, vaihtuvuus ja rekrytointivaikeudet.

Alueellisen työn strategisena tavoitteena vuodelle 2009 oli Toimintakeskus Harjulan nuorille tarjottavien palvelujen kehittäminen kulttuurisen nuorisotyön keinoin. Harjulaan perustettiin nuorista bändiläisistä koostuva ISKU – ryhmä, jonka tavoitteena oli olla mukana kehittämässä, suunnittelemassa ja toteuttamassa yhdessä nuorisotoimen työntekijöiden kanssa Harjulan musiikkitoimintaa. ISKU -ryhmä osallistui myös aktiivisesti nuorisotoimen Rock You – musiikkitapahtuman toteuttamiseen.

Nuorisotoimen alueellisen nuorisotyön kävijämäärät olivat 8 765 ja järjestöjen osuus oli 10 457 kävijää eli yhteensä 19 222 kävijää. Vuoteen 2008 verrattuna kävijämäärät laskivat 1 490 kävijällä. Toimintakeskus Harjulan käyttöaste on edelleen hyvin korkea. Kävijöitä Toimintakeskus Harjulassa vuonna 2009 oli 13 504 ja vuoteen 2008 verrattuna toiminta on pysynyt yhtä aktiivisena.

Alueelliseen nuorisotyöhön kuuluvat tapahtumat (mm. Nuori Kulttuuri, Rock You, Auki08, Vapaa Pudotus ja LUKA -toiminta) saavuttivat 1 895 kävijä- / osallistujamäärät. Kasvua vuoteen 2008 verrattuna oli 505 kävijää / osallistujaa.

Kesäleirit järjestettiin Lohjansaaren koululla, Sammatissa ja Partioniemessä (päiväleiritoiminta) kesä - heinäkuussa. Yhdeksälle leirille osallistui 222 lasta ja leirivuorokausia kertyi 749.

Alueellisen nuorisotyön kävijämäärät kaikki eri toiminta-alueet huomioiden oli 34 843. Vuoteen 2008 verrattuna kaikkien toiminta-alueiden kävijämäärät laskivat 1 180 kävijällä. Kävijämäärien lasku ei ole vielä huolestuttavaa, koska vuonna 2009 nuorisotalotoiminnoissa oli lähes kauttaaltaan nähtävissä ns. sukupolvenvaihdos ja uusien ja nuorempien kävijöiden innostaminen talotoiminnan piiriin vie aina oman aikansa.

Erityisnuorisotyössä strategisiksi painopistealueiksi vuodelle 2009 nostettiin nuorten syrjäytymisen ehkäisyä vahvistava varhainen puuttuminen, syrjäytymisvaarassa olevien tai jo syrjäytyneiden nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja elämänhallinnan tukeminen ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseen liittyvien ratkaisujen löytäminen.

Lohjan erityisnuorisotyön ja sosiaalitoimen yhdessä kehittämä nuorten syrjäytymisen ehkäisyä vahvistava varhaisen puuttumisen malli Omin Jaloin sai sosiaali- ja terveysministeriöltä hankeavustusta mallin kehittämiseksi ja jalkauttamiseksi vuosille 2009 – 2011. Hankkeen projektityöntekijä aloitti tehtävässään toukokuussa 2009. Hanke on edennyt suunnitelman mukaisesti ja se on saanut laajaa huomiota eri tahoilta. Erityisnuorisotyön ennaltaehkäisevä erityisnuorisotyö ja ehkäisevä päihdetyö käyttävät myös toiminnassaan varhaisen puuttumisen menetelmiä.

Syrjäytymisvaarassa olevien tai jo syrjäytyneiden nuorten sosiaalisia taitoja ja elämänhallintaa on tuettu Tuki- ja neuvontakeskus Linkin ja Nuorisotyöpajan työmuotojen kautta tiiviissä yhteistyössä muiden toimijatahojen kanssa. Nuorisotyöpaja sai Etelä-Suomen lääninhallitukselta vuodelle 2009 avustusta erityisnuorisotyöntekijän palkkaamiseen Starttipaja – toiminnan kehittämiseksi ja aloittamiseksi.

Moniammatillinen yhteistyö jatkui MoNet – toiminnan kautta. Vuosi 2009 oli MoNet – projektin viimeinen vuosi ja loppuvuotena panostettiin vahvistamaan niitä toimintamalleja, joilla MoNet – toiminta jatkuu kaupungin vakituksena käytäntönä projektin päättymisen jälkeen.

Vuosi 2009 oli **Lohjan Museon** 99. toimintavuosi; museo on perustettu 1911. Kunnallisena museo on toiminut 32 vuotta. Sitä ennen museota ylläpiti Lohja Kotiseutututkimuksen Ystävät ry.

Lohjan ja Sammatin yhdistyessä museon hallintaan tuli Sammatin Lohilammen museo. Museotoimi järjesti vuoden aikana Iso-Pappilassa ja Linderinsalissa kolme Sammattiin liittyvää näyttelyä. Tytyrin Kaivosmuseo päätettiin sulkea vuoden alusta lähtien. Sulkeminen kuitenkin peruttiin keväällä ja kaivosmuseo toimi kevään lopulta lähtien museotoimen, matkailupalvelukeskuksen ja Lohjan Oppaiden yhteistyöllä.

Iso-Pappilan kesänäyttely oli Silkkiä ja samettia -opperan pukuaarteita. Kaikkiaan Iso-Pappilassa oli 10 näyttelyä. Kävijöitä oli vuoden aikana 6 516 henkilöä. Linderinsalissa oli näyttelyjä ympäri vuoden 13 kpl. Kävijöitä siellä oli 15 457. Kesä-elokuussa oli edesmenneen sammattilaistaitelijan Adolf Lietalon taidenäyttely ja lokakuussa sammattilaisten nykytaiteilijoiden näyttely. Kaivosmuseossa kävi kaikkiaan 7 150 ihmistä. Koko museotoimen näyttelyiden yhteiskävijämäärä on 29 121.

Kokoelmanhallintaohjelma Muskettiin on tallennettu tiedot. 11 026 esineestä. Kokoelma-amanuussi oli vuoden aikana mukana työryhmässä tekemässä Länsi-Uudenmaan museolle yhteistä kokoelmapoliittista ohjelmaa, joka valmistui loppusyksystä.

Museo järjesti näyttelyjä erityisesti koululaisille ja koululuokkia opastettiin perusnäyttelyssä. Vuoden aikana vietiin eteenpäin Kulttuuripolku -hanketta, jossa kehitetään koulutoimen ja Lohjan kulttuuri-toimijoiden yhteistyötä. Myös muistiperinteen keruuseen keskittyvä Lohjan Muisti -hanke oli käynnissä; mm. keväällä järjestettiin hyvin onnistuneet 50-luvun iltamat.

Museo teki vuoden aikana kiinteätä yhteistyötä Kaupunkisuunnittelukeskuksen kanssa Lohjan merkittävien kulttuurimaisemien ja vanhojen arvorakennusten suojelemiseksi.

Museo on Lohjan kaupungin kautta II luokan jäsenenä Suomen Museoliitto ry:ssä.

Kaupunginorkesterin konserttien määrällinen tavoite oli 60 konserttia ja toteutuma 64 konserttia, joista Lohjalla 42 (66 %). Keväällä konsertteja pidettiin 34 ja syyskaudella 30. Koululais- ja muut laituskonsertit painottuivat keväälle 2009. Yhteistyöhankkeina toteutettiin mm. Nordean, Lohjan Tenori-päivien, Cantores Minoreksen, K-kauppiaiden, Sipoon, Vihdin, Sammatin, Järvenpään, Loviisan, Porvoon ja Karjalohjan kuntien ja seurakuntien kanssa toteutetut konsertit. Vierailukonsertit ja tilausesiintymiset toteutuivat pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Kuulijoita yhteensä 23 709, joista lohjalaisia 14 943 (63 %). Orkesterin aluetoiminta onnistui ja sitä laajennettiin sekä kevät- että syystoimintakausina.

Omaa varainhankintaa orkesteri vahvisti saamalla lisätuloja tilauskonserteista ja muista esiintymistilaisuuksista (tuotto 146 %). Orkesterille myönnetty valtionosuudet kasvoivat 21 %.

Kaupungin orkesterin toimintakate ylittyi 15 700 eurolla. Ylitys johtuu siitä, että kapellimestarin tehtävät hoidettiin syystoimintakauden alusta tilapäisvoimin ja Nordea-kiertueen talous sekä toteuttaminen ulkoistettiin. Tulokertymä oli 146 % eli noin 59 400 euroa yli arvioidun. Menot toteutuvat 108 %, ylitystä 75 100 euroa.

Lohjan Teatteri esitti vuoden 2009 aikana 3 näytelmää: Tangoon tarvitaan kaksi, Ronja Ryövärintytär ja Grease. Esityksiä kaiken kaikkiaan oli 48, joissa katsojia 9 412.

Yleisessä kulttuuritoimessa keskityttiin kahdenlaisten tapahtumien järjestämiseen. Lohjan Tenori-päivät järjestettiin elokuun ensimmäisellä viikolla. Neljän päivän aikana nähtiin ja kuultiin viisi konserttia, joista neljä oli maksullisia ja yksi – Tenorit torilla -konsertti maksuton.

Lohjan Kesä ry:n tarkoituksena on luoda yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa ja järjestää kulttuuritapahtumia Lohjalla lohjalaisin voimin. Kesällä 2009 järjestettiin lohjalaisilla seurain- ja työväentaloilla ohjelmallisia iltamia yhteistyössä taloja ylläpitävien yhdistysten kanssa. Iltamia järjestettiin kymmenellä talolla ja ne saavuttivat suuren yleisösuosion.

Pienempiä tapahtumia olivat juhannusjuhla ja itsenäisyysjuhlat, joita järjestettiin kaksi: Lohjan koulujen IV-luokkalaisille 4.12. ja varsinainen itsenäisyysjuhla 6.12.

Lohjan Menneen ajan joulumarkkinat järjestettiin 15. kerran ja tapahtumassa kävi arvioiden mukaan kahden päivän aikana 30 000 asiakasta.

Kulttuuritilojen vuokraus on edelleen tärkeä osa toimintaa.

Erilaisten avustusten osuus kulttuuritoimen määrärahoista oli 53 717 euroa eli 12,4 % toimintakatteesta.

Kirjastotoimessa Lohjan kirjastoverkkoon kuului tammikuussa 2009 Pääkirjasto, Virkkalan kirjasto, Mäntynummen kirjasto, Ojamon kirjasto, Sammatin kirjasto, potilaskirjasto, lukutupa Sinivuokko ja yksi kirjastoauto yhdessä vuorossa. Potilaskirjastotoiminta lopetettiin 31.8.2009 ja lukutupa Sinivuokko lopetettiin 31.10.2009.

Kuntapäätäjäkyselyn tekeminen toteutettiin aikataulussaan 2009 ja tulokset raportoitiin lautakunnalle ja valtuutetuille. Kuntaliitos Sammatin kanssa onnistui hyvin. Liitos otettiin huomioon Linderinsalin näyttelyohjelmassa sekä Lohjan kesän iltamaohjelmistossa. Yhdistämisrahoilla konservoitiin Lönnro-tin aikaisia vanhoja kirjoja. Lukki-kirjastojen kuljetuskokeilun toteutus aloitettiin 2009 suunnitelman mukaan. Kuljetuskokeilu jatkuu vuoden 2010 opetusministeriön 12 000 euron apurahan turvin. Verkkomaksamista ei toteutettu vielä 2009, mutta se pyritään toteuttamaan 2010 kaikkia Lukki-kirjastoja koskevana. Lokakuussa pidettiin Eeva Joenpelto -seminaari Eeva Joenpellon elämäkerran julkistamisen yhteydessä. Kotiseutuaiheista kulttuuriperintö- ja kasvatustyötä on jatkettu Lohjan Muistin ja Kulttuuripolun puitteissa. Kirjat kotiin -palvelun suunnittelu aloitettiin loppusyksyllä 2009.

Liikuntatoimessa yhteistyösopimuksessa mainitut keskeiset tavoitteet ja mittarit saavutettiin olosuhteisiin nähden hyvin. Liikuntapalvelujen kokonaiskäyttäjämäärä oli 1 125 192, jossa on 4,9 %:n nousu

vuoteen 2008 verrattuna.

Neidonkeitaan vuoden 2009 kävijämäärä oli 279 453 (288 367, v. 2008). Laskua edellisvuoteen on 3,1 %. Muiden liikuntapalveluiden suoritelmäärä oli 845 739. Kasvu edellisvuoden kokonaissuoritteisiin verraten on 52 542 suoritetta, joka prosentteina on 4,9. Suoritteiden nousu johtui pääsääntöisesti hyvistä alku- ja loppuvuoden talviolosuhteista ja yhtiön järjestämien omien, suurta suosiota saaneiden liikuntatapahtumien korkeista kävijämääristä. Osastokohtaisten kävijämäärien arviota: ohjatun liikunnan suoritelmäärät nousivat 2,8 %, sisäliikuntatilojen käyttö kasvoi 7,4 % ja ulkoliikuntapaikkojen 19,5 %, kun taas jäähallin käyttö laski 9,9 % edellisvuoteen verrattuna.

Yhtiön toimintakulut olivat 3 340 793 euroa (3 022 915 €). Kulut nousivat vuodesta 2008 10,5 %. Toiminnasta saadut tulot vuonna 2009 olivat 1 444 331 euroa (1 247 240 €), jossa on kasvua vuoteen 2008 verrattuna 15,8 %. Näin ollen yhtiön toimintatulot kattoivat 43,2 % toimintakuluista. 56,8 % käyttömenoista katettiin kaupungin konserniavustuksella, joka oli toiminta-vuonna 1 894 197 euroa. Yhtiön omien toimintatulojen osuus käyttömenojen kattamisessa on kasvanut suhteellisen tasaisesti. Aikaisempien vuosien osuudet ovat olleet, vuonna 2008 41,3 % ja vuonna 2007 40,7 %.

Liikuntatoiminnan tukemiseen käytettiin toimintavuonna 4,31 euroa asukasta kohden (v. 2008 5,42 €). Muutosta selittävät talousarvion tasapainotustoimenpiteenä tehdyt 3 %:n leikkaukset liikuntatoiminnan avustuksiin ja stipendeihin sekä se, että suunnistuskartta-avustus siirrettiin ulkoliikuntapalveluiden kunnossapitomäärärahoihin ja Muijalalan kuplahallin vuokra-kustannukset tilavuokriin.

Lohjan vuoden 2009 urheilijaksi valittiin soutaja Sanna Stén kuudennen kerran peräkkäin ja vuoden joukkueeksi Lohjan Pallo ry:n miesten jalkapallon edustusjoukkue.

Yhtiössä otettiin toimintavuonna käyttöön Ilmari-ilmoittautumisjärjestelmä, joka palvelee hyvin ohjauspalvelujen asiakkaita kurssi- ja ryhmäliikuntaan ilmoittautumisissa. Pohjatyötä nettiselainpohjaisen liikuntatilavarausohjelman, Puukkerin, käyttöön ottamiseksi tehtiin toimintavuonna. Järjestelmän käyttöönotto on viivästynyt henkilöstöresurssipulan vuoksi.

Kertomusvuonna käynnistettiin Harjun alueen yleissuunnittelutyö, jonka on tarkoitus valmistua toukokuussa 2010. Yhtiön v. 2010 talousarvioon on varattu 10 000 euron määräraha Sporttikeskus Tennarin alueen yleissuunnittelutyön käynnistämiseksi.

Yhtiö järjesti toimintavuonna liikuntajärjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa kuusi kertaa perheiden keskuudessa suuren suosion saaneet Tennarin Tenavatohinat, jotka keräsivät kaikkiaan 4 290 osallistujaa. Samoin loppuvuodesta järjestetyt neljä Laavujen kierros -tapahtumaa saivat erinomaisen vastaanoton. Niihin osallistui yli 2 500 lohjalaista. 24-tunnin hyväntekeväisyysajon yhteydessä järjestettiin 10. kerran Lohjanjärven ympärilyönti ja Lukiosalin vihkiäistapahtumana palloilun Superlauantai. LLK Oy:n hallitus myönsi suurtaapahtuma-avustusta Prisma-rasteille ja valtakunnalliselle nuorten pesäpallon Suurleirille.

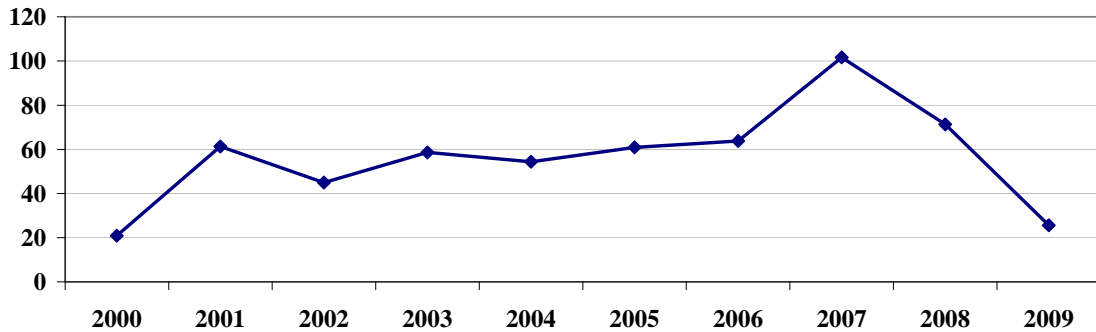
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan toimintakate oli 9 201 159 euroa, joka oli 98 % lautakunnan talousarviosta.. Tuottoja kertyi noin 248 461 euroa yli talousarvion, kulujen osalta talousarvio ylittyi 79 705 eurolla. Kulujen ylitys johtuu siitä, että eri projekteille ei ole varattu erillistä määrärahaa. Kate löytyy tuista ja avustuksista.

10.1.9 Tekninen lautakunta

50 Tekninen lautakunta						MUUTOS %
	TP08	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %	08-09
Toimintatuotot	23 911 128	27 319 114	27 148 858	26 609 916	98,0	11,3
Myyntituotot	16 201 909	17 025 654	16 923 398	16 833 691	99,5	3,9
Maksutuotot	285 817	317 315	317 315	236 364	74,5	-17,3
Tuet ja avustukset	80 106	111 739	111 739	73 163	65,5	-8,7
Muut toimintatuotot	7 343 296	9 864 406	9 796 406	9 466 698	96,6	28,9
Toimintakulut	-26 606 020	-28 451 636	-28 223 369	-27 617 372	97,9	3,8
Henkilöstökulut	-11 133 644	-11 710 604	-11 657 255	-11 489 213	98,6	3,2
Palkat ja palkkiot	-8 019 956	-8 179 140	-8 179 140	-8 292 831	101,4	3,4
Henkilöstösivukulut	-3 113 689	-3 531 464	-3 478 115	-3 196 383	91,9	2,7
Eläkekulut	-2 550 649	-2 905 655	-2 905 655	-2 651 957	91,3	4,0
Muut henkilöstösivukulut	-563 039	-625 810	-572 461	-544 426	95,1	-3,3
Palvelujen ostot	-7 699 970	-8 261 481	-8 121 764	-8 389 517	103,3	9,0
Asiakaspalvelujen ostot	-594 993	-2 544 477	-2 544 477	-2 559 921	100,6	330,2
Muiden palvelujen ostot	-7 104 977	-5 717 004	-5 577 287	-5 829 597	104,5	-18,0
Ostot tilikauden aikana	-6 981 740	-7 535 564	-7 503 308	-6 804 690	90,7	-2,5
Avustukset	-154 254	-243 199	-243 199	-184 172	75,7	19,4
Muut toimintakulut	-636 412	-700 788	-697 842	-749 780	107,4	17,8
Vuokrat	-559 773	-616 512	-613 566	-620 553	101,1	10,9
Muut toimintakulut	-76 638	-84 276	-84 276	-129 226	153,3	68,6
Toimintakate	-2 694 892	-1 132 522	-1 074 511	-1 007 456	93,8	-62,6

Taulukko 11 Teknisen lautakunnan tuloslaskelma

Nettomenot €as, Tekninen lautakunta 2000-2009



Kaavio 22 Nettomenot €as, Tekninen lautakunta 2000-2009

Teknisen lautakunnan alaisessa toiminnassa vuonna 2009 painopistealueita olivat kaupungin strategian mukaisten tavoitteiden toteuttaminen ja kaupungin kehittymisen mukanaan tuomat palvelu- ja investointipaineet. Merkittävämpänä kohteena valmistui Hiidensalmen sisääntulotie loppuvuodesta. Seutu-yhteistyössä jatkettiin alueellisen vesihuoltoverkostohankkeen edistämistä ja päätökset yhteistyöstä saatiin vuoden lopulla. Lohjan ja Sammatin kuntaliitos toi omat haasteensa palvelujen järjestämiseen. Alku-vuodesta tehdyt talouden tasapainottamiseen liittyvät päätökset aiheuttivat muutoksia palvelujen järjestämisessä. Karjalohjan rakennustarkastajan irtisanoutuessa tehtävästään otti kaupunkisuunnittelukeskus toimialaansa liittyvät tehtävät Lohjan kaupungin hoidettavaksi sopimuksella korvausta vastaan.

Valtuuston teknisen lautakunnan sitovaksi määrärahasi vahvistama tarkistettu toimintakate oli -1,074 milj. euroa ja toimintavuoden toimintakatetoteuma oli -1,007 milj. euroa, jolloin määräraha alittui 0,067 milj. euroa. Toimintavuoden aikana ei haettu määrärahankorotuksia. Talouden ja toiminnan to-

teutumaa seurattiin jokaisessa lautakunnan kokouksessa. Toimintakulut alittivat kaiken kaikkiaan varauksen 0,606 milj. eurolla ja toimintatuotot alittivat varauksen 0,539 milj. eurolla. Toimintakuluissa ostojen toteutuma jäi 90 % tasoon. Toimintatuotoissa poikkeama johtui LOST:n käytössä olevien tilojen pääomavuokran koron alenemasta ja vesihuoltolaitoksen tuottovajeesta.

Eri kaupunginosissa jatkettiin eri jätteenkuljetusjärjestelmillä, entisen Lohjan alueella sopimusperusteisena ja entisen Sammatin kunnan alueella kunnan järjestämänä. Voimassa oli kahdet jätehuoltomääräykset ja erilaiset taksat.

Ojamonkankaan entisen kaatopaikan puhdistetukseen liittyvä tasevaraus 250 000 euroa sisällytettiin tilinpäätökseen.

Strategisen energiahuoltoon liittyvän tavoitteen toteutumista jatkettiin lämpöyhtiöiden välisillä neuvotteluilla. Toimintavuoden aikana valmisteltiin energiatehokkuuden toimintasuunnitelma.

Alueellisen pelastustoimen kustannukset pysyivät toimintavuonna varauksessa. Pelastuslaitos on toiminnut liikelaitosmuotoisena 1.1.2008 lukien

Yksityisteiden avustusten myöntämisen periaatteet muutettiin vuoden 2009 alusta.

Korjaus- ja energia-avustuksissa uutena tukimuotona kuluneen vuoden aikana tuli suhdanneluonteiset korjausavustukset, joissa oli neljä eri hakuaikaa, muutoksen johdosta hakemusten käsittely oli aiempaa työlistävämpää.

Keskushallinnon alaisen asiakaspalvelukeskuksen toiminta muuttui kattamaan laajemmin kaupunkisuunnittelukeskuksen asiakaspalvelua. Hallinnon henkilöstöstä sijoittui kaksi toimistosihteerä asiakaspalvelukeskukseen vahvistamaan osaamista palvelutilanteissa toimialan tehtävien hoitamisessa.

Merkittävimmät **kunnallistekniikan suunnittelukohteet** olivat Eliaksenrinteen kunnallistekniikka Sammatin kaupunginosassa, Aurlahdenkatu, Lehtolankaari, Sauvonkuja, Heikinkuja ja Tennarin pysäköintialue. Merkittävimmät investoinnit olivat Hiidensalmen sisääntulotie, Karnaisten vesihuolto, Haikarin, Gunnarlan ja Vivamon kaava-alue, Moision alueen katujen parantaminen, Kaivoslammenpuiston loppuun rakentaminen, Pähkinärinteen puiston ja Ahon leikkipuiston kunnostaminen.

Liikenneväylien kunnossapidossa tammi-lokakuu oli kustannusten osalta edullinen. Loppuvuoden tulosta heikensi runsas lumentulo. Konekeskuksen kalustosta uusittiin yksi traktori.

Puistojen kunnossapidon painopisteenä oli keskustan viheralueiden ja sisääntuloteiden varsien siisteydessä, ranta-alueiden ja puistometsien raivauksessa sekä leikkipuistojen turvallisuuden parantamisessa.

Myydyn veden määrä lisääntyi edellisestä vuodesta, lisäys ei kuitenkaan ollut budjetoidun tasoinen. Tulospoikkeama on n. 265 000 euroa. Kaikki pumpattu vesi on pohjavettä. Puhdistamoiden puhdistustulokset täyttivät asetetut jätevesien laskulupien lupaehdot.

Tilojen hankeselvityksinä valmistuivat Mäntynummen koulukeskuksen laajennuksen- ja saneerauksen hankesuunnitelma, Solbrinkenin koulun tarveselvitys sekä Sammatin liikuntatila- ja kouluselvitys. Sammatin rakennuksille suoritettiin kuntoarviokierros. Suurimpina investointikohteina valmistuivat Tennarin lukiosali, Lukion tilamuutos, Onnen Omenan ja Gunnarlan päiväkotien laajennukset, Perttilän keskuskeittiö, Palvelukeskuksen Alatuvan muutos ja Muijalan koulun lähipihan toteutus. Mäntynummen koulukeskuslaajennus- ja muutoshankkeen toteutus siirtyi seuraavalle vuodelle. Investoinneista toteutui n. 70 % hankkeiden vaiheistuksesta johtuen. Laskennallinen kiinteistöjen korjausvelka oli

36 milj. euroa. Korjauksia toteutettiin 1,7 % rakennusten teknisestä arvosta, kun tavoitteellinen taso on 2,7 %.

Ruoka- ja siivouspalveluissa siirryttiin vuoden 2009 alusta aluemallin mukaiseen toimintaan. Perttilän keskuskeittiö otettiin käyttöön. Keskuskeittiö tuottaa ateriat 1 700 asiakkaalle päiväkodeissa ja

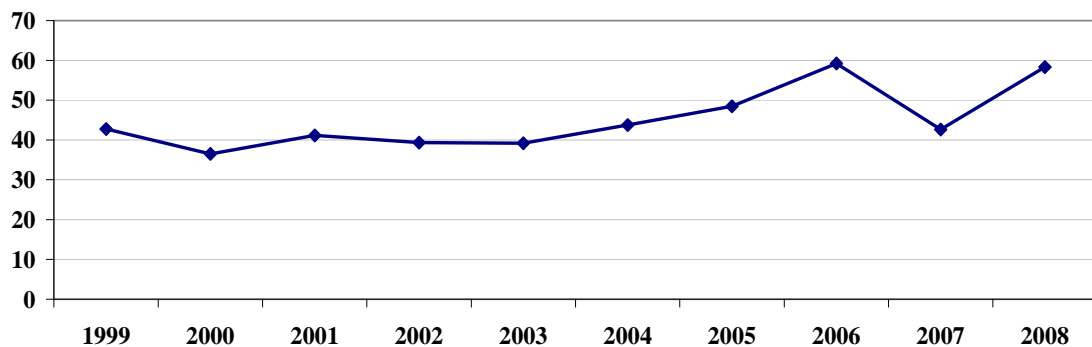
kouluissa. Talouden tasapainotustoimenpiteenä toteutettiin ruokalistojen uusiminen ja toiminnalliset muutokset työjärjestelyissä. Toimenpiteiden perusteella alennettiin palvelujen yksikköhintoja tilaajille. Ruoka- ja siivouspalveluissa sairauspoissaolot olivat korkeat, mikä näkyy sijaisten määrässä. Sisäisiä sijaistuksia tehostettiin ja sijaistusten rajoitusten johdosta siivouksen laatutasoa alennettiin.

10.1.10 Ympäristölautakunta

60 Ympäristölautakunta						MUUTOS
	TP08	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %	% 08-09
Toimintatuotot	1 343 912	1 654 696	1 654 696	1 785 764	107,9	32,9
Myyntituotot	222 819	218 291	218 291	367 251	168,2	64,8
Maksutuotot	461 124	663 601	663 601	516 072	77,8	11,9
Tuet ja avustukset	207 111	200 804	200 804	199 666	99,4	-3,6
Muut toimintatuotot	452 857	572 000	572 000	702 776	122,9	55,2
Toimintakulut	-3 297 913	-3 488 099	-3 444 586	-3 456 834	100,4	4,8
Henkilöstökulut	-1 905 568	-1 970 003	-1 966 820	-2 025 816	103,0	6,3
Palkat ja palkkiot	-1 502 083	-1 531 544	-1 531 544	-1 592 646	104,0	6,0
Henkilöstösivukulut	-403 485	-438 459	-435 276	-433 170	99,5	7,4
Eläkekulut	-300 827	-322 748	-322 748	-330 458	102,4	9,8
Muut henkilöstösivukulut	-102 659	-115 710	-112 527	-102 712	91,3	0,1
Palvelujen ostot	-1 251 072	-1 363 670	-1 335 992	-1 311 339	98,2	4,8
Asiakaspalvelujen ostot	0	-16 643	-16 643	0	0,0	
Muiden palvelujen ostot	-1 251 072	-1 347 027	-1 319 349	-1 311 339	99,4	4,8
Ostot tilikauden aikana	-37 750	-57 135	-57 135	-28 861	50,5	-23,5
Avustukset	-18 558	-11 208	949	-1 680	-177,0	-90,9
Muut toimintakulut	-84 965	-86 083	-85 588	-89 139	104,1	4,9
Vuokrat	-80 271	-86 083	-85 588	-87 545	102,3	9,1
Muut toimintakulut	-4 694	0	0	-1 594		-66,0
Toimintakate	-1 954 001	-1 833 403	-1 789 890	-1 671 070	93,4	-14,5

Taulukko 12 Ympäristölautakunnan tuloslaskelma

Nettomenot €/as, Ympäristölautakunta 2000-2009



Kaavio 23 Nettomenot €/as, Ympäristölautakunta 2009

Ympäristölautakunnan alaisessa toiminnassa vuonna 2009 painottui kaupungin strategian mukaisten tavoitteiden toteuttaminen, kokonaisvaltainen suunnitelmallinen maankäytön toteuttaminen, joukkoliikenteen toimivuus, asiantunteva rakennusvalvonta-, ympäristö- ja kartasto- ja mittaustoimi, maavaran-
tojen pitkäjänteinen hankinta ja kysyntää vastaava maanluovutus. Taajamaosayleiskaava ja keskustan osayleiskaava työ etenivät. Lohjan ja Sammatin kuntaliitos työllisti erityisesti rekisterien ja järjestel-

mien tietojen päivittämisen osalta. Karjalohjan rakennustarkastajan tehtävät siirtyivät sopimuksella Lohjan hoidettavaksi. Alkuvuodesta tehdyt talouden tasapainottamiseen tähtäävät päätökset vaikuttivat toiminnan järjestelyihin.

Valtuuston ympäristölautakunnan sitovaksi määrärahasi vahvistama toimintakate oli -1,790 milj. euroa ja toimintavuoden toimintakate toteutui -1,671 milj. euron suuruisena, jolloin määräraha alittui n. 0,119 milj. euroa. Toimintakatteeseen ei toimintavuoden aikana haettu muutoksia.

Merkittävimmät poikkeamat talouden toteutumassa olivat tuloja lisäävänä maankäyttö sopimuksiin liittyvät korvaukset, palvelujen myynti Karjalohjalle. Tulo-odotuksia ei saavutettu rakennuslupamaksuisissa eikä maanmyyntituloissa. MAL -toiminnan aiheuttamat eivät aiheuttaneet menopoikkeamaa, toiminnassa pystyttiin alentamaan vastaavasti muita palvelujen ostoja.

Yleiskaavatyö eteni. Taajamaosayleiskaavasta valmistui Espoo- Lohja taajamaradan asemapaikkojen selvitys Lohjalla sekä vaihtoehdot. Hiidensalmen alueen suunnittelua jatkettiin arkkitehtuurikilpailun voittajatyön pohjalta. Pilaantuneet maat ja tärinäselvitys asettivat suunnittelualueelle omat reunaehtonsa. Keskustakorttelin arkkitehtuurikilpailussa saatiin ratkaisu jatkosuunnittelun pohjaksi. Keskustan osayleiskaavan tavoitteet hyväksyttiin. Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma hyväksyttiin.

Ympäristölautakunta (asemakaavoitus) sekä kehittämis- ja elinkeinojaosto (yleiskaavoitus) käsittelevät ja hyväksyivät osaltaan kaavoitusohjelman vuosille 2009 - 2011.

Joukkoliikenteessä toiminta painottui seutuyhteistyön kehittämiseen ja valmistautumiseen 3.12.09 voimaan tulleen uuden joukkoliikennelain tuomiin muutoksiin. Länsi-Uudenmaan seutuyhteistyössä jatkettiin yhdeksän kunnan yhteistyösopimusta henkilöliikennelogistikon palkkaamiseksi ajalle 1.8.2009 - 31.7.2011. Alueen joukko-liikenteen kehittämisessä keskeisinä olivat esillä mm. liityntäliikenteen ja pysäköinnin parantaminen, lippujärjestelmien kehittäminen sekä joukkoliikennetiedotuksen yhtenäistäminen kuntien tiedottamisessa. Haasteena edelleen oli joukkoliikenteen peruspalvelutason säilyttäminen vuorojen supistuksista huolimatta. Kaupungin palvelu- ja asiointiliikettä koskevat uudet sopimukset tehtiin 11.8.2009 lähtien kouluvuoden 2011 alkuun. Palveluliikenteessä matkustajamäärä laski maaseutuvuorojen matkustuksen vähentymisen johdosta. Kaupungin tukilipuilla (Lohjalippu, Sattimilippu, PKS:n liityntäliput Länsi-Uudenmaan seutulippu, Lohjan kaupunkilippu) tehtyjen matkojen määrä väheni edellisestä vuodesta (-1,9 %).

Rakennusvalvonnan toiminnassa Sattimat kuntaliitos aiheutti arvioitua enemmän selvitystyötä myönnettyjen lupien suhteen (päätösten postitus, lupien laskutus, julki-panot). Rakennusvalvonnalla oli vastaanotto Sattimatissa tiistaisin aamupäivisin. Karjalohja osti sopimuksella Lohjalta rakennustarkastajan tehtävien hoidon maaliskuun alusta lähtien. Rakennuslupien ja ilmoitusten sekä katselmusten määrä toteutui tavoitetta pienempänä.

Ympäristötoimessa hoidettiin sopimuksen mukaisesti Nummi-Pusulan ympäristönsuojelun tehtävät sekä erillisin toimeksiannoin myös Karjalohjan tehtäviä. Ympäristölupayhteistyö Hiiden alueella lopui helmikuun lopussa. Lohjan ympäristötilasto oli edelleenkin valmistelun alla ja sen julkaisu siirtyi talvelle 2010. Erilliseen Hiidenvesi -projektiin osallistuttiin ohjelman mukaisesti. Projektissa keskityttiin edelleenkin kuormituksen vähentämiseen rakentamalla laskeutus- ja kosteikkoalaita, perustamalla suojavyöhykkeitä sekä toteuttamalla ravinnetaselaskelmia. Veden laadun seuranta jatkettiin Sattimat järvissä yhteistyössä paikallisten järviensuojeluyhdistysten kanssa. Lohjalla vesistöjen laadun seuranta tehtiin yhteistyössä Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa. Ilmanlaadun ja pohjavesien seuranta sekä ympäristöklusterin toimintaa jatkettiin yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Karnaisen korven kehittämissuunnitelma hyväksyttiin Lohjan kaupunginhallituksessa.

Ympäristövalvonnassa keskimääräinen lupien käsittelyaika oli 22 kk vuonna 2009 päätetyissä luvissa. Vuonna 2009 ympäristölupapäätöksiä tehtiin Lohjalla 8 kpl ja Siuntioon valmisteltiin yksi lupa päätökseen asti. Harjoittelijoiden avulla toteutettiin pohjavesialueella sijaitsevien pienyritysten valvontaa samoin öljysäiliöiden tarkastusten valvontaa. Yhteistyötä jatkettiin Länsi-Uudenmaan hajajätevesihankkeessa. Jätevesiasetuksen valvontaa ja neuvontaa tehtiin yhteistyössä Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n kanssa. Sattimat vanhan kaatopaikan riskiselvitys aloitettiin.

Kiinteistö- ja kartastotoimen organisaatio muutettiin, tavoitteena oli mm. selkiyttää maapolitiikan

hoidon ja kiinteistönmuodostuksen roolijakoa.

Maapoliittisen ohjelman mukaisesti valmisteltiin hyväksyttäväksi viisi maankäyttö sopimusta, joista merkittävimmät koskivat keskustan ja Tynninharjun alueita.

Kiinteistöjä hankittiin n. 34 ha. Merkittävimpiä kauppoja olivat raakamaahankinnat Muijalassa ja Tynninharjulla sekä Taimiston loppuosan osto. Etuosto-oikeutta käytettiin yhdessä n. 4 ha virkistysaluehankinnassa Huhtasaassa.

Opaskartta-aineisto saatiin päivitettyä kuntaliitoksessa laajentuneen koko Lohjan alueelle. Loppuvuodesta suunniteltiin opaskartan painotyö. .

Kaavanpohjakartan ylläpito tapahtui ainoastaan maastomittauksiin perustuen tarpeellisilta osin täydentäen. Kaavanpohjakartta-aineiston harmonisointi ja alueellisenä esitettävien kohteiden alueellistaminen on edennyt. Kaupungin intranet verkossa toimii Facta WebGIS palvelun, jonka tietosisältöä on päivitetty ja parannettu.

10.1.11 Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta

65 Länsi-Uudenmaan ymp.terv.ltk				
	TA2009 alkup.	TA2009 muut.	TP2009	TOT %
Toimintatuotot	718 675	718 675	655 852	91,3
Myyntituotot	0	0	585 702	
Maksutuotot	718 675	718 675	67 014	9,3
Tuet ja avustukset	0	0	3 137	
Muut toimintatuotot	0	0		
Toimintakulut	-1 070 653	-1 037 188	-1 009 488	97,3
Henkilöstökulut	-754 966	-756 860	-793 046	104,8
Palkat ja palkkiot	-565 537	-569 356	-600 067	105,4
Henkilöstösivukulut	-189 429	-187 504	-192 980	102,9
Eläkekulut	-147 576	-148 183	-154 570	104,3
Muut henkilöstösivukulut	-41 853	-39 321	-38 410	97,7
Palvelujen ostot	-229 696	-194 568	-106 125	54,5
Muiden palvelujen ostot	-229 696	-194 568	-106 125	54,5
Ostot tilikauden aikana	-12 863	-12 863	-13 591	105,7
Muut toimintakulut	-73 128	-72 897	-96 725	132,7
Vuokrat	-73 128	-72 897	-62 852	86,2
Muut toimintakulut	0	0	-33 873	#
Toimintakate	-351 978	-318 513	-353 636	111,0
Poistot ja arvон alentumiset				
Tilikauden tulos	-351977	-313857	-313857	100,0

Taulukko 13 Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunnan tuloslaskelma

Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyden yhteistyöalueen muodostavat Karjalohja, Karkkila, Lohja, Nummi-Pusula, Siuntio ja Vihti. Asukkaita yhteistoiminta-alueella on noin 87 000. Toimipisteitä organisaatiolla on yhteensä seitsemän, kolme toimisto-pistettä ja neljä eläinlääkärivastaanottoa. Henkilöstöresurssit ovat 13,5 henkilötyövuotta.

Seudullinen Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta aloitti toimintansa 1.1.2009. Yhteistoimin-

tasopimuksen mukaisesti sopijakunnille laadittiin palvelusopimus, jolla kuntalaskutuksen perusteiden painopistettä siirrettiin aikaisemmasta, peruskuntien nettomenojen suhteisiin perustuvasta laskutuksesta asukaslukujen ja tuotettujen palveluiden lukumäärien suhteisiin perustuvaan laskutukseen. Ympäristöterveydenhuollon valvontapanosta myytiin myös organisaation ulkopuolelle Hankoon.

Toiminnan keskeisinä painopistealueina olivat organisaation toiminnan kehittämisen jatkaminen, säännöllisen valvontatoiminnan ja valvonnan suunnitelmallisuuden kehittäminen sekä valvontamaksujen periminen lainsäädännössä asetettujen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.

Euroopan komission eläinlääkintä- ja elintarviketoimisto arvioi syksyllä 2009 suorittamassaan tarkastuksessa Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyden toimintaa paikallisena elintarvikevalvontaviranomaisena ja osana Suomen elintarvikevalvontajärjestelmää.

Eläinlääkintähuollon keskeisiä painopistealueita ovat eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, eläinsuojelu ja eläintautivalvonta sekä peruseläinlääkintäpalveluiden tuottaminen kuntalaisille. Peruseläinlääkinnässä tavoitteena oli palvelun turvaaminen kohtuetaisyysdellä kuntalaisille sekä ympäristöterveyden peruseläinlääkintäpalvelun toimintavarmuuden varmistaminen neljän virkaeläinlääkärin työpanoksella. Yhteistyö peruseläinlääkinnän järjestämisestä ja toimipisteiden yhdenmukaistamisesta aloitettiin.

Lainsäädäntö muuttui eläinsuojelutehtävien osalta siten, että toiminnan aiheuttamat menot kulkevat kunnan kautta.

10.2 TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN (ULKOISET JA SISÄISET ERÄT)

Tuloslaskelman toimintakate alitti muutetun talousarvion 1,9 milj. eurolla, joka kuitenkin saatiin aikaan edellisen vuoden tapaan 1,1 milj. euron nettomyyntivoitoilla. Kun talousarviossa ei budjetoida myyntivoittoja /- tappioita eikä varausten muutoksia, lautakuntien yhteenlaskettujen määrärahojen ja yhden prosentin säästötavoitteella muutetun talousarvion toimintakate alittui 0,5 milj. euroa ja toimintavuoden aikana 0,6 milj. eurolla korotettujen määrärahojen yhteismäärä noin 1,1 milj. euroa. Säästötavoitteilla muutetun talousarvion kulut alittuivat 2,5 milj. euroa. Vastaavasti toimintatuotot alittuivat 1,4 milj. euroa. Toimintatuottojen alitus aiheutui lähes yksinomaan myyntituotoista, kun sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen naapurikunnilta laskutettuja maksuosuussuunnakkoja palautettiin 2,0 milj. euroa. Tuet ja avustukset ylittyivät kuntaliitoksesta aiheutuneen valtionosuuksien menetyksen kompensaaion johdosta. Maksutuotot ja muut tuotot eivät poikenneet merkittävästi talousarviosta.

Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion kuluarvion noin 400 000 eurolla, jolloin toteumaprosentiksi muodostui 99,6. Henkilöstökuluissa palkat ja palkkiot ylittyivät 1,3 milj. euroa, jonka kuitenkin kompensoi eläkekulujen ja muiden henkilöstösivukulujen säästöt. Palvelujen ostot toteutuivat talousarvion mukaisesti. Vuoden 2009 säästötoimenpiteet kohdistuivat erityisesti materiaalien hankintoihin, joista säästy 1,1 milj. euroa. Taloudellisen taantuman aiheuttama toimeentulotukimenojen kasvu aiheutti avustusten ylityksen 0,4 milj. eurolla toteumaprosentin ollessa 104. Lautakunnittain tarkasteltuna määrärahana olleen muutetun toimintakatteen ylittivät ainoastaan perusturvalautakunta ja Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta. Perusturvalautakunnan erikoissairaanhoidosta aiheutuva ylitys oli 235 000 euroa ja ympäristöterveyslautakunnan arvioitua pienemmistä tuloista aiheutuva toimintakatteen ylitys 35 000 euroa. Kokonaisuutena arvioiden toimialat pystyivät toteuttamaan valtuuston päättämät säästötavoitteet varsin hyvin tinkimättä kuitenkaan merkittävästi palvelutavoitteista.

Verotulot alittivat varsinaisen talousarvion 4,9 milj. eurolla. Alkuvuoden ennusteissa arvioitiin verotulojen jäävän jopa 8 – 10 milj. euroa alle arvion, jotka eivät näin toteutuneet. Kunnallisvero alittui 2,1 milj. euroa ja osuus yhteisöveron tuotosta 2,9 milj. euroa siitäkin huolimatta, vaikka yhteisöveron kantaosuutta korotettiin 10 prosenttiyksikköä. Kiinteistöverotuotto toteutui lähes talousarvion mukaisesti.

Valtionosuuksia kertyi hieman yli talousarvion opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien ylittyessä ja toisaalta kaupungin joutuessa maksamaan verotulotasauksesta johtuvaa negatiivista yleistä valtionosuutta takaisin. Nettorahoituskulut jäivät alhaisesta korkotasosta johtuen 0,7 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienemmiksi.

Tilikausi muodostui poistojen ja poistoeron muutoksen jälkeen 0,6 milj. euroa ylijäämäiseksi, kun alkuperäisessä talousarviossa ylijäämä oli 1,1 milj. euroa, mutta viimeisissä ennusteissa jo lähes 5,0 milj. euroa alijäämäinen. Yhteenvedona onkin todettavissa, että onnistuneet säästötoimenpiteet, ennakoitua parempi verokertymä ja alhainen korkotaso tuottivat likimain sen tuloksen, joka oli suunniteltu täysin toisenlaiseen taloudelliseen ympäristöön.

LOHJAN KAUPUNKI
Ulkoiset + sisäiset

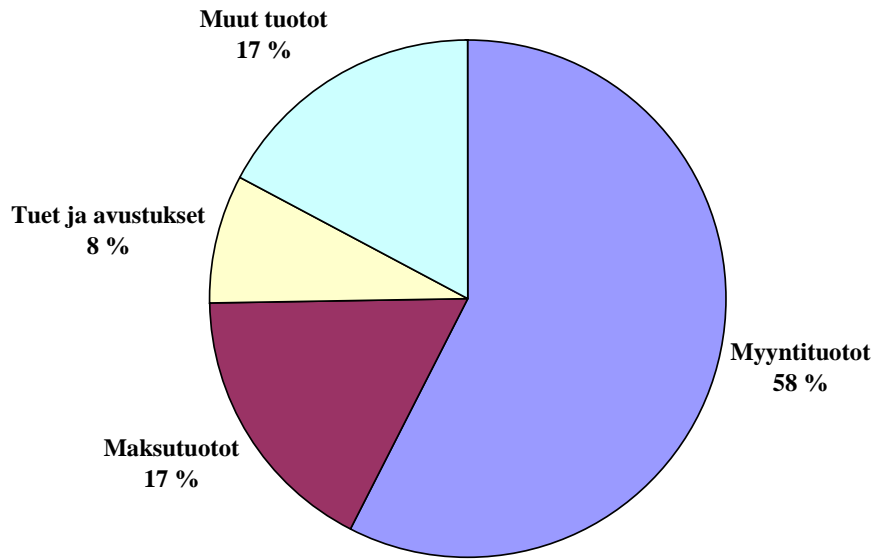
TULOSLASKELMA 2009

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma sis. Myyntivoitot ja -tappiot	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	44 605 713	-102 256	44 503 457	42 858 939	96,30
Maksutuotot	12 496 361	0	12 496 361	12 170 343	97,39
Tuet ja avustukset	5 446 128	0	5 446 128	5 813 996	106,75
Muut tuotot	12 662 082	-68 000	12 594 082	13 891 164	110,30
Yhteensä	75 210 285	-170 256	75 040 029	74 734 442	99,59
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	76 736 410	-733 459	76 002 951	77 273 961	101,67
Henkilöstösivukulut					
Eläkekulut	19 844 634	-18 079	19 826 554	18 628 538	93,96
Muut henk.sivukulut	5 822 648	-400 696	5 421 953	4 936 772	91,05
Palvelujen ostot	104 488 289	-202 841	104 285 448	103 672 733	99,41
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	13 413 321	-251 739	13 161 582	12 014 071	91,28
Avustukset	10 366 233	-124 083	10 242 150	10 652 729	104,01
Muut kulut	12 893 191	-76 778	12 816 413	12 376 149	96,56
Yhteensä	243 564 726	-1 807 675	241 757 051	239 554 954	99,09
TOIMINTAKATE	-168 354 441	1 637 419	-166 717 023	-164 820 512	98,86
Verotulot	138 293 000	0	138 293 000	133 375 885	96,44
Valtionosuudet	41 161 000	0	41 161 000	41 509 193	100,85
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT					
Korkotuotot	316 800	0	316 800	153 446	48,44
Muut rahoitustuotot	610 000	0	610 000	721 400	118,26
Korkokulut	2 539 500	0	2 539 500	1 610 954	63,44
Muut rahoituskulut	3 000	0	3 000	145 773	4859,09
Yhteensä	-1 615 700	0	-1 615 700	-881 880	54,58
VUOSIKATE	9 483 859	1 637 419	11 121 277	9 182 686	82,57
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	8 414 512	0	8 414 512	8 601 646	102,22
SATUNNAISET ERÄT					
TILIKAUDEN TULOS	1 069 347	1 637 419	2 706 765	581 040	21,47
Poistoeron lisäys/vähennys	21 448	0	21 448	25 526	119,01
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄM.	1 090 795	1 637 419	2 728 213	606 566	22,23

*)

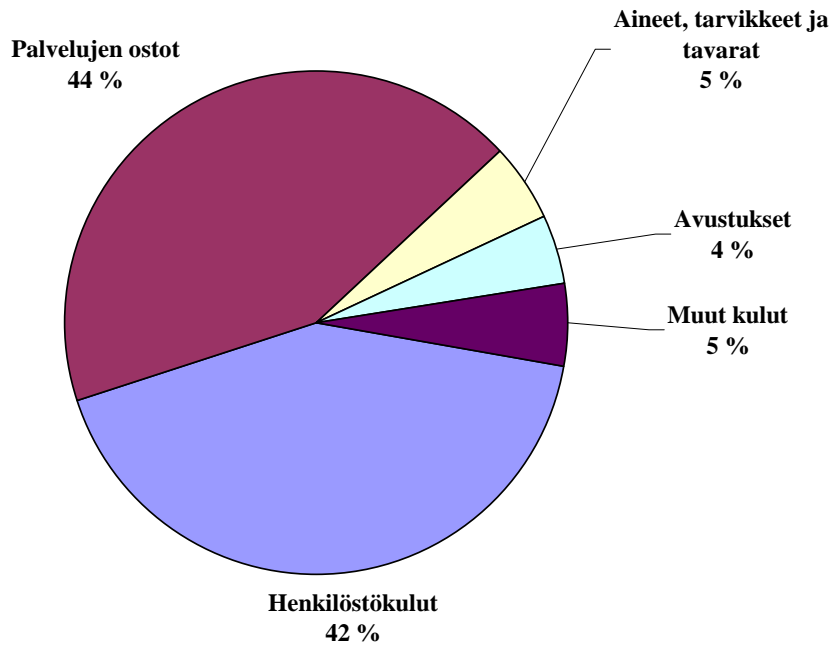
¹ Investointeihin sisältyvä sisäinen erä 13.051,47 euroa

Toimintatuotot %-osuudet 2009, ilman myyntivoittoja



Kaavio 24 Toimintatuotot %-osuudet 2009, ilman myyntivoittoja

Toimintakulut 2009



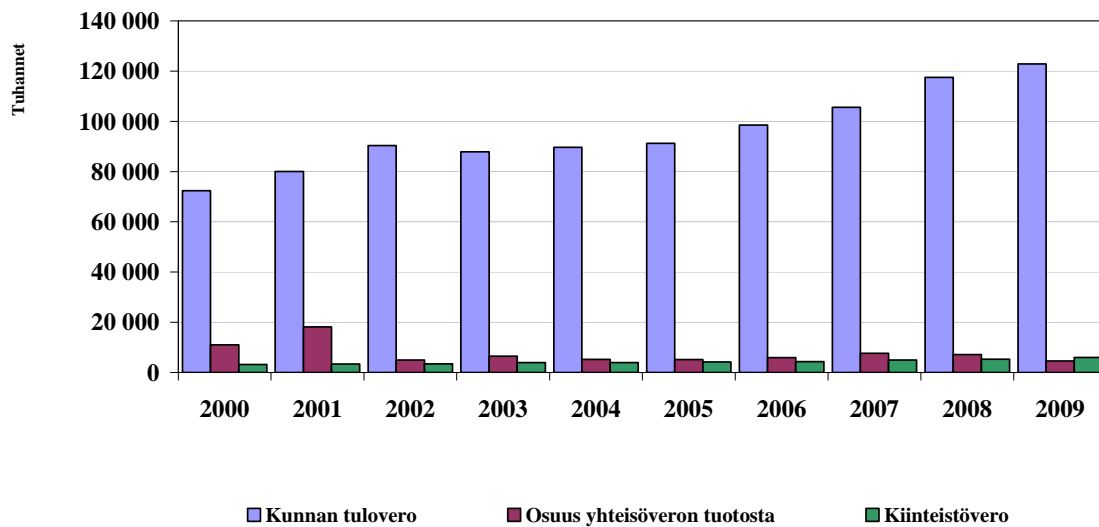
Kaavio 25 Toimintakulut 2009

Seuraavissa taulukoissa on erikseen esitetty verotulojen ja valtionosuuksien toteutuminen euroina:

VEROTULOJEN ERITTELY

Verotulot	Talousarvio 2009	Toteuma 2009	Poikkeama
Kunnan tulovero	124 950 000	122 876 550	-2 073 450
Kiinteistövero	5 900 000	5 971 074	71 074
Osuus yhteisöveron tuotosta	7 413 000	4 501 785	-2 911 215
Muut verotulot (koiravero)	30 000	26 477	-3 523

Verotulojen erittely 2000-2009



Kaavio 26 Verotulojen erittely 2000-2009

Tuloveroprosentti Verotettava ansiotulo

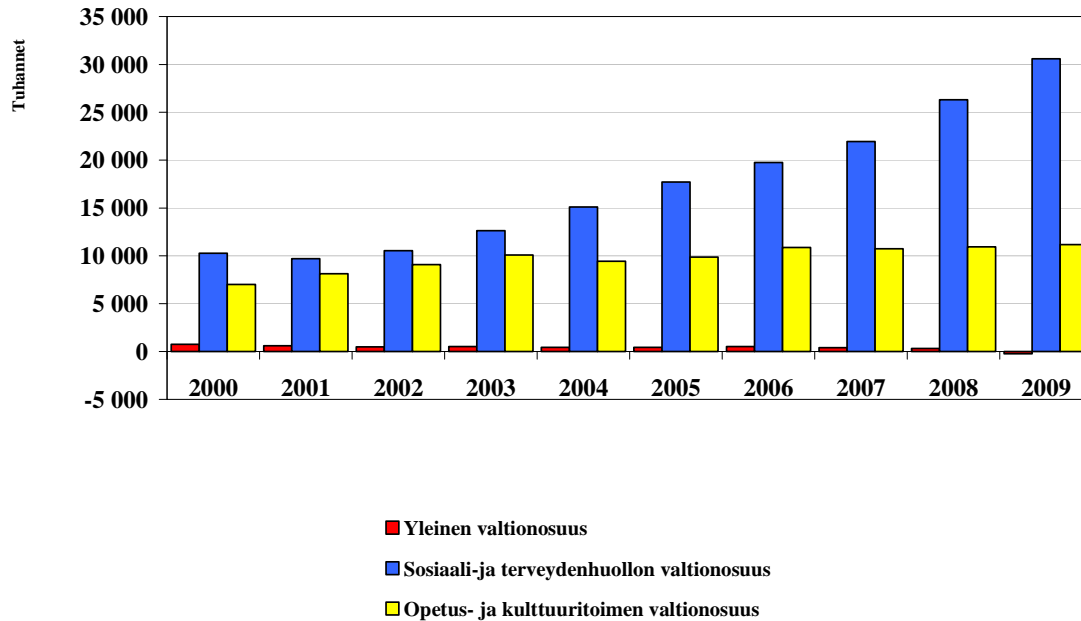
Verovuosi	Veroprosentti	Verotettava ansiotulo	Veroprosentti
Verovuosi 1997	17,0	368 673 718	1,4
Verovuosi 1998	17,0	394 573 787	7,0
Verovuosi 1999	17,5	413 997 578	4,9
Verovuosi 2000	17,5	434 277 004	4,9
Verovuosi 2001	17,5	460 903 514	6,1
Verovuosi 2002	18,0	475 149 337	3,1
Verovuosi 2003	18,0	485 312 563	2,1
Verovuosi 2004	18,0	496 533 967	2,3
Verovuosi 2005	18,0	510 477 780	2,8
Verovuosi 2006	18,5	539 791 436	5,7
Verovuosi 2007	18,5	583 917 254	8,2
Verovuosi 2008	19,0	617 820 468	5,8
Verovuosi 2009 (arvio)	19,0	624 000 000	1,0

Taulukko 14 Verotettava ansiotulo 1997-2009

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

Valtionosuudet	Talousarvio 2009	Toteuma 2009	Poikkeama
Yleinen valtionosuus	189 000	-242 345	-431 345
Sosiaali- ja terveydenhuollon osuus	30 571 000	30 589 117	18 117
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	10 401 000	11 162 421	761 421

Valtionosuuksien erittely 2000-2009



Kaavio 27 Valtionosuuksien erittely 2000 - 2009

10.3 INVESTOINTI- JA RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

Alkuperäisen talousarvion mukaiset investointimäärärahat olivat 16,8 milj. euroa ja edelliseltä vuodelta kaupunginhallituksen päätöksellä siirrettyjen määrärahojen kanssa yhteensä 18,4 milj. euroa. Määrärahoja siirrettiin pääterveysaseman saneerauksen aloittamiseen, lukion peruskorjaukseen, keittiöratkaisujen toteuttamiseen, Monkolan muutostöihin sekä lukion kalustohankintoihin. Vuoden aikana investointeihin käytettiin 15,2 milj. euroa. Aikataulultaan viivästyneitä tai toistaiseksi toteutumatta jääneitä hankkeita oli yhteensä 2,7 milj. euroa, joista merkittävimmät ovat pääterveysasema, Mäntynummen liikuntasali, keittiöratkaisujen jatkaminen, Pitkänien jätteenpuhdistamo sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan kalustohankinnat.

Merkittävimmin investointimäärärahat ylittyivät Onnen Omenan päiväkodin laajennushankkeessa 105 588 euroa ja Gunnarlan päiväkodin laajennuksessa 64 229 euroa, jotka katettiin budjetoimattomilla, vuoden aikana haetuilla valtion avustuksilla. Kunnallisteknisissä hankkeissa määräraha on ylittynyt Väänteenjoen sulun rakentamisessa 359 905 euroa, erittelemättömissä vesi- ja viemärlaitoksen kohteissa 27 713 euroa ja seudullisen vesihuollon rakentamisen käynnistämiseksi 33 047 euroa. Myös näiden hankkeiden ylitykset on voitu kattaa budjetoimattomilla, hankkeisiin liittyvillä rahoitusosuuksilla tai vuoden aikana haetuilla valtion avustuksilla. Väänteenjoen sulkua varten oli talousarviossa varattu vain Lohjan osuus, mutta kirjanpidossa menoiksi kirjattiin koko hankkeen kustannukset ja tulot yhteistyökumppaneiden rahoitusosuudet.

Investointeihin kohdistuneita rahoitusosuuksia kirjattiin 1,2 milj. euroa, joka muodostui pääosin päiväkotien peruskorjausavustuksista ja Väänteenjoen sulun naapurikuntien rahoitusosuuksista. Käyttöomaisuuden myyntitulot olivat 1,3 milj. euroa, joka alitti talousarvion 2,2 milj. eurolla ja edellisen vuoden myyntitulot 0,6 milj. eurolla heijastaen edelleen talouden taantumana vaikutusta tonttikysyntään. Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta oli alkuperäisessä talousarviossa 3,6 milj. euroa alijäämäinen. Syksyllä 2009 alijäämäksi ennustettiin jo 11 milj. euroa. Ennustettua paremman tulorahoituksen myötä toiminnan ja investointien rahavirta muodostui vain 4,5 milj. euroa alijäämäiseksi.

Kun rahoitustarpeesta 0,5 milj. euroa katettiin liittymismaksuilla sekä 1,8 milj. euroa saamisten vähenemisellä ja korottomien velkojen lisäyksellä ja kun kassavarojen kasvuun sitoutui 0,5 milj. euroa, jäi rahoitustarpeesta 2,8 milj. euroa katettavaksi lainoitusta lisäämällä. Lainamäärän lisäys vastasi alkuperäisessä talousarviossa suunniteltua lainamäärää.

10.3.1 Investointiosan toteutuminen

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Käyttö	Jäljellä	Käyttö-%
KAUPUNGINHALLITUS						
901 Kaupunginhallitus						
Menot	510 000,00	674 000,00	1 184 000,00	911 475,99	272 524,01	77,0
Tulot	-2 491 000,00	0,00	-2 491 000,00	-136 262,34	-2 354 737,66	5,5
NETTO	-1 981 000,00	674 000,00	-1 307 000,00	775 213,65	-2 082 213,65	-59,3
912-915 Tietohallinto						
Menot	600 000,00	0,00	600 000,00	440 396,60	159 603,40	73,4
NETTO	600 000,00	0,00	600 000,00	440 396,60	159 603,40	73,4
Kaupunginhallitus yhteensä						
Menot	1 110 000,00	674 000,00	1 784 000,00	1 351 872,59	432 127,41	75,8
Tulot	-2 491 000,00	0,00	-2 491 000,00	-136 262,34	-2 354 737,66	5,5
NETTO	-1 381 000,00	674 000,00	-707 000,00	1 215 610,25	-1 922 610,25	-171,9
				väh.myyntivoitto		
PERUSTURVALAUTAKUNTA						
921 Vanhus- ja vammaispalvelut						
Menot	20 000,00	0,00	20 000,00	15 834,30	4 165,70	79,2
NETTO	20 000,00	0,00	20 000,00	15 834,30	4 165,70	79,2
923 Perusterv.huollon avopalvelut						
Menot	320 000,00	0,00	320 000,00	30 890,07	289 109,93	9,7
NETTO	320 000,00	0,00	320 000,00	30 890,07	289 109,93	9,7
Perusturvalautakunta yhteensä						
Menot	340 000,00	0,00	340 000,00	46 724,37	293 275,63	13,7
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
NETTO	340 000,00	0,00	340 000,00	46 724,37	293 275,63	13,7
OPETUSLAUTAKUNTA						
931 Päivähoitopalvelut						
Menot	75 000,00	0,00	75 000,00	71 865,32	3 134,68	95,8
NETTO	75 000,00	0,00	75 000,00	71 865,32	3 134,68	95,8
932 Perusopetus						
Menot	0,00	0,00	0,00	1 224,00	-1 224,00	
NETTO	0,00	0,00	0,00	1 224,00	-1 224,00	
933 Lukiokoulutus						
Menot	196 000,00	210 000,00	406 000,00	416 631,33	-10 631,33	102,6
NETTO	196 000,00	210 000,00	406 000,00	416 631,33	-10 631,33	102,6
Opetuslautakunta yhteensä						
Menot	271 000,00	210 000,00	481 000,00	489 720,65	-8 720,65	101,8
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
NETTO	271 000,00	210 000,00	481 000,00	489 720,65	-8 720,65	101,8

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Käyttö	Jäljellä	Käyttö-%	
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA							
940	Sivistystoimen hallinto						
	Menot	35 000,00	0,00	35 000,00	22 854,00	12 146,00	65,3
	NETTO	35 000,00	0,00	35 000,00	22 854,00	12 146,00	65,3
944	Nuorisotoimi						
	Menot	0,00	0,00	0,00	8 905,00	-8 905,00	
	NETTO	0,00	0,00	0,00	8 905,00	-8 905,00	
949	Liikuntatoimi						
	Menot	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00	50 000,00	0,0
	Tulot	-9 000,00	0,00	-9 000,00	0,00	-9 000,00	0,0
	NETTO	41 000,00	0,00	41 000,00	0,00	41 000,00	0,0
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta							
	Menot	85 000,00	0,00	85 000,00	31 759,00	53 241,00	37,4
	Tulot	-9 000,00	0,00	-9 000,00	0,00	-9 000,00	0,0
	NETTO	76 000,00	0,00	76 000,00	31 759,00	44 241,00	41,8
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA							
952	Kiinteistötoimi						
	Menot	185 000,00	0,00	185 000,00	218 000,56	-33 000,56	117,8
	Tulot	-1 000 000,00	0,00	-1 000 000,00	-35 271,65	-964 728,35	3,5
	NETTO	-815 000,00	0,00	-815 000,00	182 728,91	-997 728,91	-22,4
					väh. myyntivoitto		
TEKNINEN LAUTAKUNTA							
954	Kadut ja yleiset alueet						
	Menot	5 980 000,00	89 700,00	6 069 700,00	6 084 343,65	-14 643,65	100,2
	Tulot	0,00	0,00	0,00	-436 689,60	436 689,60	
	NETTO	5 980 000,00	89 700,00	6 069 700,00	5 640 835,93	428 864,07	92,9
					väh.myyntivoitot		
955	Tilapalvelut						
	Menot	7 110 000,00	634 500,00	7 744 500,00	5 588 131,00	2 156 369,00	72,2
	Tulot	-172 000,00	0,00	-172 000,00	-582 163,52	410 163,52	338,5
	NETTO	6 938 000,00	634 500,00	7 572 500,00	5 005 967,48	2 566 532,52	66,1
956	Vesi- ja viemärlaitos						
	Menot	1 470 000,00	0,00	1 470 000,00	1 164 404,45	305 595,55	79,2
	Tulot	0,00	0,00	0,00	-140 102,99	140 102,99	
	NETTO	1 470 000,00	0,00	1 470 000,00	1 024 301,46	445 698,54	69,7
960	Ruoka- ja siivouspalvelut						
	Menot	250 000,00	0,00	250 000,00	226 293,43	23 706,57	90,5
	NETTO	250 000,00	0,00	250 000,00	226 293,43	23 706,57	90,5
Tekninen lautakunta yhteensä							
	Menot	14 810 000,00	724 200,00	15 534 200,00	13 063 172,53	2 471 027,47	84,1
	Tulot	-172 000,00	0,00	-172 000,00	-1 158 956,11	986 956,11	673,8
	NETTO	14 638 000,00	724 200,00	15 362 200,00	11 904 216,42	3 457 983,58	77,5
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
	MENOT	16 801 000,00	1 608 200,00	18 409 200,00	15 201 249,70	3 207 950,30	82,6
	TULOT	-3 672 000,00	0,00	-3 672 000,00	-1 330 490,10	-2 341 509,90	36,2
	NETTO	13 129 000,00	1 608 200,00	14 737 200,00	13 870 759,60	866 440,40	94,1
Investointiosan toteutuminen ja rahoituslaskelman investointien poikkeavuudet							
		Investointiosa	Rahoituslaskelma		Ero		
Investointimenot		15 201 249,70	15 188 198,23		13 051,47	sisäiset erät	
Investointitulot		-1 330 490,10	-2 440 835,95		1 110 345,85	myyntivoitot	
Netto		13 870 759,60	12 747 362,28		1 123 397,32		

10.3.2 Rahoituslaskelman toteutuminen (ulkoiset ja sisäiset erät)

Ulkoiset + sisäiset	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Toteutuma %
TOIMINNAN RAHOITUS					
Vuosikate	9 483 859	1 637 419	11 121 277	9 182 686	82,57
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	-931 100	
Yhteensä	9 483 859	1 637 419	11 121 277	8 251 586	74,20
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	16 801 000	1 608 200	18 409 200	15 201 250	82,57
Rahoitusosuudet investointimenoihin	181 000	0	181 000	1 156 618	639,02
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 491 000	0	3 491 000	1 284 217	36,79
Yhteensä	13 129 000	1 608 200	14 737 200	12 760 414	86,59
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 645 141	29 219	-3 615 923	-4 508 828	124,69
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainojen lisäykset	0	0	0	126 500	
Antolainojen vähennykset	301 000	0	0	0	
Yhteensä	-301 000	0	-301 000	-126 500	42,03
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 534 850	0	3 534 850	3 535 173	100,01
Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 200 000	0	6 200 000	6 375 473	102,83
Yhteensä	2 665 150	0	2 665 150	2 840 300	106,57
Muut maksuvalmiuden muutokset	-21 004	0	-21 004		
Toimeksiantojen varojen ja pääom. muutokset				19 743	
Vaihto-omaisuuden muutos				1 121	
Saamisten muutos				72 634	
Korottomien pitkä- ja lyhytaik. velkojen muutos				1 705 506	
Liittymismaksut	700 000		700 000	488 807	
Rahoituksen rahavirta				5 001 610	
Yhteensä				492 782	
KASSAVAROJEN MUUTOS				492 782	
Kassavarat 31.12.				5 216 320	
Kassavarat 1.1.				4 723 538	

Investointiosan hankekohtaiset kustannukset, niiden hankkeiden osalta, joiden kustannukset jakaantuvat useammalle tilikaudelle									
Hanke	Kust.arvio	Päätös	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio 2009	Talousarvio muutokset 2009	Talousarvio muutosten jälkeen 2009	Toteutuma 2009	Poikkeama 2009	Kustannusarviosta käytetty 31.12.09
Lohjan lukion tilantarve ja liikuntasali (ilman Hiiden opistoa)	4 280 000	kv 14.5.08 § 55	2 286 790	1 960 000	146 300	2 106 300	1 977 687	128 613	4 264 477
Pääterveysasema vuodeosastojen peruskorjaus	4 560 000	kv 18.3.09 § 55	129 497	1 500 000	270 500	1 770 500	662 883	1 107 617	792 380
Mäntynummen koulukeskus (sis liikuntahalli ja kuntosali)	7 792 710	kv 7.10.09 § 133	107 138	400 000		400 000	86 198	313 802	193 336
Keittiöratkaisut	3 000 000	kv 13.6.07 § 51	163 228	900 000	136 700	1 036 700	611 778	424 922	775 006
Väänteenjoen venesulku	490 000	kv 17.12.08 §	50 248				449 605		499 853
josta	140 000	Lohjan osuus		0	89 700	89 700	97 228	-7 528	97 228
Hiidensalmen sisääntulotie	5 255 000	kh 16.6.08 § 254	1 570 514	4 000 000		4 000 000	3 837 263	162 737	5 407 777
Pitkäniemen jätevedenpuhdistamon 3. saneerausvaihe	1 900 000	kh 15.6.09 § 259	72 235	400 000		400 000	33 644	366 356	438 591

10.4 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

	Sitovuus	Määrärahat / menoarvot					Tuloarvot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Käyttötalousosa											
Keskusvaalilautakunta	N	43 146	0	43 146	36 673	6 473					
Tarkastuslautakunta	N	78 484	0	78 484	61 762	16 722					
Yleinen luottamush.hallinto	N	773 844	-9 505	764 339	756 314	8 025					
Keskushallinto	N	5 921 079	-241 512	5 679 567	5 357 481	322 085					
Sosiaali- ja teveysltk	N	54 130 518	-534 608	53 595 910	53 536 600	59 310					
Perusturvalautakunta	N	40 187 969	147 327	40 335 296	40 570 008	-234 712					
Opetuslautakunta	N	56 714 940	-743 482	55 971 458	55 842 539	128 919					
Sivistyslautakunta	N	9 490 566	-120 651	9 369 915	9 201 159	168 756					
Tekninen lautakunta	N	1 132 521	-58 011	1 074 510	1 007 456	67 053					
L-U Ympäristöterveysltk	N	351 979	-33 464	318 515	353 539	-35 023					
Ympäristölautakunta	N	1 833 402	-43 513	1 789 889	1 671 167	118 722					
Yhdistymisavustus	B						2 304 000	0	2 304 000	2 507 326	-203 326
Myyntivoitot	B						0	0	0	1 110 356	-1 110 356
Myyntitappiot	B	0	0	0	43 444	-43 444					
Tuloslaskelmaosa											
Verotulot	B						138 293 000	0	138 293 000	133 375 835	4 917 165
Valtionosuudet	B						41 161 000	0	41 161 000	41 509 193	-348 193
Korkotulot	B						316 800	0	316 800	153 446	163 354
Muut rahoitustulot	B						610 000	0	610 000	649 638	-39 638
Korkomenot	B	2 539 500	0	2 539 500	1 610 954	928 546					
Muut rahoitusmenot	B	3 000	0	3 000	145 773	-142 773					
Invenstointiosa											
Kaupunginhallitus											
Pysyvät vastaavat. arvopaperit	B	0	0	0	0	0	235 000	0	235 000	105 962	129 038
Kiinteä omaisuus	B	510 000	554 000	1 064 000	911 476	152 524	2 256 000	0	2 256 000	30 301	2 225 699
Irtain omaisuus											
Tietohallinto	B	600 000	120 000	720 000	440 397	279 603	0	0	0	0	0
Perusturvalautakunta											
Vanhusten palv.keskus	B	20 000	0	20 000	15 835	4 165					
Terveysasemien varustus	B	50 000	0	50 000	0	50 000					
Terveysneuvonnan varustus	B	10 000	0	10 000	0	10 000					
Hammashoitoloiden laitteet	B	60 000	0	60 000	6 450	53 550					
Vuodeosastojen varustus	B	200 000	0	200 000	24 440	175 560					
Opetuslautakunta											

	Sitovuus	Määrärahat / menoarviot					Tuloarviot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Irtain omaisuus											
päivähoidon toimintavar.	B	75 000	0	75 000	71 865	3 135					
Lukiokoulutus	B	196 000	210 000	406 000	416 631	-10 631	0	0	0	0	0
Sivistyslautakunta											
Irtain omaisuus											
Mäntynummen koulukeskus	B	50 000	0	50 000	0	50 000	9 000	0	9 000	0	9 000
Erittelemätön	B	35 000	0	35 000	32 983	2 017					
Tekninen lautakunta											
Tilalahallinto											
Erityisasunnot	B	0	85 000	85 000	84 784	216					
Kriisikeskus	B	0	50 000	50 000	50 579	-579					
Virkkalan ta	B	0	40 000	40 000	40 007	-7					
Pääterveysasema	B	1 500 000	270 500	1 770 500	662 883	1 107 617					
Pääterv.as. osastojen saneeraus	B	0	0	0	0	0					
Palvelukeskus	B	0	0	0	0	0					
Lagus-koti	B	0	15 800	15 800	754	15 046					
Perusturvan erittelem.	B	150 000	-150 000	0	0	0					
Palvelukeskus	B	0	118 500	118 500	118 418	82					
Mäntylän päiväkot	B	0	70 300	70 300	70 267	33					
Gunnarlan pk	B	360 000	25 000	385 000	449 229	-64 229	0	0	0	166 064	-166 064
Onnen omena pk	B	720 000	61 000	781 000	886 588	-105 588	0	0	0	331 100	-331 100
Roution pk	B	0	40 000	40 000	39 265	735					
Solbrinken koulu	B	20 000	0	20 000	0	20 000					
Sammatin koulu	B	0	22 300	22 300	22 304	-4					
Sammatin liikuntahalli	B	50 000	0	50 000	0	50 000	0	0	0	0	0
Källhagenin koulu	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tytyrin koulun muutos ja kunnostus	B	0	0	0	0	0					
Mäntynummen liikuntahalli	B	200 000	0	200 000	0	200 000	37 000	0	37 000	0	37 000
Nummentaustan koulu	B	100 000	0	100 000	5 211	94 789	0	0	0	0	0
Mäntynummen koulu	B	200 000	0	200 000	86 198	113 802	35 000	0	35 000	0	35 000
Anttilan koulu	B	0	40 000	40 000	34 540	5 460					
Sammatin uusi päiväkot	B	0	0	0	1 006	-1 006					
Lukion laajennus	B	1 960 000	146 300	2 106 300	1 977 687	128 613	0	0	0	50 000	-50 000
Ojamon koulu	B	0	25 300	25 300	5 503	19 797	0	0	0	0	0
Opetustoimen erittelem. kohteet	B	200 000	-200 000	0	0	0					
Lohjan Liikuntakeskus	B	50 000	0	50 000	47 457	2 543					
Museorakennus	B	0	20 000	20 000	14 258	5 742	0	0	0	0	0

	Sitovuus	Määrärahat / menoarvot					Tuloarvot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Koulujen lähipihat	B	200 000	0	200 000	147 761	52 239	100 000	0	100 000	35 000	65 000
Sivistystoimen erittelem. kohteet	B	50 000	-20 000	30 000	0	30 000					
Laurinkatu 50	B	0	7 100	7 100	7 036	64	0	0	0	0	0
Monkola	B		80 700	80 700	79 290	1 410					
Teknisen toimen erittel.kohteet	B	300 000	-300 000	0	0	0					
Aluekeittioratkaisu	B	900 000	136 700	1 036 700	611 778	424 922					
Levysepäntie 10 ja 12	B	0	50 000	50 000	38 463	11 537					
ATK valvontalaitteet	B	50 000	0	50 000	11 172	38 828					
Tennarin pysäköintialue	B	100 000	0	100 000	95 693	4 307					
Kadut ja yleiset alueet	B						0				
Tytyri-Hiidensalmi sisät.tiet	B	4 000 000		4 000 000	3 837 263	162 737					
E18 rahoitusosuus	B	150 000	0	150 000	155 381	-5 381					
Liikenneväylät eritt.kohteet	B	1 300 000	0	1 300 000	1 220 922	79 078	0	0	0	0	0
Keskusta-alueen katujen parantaminen	B	100 000	0	100 000	57 845	42 155					
Virkkalan rahoitusosuus	B	100 000	0	100 000	92 329	7 671					
Väänteenojen vesisulku	B	0	89 700	89 700	449 605	-359 905	0	0	0	352 377	-352 377
Puisto.kentät. Ym.	B	160 000	0	160 000	111 314	48 686					
Liikunta-alueet	B	50 000	0	50 000	51 543	-1 543					
Vesi- ja viemärilaitos											
Erittelemättömät kohteet	B	1 020 000	0	1 020 000	1 047 713	-27 713	0	0	0	196 035	-196 035
Seudullinen vesihuolto	B	50 000	0	50 000	83 047	-33 047	0	0	0	26 042	-26 042
Pitkäniemen puhdistamo	B	400 000	0	400 000	33 644	366 356					
Irtain omaisuus											
Konekeskus	B	120 000	0	120 000	108 142	11 858		0	0	2 338	-2 338
Keittiölaitteet	B	250 000	0	250 000	226 293	23 707					
Ympäristölautakunta											
Mittauskalusto	B	20 000	0	20 000	20 000	0					
ATK ohjelmat	B	115 000	0	115 000	111 390	3 610					
Kiinteä omaisuus	B	50 000	0	50 000	86 611	-36 611	1 000 000	0	1 000 000	35 272	964 728
Rahoitusosa								0			
Antolainauksen muutokset						0					
Antolainasaamisten väh/lis	B	0	0	0	126 500	-126 500	301 000	0	301 000	0	301 000
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	3 534 850	0	3 534 850	3 535 173	-323					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lyhytaik. lainojen muutos	B						6 200 000	0	6 200 000	6 375 473	-175 473

	Sitovuus	Määrärahat / menoarviot					Tuloarviot				
		Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Vaikutus maksuvalmiuteen	B						678 996	0	678 996		
Yhteensä		193 536 798	-29 219	193 507 579	189 057 792	4 449 787	193 536 796	0	193 536 796	187 011 757	5 846 043
Käyttötalouden tulot		73 168 647	-170 256	72 998 391	71 116 760	1 881 631	73 168 647	-170 256	72 998 391	71 116 760	1 881 631
Yhteensä		266 705 445	-199 475	266 505 970	260 174 552	6 331 418	266 705 443	-170 256	266 535 187	258 128 517	7 727 674

N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio

260 526 446

B = bruttomääräraha/-tuloarvio

6 178 997 talousarviossa lyhytaik.lainojen ja maksuvalmiuden muutos

11 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA LIITETIEDOT

Tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot

11.1 LOHJAN KAUPUNGIN TULOSLASKELMA

LOHJAN KAUPUNKI

TULOSLASKELMA

31.12.2009

TOIMINTATUOTOT

Myyntituotot	29 559 428,06
Maksutuotot	12 059 746,77
Tuet ja avustukset	5 813 995,98
Muut tuotot	6 149 202,63

Yhteensä **53 582 373,44**

TOIMINTAKULUT

Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	77 273 961,12
Henkilöstösivukulut	
Eläkekulut	18 628 537,78
Muut henk.sivukulut	4 936 771,59
Palvelujen ostot	90 579 437,48
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	11 708 611,16
Avustukset	10 650 200,11
Muut kulut	4 638 417,72

Yhteensä **218 415 936,96**

TOIMINTAKATE **-164 833 563,52**

Verotulot	133 375 885,45
Valtionosuudet	41 509 193,00

RAHOITUSTUOTOT JA KULUT

Korkotuotot	153 446,24
Muut rahoitustuotot	721 399,51
Korkokulut	1 610 953,59
Muut rahoituskulut	145 772,60

Yhteensä **-881 880,44**

VUOSIKATE **9 169 634,49**

Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	8 601 645,96

SATUNNAISET ERÄT

TILIKAUDEN TULOS **567 988,53**

Poistoeron lisäys/vähennys	25 525,77
----------------------------	-----------

TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ **593 514,30**

11.2 LOHJAN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA

LOHJAN KAUPUNKI

RAHOITUSLASKELMA

31.12.2009

TOIMINNAN RAHAVIRTA

Vuosikate	9 169 634,49
Tulorahoituksen korjaukset	-931 100,00
Yhteensä	8 238 534,49

INVESTOINTIEN RAHAVIRTA

Investointimenot	15 188 198,23
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 156 618,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 284 217,46
Yhteensä	12 747 362,28

Toiminnan ja investointien rahavirta -4 508 827,79

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

Antolainauksen muutokset	
Antolainojen lisäykset	126 500,00
Yhteensä	-126 500,00

Lainakannan muutokset	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 535 173,36
1) Lyhytaikaisten lainojen muutos	6 375 473,47
Yhteensä	2 840 300,11

Muut maksuvalmiuden muutokset	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	19 743,42
Vaihto-omaisuuden muutos	1 120,62
2) Saamisten muutos	72 633,73
Korottomien velkojen muutos	1 705 505,77
Liittymismaksut	488 806,62
Yhteensä	2 287 810,16
Rahoituksen rahavirta	5 001 610,27
Yhteensä	492 782,48

KASSAVAROJEN MUUTOS 492 782,48

3) Kassavarat 31.12.	5 216 320,23
Kassavarat 1.1.	4 723 537,75

1) konsernipankkitilivelkamuutos	1 075 473,47
2) konsernipankkitilisaatavamuutos	102 062,72
3) tytäryhtiöiden konsernitilivaramuutos	973 410,75

11.3 LOHJAN KAUPUNKI

TASE

VASTAAVA	31.12.2009	Aloittava tase 1.1.2009
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	759 849,07	647 529,38
Muut pitkävaikutteiset menot	2 334 542,59	2 578 901,03
	3 094 391,66	3 226 430,41
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	32 422 970,06	31 493 879,82
Maa- ja vesialueiden arvonkorotus	126 981,88	126 981,88
Rakennukset	87 360 555,95	83 806 414,42
Kiinteät rakenteet ja laitteet	46 375 866,91	43 172 628,72
Koneet ja kalusto	4 039 121,66	4 103 533,80
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	1 025 565,35	3 158 010,76
	171 351 061,81	165 861 449,40
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	24 383 109,50	24 528 064,99
Muut lainasaamiset	2 842 946,15	2 716 446,15
Muut saamiset	16 100,00	16 100,00
	27 242 155,65	27 260 611,14
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiannot	88 592,68	181 484,28
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	166 638,40	170 847,28
	255 231,08	352 331,56
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	61 864,96	62 985,58
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 231 076,89	4 248 858,89
	3 231 076,89	4 248 858,89
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3 584 875,21	2 819 175,45
Lainasaamiset	269 515,77	167 987,93
Muut saamiset	3 711 874,48	3 123 161,50
Siirtosaamiset	1 087 067,07	1 597 859,38
	8 653 332,53	7 708 184,26
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	530 888,26	408 097,23
Rahat ja pankkisaamiset		
	4 685 431,97	4 315 440,52
Vastaavaa yhteensä	219 105 434,81	213 444 388,99

VASTATTAVAA	31.12.2009	Aloittava tase 1.1.2009
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	108 880 648,16	108 880 648,16
Arvonkorotusrahasto	126 981,88	126 981,88
Muut omat rahastot		
Lainalyhennysrahasto	1 069 507,02	1 069 507,02
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	18 383 100,94	16 924 117,10
Tilikauden yli-/alijäämä	593 514,30	1 458 983,84
Oma pääoma yhteensä	129 053 752,30	128 460 238,00
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	418 574,00	444 099,77
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevastuutaraukset	156 232,16	187 089,92
Muut pakolliset varaukset	1 168 635,73	1 001 976,12
	1 324 867,89	1 189 066,04
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	124 117,52	200 775,65
Lahjoitusrahastojen pääomat	497 860,93	498 055,30
Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	504,56
	621 978,45	699 335,51
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilt:	31 095 497,52	34 464 944,32
Lainat julkisyhteisöiltä	1 081 548,57	1 248 090,77
Muut velat	103 099,20	103 099,20
Muut velat, liittymismaksut	3 354 965,28	2 855 158,66
	35 635 110,57	38 671 292,95
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilt:	24 869 446,80	19 569 446,80
Lainat julkisyhteisöiltä	166 542,20	165 726,56
Lainat konserniyhtiöiltä	5 089 401,49	4 013 928,02
Saadut ennakot	75 050,77	63 040,18
Ostovelat	5 391 746,86	5 673 342,39
Muut velat	1 889 359,41	1 835 124,78
Siirtovelat	14 569 604,07	12 659 747,99
	52 051 151,60	43 980 356,72
Vastattavaa yhteensä	219 105 434,81	213 444 388,99

11.4 KONSERNITULOSLASKELMA

KONSERNITULOSLASKELMA

	31.12.2009
Toimintatuotot	137 934 889,23
Toimintakulut	-293 500 457,05
Osuus osakkuusyhteisöjen voitost/tappiosta	228 680,77
Toimintakate	-155 336 887,05
Verotulot	133 375 885,45
Valtionosuudet	41 509 193,00
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkotuotot	145 646,76
Muut rahoitustuotot	701 316,01
Korkokulut	-3 158 478,32
Muut rahoituskulut	-533 044,96
Vuosikate	16 703 630,89
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-14 738 197,51
Tilikauden yli- ja alipariarvot	350 411,55
Arvonalentumiset	0,00
Tilikauden tulos	2 315 844,93
Tilinpäätössiirrot	-331 240,63
Vähemmistöosuudet	-137 368,16
Tilikauden yli/alijäämä	1 847 236,14

11.5 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	31.12.2009
Toiminnan rahavirta	
Vuosikate	16 703 630,89
Satunnaiset erät	
Tulorahoituksen korjaukset	-1 142 996,00
Toiminnan rahavirta yhteensä	15 560 634,89
Investointien rahavirta	
Investointimenot	-21 058 664,22
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 166 030,52
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 884 980,50
Investointien rahavirta yhteensä	-18 007 653,20
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 447 018,31
Rahoituksen rahavirta	
Antolainauksen muutokset	
Antolainasaamisten lisäykset	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	90,55
Lainakannan muutokset	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 555 577,91
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 640 985,46
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 306 308,43
Oman pääoman muutokset	119 581,90
Muut maksuvalmiuden muutokset	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	19 719,78
Vaihto-omaisuuden muutos	-19 384,25
Saamisten muutokset	-422 101,78
Korottomien velkojen muutokset	2 592 522,83
Rahoituksen rahavirta	3 511 329,91
Rahavarojen muutos	1 064 311,60
Rahavarojen muutos	
Rahavarat 31.12.	10 204 055,37
Rahavarat 1.1.	9 139 743,77
	1 064 311,60

11.6 KONSERNITASE**KONSERNITASE****VASTAAVAA****31.12.2009****PYSYVÄT VASTAAVAT****Aineettomat hyödykkeet**

Aineettomat oikeudet	1 044 269,17
Muut pitkävaikutteiset menot	3 650 916,13
Ennakkomaksut	0,00
	4 695 185,30

Aineelliset hyödykkeet

Maa-ja vesialueet	36 289 660,42
Rakennukset	143 278 323,44
Kiinteät rakenteet ja laitteet	50 147 945,31
Koneet ja kalusto	8 214 282,72
Muut aineelliset hyödykkeet	282 426,45
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 661 883,62
	242 874 521,96

Sijoitukset

Osakkuusyhteisöosuudet	3 547 351,87
Osakkeet ja osuudet	1 357 137,73
Muut lainasaamiset	35 045,49
Muut saamiset	18 155,77
	4 957 690,86

TOIMEKSIANTOJEN VARAT**610 909,31****VAIHTUVAT VASTAAVAT****Vaihto-omaisuus****992 717,98****Saamiset**

Pitkäaikaiset saamiset	3 547 843,19
Lyhytaikaiset saamiset	15 466 642,86
Rahoitusarvopaperit	2 537 523,64
Rahat ja pankkisaamiset	7 666 531,73

VASTAAVAA YHTEENSÄ**283 349 566,83**

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	108 880 648,16
Osuuskuntayhtymien oman pääoman lisäyksestä	0,00
Arvonkorotusrahasto	128 218,06
Muut omat rahastot	4 303 688,09
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	17 740 014,24
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 847 236,14
	132 899 804,69

VÄHEMMISTÖOSUUKSET**1 264 174,98****POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET**

Poistoero	2 120 463,29
Vapaaehtoiset varaukset	3 558 451,00
	5 678 914,29

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	275 111,46
Muut pakolliset varaukset	2 283 610,74
	2 558 722,20

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT**988 689,83****VIERAS PÄÄOMA**

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	72 894 611,95
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	4 224 994,95
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	27 644 535,13
Saadut ennakot	704 009,27
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	34 491 109,54
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	283 349 566,83

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

	2009
Omavaraisuus-%	49,48
Konsernin lainakanta 31.12, euroa	100 539 147,08
Konsernin lainat euroa/asukas	2 556,04
Asukasluku	39 334
Lainasaamiset 31.12, euroa	35 045,49
Rahoitusvarallisuus euroa/asukas	-2 797,50
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	44,52
Kertynyt yli-/alijäämä, €	19 587 250,38
Kertynyt yli-/alijäämä, asukas	497,97

11.7 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti (poistosuunnitelma tarkistettu KV 11.11.09 § 149). Tarkistetun poistosuunnitelman poistoaikoja sovelletaan 1.1.2009 jälkeen hankittuihin pysyvien vastaavien hyödykkeisiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet ja -osuudet on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alemman arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerättävä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinta-periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoa tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alemman todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoarvoon tai sitä alemman todennäköiseen luovutushintaan.

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Lohjan ja Sammatin kuntaliitoksen vuoksi vertailua edellisen vuoden tulos- ja rahoituslaskelmaan ei esitetä. Taseen vertailussa on käytetty aloitettavaa tasetta 1.1.2009, johon on yhdistetty Lohja ja Sammatin 31.12.08 taseluvut.

Konsernitili

Kaupungin konsernipankkitiliseläimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahoissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muilta luotonantajilta. Vastaavasti rahoja ja pankkisaamia vähentänyt muun yhteisön negatiivinen tilin saldo on esitelty vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisena lainasaamisena.

Taseen rahat ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 4.819.885,72 euroa, joka jakaantuu lainoihin muilta luotonantajilta 5.089.401,49 euroa ja lainasaamia 269.515,77 euroa.

Yhdistymisavustuksen käsittely

Lohjaan vuoden 2009 alussa yhdistyneen Sammatin kunnan yhdistymisestä johtuvat yhdistymisavustukset on kirjattu maksuperusteen mukaan tuotoksi tuloslaskelman erään tuet ja avustukset. Vuoden 2009 yhdistymisavustus oli 2.507.336 euroa.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Kuntalain perusteella kaupungilla on velvollisuus laatia täydellinen konsernitilinpäätös ensimmäisen kerran vuodelta 2008. Konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja liitetiedot. Konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja liitetietojen osalta vertailua ei ole vuoteen 2008, johtuen Lohjan ja Sammatin kuntaliitoksesta. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Immulan Vesi Oy:tä. Kuntaliitoksen yhteydessä lisääntyi tytäryhtiöiden määrä yhdellä,

Kiinteistö Oy Sammatintakojalla. Kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen. Kuntayhtymät yhdistetään konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomennelmällä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Pysyvien vastaavien osalta maa-alueisiin sisältyy sisäisiä katteita Lohjan Vuokra-asuntojen ja L-U Ammattikoulutuskuntayhtymän osalta. Rakennusten osalta sisäisiä katteita muodostuu Lohjan Liikuntakeskuksen omaisuuden siirrosta kaupungille v. 2001 sekä L-U Ammattikoulutuskuntayhtymän ja kaupungin kirjastorakennuksen sekä terveydenhuolto-oppilaitoksen vaihdosta v. 2001. Pysyvien vastaavien aineettomiin oikeuksiin sisältyy sisäistä katetta Virkkalan Lämpö Oy:n osalta. Virkkalan Lämpö Oy osti Ojamon Lämpö Oy:ltä isännöintiliiketoiminnan vuoden 2009 aikana (100.000 euroa). Liikearvo poistetaan kolmen vuoden aikana.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet, muiden kuin konserniyhteisöjen omistusta vastaava määrä tilikauden tuloksesta on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen ja säätiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Vuoden 2009 aikana kaupunki on myynyt osan Routiomäen Palvelukeskus Oy:n osakkeista ja tästä johtuen yhtiön omistus konsernissa jää alle 20 %:iin eikä näin ollen ole enää yhdistelty konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Edellisen tilikauden tietojen vertailuja ei vuoden 2009 tilinpäätöksen yhteydessä esitetä, johtuen Lohjan ja Sammatin kuntaliitoksesta.

11.8 TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT	Konserni 2009 1 000 €	Lohja 2009 1 000 €
Toimintatuotot		
Yleishallinto	2 701,7	1 424,5
Sosiaali- ja terveystalvet	95 543,5	33 032,1
Opetus- ja kulttuuritalvet	18 807,0	5 252,7
Yhdyskuntatalvet	17 259,0	10 255,4
Yhdistymisavustus	2 507,4	2 507,4
Myyntivoitot	1 116,3	1 110,3
Yhteensä	137 934,9	53 582,4
Verotulojen erittely		
Kunnan tulovero	-	122 876,5
Osuus yhteisöveron tuotosta	-	4 501,8
Kiinteistövero	-	5 971,1
Muut verotulot	-	26,5
Verotulot yhteensä	-	133 375,9
Valtionosuuksien erittely		
Laskennalliset valtionosuudet		
Yleinen valtionosuus	-	-242,3
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus	-	30 589,1
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-	11 162,4
Laskennalliset valtionosuudet yhteensä	-	41 509,2

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Kuluvan käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua, valtuuston hyväksymää, poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelmaa tarkennettu KV 11.11.09 § 149.

Tarkennettua poistosuunnitelmaa sovelletaan 1.1.09 jälkeen hankittuihin pysyvien vastaavien hyödykkeisiin.

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan tasapoistoina taloudellisen pitoajan perusteella.

Aineettomat hyödykkeet ja muut pitkävaikutteiset menot (E18 -hanke 20 v.)	5 ja 20 vuotta	tasapoisto
Rakennukset ja rakennelmat	20-40 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15-30 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto	5-10 vuotta	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		käytön mukainen poisto

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa on kirjattu vuosikuluiksi.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta**Vuosina 2008-2012**

Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	8 723 684
Keskimääräinen poistonalaisten investointien omahankintameno	13 768 622
Ero (€)	-5 044 938
Ero %	-37

Investointi- ja poistotason poikkeama johtuu osin rakennusten hankintamenoa alentavista rahoitusosuuksista ja osin väestömäärän kasvun aiheuttamista investointitarpeista.

Tilikauden yli- ja alipariarvot (1000 €)

Alipariarvot	350,4
Yhteensä netto	350,4

	Konserni 2009 1 000 €	Lohja 2009 1 000 €
Eläkejärjestelmän eläkevastuut 1.1.	304,9	187,1
Lisäykset tilikaudella	1,0	
Vähennykset tilikaudella	30,9	30,9
Eläkevastuut 31.12.	275,0	156,2
Muut pakolliset varaukset		
Kaatopaikan maisemointi	101,9	101,9
Lisäykset tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	55,2	55,2
Kaatopaikan maisemointi 31.12	46,7	46,7
Saastuneiden maa-alueiden kunnostus 1.1.	900,0	900,0
Hiidensalmi 31.12	750,0	750,0
Ojamonkangas 1.1.	150,0	150,0
Ojamonkangas tarkistettu lisäys -09	250,0	250,0
- vähennykset tilikaudella	28,2	28,2
Ojamonkangas 31.12.09	371,8	371,8
Saastuneiden maa-alueiden kunnostus 31.12.	1 121,8	1 121,8
HUS, pakolliset varaukset 1.1.	2 175,6	-
Lisäykset tilikaudella	32,9	-
Vähennykset tilikaudella	1093,3	-
HUS, pakolliset varaukset 31.12	1 115,2	-
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	2 558,7	1 324,7
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot		
Muut toimintatuotot		
Osakkeiden myyntivoitot	274,9	274,9
Maa-alueiden myyntivoitot	828,6	828,6
Irtaimen omaisuuden myyntivoitot	12,7	6,8
Yhteensä	1116,2	1110,3
Muut toimintakulut		
Osakkeiden myyntitappiot	-	39,0
Maa-alueiden myyntitappiot	-	3,4
Irtainen omaisuuden myyntitappiot	-	1,0
Yhteensä		43,4
Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuotot		
Osinkotuotot muista yhteisöistä	-	35,2
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	-	391,6
Yhteensä		426,8

11.9 TASEEN LIITETIEDOT

Arvonkorotukset	Konserni	Lohja
	2009	2009
	1 000 €	1 000 €
Maa- ja vesialueet *)		
arvo 1.1.	127,0	127,0
Arvonkorotukset	0,0	
Arvonkorotusten purkaminen	0,0	
Arvo 31.12.	127,0	127,0
Osakkeet ja osuudet		
arvo 1.1.	1,2	0,0
Arvonkorotukset	0,0	0,0
Arvonkorotusten purkaminen	0,0	0,0
Arvo 31.12.	1,2	0,0
Yhteensä	128,2	127,0

*) Lohjan kaupungin maa-alueiden arvonkorotuksiin sisältyy vuoden 1997 aloittavassa taseessa tehty arvonkorotus kuntayhtymältä korvauksetta siirtyneeseen maa-alueeseen. Arvonkorotus on 126.981,88 euroa.

Saamiset**Lyhytaikaiset saamiset**

Saamiset tytäryhteisöiltä

Myyntisaamiset	-	11,2
Konsernitilisaatava	-	269,5
Siirtosaamiset	-	30,3

Saamiset kuntayht., joissa kunta on jäsenenä

Myyntisaamiset	-	10,2
----------------	---	------

Siirtosaamiset, siirtosaamisiin sisältyvät**olennaiset erät**

HUS muut	83,7	0,0
Korkojaksotukset	41,1	37,5
Työterveyshuollon Kelan korvaus	459,4	288,0
Muut siirtosaamiset	1706,2	761,5
Yhteensä	2290,4	1 087,0

Lohjan kaupungin olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

Kuntayhtymä	Tasearvo	Tasearvo	Kunta-	Ero €
	1.1.2009	31.12.2009	yhtymä 31.12.2009	
HUS	12 709 453	12 709 453	13 052 693	-343 240
L-U ammattikoulutusyhtymä	4 911 888	4 911 888	5 426 745	-514 857
ETEVA	583 134	583 134	904 291	-321 157

Lohjan kaupungin rahoitusarvopaperit

Yhtiö	KPL	Hankinta-arvo 31.12.09 €	Markkina-arvo 31.12.09	Kirjanp.arvo 1.1.2009 €	Arvonmuutos/lisäys	Kirjanpito arvo 31.12. €
Kuntarahoitus Oyj	81 125	166 607		49 615	116 992	166 607
DNA /Lohjan Puhelin Oy	1 291	352 505		352 505		352 505
St Laurence Golf	3	9 250		9 250		9 250
Elisa Communications Ab	150	463	2 394	463		463
M-Real	1 200	8 025	1 836	1 421	415	1 836
YIT-yhtymä	40	109	578	109		109
Lounais-Suomen Osuusteurastamo		34		34		34
Lohjan Seudun Osuuspankki		84		84		84
Yhteensä		537 077		413 481		530 888

Kuntarahoituksen osakkeita hankittu lisää vuoden 2009 aikana.

	Konserni 2009 1 000 €	Lohja 2009 1 000 €
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot		
Oma pääoma		
Peruspääoma 1.1.	108 880,6	108 880,6
Peruspääoma 31.12	108 880,6	108 880,6
Arvonkorotusrahasto 1.1.	128,2	127,0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	128,2	127,0
Muut omat rahastot 1.1.	4 258,8	1 069,5
Siirrot rahastoon tilikaudella	4,5	
Siirrot rahastosta tilikaudella	2,1	
Siirrot erien välillä	42,6	
Muut omat rahastot 31.12.	4 303,8	1 069,5
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	17 861,2	18 383,1
Edellisten tilikausien oikaisut	-78,6	
Siirrot erien välillä	-42,6	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	17 740,0	18 383,1
Tilikauden yli-/alijäämä	1 847,2	593,5
Oma pääoma yhteensä	132 899,8	129 053,7
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	34 212,1	21 051,3
Lainat julkisyhteisöiltä	9 676,6	402,6
Lainat muilta luotonantajilta	10 059,5	
Yhteensä	53 948,2	21 453,9

	Konserni	Lohja
	2009	2009
	1 000 €	1 000 €
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot		
Pakolliset varaukset		
Ympäristövastuuvaraus 31.12	1 168,6	1 168,6
Potilasvakuutuspooli 31.12.	1 082,1	0,0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	32,9	0,0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	2 283,6	1 168,6
Velkojen erittely		
Pitkäaikaiset velat		
Velat tytäryhteisöille		
Muut velat	-	103,1
Lyhytaikaiset velat		
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	-	199,5
Konsernitilivelka	-	5089,4
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	-	362,1
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteis-		
yhteisyhteisöille		
Ostovelat	-	130,7
Siirtovelat		
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Palkkajaksotukset sis. lomapalkkajaksotuksen	16 594,0	10 638,4
Korkojaksotukset	381,6	153,5
Potilasvakuutuspooli	222,2	-
Muut HUSin siirtovelat	121,8	-
KVTEL, eläkemaksut	1 668,6	1 556,3
VEL, opettajien eläkemaksut	284,2	284,2
Vakuutuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot		
Leasingvastuiden yhteismäärä		
Seuraavalla tilikaudella erääntyvät	328,6	162,4
Myöhemmin erääntyvät	336,7	125,2
Vuokravastuut, HUS	6115,5	
Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteistöjen puolesta		
Konserniin kuuluvien yhteistöjen puolesta		
annetut takaukset		
Alkuperäinen pääoma	4 427,5	27 732,3
<i>tytäryhtiöt</i>	-	24 209,5
<i>osakkuus- ja muut omistusyhteisyhteisöt</i>	-	3 522,8
Jäljellä oleva pääoma	2 694,7	13 617,8
<i>tytäryhtiöt</i>	-	11 827,8
<i>osakkuus- ja muut omistusyhteisyhteisöt</i>	-	1 790,0

	Konserni 2009 1 000 €	Lohja 2009 1 000 €
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot		
Muut vastuusitoumukset		
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	11 370,2	10 831,7
Jäljellä oleva pääoma	10 103,2	10 103,2
Oman velan vakuutena olevat pantit ja kiinnitykset		
Voimassa olevat, omassa käytössä	49 900,0	3 027,4
Velan vakuutena olevat pantit ja kiinnitykset	46 872,6	0,0
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12		97 604,8
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takausk.rahastosta 31.12		85,4
Huollettavien varat		
Huollettavien varat ja pääomat	-	74,4
Elatustukisaamiset		
Elatustukisaamiset 1.1.	-	1 764,2
Perinnästä poistettu tilikauden aikana	-	-151,0
Lisäys/vähennys tilikauden aikana	-	-138,2
Elatustukisaamiset 31.12	-	1 475,0
Kirjattu rahoitusomaisuuden muihin saamisiin	-	235,6
Muut taloudelliset vastuut		
Arvonlisäveron palautusvastuu (ALV 33 §)		
Kiinteistöihin liittyvä;	407,3	-
Muut kuntayhtymien taloudelliset vastuut	844,4	-
Sitoumukset		
Rosk'n Roll Oy Ab (KV 10.10.07 § 95)		
Kaatopaikkatoiminnan osalta	1.500.000 euroa	
Muun toiminnan osalta	100.000 euroa	

	Konserni	Lohja
	2009	2009
	1 000 €	1 000 €
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot		
Henkilöstöä koskevat liitetiedot		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	116 308,8	78 427,9
Henkilöstökorvaukset	-1 153,9	-1 153,9
Palkat ja palkkiot yhteensä	115 154,9	77 274,0
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	25 509,9	18 659,4
Eläkevarauksen purkaminen	-30,9	-30,9
Eläkekulut yhteensä	25 479,0	18 628,5
Muut henkilösivukulut	7 256,3	4 936,8
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	147 890,2	100 839,3
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	520,2	520,2
Yhteensä henkilöstökulut	148 410,4	101 359,5
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	kpl	kpl
Yleishallinto	91,0	81,0
Sosiaali- ja terveystalvet	1 725,0	907,0
Opetus- ja sivistystalvet	1 668,0	1 448,0
Yhdyskuntatalvet	426,0	407,0
Yhteensä	3 910,0	2 843,0

11.10 LOHJAN VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Vesilaitoksen eriytetyn liiketoiminnan tilinpäätöslaskelmat

Vesihuoltolaitoksen kirjanpito on eriytetty laskennallisesti. Laskennallisesti eriytetystä liiketoiminnasta on laadittu tulos-, tase- ja rahoituslaskelma.

TULOSLASKELMA 31.12.2009

Liikevaihto	5 561 409,61
Liiketoiminnan muut tuotot	60 993,51
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
Ostot tilikauden aikana	-753 413,35
Varastojen lisäys/vähennys	0,00
Palvelujen ostot	-1 102 900,76
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-1 856 314,11
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-661 369,72
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-193 283,78
Muut henkilösivukulut	-43 556,04
Henkilöstökulut yhteensä	-898 209,54
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 844 228,57
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-1 844 228,57
Liiketoiminnan muut kulut	-169 626,74
Liikelylijäämä	854 024,16
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkotuotot	4 925,44
Muut rahoitustuotot	8 060,62
Korvaus jäännöspääomasta 9,5%	-1 674 997,87
Muut rahoituskulut	-8 036,03
Rahoitustuottojen ja -kulujen erotus	-1 670 047,84
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	-816 023,68
Satunnaiset tuotot ja kulut	
Ylijäämä ennen varauksia	-816 023,68
Poistoeron lisäys/vähennys	1 180,56
Tilikauden alijäämä	-814 843,12

TASE 31.12.2009

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineelliset hyödykkeet

Rakennukset	3 513 159,22
Kiinteät laitteet ja rakenteet	
- vesijohtoverkosto ja jätevesiverkosto	17 831 098,68
- vesi- ja jätevesipumppaamot	1 363 337,35
- muut kiinteät rakenteet ja laitteet	1 459 180,17
- sadevesiverkosto	4 635 824,88

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset	835 011,51
----------------	------------

VASTAAVAA YHTEENSÄ**29 637 611,81**

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Jäännöspääoma	19 250 833,98
Jäännöspääoma (liittymismaksurah.)	7 287 772,95
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-814 843,12

POISTOEROT JA VAPAAEHTOISET

VARAUKSET

Poistoero	21 272,17
-----------	-----------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	33 637,52
Lainat julkisyhteisöiltä	137 542,61
Liittymismaksuvelka	3 434 773,41

Lyhytaikainen

Lyhytaikaiset lainat	61 687,84
Ostovelat	224 934,45

VASTATTAVAA YHTEENSÄ**29 637 611,81**

RAHOITUSLASKELMA 31.12.09

Tulorahoitus		
Liikelylijäämä/alijäämä	854 024,16	
Poistot ja arvonalentumiset	1 844 228,57	
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 670 047,84	
Satunnaiset erät		
Muut tulorahoituksen korjauserät		
Sisäiset tuotot	-246 731,60	
Sisäiset kulut	314 319,04	1 095 792,33
Investoinnit		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 992 797,19	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	
Sisäiset kulut	0,00	-2 992 797,19
Tulorahoitus ja investoinnit, netto		-1 897 004,85
Rahoitustoiminta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-61 687,84	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-61 687,84
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Lyhytaikaisten saamisten muutokset	-522 375,45	
Korottomien pitkä- ja lyhytaikasten velkojen muutos	415 930,73	
Korottomien pitkä- ja lyhytaikasten sisäisten velkojen r	0,00	-106 444,72
Rahoitustoiminta, netto		-168 132,56
Vaikutus kunnan kassavaroihin		-2 065 137,41

11.11 KÄYTTÖMAISUUS

LOHJA

PYSYVIEN VASTAAVIEN AINEETTOMAT JA AINEELLISET HYÖDYKKEET

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Keskeneräiset
Poistamaton hankintameno 1.1.	647 529	2 578 901	3 226 430	31 493 880	83 806 414	43 172 629	4 103 534	162 576 457	3 158 011
Lisäykset tilikauden aikana	305 678	155 381	461 059	998 087	4 608 644	7 159 989	1 176 412	13 943 131	784 008
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	582 164	574 455	0	1 156 618	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	68 996	0	0	3 364	72 360	0
Siirrot erien välillä	58 605	-143 006	-84 400	0	2 989 974	10 880		3 000 854	-2 916 453
Tilikauden poisto	251 963	256 734	508 697	0	3 462 313	3 393 175	1 237 460	8 092 949	0
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poistamaton hankintameno 31.12	759 849	2 334 543	3 094 392	32 422 970	87 360 556	46 375 867	4 039 122	170 198 515	1 025 565
Arvonkorotukset	0	0	0	126 982	0	0	0	126 982	
Kirjanpitoarvo 31.12.	759 849	2 334 543	3 094 392	32 549 952	87 360 556	46 375 867	4 039 122	170 325 496	1 025 565

PYSYVIEN VASTAAVIEN SIJOITUKSET

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
	Osakkeet tytäryhteisöiltä	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkuus ja muut omistusyht.	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöiltä	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	4 616 556	18 290 033	1 034 872	586 603	2 375 669	356 877	27 260 611
Lisäykset	0		0	0	126 500	0	126 500
Vähennykset	0	0	61 726	83 230	0	0	144 955
Siirrot erien välillä	103 436	0	-100 407	-3 028	74 339	-74 339	103 436
Hankintameno 31.12.	4 719 992	18 290 033	872 739	500 345	2 576 508	282 538	27 242 156
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 719 992	18 290 033	872 739	500 345	2 576 508	282 538	27 242 156

11.12 OMISTUKSET MUISSA YHTIÖISSÄ

LOHJA 444

Kuntakonsernin yhtiöt 31.12.2009

Omistukset muissa yhtiöissä 2009

	Koti- paikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 euroa)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta / tappiosta
Tytäryhteisöt						
Asunto Oy Lohjan Hakajaakoppi	Lohja	100 %	100 %	-115,0	976,7	0,0
Kiinteistö Oy Ventelän Sammutus	Lohja	77,50 %	77,50 %	44,3	21,9	-2,7
Lohjan Energiahuolto Oy Loher	Lohja	100%	100%	4 023,4	2 375,5	871,2
Lohjan Liikuntahallit Oy	Lohja	71,80 %	78,99 %	442,6	126,5	-29,2
Lohjan Liikuntakeskus Oy	Lohja	78 %	78 %	489,8	549,2	-39,8
Kiint. Oy Lohjan Kuplahallit (Liikuntakeskuksen.tytär 70 %)	Lohja	0	54,6 %	5,0	124,1	0,5
Kiinteistö Oy Fatjanpuisto Oy	Lohja	100 %	100 %	11,0	305,9	0,0
Länsi-Uudenmaan Yrityskeskus Oy	Lohja	68,87 %	68,87 %	59,7	252,4	3,4
Lohjan Vuokra-Asunnot Oy	Lohja	100 %	100 %	-377,8	15 433,0	-196,5
Ojamon Vuokra-Asunnot Oy	Lohja	100 %	100 %	-654,8	8 877,8	-435,3
Palotalo Oy	Lohja	84,4 %	84,4 %	97,9	3,0	4,2
Roution Vuokra-Asunnot Oy	Lohja	99,01 %	99,01 %	-1 020,7	6 287,6	55,3
Ventelän Vuokra-Asunnot Oy	Lohja	100 %	100 %	-306,5	2 071,9	2,2
Virkkalan Vuokra-Asunnot Oy	Lohja	100 %	100 %	-4,7	1 608,9	-4,1
Kiint. Oy Sammatintakaja	Lohja	100 %	100 %	-171,9	459,7	-11,7
Virkkalan Lämpö Oy	Lohja	34,19 %	50,32 %	378,6	189,3	37,1
Ojamon Lämpö Oy	Lohja	5,72 %	56,86 %	833,6	267,6	218,4
Lohjan Palvelutalosaatiö	Lohja	100%	100%	150,5	1 332,8	8,2
As. Oy Veijolanpiha (Palvelutalosaatiön tytär 100 %.)	Lohja	100%	100%	-7,1	809,8	6,0
L-U Yrityshautomo Oy (L-U Yrityskeskukseen tytäryhtiö 52 %)	Vihti	0,0	35,81 %	7,2	17,6	-4,4
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Immulan Vesi Oy	Lohja					
Kuntayhtymät						
HUS	Hki	3,336 %	3,336 %	14 550,8	14 900,8	42,6
Kärkulla kommunal samkommun		0,04 %	0,04 %	4,4	3,9	0,0
L-U Ammattikoulutuskuntayhtymä	Lohja	41,32 %	41,32 %	7 197,8	1 402,0	244,6
ETEVA	Mäntsälä	5,463 %	5,463 %	897,4	1 751,1	13,8
Uudenmaan päihdehuollon ky	Hyvinkää	7,471 %	7,471 %	81,2	22,8	-25,5
Uudenmaan liitto	Hki	3,510 %	3,510 %	28,9	41,7	0,0
Osakkuusyhteisöt						
Asunto Oy Lohjan Marja	Lohja	35,92 %	35,92 %	302,6	1,1	1,3
Kiinteistö Oy Ojamonkuusi	Lohja	45,37 %	45,37 %	78,0	48,7	0,6
Kiinteistö Oy Lohjan Keskusaukio	Lohja	27,20 %	27,20 %	199,1	17,5	0,0
Kiinteistö Oy Poliisikuja	Lohja	40,00 %	40,00 %	32,0	5,6	1,7
Kiinteistö Oy Riikuntie	Lohja	20,00 %	20,00 %	34,6	6,8	1,1
Rosk´n Roll Oy Ab	Lohja	28,30 %	28,30 %	2 324,7	1 651,3	224,4
Mäntynummen Lämpö Oy	Lohja	16,66 %	41,66 %	35,5	55,9	-17,2
Roution Huolto Oy	Lohja	9,23 %	39,29 %	58,5	33,0	2,9

11.13 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA JA SÄILYTYSTAVOISTA

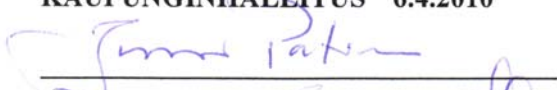
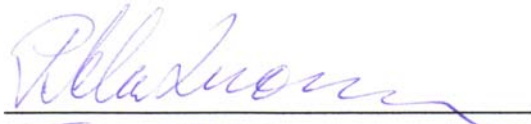
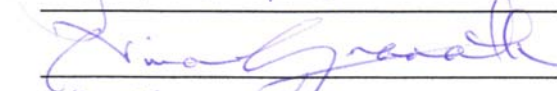
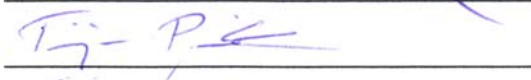

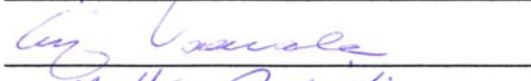
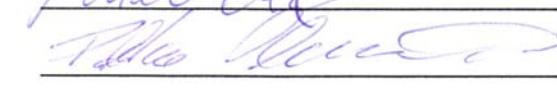


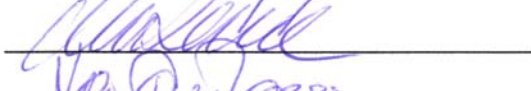
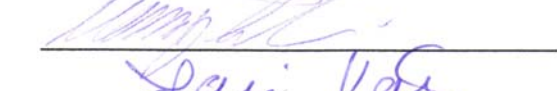
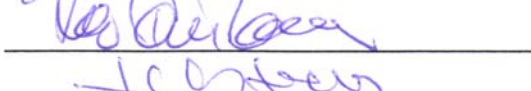
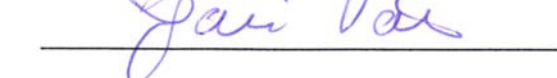
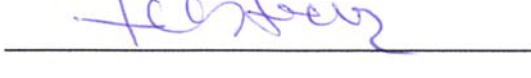
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja säilytystavoista

* päiväkirja	sähköisessä muodossa, cd-levyllä
* pääkirjat	sähköisessä muodossa, cd-levyllä
* tasekirja	sidottuna kirjana
* tilinpäätöserittelyt	sidottuna kirjana
* käyttöomaisuuskirjanpito	paperitulosteena

Tositelajit

BUD, BUDM	talousarvio ja talousarviomuutokset
ALKUSA	avaavan taseen saldot
MEMO	muistiotositteet
MUIST	sisäiset muistiotositteet
M03-M99, PEGK,M45K	myyntilaskutukset
MANU	manuaalisuoritukset
MANUAS, MANUV, MANUHO	manuaalisuor. asuntovuokrat, vesilaskutus ja Hiiden Opisto
ORPAL	ostoreskontran pal.aineisto
VIITEA, VIITEV, VIITEL	myyntiresk. viitesuoritukset
TILIJOT, TILIO2	kassa- ja pankkitilit
PAL310-PAL999	palkat
OSTOKI-OSTOU	ostoreskontra
CPU	cpu-kassat
SONET	varastokirjanpito
SOST	sosiaalityö
VYÖR. HLÖ	vyörytykset, henkilömäärä

KAUPUNGINHALLITUS 6.4.2010

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti.
Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Lohjalla 11/15 2010

Oy Audiator Ab

JHTT-yhteistö



Tove Lindström-Koli

JHTT, HTM

12 TILINTARKASTUSKERTOMUS



Audiator-yhtiöt

TILINTARKASTUSKERTOMUS 2009

Lohjan kaupungin kaupunginvaltuustolle

Olemme tarkastaneet Lohjan kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2009. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätökseen kuuluva konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista ja käytöstä annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteutukseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Kaupungin sisäinen valvonta ja konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Valtionosuuksien perusteista ja käytöstä annetut tiedot ovat oikeita.

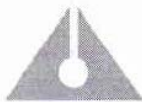
OY AUDIATOR AB, JHTT-yhteisö

Toinen linja 14,
00530 Helsinki

Puhelin (09) 771 1
Faksi (09) 771 2270

www.audiator.fi
etunimi.sukunimi@audiator.fi

Y-tunnus 0904285-6
Kotipaikka Helsinki



Audiator-yhtiöt

Kaupungin tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitalinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Lohjalla 11. päivänä toukokuuta 2010

Oy Auditor Ab
JHTT-yhteisö

Tove Lindström-Koli
JHTT, HTM

13 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS

13.1 TIIVISTELMÄ VUODEN 2009 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KESKEISISTÄ HAVAINNOISTA

13.1.1 Tarkastuslautakunnan painopistealueet vuoden 2009 arvioinnissa

Arviointikertomuksen erityisinä painopistealueina olivat vuoden 2009 toiminnan arvioinnissa ympäristönvalvonta, kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö, kaupungin vesihuolto, sosiaalipalvelujen järjestäminen sekä tietohallinnon riskikartoitus. Yllä olevien toimintojen arvioinnissa on korostettu ennakoivaa riskienhallintaa ja sen toteuttamista käytännön kenttätyössä.

Tarkastuslautakunta saavutti vuodelle 2009 asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. Kuluvalle valtuustokaudelle ja siihen sisältyville toimintavuosille laadittiin arviointisuunnitelma sekä syksyn 2009 ja kevään 2010 kattava työohjelma, jota on myös pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta noudatettu. Työohjelman ja arviointisuunnitelman laadinnassa on lähdetty siitä periaatteesta, että tarkastuslautakunnan, tilintarkastuksen ja sisäisen tarkastuksen työohjelmat muodostavat yhdessä toisiaan eri näkökulmista tukevan kokonaisuuden.

13.2 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Lohjan kaupungille asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin. Kaikki toimialat Lohjan perusturvalautakuntaa ja ympäristöterveyslautakuntaa lukuun ottamatta pysyivät talousarviossaan. Näiden kahden lautakunnan ylitykset olivat pieniä, mutta ne on analysoitu tämän arviointikertomuksen toimialakohtaisessa osuudessa. Yleinen taloudellinen tilanne, LOST -yhteistyön alkaminen ja Sammatin kuntaliitos toivat mukanaan haasteita, joihin vastaaminen on vaatinut joustavuutta ja ponnisteluja koko organisaatiolta. Erityisesti toimintakatteen maltillinen kasvu (2008 → 2009) on osoitus siitä, että muuttuneeseen taloustilanteeseen pystytään kohtuullisen nopeastikin vastaamaan. Lohjan kaupungin taloustilanne vuonna 2009 kehittyi myönteisesti vertailukuntiin verrattuna ja Lohjan suhteellinen asema sekä tuloslaskelmaa, rahoituslaskelmaa että tasetta kuvaavien tunnuslukujen perusteella parani edellisestä arviointivuodesta. Kaupunkikonsernin talouden tunnusluvuissa ei tapahtunut suuria muutoksia edelliseen toimintavuoteen verrattuna. Kuntaliiton tunnuslukujen tulkintamishojjeiden (arvot hyvä – tyydyttävä – heikko) perusteella Lohjan tuloveroprosentti, vuosikatteen riittävyys poistoihin, investointien tulorahoitusprosentti, lainakanta ja muu rahoitusasema ovat tyydyttävällä tasolla.

Lohjan kaupungin tavoitteiden saavuttamisen osalta varjopuolena oli se, että pysyviä, rakenteellisia säästöjä ei vielä kukaan pystytty tekemään ja osa ennalta ehkäisevää riskienhallintaa edistävästä tavoitteesta siirtyi niitä tukeviin resursseihin kohdistuneiden säästötoimenpiteiden seurauksena seuraaville vuosille. Konserninäkökuulmasta keskeiset tavoitteet liittyvät taloudellisen tuoton ja konsernin vakavaraisuuden lisäksi tulevaisuuden energianhankinnan tehokkuuteen ja ympäristöystävällisyyteen, vuokratuoyhtiöiden fuusioimiseen, Liikuntakeskuksen omarahoitusosuuden nostamiseen ja asukkaille suunnattuun monipuoliseen liikuntamahdollisuuksien ja -tapahtumien tarjontaan sekä elinkeinoelämän tukemiseen. Näissä kaikissa tavoitteissa on edetty vuoden 2009 aikana ja kaikkein haasteellisempänä on nykyisessä suhdannetilanteessa ja elinkeinoelämän rakennemuutoksessa juuri viimeksi mainittu asia, joka on olennainen tukipilari kaupungin tulorahoitukselle ja vetovoimaisuudelle

Tietotekniikan luomien mahdollisuuksien, prosessiajattelun (ml. poikkihallinnollisuus) sekä ennakoivan riskienhallinnan hyödyntäminen (mm. henkilöstön eläköitymiseen varautuminen, suurimpien riskien hallintatoimenpiteiden priorisointi talous- ja toimintasuunnitelmissa) ja toteuttaminen ovat asioita, joihin on jo panostettu, mutta jotka edellyttävät toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja voimavarojen kohdistamista.

13.3 TOIMIALAKOHTAINEN TARKASTELU

13.3.1 Keskushallinto

Toimiala saavutti kokonaisuutena sille asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. **Keskushallinnolle asetetut strategiset tavoitteet liittyvät merkittävässä määrin tietoteknologian hyödyntämiseen kaikilla kaupungin toimialoilla ja varsinkin asiakaspinnassa. Tietotekniikan tuomien mahdollisuuksien edistämässä on toiminnallisten tulosten perusteella jälleen edetty**, josta esimerkiksi voidaan mainita valokuituyhteyksien rakentaminen sekä kansalaisille suunnatut sähköiset palvelut (mm. sähköinen päivähoitohakemus ja sähköinen toimeentulohakemus, hammashuollon automaattinen puheentunnistus). Riskienhallinnan osalta tietohallinto on yhteistyössä tarkastustoimen kanssa panostanut kaupunkiorganisaation tietoturvallisuuteen aloittamalla arviointivuoden aikana tulosalueiden esimieskartoitukset, joissa esimiehet tekevät itsearviointin kriittisistä tietoturvaan vaikuttavista osatekijöistä (mm. henkilörekisteriselosteet, käyttäjätunnusten luovuttaminen) ja kirjaavat niihin liittyvät puutteet tuleviksi kehittämistoimenpiteikseen. Yhtenä merkittävänä riskinä on se, että tietohallinnossa ei ole toistaiseksi järjestetty päivystystä (verkkopäivystys, palomuuripäivystys, sosiaali- ja terveystoimi), vaikka kaupunki toimiikin jo merkittävässä määrin 24/7/365 ympäristössä.

Ohessa ovat merkittävimmät keskushallintoa ja osin myös kaikkia toimialoja koskevia kehittämissuunnitelmat, jotka haluamme nostaa tässä arviointikertomuksessa esille.

Suosittelimme, että eri vaihtoehdot ja niiden kustannukset tietohallinnon päivystyksen järjestämiseksi selvitetään ja että tämä asia priorisoidaan tulevassa talousarviovalmistelussa kaupungin tietoteknisen toimintaympäristön toimivuuden ja tietohallinnon henkilöstön oman jaksamisen turvaamiseksi.

Suosittelimme, että palvelujen tuotteistamista ja kaupungin eri toimintayksiköiden kustannusrakenteiden sisäistä vertailua jatketaan kuluvaan talousarviovuotena intensiivisesti ja niiden tuottamaa informaatiota hyödynnetään päätöksenteossa yhtenä arviointikriteerinä.

Suosittelimme, että ilmasto-ohjelma konkretisoidaan kaupungin eri toimialoille laadittavissa sitovissa tavoitteissa ja että kyseisille tavoitteille laaditaan selkeästi laskettavissa olevat seurantamittarit.

Eläköitymisen ja sitä seuraavaan rekrytointitarpeen ja hiljaisen tiedon siirtymisen näkökulmasta 1-15 vuoden päästä eläkeiän saavuttava ikäryhmä edellyttää kaupungilta määrätietoista suunnitelmää ja konkreettisia toimenpiteitä (ennakoiva riskienhallinta, kuten työpaikalla tapahtuva mentoimintointi, oppisopimukset jne.).

13.3.2 Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunta saavutti sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ensimmäisenä toimintavuotenaan. Talousarviossa pysyminen on erinomainen saavutus siinä toimintaympäristössä, jonka haasteisiin kaupunkimme perusturvakeskus joutuu vastaamaan. Noin puolet toimialalle asetetuista toiminnallisista tavoitteista on vielä kesken, mutta joiden eteneminen riippuu osin käytettävissä olevista resursseista ja osin myös siitä, että niiden toteutumisastetta on vaikea jaksottaa tiettyyn kalenterivuoteen. Yhteinen nimittäjä toimialan useimmille tavoitteille on varhaista puuttamista korostava ennakoiva riskienhallinta. Ennakoivan riskienhallinnan haasteena on yleensä se, että kulut syntyvät ennen (mitattavissa olevia) hyötyjä. Niiden toteuttaminen taloudellisesti vaikeina aikoina edellyttää selkeää toiminnan priorisointia johonkin kehittämiskohteeseen.

Ohessa on lueteltu merkittävimmät perusturvakeskusta koskevat kannanotot ja kehittämissuunnitelmat, jotka haluamme nostaa tässä arviointikertomuksessa esille.

Uuden kaksikielisen LOST-organisaation käynnistäminen, talous- ja hallintoprosessien uudelleen organisointi sekä yhteistoiminta-alueen toimintatapojen yhtenäistäminen on onnistunut mielestämme asiakkailta ja yhteistyötahoilta saatujen palautteiden ja talousarvion pitävyyden perusteella

varsin hyvin. Tällä hetkellä näyttää siltä, että niin Lohja kuin yhteistoiminta-alueen muut kunnat ovat hyötäneet yhteistyöstä.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelman toteuttaminen on euromääräisten lisäresurssipanostusten osalta suuri haaste tämän valtuustokauden aikana. Uudessa kaupunkistrategiassa on painotettu ennakoivaa toimintamallia palvelutuotannossa sekä oman palvelutoiminnan kehittämistä. Laitoshoitopainotteisuuden vähentäminen on merkittävä osa tätä tavoitetta ja sen takia asiaa tulee mielestämme tarkastella taloudellisesta näkökulmasta ”investointina”, jolle arvioidaan takaisinmaksuaika. Eettisestä näkökulmasta katsottuna asia on kriittinen.

Huomautamme, että lastensuojeluun liittyvät ostopalvelut sekä päihdehuollon laitospalvelut (asiakkaiden sijoitukset asumis- ja hoitoyksiköihin) tulee hankintalain 67 §:ssä tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta kilpailuttaa ensi tilassa. Tämän kilpailutusprosessin toteuttaminen tulee priorisoida työjärjestyksessä korkealle ja niihin sitoutuvien eurojen näkökulmasta.

Suoritekohtaista kustannuslaskentaa tulee perusturvakeskuksessa kehittää niin, että kaikki relevantit kustannukset kohdennetaan niille kustannuspaikoille, toiminnoille ja kohteille, joihin ne aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kuuluvat. Esimerkiksi suun terveydenhuollon ostopalvelut) tulee sisäisessä kustannuslaskennassa jyvittää kaikille hammashoitoloille (toiminnot 800-811), jotta todellisten yksikkökustannukset (€/käynti, €/asiakas) voidaan laskea.

13.3.3 Lohjan perusturvalautakunta

Lohjan perusturvalautakunta ylitti toimintakatteensa 235 000 eurolla (0,6 %) lähinnä erikoissairaanhoidon ylityksestä johtuen. Toimintavuoden aikana valmistui HUS:n ja Helsingin kaupungin tilintarkastusyhteisöjen tekemä selvitysraportti HUS:n talousohjaukseen toimivuudesta. Selvitysraportissa on otettu mm. esille Lohjan kaupungin taloussuunnittelua viime vuosina häirinnyt asia erikoissairaanhoidon kustannusten toistuvista ylityksistä ja niiden analysoinnin puutteellisuudesta tilaajan näkökulmasta katsottuna.

13.3.4 Opetuslautakunta

Lautakunta saavutti kokonaisuutena sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. Tuntikehyksen leikkaamisen vaikutusten selvittäminen on vielä kesken ja tämän selvittäminen on mielestämme olennaista tulevaisuuden tehostamis- ja kehittämistoimenpiteitä koskevan päätöksenteon näkökulmasta.

Alla on otettu esille ne kehittämistä vaativat asiat, jotka nousivat jälleen arviointia tehdessämme esille. Toisaalta on myös esimerkkejä asioista, joissa opetustoimi on ollut esimerkkinä muille toimialoille.

Varhaiskasvatuksen tuotteistamishankkeen tuloksena aikaansaatu suoriteperusteisen budjetoinnin malli on mielestämme erinomainen toiminnallinen saavutus henkilöstön kustannustietoisuuden, palvelurakenteiden kustannusten määrittämisen ja vertailtavuuden, suoriteperusteisen palkkauksen kehittämisen ja koko taloudellisen ohjausjärjestelmän kehittämisen kannalta.

Ennalta ehkäisevää ja varhaista puuttumista korostavien hankkeiden (KiVa-koulu, Kelpo-hanke jne.) vaikutuksia käytännössä tulee seurata tarkoin harkittujen ja ennalta laadittujen laadullisten ja määrällisten mittareiden perusteella.

Opetustoimen kustannusrakenteen raskaus edellyttää tila- ja palveluverkkoselvityksen perusteellista analysointia sekä toiminnallisesta että taloudellisesta näkökulmasta. Kokonaistarkastelun valmistuttua päätös toimenpideohjelmasta (ml. aikataulut) tulee tehdä viipymättä ja viestittää se perusteluineen keskeisille kohderyhmille.

13.3.5 Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta pysyi talousarviossaan ja saavutti sille vuodelle 2009 asetetut keskeiset tavoitteet. Alla on otettu esille ne asiat, jotka nousivat tämän vuoden arviointiprosessissamme esille.

Syrjäytymisen ehkäisyä tukeva poikkihallinnollinen työ nuorisotoimessa on hyvä esimerkki ennakkoivasta riskienhallinnasta.

Muistutamme edellisessä arviointikertomuksessa antamastamme huomautuksestamme eli toimintatuottojen budjetointi tulee suhteuttaa edellisvuosien toteumiin ellei tiedossa ole olennaisia toiminnallisia muutoksia, jotka vaikuttavat toimintatuottojen alenemiseen.

13.3.6 Tekninen lautakunta

Tekninen lautakunta saavutti kokonaisuutena sille asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. Kiinnitimme erityistä huomiota vesilaitoksen riskienhallintaan sekä kaupungin kiinteistöjen kunnosta johtuvaan korjausvelan kasvuun. Olemme nostaneet myös esille toimintaa, joka toimii hyvänä esimerkkinä kaupungin muille yksiköille.

Ruoka- ja siivouspalvelut on esimerkillisesti tehostanut hankintojaan, ottanut käyttöön uusia vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä edistänyt poikkihallinnollista yhteistyötä, mikä on vielä suuri haaste monissa kaupungin yksiköissä.

Henkilöstön eläkkeelle lähtöön tulisi varautua aktiivisella henkilöstöpolitiikalla. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi vesihuollossa sitä, että uusia vesihuollon toimintaprosesseja hallitsevia henkilöitä tulisi ottaa töihin ”mentoritavaksi” jo ennen kuin nykyinen hiljainen tieto poistuu eläköitymisen myötä.

Kaupungin korjausvelan kasvu (kokonaisarvo 36 M€) on mielestämme jo hallitsematonta, ellei korjaaviin toimenpiteisiin suunnitellusti (aikataulu ja siihen sidotut eurot) ja viipymättä ryhdytä. Korjausvelan kasvu saadaan pysäytettyä vain a) kiinteistömässää vähentämällä (vrt. eivälttämättömät omistukset) ja/tai b) palvelutuotannon kannalta välttämättömien kiinteistöjen kuntoa kohentamalla ja ylläpitämällä. Korjausvelan hallinnoiminen on tärkeää myös ilmasto-ohjelman toteuttamiseksi (pienempi ja ympäristöystävällisempi energiankulutus) Lohjan kaupungissa.

13.3.7 Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta pysyi talousarviossaan. Toiminnallisesta näkökulmasta voidaan todeta, että asema- ja kaavoitus eteni suunnitellusti. Alla on nostettu esille muutamia keskeisiä havaintoja ympäristölautakunnan toimintaa arvioitaessa.

Poikkihallinnollisessa yhteistyössä tapahtui vuonna 2009 edistystä, josta esimerkkinä on moniammatillisessa työryhmässä valmisteltu Lohjan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma.

Tulevien vuosien toiminnassa ja sen suunnittelussa tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota seuraaviin asioihin:

- Raakamaan hankintaan, sen jalostuksen ja kaavan valmistumiseen liittyvän ajan lyhentämiseen
- Lohjan järvialueiden erityispiirteiden hyödyntämiseen kaavoituksessa sekä
- Asunto- ja yritystonttitarjonnan omaleimaisuuteen ja kysyntälähtöisyyteen

Ympäristönsuojelun näkökulmasta suurimmat riskit ovat:

1. *öljysäiliöiden tarkastukset (20,4 % pohjavesialueella olevista säiliöistä tarkastettu)*
2. *vanhojen kaatopaikka-alueiden jatkoselvitykset*
3. *poikkihallinnollisen yhteistyön toimivuus*
4. *ilmasto-ohjelman konkretisoiminen ja ohjeistus toteuttamisesta toimialoittain (esim. Lohjan energiayhtiöiden ympäristökuormitukset ja ongelmajätteiden keräyspisteiden saavutettavuus kuntalaisen näkökulmasta)*

13.3.8 Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta

Ympäristöterveyslautakunta ylitti talousarvion 35 000 eurolla toimintatuottojen arvioitua pienemmän toteuman johdosta. Siihen vaikutti merkittävin osin 25 000 euron kuntaosuuspalautukset, johon sisältyi vuodelle 2008 sisältyviä palautuksia. Maksullisten normitarkastusten määrä jäi myös ylimitoitettua tavoitteesta. Muutoin kuuden kunnan yhteinen ympäristöterveyslautakunta saavutti lakisääteiset ja muut toiminnalliset tavoitteensa.

Tarkastusten ja näyteenottokertojen määrälliset tavoitteet tulee jatkossa toiminnan vakiinnuttua suhteuttaa edellisen vuosiin toteumiin ja realistisiin tavoitemääriin käytössä olevien resurssien puitteissa ja lautakunnan pitää jatkossa pysyä talousarviossaan.

13.4 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINNAN PAINOPISTEET

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 71 ja 75 §:ssa sekä kaupungin tarkastussäännössä. Lautakunnan ensisijaisena tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista arviointikaudella.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet (toimintavuosi 2009)

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Paul Packalén, pj	Jan Henriksson
Aila Saarinen, varapj	Inkeri Sainio
Eino Alhola	Keijo Väisänen
Tarja Lepola	Matti Selenius
Pentti Ristikartano	Hannu Korsumäki
Seija Salokari	Marja-Leena Heinonen

Kari Mäntyharju, tarkastuslautakunnan sihteeri

Tarkastuslautakunnan kokoonpanossa tapahtui valtuustokauden vaihduttua muutoksia. Viime valtuustokauden kokoonpanosta Pentti Järvinen ei enää jatkanut, mutta kaupungin valtuuston 21.1.2010 tehdyllä valintapäätöksellä tarkastuslautakunnan uusina jäseninä aloittivat Eino Alhola ja Tarja Lepola (asiantuntijajäsen Sammatin ja Lohjan kuntaliitossopimukseen perustuen). Edellinen, vuosille 2005-2008 valittu tarkastuslautakunta kokoontui arviointikertomuksen luovuttamiseen 7.5.2009 saakka.

Kokonaisuutena tarkastuslautakunta saavutti vuodelle 2009 asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. Valtuuston määrärahaksi vahvistama toimintakate oli -78.484 euroa ja vastaava toteuma oli -61 762 euroa (78,7 %). Tarkastuslautakunnan osuus kaupungin koko toimintakatteesta oli 0,04 %.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2009 aikana yhdeksän kertaa, joista neljä kokousta kohdistui vuoden 2008 tilinpäätökseen ja sen arviointiin. Yksi näistä kokouksista oli yhteiskokous Sammatin tarkastuslautakunnan (2005-2008) kanssa.

Kaupunginvaltuusto päätti tarkastuslautakunnan esittämänä hyväksyä Oy Audiator Ab:n Lohjan kaupungin tilintarkastajaksi ja Oy Audiator Yhtiötarkastus Ab:n kaupungin tytäryhtiöiden tilintarkastajak-

si valtuustokaudelle 2009-2012 edullisimman tarjouksen perusteella. Tilintarkastajien tarkastuspäiviä kertyi vuoden aikana yhteensä 45 päivää. Vastuullinen tilintarkastaja, JHTT, HTM, Tove Lindström-Koli, on raportoinut tarkastuslautakunnan kanssa sovitun aikataulun ja yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti tilintarkastuksen työohjelman toteutumisesta sekä tarkastuksessa tehdyistä havainnoista ja niistä johdetuista suosituksista. Tilikauden aikana tehdyissä tarkastuksissa on varmistuttu, että hallinto toimii lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Toiminnan tarkastuksessa painopistealueina ovat tilikauden 2009 aikana olleet Tilastokeskukselle ja Opetushallitukselle ilmoitettujen oppilastietojen oikeellisuus ja dokumentoinnin asianmukaisuus, perusturvan palkanlaskenta, pankkitilien käyttöoikeuksien ajantasaisuus, Lohjan pääterveysaseman vuodeosastojen peruskorjaukseen liittyvän hankintaprosessin lainmukaisuus ja kirjanpidon oikeellisuus sekä kaupungin sopimushallinnan asianmukaisuus. Tarkastuksen yhteydessä on myös arvioitu sekä kaupungin sisäisen valvonnan toimivuutta että riskienhallintaa. Tarkastuslautakunta on omalta osaltaan varmistanut, että tilintarkastajan tarkastusraporteissa esittämiin kehittämissuosituksiin on toimialoilla reagoitu.

Tarkastuslautakunnan oman arviointityön keskeisenä tehtävänä oli kevätkaudella edellisen vuoden talouden ja toiminnan tarkastuksen toteutumisen valvonta, vuoden 2008 tilintarkastuskertomuksen valmistelu valtuustokäsittelyä varten sekä arviointikertomuksen laatiminen valtuustolle vuoden 2008 taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Tämän lisäksi tarkastuslautakunta perehtyi ympäristönsuojeluun ja ympäristönvalvontaan haastattelemalla kyseisestä toiminnasta vastaavia esimiehiä.

Syyskaudella lautakunta perehtyi kolmannen sektorin kanssa tehtävään yhteistyöhön, Tytyrin vesilaitoksen ja Pitkänien jätevedenpuhdistamon toimintaprosesseihin ja riskienhallintaan, sosiaalipalvelujen järjestämistä koskeviin haasteisiin sekä kaupunginjohtajan katsaukseen Lohjan kaupungin ajankohtaisista ja strategisesti merkittävistä asioista. Tarkastuslautakunta laati myös koko valtuustokauden kattavan arviointisuunnitelman sekä syksyn 2009 ja kevään 2010 kattavan työohjelman, jota on pieniä poikkeuksia huomioon ottamatta noudatettu. Arviointisuunnitelman ja työohjelman laadinnassa on lähdetty siitä, että tilintarkastuksen, tarkastuslautakunnan ja sisäisen tarkastuksen työohjelmat muodostavat yhdessä kattavan ja toisiaan eri näkökulmista tukevan kokonaisuuden.

13.5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

13.5.1 Arviointiprosessi ja -kriteerit

Arviointikriteerit:

Valtuuston asettamat sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat tarkastuslautakunnan arvioinnin ensisijaisena lähtökohtana kuntalain 71 §:n mukaisesti ja näiden tavoitteiden toteutumisesta tarkastuslautakunta on seurannut lähinnä kaupunkistrategiaan 2005-2013 perustuvan BSC-pohjaisen kausiraportoinnin sekä viranhaltijoiden kuulemisten perusteella. *Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden (2008) arviointikertomuksessa esittämät johtopäätökset ja niiden pohjalta tehdyt suositukset ovat myös yksi merkittävä arviointikriteeri tässä arviointikertomuksessa.*

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista arvioidessa tarkastuslautakunnalla oli käytävissään taloussuunnitelma 2010-2011 ja talousarvio 2009 (alkuperäinen + muutettu), kaupunkistrategiat 2005-2013 ja 2009-2017, vuoden 2009 tilinpäätös ja tulokertomukset, luottamushenkilöluettelo, henkilöstöraportti, tilintarkastajan kausiraportit tilintarkastuksen toteutumisesta, sisäisen tarkastuksen selvitykset sekä toimielinten pöytäkirjat ja muut selvitykset, ohjelmat (mm. kaavoitusohjelma, ilmasto-ohjelma) ja raportit (mm. HUS:n selvitysraportti).

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista on arvioitu 14.9.2009 kaupungin hallituksen hyväksymien sisäisen valvonnan ohjeiden ja toimialoilla tehtyjen riskienhallintasuunnitelmien perusteella. Tietohallinnon riskikartoitus ja tietohallinnon laatimat erillisstrategiat (mm. tietoturvastrategia, e-strategiat) ovat olleet erityisenä painopistealueena vuoden 2009 riskienhallinnan arvioinnissa. Toimintakauden arviointi perustuu yllä mainittujen kriteerien lisäksi tarkastuslautakunnan tilikauden aikaisissa painopistealueissa (vrt. kpl 1.3) tekemiin arviointi- ja tutustumiskäynteihin, kaupungin palvelutoiminnasta muutoin saatuihin kokemuksiin sekä kaupungin asukkailta saatuihin suoriin palautteisiin.

Arviointiprosessi ja arviointityön rajaukset vuonna 2009:

Arviointi on toteutettu kolmessa eri vaiheessa. Ensiksi olemme arvioineet talousarvion ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista koko kaupungin tasolla, toiseksi toimialakohtaisten tavoitteiden täyttymistä keskittyen vuoden 2009 painopistealueisiin sekä vuoden aikana esille tulleisiin olennaisiin toiminnallisiin muutoksiin ja tavoitepoikkeamiin ja lopuksi olemme laatineet johtopäätökset vuodesta 2009. Arviointityössä on sovellettu tarkastuslautakunnan 27.8.2009 laatimassa arviointisuunnitelmassa sovittua lautakunnan jäsenten keskinäistä työnjakoa (erityisesti seurannan kohteena olevat toimielimet) ja niiden pohjalta muodostettua yhteistä kokonaisnäkemyksiä. Arviointikertomuksen luettavuuden parantamiseksi olemme viime arviointikerto-

muksessa ensimmäistä kertaa sovelletun käytännön mukaisesti jakaneet tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset kolmeen kategoriaan niiden vakavuuden perusteella: **kannanotto, huomautus ja muistutus**.

Talousarvion noudattamisen tarkastelussa on arviointikertomuksessa ollut lähtökohtana, että muutetun talousarvion ylittäneiden toimialojen toimintakatteen muodostumista analysoidaan tulosaluekohtaisesti ja muutoin arvioidaan lähinnä relevanttien yksikkökustannusten kehitystä sekä toimintakulujen kehitystä edelliseen vuoteen verrattuna. Tässä kohdin vuosi 2009 on poikkeusvuosi, sillä LOST-yhteistyön, Sammatin kuntaliitoksen ja seudullisen ympäristöterveyshuollon takia toimintatuotot ja –kulut eivät ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Toimintakate on sen sijaan vertailukelpoinen, kun otetaan huomioon Sammatin kuntaliitoksen vaikutus. Vuoden 2009 yksikkökustannukset eivät myöskään ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin, sillä ne sisältävät nyt ensimmäistä kertaaan kustannuslaskennalliset erät, joita ovat hallinnolliset vyörytykset ja pääomakulut.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulujen keskimääräinen kasvuprosentti oli vuonna 2009 **4,8 %** ja toimintakatteen kasvu **5,7 %** (arvio kuntien v. 2009 tilinpäätöksistä).

13.6 KAUPUNGIN TALOUDELLINEN ASEMA

13.6.1 Talouden kehitys ja kaupungin talousarvion toteutuminen tilikaudella 2009

Lohjan kaupungille asetetut taloudelliset tavoitteet toteutuivat yleisiin taloudellisiin olosuhteisiin suhteutettuna kokonaisuutena varsin hyvin. Toimintakate 164,8 M€ alitti muutetun talousarvion 1,9 miljoonalla eurolla. Ilman myyntivoittoja (1,1 M€) ja varausten muutoksia muutetun talousarvion toimintakate alitti noin 0,5 miljoonalla eurolla. Vuosikate muodostui 9,2 miljoonaa euroa positiiviseksi, mikä jäi muutetusta talousarviosta 1,9 M€ ja alkuperäisestä talousarviosta vain 301 000 euroa. Käyttötalouden nettomenot kasvoivat edellisestä arviointivuodesta vain 2 %. Tilikauden ylijäämä oli 607 t€ eli lähes sama kuin edellisenä tilikautena (604 t€). Verotulot jäivät 4,9 miljoonaa varsinaisesta talousarviosta, mutta toteutuivat silti huomattavasti vuoden 2009 alkupuolella tehtyjä tarkennettuja ennusteita paremmin. Suurin poikkeama budjetoiduissa ja toteutuneissa verotuloissa oli Lohjan osuudessa yhteisöveron tuotossa, joka jäi 2,9 M€ (39 %) talousarviosta ja 2,7 M€ (37 %) edellisestä arviointivuodesta. Kunnan tuloveron osalta talousarviosta jäätin 2,1 M€ (1,7 %) ja tuloverot 122,9 M€ kasvoivat 4,5 % vuoteen 2008 verrattuna. Talouden taantuma näkyi jo yhteisöverotuottojen kertymässä.

Säästötoimenpiteillä (-1 %) tarkennetun muutetun talousarvion toimintakulut alittuivat 2,2 miljoonalla eurolla (0,9 %), mitä voi pitää osoituksena edellisiä vuosia huomattavasti paremmasta kulukurista. Erityisesti materiaalihankinnoissa ja palvelujen ostoissa saavutetut säästöt tiukennettiin (muutettu) talousarvioon nähden ovat hyvä indikaattori kaupunkiorganisaation kyvystä mukautua yleisen taloudellisen toimintaympäristön jyrkkään muutokseen. Vuosikatteen ja tilikauden ylijäämän osalta on kuitenkin otettava huomioon Sammatin kuntaliitoksesta saatu 2,5 miljoonan euron kuntaliitosavustus. Ilman kuntaliitosavusta toimielimien yhteenlasketut nettomenot kasvoivat 3,2 %, mitä voidaan kaupungin palveluksessa olevien henkilöiden yleiseen ansiotason yli 4 %:n kasvuun sekä kuntasektroin keskimääräiseen nettomenojen kasvuun (5,7 %) suh-

teutettuna pitää hyvin maltillisena kasvuna.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty keskeisiä kaupungin taloudellisia tunnuslukuja ja niiden muutoksia vuosina 2005-2009.

Vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	Muutos % (2008-2009)
Toimintatuotot/kulut %	19,6	17,5	17,5	*16,5	24,5	ei vert.kelp.
Verotulot/asukas	2749	2940	3166	*3428	3391	-1,1
Vuosikate/asukas	83	175	114	*249	233	-6
Vuosikate/poistot %	46	90	55	*117	107	-9,1
Investointien tulorahoitusosuus %	14,4	38,0	38,4	74,3	65,35	-12
Rahoitusvarallisuus/asukas	-1182	-1442	-1570	-1684	-1792	6,4
Lainat/asukas	1159	1353	1391	1482	1587	7,1
Omavaraisuusaste	67,8	64,9	62,5	60,4	59,1	-2,2

*sisältää Sammatin

Tunnusluvuissa näkyy jo osittain taantuman vaikutukset, mutta tulorahoituksen tasapainoa kuvaava tunnusluku vuosikate/poistot % on silti vertailujakson toiseksi paras. Investointien tulorahoitusprosentti on viimeisenä kahtena arviointivuotena lähestynyt tasapainoa, mitä voidaan pitää talouden tasa-painottamisen ehdottomana edellytyksenä pitemmällä tähtäimellä.

Lohjan ja vertailukuntien talous vuonna 2009

	2008	2009	2009	2009	2009	2009
euro/asukas	Lohja *	Lohja	Vihti	Hyvinkää	Kirkkonummi	Järvenpää
Asukasmäärä	37774	39334	27869	45270	36509	38708
Veroprosentti	19	19	19,25	18,5	18,25	19
Verotulot	3444	3391	3452	3421	3857	3694
Vuosikate	265	233	240	232	124	448
Poistot	210	219	279	334	311	228
Investoinnit, netto	306	324	477	446	903	314
Lainat	1482	1587	2503	1836	2076	1205
Tulorahoitus	tasap	tasap	heikko	heikko	heikko	tasap
Vuosikate,	126	107	85	70	40	196
% poistoista						
Rahoitusvarallisuus	-1639	-1792	-2621	-1947	-2428	-1585
	2009	2009	2009	2009	2009	2009
euro/asukas	Porvoo	Tuusula	Nurmijärvi	Inkoo	Nummi-Pusula	Siuntio
Asukasmäärä	48580	36771	39631	5612	6124	6024
Veroprosentti	19,25	18	18,75	20	20	20,5
Verotulot	3785	3669	3489	3740	2830	3671
Vuosikate	235	251	266	436	156	348
Poistot	313	271	264	220	160	245
Investoinnit, netto	444	351	477	61	504	318
Lainat	3126	633	2001	3153	890	3324
Tulorahoitus	heikko	heikko	tasap	tasap	heikko	tasap
Vuosikate,	75	93	100,4	198	98	142
% poistoista						
Rahoitusvarallisuus	-3068	-1019	ei laskettu enää	-3201	ei laskettu	-3085

* Lohjan tunnusluvut ilman Sammattia

Analyyssi yllä olevien tunnuslukutaulukoiden sekä kaikkien kuntien tilinpäätösarvioiden perusteella

- **Kuntaliiton tunnuslukujen tulkittamisohjeiden (arvot hyvä – tyydyttävä – heikko) perusteella Lohjan tuloveroprosentti, vuosikatteen riittävyys poistoihin, investointien tulorahoitusprosentti, lainakanta ja muu rahoitusasema ovat tyydyttävällä tasolla.**
- Tulorahoitus (%) on heikentynyt edellisestä arviointivuodesta 8 kunnasta 11:sta eli 73 %:lla vertailukunnista. Tulorahoitusluokittelu on laskenut tasapainoisesta heikkoon 3 kunnalla eli 27 %:lla vertailukunnista. Manner-Suomen keskiarvoluku vuosikate/poistot % on tilinpäätösarvioiden perusteella (toteutuneita tilastolukuja ei vielä toukokuun alussa 2010 saatavilla) 90 ja Uusimaan vastaava luku hieman alle 70. Tulorahoituksen tasapainon osalta Lohjan kehityssuunta on siis hyvä, koska tasapainossa ollaan pysytty taoudun taantumasta huolimatta.
- Lohjan suhteellinen asema tulorahoituksen tasapainoisuutta arvioitaessa on parantunut vertailukuntien joukossa vuoteen 2008 ja sitä edeltäviin vuosiin verrattuna.
- Vertailukuntien keskimääräinen verotulo/asukas on 3 545 euroa. Lohjan tunnusluku 3 391 euroa on vertailukunnista toiseksi heikoin ja jää keskiarvosta 4,3 %. Lohjan veroprosentti 19 on vertailuryhmän keskiarvossa ja on hieman valtakunnallista keskiarvoa 18,59 % korkeampi.
- Vertailukuntien keskimääräinen vuosikate on 270 euroa/asukas. Tässä tunnusluvussa Lohja sijoittuu vertailuryhmän alakvartiiliin.
- Vertailuryhmän keskimääräinen lainakanta on 2 030 euroa. Lohja on tämän mittarin perusteella vertailuryhmän parhaimmistoa (4/11). Valtakunnallinen keskiarvo on vuoden 2009 tilinpäätösarvioiden perusteella noin 1 900 euroa/asukas.
- Asukasmäärän kasvuprosentit vuoteen 2008 verrattuna ovat vertailuryhmässä 0,5 – 2,5 % välillä. Lohjan kokoluokkaa edustavilla kaupungeilla väkiluvun keskimääräinen kasvu on ollut reilun prosentin luokkaa. **Lohja on jäänyt asukasluvun kehityksessä (kuntaliitoksen vaikutukset eliminoituna + 0,51 %) muista kaupungeista arviointivuotena selvästi.**

13.6.2 Kaupunkistrategian toteutuminen

Kaupunkistrategiasta vuodelle 2009 johdetut toiminnalliset tavoitteet saavutettiin kokonaisuutena käytävissä oleviin resursseihin suhteutettuna hyvin.

Väkiluvun kasvuprosentti oli 0,51 % eli noin puolet edellisten vuosien keskimääräisestä kasvuprosentista. Osittain tähän on syynä taloudellinen taantuma ja siitä johtuva uusrakentamisen tyrehtyminen sekä yleinen taloudellinen (mm. työllisyystilanne) epävarmuus, joka hidastaa väestön muuttoliikettä. Lohjan teollisuuspainotteinen elinkeinorakenne on myös varsin haavoittuvainen taloudellisessa taantumassa ja globalisoituvassa maailmassa. **Hyvien palvelujen ja houkuttelevan elinympäristön (mm. luontoarvot) lisäksi hyvät ja monipuoliset opiskelumahdollisuudet sekä koulutusta ja työkokemusta vastaavat työpaikat ovat merkittävä vetovoimatekijä muuttoliikkeen näkökulmasta.** Asuntotonttien kaavoituksen osalta on todettava, että tonttien kysyntä ja tarjonta eivät kaikilla alueilla kohtaa. Lohjalla ei ole kaavoitetuilla alueilla juurikaan tarjolla järvenrantatontteja tai muuten omaleimaisia (mm. tontin koko ja ”yksilöllisen” talon rakentamismahdollisuus) tontteja, joista on kuitenkin kysyntää. Länsiradan kaavoituksen valmistelu ja Lohjan oma aktiivisuus päätösten aikaansaamiseksi radan rakentamiseksi ovat avainasemassa Lohjan tulevan kehityksen kannalta. Näissä yllä mainituissa vetovoimatekijöissä, Lohjan tunnettuuden lisäämisessä sekä väestön ikääntymisessä on myös suurimmat strategiset haasteet tuleville vuosille.

Seudullinen yhteistyö on toiminut hyvin, mistä osoituksena on sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen ensimmäinen vuosi, joka sujui sekä taloudellisten että toiminnallisten tavoitteiden näkökulmasta hyvin. Yhteistyö on hyödyttänyt kaikkia osapuolia ja asukaspalautteetkin ovat

olleet pääosin myönteisiä.

Taloudellisesta näkökulmasta tasapainoinen talous edellyttää yleisen säästäväisyyden lisäksi (vrt. vuoden 2009 säästöohjelma) rakenteellisia tehostamiskeinoja, jotka tulevat esille palveluverkkoselvityksissä. **Tietotekniikan luomien mahdollisuuksien, prosessiajattelun (ml. poikkihallinnollisuus) sekä ennakoivan riskienhallinnan hyödyntäminen (mm. henkilöstön eläköitymiseen varautuminen, suurimpien riskien priorisointi talous- ja toimintasuunnitelmissa) ja toteuttaminen ovat asioita, joihin on jo panostettu, mutta jotka edellyttävät toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja voimavarojen kohdistamista.**

13.7 VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

13.7.1 Yleinen luottamushenkilöhallinto

Yleinen luottamusmieshenkilöhallinto pysyi talousarviossaan. Toimintakate parani edellisestä tilikaudesta 4,8 %. Uuden kaupunkistrategian (2009-2017) hyväksyminen ja taajamayleiskaava vaihtoehdon valitseminen olivat vuoden 2009 merkittävimpiä toiminnallisia tuloksia.

13.7.2 Keskushallinto

Keskushallinto saavutti kokonaisuutena vuodelle 2009 asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteensa. Toimintakate -5 357 481 euroa alitti muutetun talousarvion 322 086 eurolla (5,7 %) ja alkuperäisen talousarvion 563 598 eurolla (9,5 %). Keskushallinnon toimintakulut laskivat 0,3 % edellisestä arviointivuodesta, vaikka Samatkan kuntaliitos, LOST-yhteistoiminta-alueen toteuttamiseen liittyvät tehtävät ja palkkojen yleiskorotukset lisäsivät kuluja edelliseen vuoteen verrattuna. Syksyllä kaikille toimialoille asetettu 1 % säästötavoite ylittyi selvästi, mikä saavutettiin hankintoja siirtämällä ja harkinnanvaraisia kuluja kriittisesti tarkastelemalla. Tehdyt säästöt vaikuttivat luonnollisesti myös siihen, että osa vuodelle 2009 määritellyistä tavoitteista jäi toteuttamatta. Tästä esimerkkinä ovat tietohallinnon investoinnit, joiden toteuma 440 396 euroa alitti talousarvion 27 %:lla kehityshankkeiden siirtämisestä johtuen.

Oheisessa taulukossa on esitetty ne keskushallinnon toimintoihin liittyvät suoritteet, jotka kuvaavat toimialaa yleisesti tai joissa on tapahtunut merkittävä muutos vuoden 2009 aikana.

Tunnusluku	2008 tot.	2009 tav.	2009 tot.	2008-2009 tot. ero (%)
Keskushallinnon toimintakate/asukas	-133,52	-143,70	-136,16	1,9 %
Työttömyysaste (%)	6,3	6	9,6	52,3 %
Ostolaskut *	48911	53000	56486	15,5 %
Kaupungin vakinaisen henkilökunnan määrä*	1866	2021	2147	15,1 %
Käyttäjätunnukset/vakituinen tietohallinnon henkilöstö*	163	200	235	44,2 %

* Huom. LOST-yhteistoiminta-alueen ja Samatkan kuntaliitoksen vaikutus

Keskushallinnolle asetetut strategiset tavoitteet liittyvät suurelta osin tietoteknologian hyödyntämiseen kaikilla kaupungin toimialoilla ja varsinkin asiakaspinnassa. Tietohallinnon kehityshankkeet olivat uuden kaupunkistrategian, ilmasto-ohjelman ja henkilöstöhallinnon prosessien ja periaatteiden lisäksi myös erityinen seurantakohteemme keskushallinnon vuoden 2009 toiminnan arvioinnissa. **Tietotekniikan tuomien mahdollisuuksien edistämiseksi on jälleen edetty**, josta esimerkiksi voidaan mainita valokuituyhteyksien rakentaminen, kansalaisille suunnatut sähköiset palvelut (mm. sähköinen päivähoitohakemus ja sähköinen toimeentulohakemus, hammashuollon automaattinen puheentunnistus, kesätyöntekijöiden sähköinen rekrytointi) sekä henkilöstöintran (Hjalmar) käyttöönotto ja koulutus koko henkilöstölle. Riskienhallinnan osalta tietohallinto on yhteistyössä tarkastustoimen kanssa panostanut tietoturvallisuuteen aloittamalla arviointivuoden aikana tulosalueiden esimieskartoi-

tukset, joissa esimiehet tekevät itsearvioinnin kriittisistä tietoturvaan vaikuttavista osatekijöistä (kriittiset tietojärjestelmät, henkilörekisteriselosteet, käyttäjätunnusten luovuttaminen jne.) ja kirjaavat niihin liittyvät puutteet tuleviksi kehittämistoimenpiteikseen. **Yhtenä merkittävänä riskinä on se, että tietohallinnossa ei ole toistaiseksi järjestetty päivystystä (verkkopäivystys, palomuuripäivystys, sosiaali- ja terveystoimi), vaikka kaupunki toimiikin jo merkittävässä määrin 24/7/365 ympäristössä.**

Lohjan kaupungin ilmasto-ohjelma vuosille 2009-2012 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 9.12.2009. Haastattelimme asiaan liittyen kaupungin kehittämispäällikköä ja ympäristöpäällikköä ja nostimme esille seuraavia näkökulmia ilmasto-ohjelman käytännön toteuttamiseksi:

- Ilmastonäkökulma tulisi viedä lautakunta- ja viranhaltijatasolle, jotta sillä olisi vaikuttavuutta.
- Jokaiselle toimialalle pitäisi laatia seurantamittarit (esim. kg/asiakas).
- Energiaystävällisiä hankintoja tulisi pohtia pitkällä tähtäimellä ja laskea mm. investoinnin takaisinmaksuajat. Ympäristönäkökulma tulisi näkyä myös kaupungin hankinnoissa esimerkiksi suhteellisten painoarvojen kautta.
- Ruoka- ja siivouspalvelujen aluemallin vaikutus energiankulutukseen tulee selvittää kokonaisvaikuttavuuden näkökulmasta (mm. logistiset ratkaisut, cook and chill-menetelmän energian kulutus).
- Kaavoituksella ja Lohjan kaupungin energiayhtiöillä (lähinnä tytäryhtiö Loher) on merkittävä rooli kaukolämpöverkoston suunnittelussa. Rosk'n Rollilla on puolestaan merkittävä rooli kaupungin jätemäärien optimoimisessa ja asianmukaisen jätteenkäsittelyn edistämisessä (esim. välimatkat keräyspisteisiin).

Koko kaupunkia koskevia toimintalinjauksia, ohjeita ja sääntöjä on koordinoitu keskushallinnon johtamina vuoden 2009 aikana. Uusi kaupunkistrategia 2009-2017, kaupungin ilmasto-ohjelma 2009-2012, kaupungin päivitetty konserniohjeet ja sisäisen valvonnan ohjeet sekä poistosuunnitelma ovat hyväksytyt vuoden 2009 aikana. Tarkastuslautakunta seuraa omalta osaltaan jatkossa näiden linjausten ja sääntöjen noudattamista oman työohjelmansa puitteissa. Kaupungin kustannuserusteiset laskenta- ja raportointijärjestelmät ovat sekä vyörytysperiaatteiltaan että tekniseltä toteutukseltaan nyt valmiina ja käytössä ja niiden toimivuutta on käytännössä testattu LOST -yhteistoiminta-alueen laskutuksessa. Järjestelmät ovat toimineet ja ne ovat välttämättömiä kaupungille syntyvien todellisten omakustannushintojen laskemiseksi, henkilöstön kustannustietoisuuden lisäämiseksi sekä kuntien välisen yhteistyön talouden hoidon välineeksi (kustannuserien läpinäkyvyys). Kustannuslaskennalliset erät näkyvät nyt ensi kertaa tilinpäätöksessä esitetyissä suorite-/tuotekohtaisissa kustannuksissa ja niitä voidaan hyödyntää päätöksenteon tukena mm. vaihtoehtoisten palveluntuottajien hintavertailuissa. Todelliset suoritekustannukset, esimerkiksi asiakaskäynnin hinta/palvelua tuottava yksikkö, helpottavat myös kaupungin palveluja tuottavien toimintayksiköiden sisäistä arviointia. Tuotteistustyö on toimialoilla vielä kesken ja sen loppuunsaattaminen on yksi keskeisiä tavoitteita.

Keskushallinnon osittain tai kokonaan saavuttamatta jääneitä tavoitteita ovat toimintaprosessien tavoitetilojen kuvaukset, muutamat siirretyt kehittämishankkeet kuten esimerkiksi terveystoimen internet-pohjainen ajanvarausjärjestelmä ja henkilökohtaisen suoriutumisen arviointiin perustuva palkkauksen kehittäminen. Viimeksi mainittu tavoite ei toteutunut edeltävällä strategiakaudellaan tehtäväkohtaisten palkkojen jälkeenjääneisyydestä johtuen. Palkkavertailut palkkauksen kilpailukykyisyyden selvittämiseksi on tehty ja LOST-hoitohenkilöstön palkkaeroja on tasattu, mutta kokonaisvaltainen palkkojen jälkeenjääneisyyden ja henkilökohtaisen suoriutumisen osuuden lisääminen on kulurakenteeltaan henkilöstöpainotteisessa kaupunkiorganisaatiossa vaikutukseltaan miljoonia euroja. Yhden prosentin palkkojen noston vaikutus on jo noin miljoona euroa vuodessa.

Taloudellisen taantumien vaikutus näkyi keskushallinnon toiminnassa mm. talous- ja velkaneuvonnan jonojen kasvuna.

Kannanotot:

Tietohallinnolle on asetettu keskushallinnon tulosalueista määrällisesti eniten tavoitteita (tietoyhteiskuntavalmiudet). Resursseihin (€, hlö) suhteutettuna tulosalue on saavuttanut sille asetetut tavoitteet hyvin.

Suosittelimme, että eri vaihtoehdot ja niiden kustannukset tietohallinnon päivystyksen järjestämiseksi selvitetään ja että tämä asia priorisoidaan tulevassa talousarviovalmistelussa kaupungin tietoteknisen toimintaympäristön toimivuuden ja tietohallinnon henkilöstön oman jaksamisen turvaamiseksi.

Suosittelimme, että palvelujen tuotteistamista ja kaupungin eri toimintayksiköiden kustannusrakenteiden sisäistä vertailua jatketaan kuluvana talousarviovuotena intensiivisesti ja niiden tuottama informaatiota hyödynnetään päätöksenteossa yhtenä arviointikriteerinä.

Suosittelimme, että ilmasto-ohjelma konkretisoidaan kaupungin eri toimialoille laadittavissa sitovissa tavoitteissa ja että kyseisille tavoitteille laaditaan selkeästi laskettavissa olevat seurantamittarit.

Henkilöstökertomus 2009

- Kaupungin koko henkilökunnasta yli 50-vuotiaiden osuus on 38,41 %. KuEl:n tekemän ennusteen mukaan Lohjan kaupungista on **jäämässä eläkkeelle vuosina 2008-2025 kaikkiaan 1 213 työntekijää eli 56,5 % vakinaisesta henkilökunnasta.**
- **Keskimääräinen vanhuuseläkkeelle siirtymisikä vuonna 2009 oli 63,9 vuotta, mikä on korkein luku vuodesta 1995 alkaneella aikajaksolla.** Vanhuuseläkkeelle siirtymisiän keskiarvo on pysynyt viimeisimmän kymmenen vuoden aikana melko vakaana. Työkyvyttömyyseläkkeelle, kuntoutustuelle ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden keski-iässä tapahtuu vuosittain voimakkaitakin heilahteluja, sillä eläköitymisten lukumäärät ovat suhteellisen pieniä.
- **Sairausajalta maksettujen palkkojen määrä 2 569 492 euroa kasvoi 17,9 % vuoteen 2008 verrattuna, mutta kaupungin palveluksessa olevan henkilökunnan määrä kasvoi vastaavana ajankohtana (vuoden viimeisen päivän tilanne) 2 563:sta 2 843:een eli 10,9 %.** Sairauspäiväkohtainen kustannus kasvoi 7,4 % ja työntekijöiden lukumäärään suhteutettu yksikkökustannus 6,2 % vuoteen 2008 verrattuna.
- **Jokainen kaupungin työntekijä oli vuonna 2009 poissa keskimäärin 15,32 päivää, mikä on 17,5 % edellistä arviointivuotta pienempi arvo.** Lohjan kaupungissa oli arviointivuoden aikana 998 työntekijää, jotka eivät olleet olleet sairauden takia päivääkään pois töistä. Sairausajalta maksettujen palkkojen määrä silti nousi, koska sairauspäiviä oli aikaisempaa enemmän paremmin palkatuilla työntekijöillä.
- **Sairauslomia omalla ilmoituksella (1-5 päivää) oli 1 057 henkilöllä yhteensä 6805 päivää (15,6 % kaikista sairauspoissaoloista, joka merkitsee noin 30 henkilötyövuotta).** Omalla ilmoituksella oli sairauslomalla 10 kertaa tai enemmän 18 työntekijää, mikä on vain 0,63 % kaupungin henkilömäärästä. Suhteessa eniten omalla ilmoituksella myönnettyjä sairauslomia oli suurilla tulosalueilla vanhuspalveluissa, varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä terveys- ja sairaalapaalveluissa.
- Palkkavertailututkimuksen perusteella voidaan yhteenvetona todeta, että Lohjan kaupungin palkkaus on yksittäisiä hinnoittelukohtia lukuun ottamatta selvästi vertailukuntia (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Nurmijärvi, Porvoo, Sipoo, Tuusula ja Vihti) alhaisempi sekä pääosin myös valtakunnallisia keskiarvoja alhaisempi. Palkkavertailun tuloksia on käytännössä hyödynnetty paikallisia järjestelyvaraeriä jaettaessa. Tämä on myös suuri haaste tulevan eläköitymisen näkökulmasta.
- **Henkilöstöhallinnon intranettiin (Hjalmar-työpöytä) on viety kaikki tärkeimmät hen-**

kilöstöhallinnon hyväksymät henkilöstöpoliittiset ohjeet ja henkilöstöhallinnon kaikki sähköiset lomakkeet. Tämä hanke on tehostanut mm. vuosilomien ja poissaolojen haku- ja myöntämismenettelyä sekä selkeyttänyt henkilöstöpoliittisesti merkittävien ohjeiden ryhmittelyä loogisiksi kokonaisuuksiksi. Suullisen palautteen perusteella Hjalmar-työpöytä on otettu organisaatiossa hyvin vastaan.

Kannanotot:

Eläköitymisen ja siitä seuraavaan rekryointitarpeen ja hiljaisen tiedon siirtymisen näkökulmasta tämä 1-15 vuoden päästä eläkeiän saavuttava ikäryhmä edellyttää kaupungilta määrätietoista suunnitelmaa ja konkreettisia toimenpiteitä (ennakoiva riskienhallinta, kuten työpaikalla tapahtuva mentorointi, oppisopimukset jne.).

Sairauspoissaolojen henkilöä kohden lasketun keskiarvon lasku on positiivinen signaali vuotena, jolloin Lohjan kaupungin toimintaympäristössä tapahtui suuria rakenteellisia muutoksia.

Sähköinen työpöytä (henkilöstöhallinnon intranet) on mielestämme hyvä esimerkki toimintatapojen prosessilähtöisestä kehittämisestä, josta hyötyvät sekä kaupungin esimiehet että heidän alaiset.

13.7.3 Sosiaali- ja terveyslautakunta

Lohjan kaupunki järjesti 1.1.2009 alkaen sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut kaikille yhteistoiminta-alueen (LOST) kuntien asukkaille, minkä johdosta vuoden 2009 luvut eivät ole vertailukelpoisia edellisten vuosien tunnuslukuihin ja suoritteisiin. Vertailtavuus on säilynyt toimintakatasolla Sammatin kunta-liitoksen vaikutukset huomioon ottaen. Tässä kohdin on lisäksi otettava huomioon, että vuoden alusta lukien on toiminut entisen perusturvalautakunnan sijasta kaksi lautakuntaa, jotka ovat Lohjan alueen yhteisiä asioita käsittelevä sosiaali- ja terveyslautakunta ja Lohjan ulkopuolelle jääneistä erikoissairaanhoidosta, asuntopalveluista ja muusta hallinnosta (Lohjan omat asiat kuten lohjalaisten järjestöjen toiminta-avustukset) koostuva perusturvalautakunta. Yhteistoiminta-alueen myötä myös perusturvan entinen tulosalue- ja kustannuspaikka ja niiden alakohteiden jako muuttui edellisiin vuosiin verrattuna.

Sosiaali- ja terveyslautakunnalle toimikausi oli ensimmäinen, mikä oli haaste myös talousarvion laatimiselle ja talouden seurannalle. Haasteeseen pystyttiin vastaamaan erinomaisesti, sillä budjetti toteutui lähes 100 %:sti. Toimintakatteeksi muodostui 53 536 600 euroa, mikä alitti talousarvion 59 310 euroa (0,1 %). Lohjan osuus vuoden 2009 kuntalaskutuksesta oli 25,4 % ja vastaava väestöosuus oli 24,8 %. Lohja palautti vuoden 2009 toteutuneen käytön perusteella ennakkolaskutuksessa perittyjä maksuja Inkoolle, Siuntiolle ja Karjalohjalle yhteensä 1,96 miljoonaa euroa, minkä johdosta toimintatuotot jäivät 4,7 % alle ennakoituihin.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksikkökustannuksia (sis. kustannuslaskennalliset eät) analysoitaessa havaitaan, että **vanhuspalveluissa ostopalvelujen hoitopäivähinnat ovat omaa palvelutuotantoa edullisempia**. Alla olevaan taulukkoon on otettu muutamia suoritteita, joiden todellisia yksikköhintoja ja niiden muutoksia tulemme seuraamaan tulevina vuosina.

Suorite	2009 yksikkökustannus (€)
Kotihoidon käynti	27
Päivätoimintakäynti	61
Vanhusten asumispalvelut, oman palvelutuotannon hoitopäivä	90
Vanhusten asumispalvelut, ostopalvelun hoitopäivä	74
Vanhusten pitkäaik. hoitopalvelut, oman palvelutuotannon hoitopäivä	124
Vanhusten pitkäaik. hoitopalvelut, ostopalvelun hoitopäivä	72
Päihdekliniikkakäynti	87
Sijaisperhehoito, hoitopäivä	54

Suorite	2009 yksikkökustannus (€)
Lastensuojelun laitospalvelu, hoitopäivä	237
Työllistämispalvelut, työtoimintapäivä	39
Vastaanotto toiminta, lääkärikäynti	78
Päivystyskäynti	94
Hammaslääkärikäynti	74

Sisäisen palvelutoiminnan yksikkökustannusten vertailu on kustannuslaskennan ja tietojärjestelmien tuottamien suoritustietojen perusteella mahdollista. **Perusturvakeskuksen suoritekohtaisessa kustannuslaskennassa on vielä kehitettävää mm. ostopalvelujen kohdistamisessa toiminto- ja kohdetasolle asti. Tämä tulee esille mm. suun terveydenhuollon hoitolakohtaisissa kustannuksissa (bruttokustannukset/käynti).**

Lost-alueen laskutuksen ja asiakas/potilaskäyntien kohdistumisen oikeellisuudesta varmistuttiin sisäisen tarkastuksen toimesta loppuvuodesta 2009. Tarkastuksessa tehdyistä havainnot ja kehittämissuhteet on käyty sosiaali- ja terveyslautakunnan laskutuksista vastaavien vastuuhenkilöiden kanssa läpi ja ne on otettu huomioon mm. loppulaskutusta tehtäessä. **Yleisesti voidaan todeta, että kuntien toimintakäytännöissä kuten kirjaamisessa ja suoritemäärien raportoinnissa on yhtenäistämisen tarvetta, mutta on myös otettava huomioon, että kysymyksessä oli vasta ensimmäinen toimintavuosi.**

Toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2009 olivat sosiaali- ja terveyslautakunnalle varsin haastavia ja **kokonaisuutena voimme todeta, että noin puolet sitovista tavoitteista ovat niiden laaja-alaisuudesta johtuen vielä kesken ja toinen puoli on jo toteutettu.** Tarkastuslautakunnan edellisessä arviointikertomuksessa antamiin huomautuksiin ja muistutuksiin on toiminnassa jo osittain reagoitu. Alibudjetointia (tietoista) ei ole sijaismäärärahoja lukuun ottamatta vuoden 2009 talousarviossa tehty. Kilpailukykyisen palkkauksen (kohdennus LOST-palkkoihin: yhteistoiminta-alueen sisäisten palkkaerojen tasoittaminen) ja riittävän henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi on tehty toimenpiteitä, mutta taloudellinen tilanne ja siitä seurannut säästöohjelma on siirtänyt muutamien vakanssien täyttämistä.

LOST-organisaation käynnistäminen, uusien hallintoprosessien organisoiminen ja yhtenäisten toimintakäytäntöjen (toimintatavat, palvelukriteerit, maksut ja palkkiot) luominen olivat suuri ja aikaa vievä haaste uuden organisaation ensimmäisenä toimintavuotena. Tietoteknologian hyödyntämisessä on saatu tuloksia mm. suun terveydenhuollossa, jossa potilaiden kokonaishoitoaika on lyhentynyt kysynnänhallintamallin avulla. Lisäksi suun terveydenhuollossa on otettu käyttöön automaattiseen puheentunnistukseen perustuva ajanvarausmalli, jonka käytettävyydestä asiakkaiden mielipiteet ja kokemukset vaihtelevat.

Eriyisenä painopistealueenamme sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisen perusturvakeskuksen osalta oli vuoden 2009 aikana sosiaalipalvelujen järjestämisen haasteet sekä Apuomenan, Ytyn, Mahiksen ja kaupungin välisen yhteistyön organisoiminen. Haastattelimme kyseisistä toiminnoista vastaavia johtavia viranhaltijoita ja kiinnitimme haastattelun, vuoden 2009 tilinpäätöstietojen sekä muun saamamme tiedon perusteella huomiota seuraaviin asioihin:

Sosiaalipalvelut:

- Työttömyyden kasvu Lohjalla on näkynyt toimeentulotukimenojen ja asiakasmäärän kasvuna vuoteen 2008 verrattuna. Perustoimeentulotukea myönnettiin vuonna 2009 yhteensä 3,4 miljoonaa euroa, mikä on lähes 43 % edellisvuotta enemmän. Vastaava kasvu asiakasmäärien (ruokakunnat) määrässä oli 18 %. Yllä mainituista asioista johtuen myönnettyjen toimeentulotukien määrä ylitti talousarvion selvästi.
- Toimeentulotukihakemusten lakisääteinen käsittelyaika saavutettiin kesäkuussa ja se pystyttiin säilyttämään koko loppuvuoden.
- Kaikkia pitkäaikaistyöttömiä ei ole saatu työllistettyä, mistä on koitunut vuoden 2009

- aikana kaupungille ”sakkoa” (passiivivtyömarkkinatuen kaupungin osuus) yhteensä 599 588 euroa.
- Lastensuojelulle asetettujen toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista vaikeuttaa sosiaalityöntekijöiden vaikea rekrytointitilanne, jonka johdosta vakansseista oli arviointivuoden aikana keskimäärin viidennes täyttämättä. Lastensuojelussa on toimittu noin 1,5 vuotta henkilöstövajauksella. Syyt tähän ovat moninaisia, mutta ensisijaisesti kysymys on koulutusvaatimusten ja palkkauksen välisestä ”ristiriidasta” ja työn henkisestä vaativuudesta, Riittävät resurssit, hyvät työolosuhteet ja kilpailukykyinen palkkaus ovat avaintekijöitä Lohjan nykyisten sosiaalityöntekijöiden talossa pitämiseksi ja toisaalta myös uusien työntekijöiden rekrytoimiseksi.
 - Vuonna 2009 Lohjalla tehtiin 462 lastensuojeluilmoitusta (302 eri lapsesta), 374 lasta oli lastensuojelun avohuollon piirissä ja 110 lasta oli sijaishuollon piirissä. Luvut eivät olennaisesti poikkea vuoden 2008 määristä.
 - Laitoshoitopainotteisuuden vähentäminen on yksi merkittävä strateginen tavoite. Tähän liittyen tulosalueella on suunnitteilla kaksi perhetyön kehittämishanketta: nuorten vastaanottokoti ja perhekuntoutusyksikkö. Kaupungin oma lastensuojeluyksikkö mahdollistaisi myös intensiivisemmän yhteistyön lasten vanhempien kanssa. Sijaisperheiden etsinnässä tulosalue on käyttänyt Pelastakaa lapset ry:n palveluita.
 - Uuden kaupunkistrategian mukainen aktiivinen seutuyhteistyö näyttää hyvin todennäköiseltä (kokemuksia jo Lohjasta ja sosiaalipäivystyksestä). Sosiaalipalvelujen tulosalueen näkökulmasta Lohjan kaupunki on myös hyötynyt yhteistyöstä.
 - Kaupunginvaltuusto on 15.4.2009 hyväksynyt lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelman Lohjan yhteistoiminta-alueella. Kyseessä on **lain velvoittama lastensuojelusuunnitelma**, jonka edistymisestä raportoidaan valtuustolle vuosittain. Kokonaisarvio suunnitelman toteutumisesta tehdään suunnitelmassa esitettyjen mittarien perusteella kuluvan valtuustokauden lopussa. Suunnitelman tilasto-osuutta (Lohjan kuntien hyvinvoinnin indikaattorit) analysoitaessa voidaan havaita, että Lohjalla on väestömääriin suhteutettuna Lohjan kuntien keskiarvoa enemmän toimeentulotukea saavia lapsiperheitä, huostaan otettuja 0-17-vuotiaita ja päihdehuollon laitoksissa olevia asiakkaita. Lohjan demografinen huoltosuhde sen sijaan on yhteistoiminta-alueen toiseksi paras heti Siuntion jälkeen. Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että hyvinvointi-indikaattorien valossa Lohjan kuntien lasten nuorten kasvuolot ja hyvinvointi ovat maakunnan ja valtakunnan keskitasoa paremmat. **Ainoa huolestuttava indikaattori on koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten osuus, joka on kaikissa Lohjan kunnissa suurempi kuin Uudellamaalla ja koko maassa. Resurssien osalta on huomattava se tosiasia, että Lohjan kuntien resurssit Karjalohjaa lukuun ottamatta ovat alle Uudenmaan ja koko maan keskiarvon. Tilasto on tosin vuodelta 2006, jolloin Lohjalla oli 5,7 sosiaalityöntekijää/10 000 asukasta Uudenmaan keskiarvon ollessa 10,2 työntekijää ja koko maan vastaavan tunnusluvun 7,8 työntekijää.**
 - **Lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelman lopussa on toimenpideohjelma ennaltaehkäisevän lastensuojelun, varhaisen tuen ja lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun kehittämiseksi. Yhteenvetona voidaan todeta ehdotettuja toimenpiteitä, toteutustapaa ja tarvittavia resursseja analysoitaessa, että varhainen puuttuminen edellyttää monissa kohdissa huomattavasti suurempia panostuksia henkilöstöresursseihin.** Osassa toimenpiteistä haetaan KASTE-rahoitusta ja osa edellyttää toimintatavan muutoksia ilman lisäresurssien tarvetta.
 - Asiakkaat ovat saadun palautteen perusteella sopeutuneet Lohjan toimintamalliin hyvin ja mukana olevat kunnat ovat olleet siihen tyytyväisiä.
 - Sosiaalipalvelujen asiakaspalvelujen ostot markkinoilta (mm. lastensuojelun ostopalvelut) vuonna 2009 olivat yhteensä 8 028 697 euroa ja niiden osuus sosiaalipalvelujen

toimintakuluista oli 50 %. Erityispalveluissa (mm. päihdehuolto) vastaava määrä oli 5 239 600 euroa, joka muodosti 41 % koko tulosalueen toimintakuluista. **Kaupungin-hallitukselle 1.3.2010 annetun selvityksen perusteella lastensuojelun, kehitysvammaisten, mielenterveyspalvelujen ja päihdehuollon palveluita ei ole pääsääntöisesti kilpailutettu.** Sekä lastensuojelun että päihdepalveluiden pitkäaikaisten laitospalveluiden tarve ja niihin käytetyt euromäärät ovat selkeästi kasvaneet viime vuosina.

Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö:

- Lohjan kaupungilla on (yksilö)sopimuksia Apuomenan, Kovakin ja Monitoimikeskuksen kanssa **kuntouttavasta työtoiminnasta**. Seurakunnan kanssa on myös sovittu, että he ottaisivat jatkossa kuntoutettavia työllistettyjä.
- Apuomenan kanssa on tehty uusi kumppanuussopimus 1.1.2010 alkaen. Lohjan kaupunki tukee Apuomenan toimintaa sekä työllistämistuen (kuntalisä) että yleisavustuksen kautta. Määräaikainen sopimus Apuomenan kanssa päättyi 31.12.2009. Uudessa sopimuksessa on painotettu kaupungin tuen kohdistumista vammaisjärjestön toimitiloihin, vapaaehtoistyöhön sekä kaupunkistrategian mukaisesti tukeen eniten apua tarvitseville vanhuksille ja vammaisille. Lohjan kaupunki tukee pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistämistä vuosittain erikseen sovittavalla summalla, joka on ensimmäisenä sopimusvuotena 57 600 euroa.
- Apuomenan ja Monitoimikeskuksen työllistämisaikutus kohdistuu lähinnä naisiin. Kovak työllistää myös miehiä.
- Kuntouttavan työtoiminnan ja muun työllistämistoiminnan palveluja hankittiin Lohjalla yhteensä 4 625 päivää, jonka piirissä oli 38 eri henkilöä. Kaupungin oman Mahis-työllistämishankkeen kautta tuotettiin 3 332 toiminta- ja työpäivää, jotka kohdistuivat 44 eri henkilöön (ja joista 21 oli palkkatukiperusteisessa työsuhteessa).

Kannanotot:

Uuden kaksikielisen LOST-organisaation käynnistäminen, talous- ja hallintoprosessien uudelleen organisointi sekä yhteistoiminta-alueen toimintatapojen yhtenäistäminen on onnistunut mielestämme asiakkailta ja yhteistyötahoilta saatujen palautteiden ja talousarvion pitävyyden perusteella varsin hyvin. Tällä hetkellä näyttää siltä, että niin Lohja kuin yhteistoiminta-alueen pienemmät kunnat ovat hyötäneet yhteistyöstä.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelman toteuttaminen on euromääräisten lisäresurssipanostusten osalta suuri haaste tämän valtuustokauden aikana. Uudessa kaupunkistrategiassa on painotettu ennakoivaa toimintamallia palvelutuotannossa sekä oman palvelutoiminnan kehittämistä. Laitoshoitopainotteisuuden vähentäminen on merkittävä osa tätä tavoitetta ja sen takia asiaa tulee tarkastella taloudellisesta näkökulmasta ”investointina”, jolle arvioidaan takaisinmaksuaika. Eettisesti näkökulmasta katsottuna asian merkittävyys ei voi olla juuri suurempi, koska lapset ja nuoret ovat itse tulevaisuuden työntekijöitä, puolisoita, vanhempia jne.

Sikainfluenssarokotukset sujuivat saadun palautteen perusteella Lohjalla mallikkaasti.

Huomautus:

Lastensuojeluun liittyvät ostopalvelut sekä päihdehuollon laitospalvelut (asiakkaiden sijoitukset asumis- ja hoitoyksiköihin) tulee hankintalain 67 §:ssä tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta kilpailuttaa ensi tilassa. Tämän kilpailutusprosessin toteuttaminen tulee priorisoida työjärjestyksessä korkealle jo niihin sitoutuvien euromäärien näkökulmasta.

Suoritekohtaista kustannuslaskentaa tulee perusturvakeskuksessa kehittää niin, että kaikki relevantit kustannukset kohdennetaan niille kustannuspaikoille, toiminnoille ja kohteille, joihin ne aiheutamisperiaatteen mukaisesti kuuluvat. Esimerkiksi suun terveydenhuollon ostopalvelut (toiminto 238) tulee sisäisessä kustannuslaskennassa jyvittää kaikille hammashoitoloille (toiminnot 800-811), jotta todellisten yksikkökustannusten (€/käynti, €/asiakas) määrä voidaan laskea.

13.7.4 Lohjan perusturvalautakunta

Lohjan perusturvalautakunta pysyi miltei vuodelle 2009 hyväksytyssä muutetussa talousarviossaan. Toimintakate 40 570 008 euroa ylitti talousarvion 234 712 eurolla (0,6 %) lähinnä **erikoissairaanhoidon 175 767 euron (0,4 %) ylityksestä johtuen**. Alkuperäinen talousarvio ylittyi erikoissairaanhoidossa 336 000 euroa ja keväällä muutettu säästötalousarvio 726 000 eurolla. Tämä on pikemminkin sääntö kuin poikkeus viime vuosien aikana. HUS:n palvelujen käytön osalta avohoitoikäntien määrä kasvoi 5,2 % edellisestä arviointivuodesta, mutta erikoissairaanhoidon hoitojaksojen määrä laski 1,2 %.

Selvitysraportti HUS:n talouden ohjauksen toimivuudesta (22.12.2009) on annettu HUS:n jäsenkuntien pyynnöstä. Selvityksen tekivät HUS:n ja Helsingin kaupungin tilintarkastusyhteisöt. Ohessa on muutamia keskeisiä poimintoja raportissa esitetyistä havainnoista ja suosituksista, jotka koskettavat läheisesti myös Lohjan kaupunkia mm. edellisissä tarkastuslautakunnan arviointikertomuksissa esitettyjen kommenttien perusteella.

- Jäsenkuntien palvelusuunnitelmat eivät toteudu asetettujen tavoitteiden ja vahvistettujen talousarvioiden mukaisesti vaan **erikoissairaanhoidon kustannukset ylittyvät toistuvasti eikä ylitysten syitä ole pystytty analysoimaan jäsenkuntia tyydyttävällä tavalla**.
- Nykyinen omakustannushintaan perustuva kustannustenjakojärjestelmä ei kannusta HUS:ia eikä jäsenkuntia taloudellisuuteen ja palvelusuunnitelmissa pysymiseen. **Lisäksi HUS:n suoritehinnat eivät ole käytettävissä oikea-aikaisesti kuntaneuvotteluissa ja talousarviotyössä johtuen hinnoitteluprosessien hitaudesta**.
- Suositus: omakustannushintaan perustuvan kuntalaskutuksen kehittäminen tulosvastuuta korostavaan suuntaan esimerkiksi siten, että kuntalaskutus jaetaan kiinteään korvaukseen ja suoritemääriin perustuvaan muuttuvaan korvaukseen. **Tämän tavoitteena on kannustaa organisaatioita ja jäsenkuntia tehokkuuteen**.
- Suositus: kuntaraportoinnin tulee keskittyä olennaisiin asioihin ja sisältää **selkeä poikkeamien hinta-määräeroanalyysi kattavine perusteluineen**.
- Suositus: tarkoituksenmukainen tavoiteasetanta edellyttää **jäsenkuntien ja HUS:n välistä analysoivaa keskustelua** potilaiden perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon hoitoketjuista sekä lähetekäytännöistä, **kunnan panostuksista perusterveydenhuoltoon ja keinoista vähentää erikoissairaanhoidon käyttöä**.

Asuntopalveluissa tehtiin periaatepäätös asukasvalinnan kriteereistä. Kriteerien normipohjana on perustuslaki, aravarajoituslaki, korkotukilaki, **valtioneuvoston asetus valtion tukemien vuokra-asuntojen asukkaaksi valitsemisessa sovellettavista perusteista** sekä soveltuvin osin erityislait, kuten esimerkiksi lastensuojelulain määräykset subjektiivisesta oikeudesta asuntoon. Lohjan asukasvalintaperiaatteissa asunnonhakijat on jaettu kolmeen eri kiireellisyysryhmään, jotka ovat 1) kaikkein kiireellisimmässä asuntotarpeessa olevat hakijat (esim. asunnoton tai vastaavassa tilanteessa oleva), 2) kiireellisessä asuntotarpeessa olevat hakijat (esim. asunnon järjestäminen vapauttaa sosiaalihuollon tukiasuntopaikan) ja 3) asunnontarpeessa olevat hakijat (esim. hakijan pitkä ja hankala työmatka). Asuntopalveluissa on vuoden aikana myös tehty selvityksiä kaupungin vuokratilayhtiöiden fuusioimiseksi, josta valtuusto teki päätöksen joulukuussa 2009. Fuusioyhtiö tulee vahvistamaan taloudellista, teknistä

ja sosiaalista osaamistaan siten, että sitä palvelee mm. tekninen isännöitsijä ja asumisneuvoja. Erityisesti asumisneuvojan työsaara tulee olemaan varsin haastava, jota lisää yhteiskunnan eriarvoistuminen ja syrjäytyneiden ihmisten moniongelmaisuus.

Kannanotot:

Tulemme osaltamme fuusion jälkeisinä vuosina seuraamaan ja arvioimaan, miten asumisneuvoja pystyy ennalta ehkäisevällä toiminnallaan parantamaan vuokra-asukkaiden pysyvyyttä, asuinviihtyvyyttä ja –turvallisuutta ja osaltaan myös fuusioyhtiön taloutta (mm. maksamattomat vuokrat).

13.7.5 Opetuslautakunta

Opetuslautakunta pysyi talousarviossaan (muutettu < alkuperäinen). Toimintatuotot ylittivät arvioidun 9,5 %:lla, mutta toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 0,3 %:lla arvioitua suuremmista palkkamennoista johtuen. Tämä johtui jo edellisessä arviointikertomuksessa esille ottamastanne asiasta eli lähinnä sairaus-, vuosiloma- ja koulutusjaisuuksien alimitoituksesta edellisvuosien toteumiin suhteutettuna talousarviota laadittaessa. Toisaalta kulukuri oli huomattavasti edellisiä vuosia tiukempi materiaalihankinnoissa, jotka jäivät 9 % muutettua talousarviota ja 14 % edellistä tilikautta pienemmiksi. Yksikkökustannusten osalta todetaan, että **perusopetuksen oppilaskohtaiset** toimintakulut sisältäen kustannuslaskennalliset erät olivat **8 143 euroa/oppilas** ja **lukiokoulutuksen** vastaava yksikkökustannus oli **6 126 euroa/oppilas**. **Varhaiskasvatuksen** laskennalliset toimintakulut olivat **7 389 euroa/0-6 v lapsi**. Alla olevaan taulukkoon on nostettu muutamia keskeisiä tunnuslukuja ja suoritteita, joiden muutokseen olemme aikaisemminkin kiinnittäneet huomioita.

Tunnusluku/suorite	2007 tot.	2008 tot.	2009 tav.	2009 tot.	Muutos % (2008-2009)
Tuntia/oppilas	74,8	74,1	71,8	71,2	-3,9 %
Oppilas/päätoiminen opettaja	12,9	12,8	12,9	12,7	-0,8 %
Kotihoidon tuen saajia (lapsia)	790	790	780	863	9,2 %
Opetustoimen (yht.) toimintakulut/asukas	-1 441,65	-1 494,37	-1 501,01	-1 505,58	0,8 %

Keskeiset toiminnalliset tavoitteet saavutettiin tai niiden saavuttamisessa on edistytty vuoden aikana. **Tuntikehyksen leikkaamisen vaikutusten selvittäminen on vielä kesken ja tämän selvittäminen on olennaista opetustoimen tulevaisuuden tehostamis- ja kehittämisenäkökulmasta.** Perusopetuksen ennalta ehkäisevää ja varhaista puuttumista korostavien kehittämishankkeet ovat jatkuneet. Kaupungin turvallisuussuunnitelman jalkauttamisen osalta merkittävää on se, että **osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä syventävän kerhotoiminnan kehittäminen** on mahdollista Opetushallituksen myöntämän jatkorahoituksen turvin. Varhaiskasvatuksen **suoriteperusteinen budjetointi on tuotteistamisprosessin arvioinnin valmistuttua** valmis pilotoitavaksi Virkkalan, Vieremän, Moision, Kartanonpuiston ja Voudinpuiston päiväkodeissa, mikä osoittaa **kustannuslaskennan ja sen jalostamisen merkittävyyttä tulevien vuosien palvelurakenteiden ja taloudellisten ohjausmekanismien tehostamisessa.**

Kannanotot:

Ennalta ehkäisevää ja varhaista puuttumista korostavien hankkeiden (KiVa-koulu, Kelpo-hanke jne.) vaikutuksia käytännössä tulee seurata tarkoin harkittujen ja ennalta laadittujen laadullisten ja määrällisten mittareiden perusteella.

Varhaiskasvatuksen tuotteistamishankkeen tuloksena aikaansaatu suoriteperusteisen budjetoinnin malli on mielestämme erinomainen toiminnallinen saavutus henkilöstön kustannustietoisuuden,

palvelurakenteiden kustannusten määrittämisen ja vertailtavuuden, suoriteperusteisen palkkauksen kehittämisen ja koko taloudellisen ohjausjärjestelmän kehittämisen kannalta.

Huomautus:

Opetustoimen kustannusrakenteen raskaus edellyttää tila- ja palveluverkkoselvityksen perusteellista analysointia sekä toiminnallisesta että taloudellisesta näkökulmasta. Kokonaistarkastelun valmistuttua päätös toimenpideohjelmasta (ml. aikataulut) tulee tehdä viipymättä ja viestittää se perusteluineen keskeisille kohderyhmille.

13.7.6 Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta pysyi talousarviossaan. Talousarvion pitävyyttä analysoitaessa on kuitenkin huomattava, että toimintatuotot ylittivät talousarvion 248 000 eurolla eli **15,4 %:lla**. Toimintakulut ylittivät talousarvion 80 000 euroa eli 0,7 % lähinnä arvioitua 3,7 % suuremmista palkkamenoista johtuen. Palkkamenojen ylitykseen vaikuttivat eri projektit, joille ei ole talousarviossa varattu erillistä määrärahaa sekä sairaus- ja vuosilomasijaisuuksien arvioitua suurempi käyttö. Edelliseen tilikauteen verrattuna toimintatuotot kasvoivat 1,8 % ja toimintakulut vastaavasti 2,1 %, mitä voidaan pitää maltillisena kehityksenä palkkamenoihin nähden. **Edellisiin vuosien toteumiin (2007 ja 2008) suhteutettuna toimintatuotot oli budjetoitu varsin varovaisesti.**

Toiminnallisesta näkökulmasta vuodelle 2009 asetetut keskeiset tavoitteet saavutettiin. Kaupunkistrategian kannalta erityisen merkittävää on nuorisotyössä tehtävät syrjäytymistä ehkäisevät toimintamallit ja -tavat sekä erityisnuorisotyön ja sosiaalitoimen poikkihallinnollinen yhteistyö varhaiseen puuttumiseen keskittyvässä Omin Jaloin-hankkeessa ja moniammatillisessa Monet-yhteistyössä. Kirjasto- ja museotoimen osalta koululaisille suunnatut näyttelyt ja esittelykierrokset ovat myös esimerkkejä poikkihallinnollisesta yhteistyöstä, jotka tukevat nuorten kulttuurikasvatusta. Teatterin osalta vuosi oli varsin menestyksellinen, sillä sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet ylitettiin. Katsomon täyttöaste esityskaudella 2009 oli

95,65 %, mikä kertoo ohjelmiston onnistuneesta valinnasta ja esitysten laadusta. Liikuntatoimen osalta vuosi oli myös onnistunut liikuntapalvelujen kokonaiskäyttäjämäärien kasvuttua 4,9 %:lla ja Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toimintatulojen suhteellisen osuuden käyttömenoista kasvuttua 4,6 %:lla (41,3 % → 43,2 %) edellisestä tilikaudesta. Lisäksi hyvin järjestetyt tapahtumat yhdessä liikuntajärjestöjen (mm. Tennarin Tenavatohinat, Laavujen kierros, 24 h hyväntekeväisyysajo) ja muiden yhteistyötahojen kanssa lisäävät kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta ja toisaalta myös Lohjan kaupungin vetovoimaisuutta. Lohjan Liikuntakeskus Oy:tä käsitellään erikseen tässä arviointikertomuksessa kohdassa kaupunkikonsernin toiminta ja talous.

Alla olevassa taulukossa on muutamia keskeisiä tunnuslukuja ja suoritteita, joiden kehittymistä tarkastuslautakunta seuraa vuosittain. Suoritekohtaisten yksikkökustannusten vertailu aloitetaan vuoden 2010 tilinpäätöstä arvioitaessa, koska vuosi 2009 on ensimmäinen vuosi, jossa yksikkökustannuksiin on laskettu mukaan kustannuslaskennalliset erät.

Tunnusluku/suorite	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 tavoite	2009 toteuma	Vuosimuutos 2008-2009 (%)
Nuorisotalojen kävijämäärät	10 455	20 712	11 300	19 222	- 7 %
Neidonkeidas: kävijämäärä	277 345	288 367	278 000	279 453	- 3 %
Muiden liikuntapalvelujen käyttäjämäärä	801 215	794 283	810 000	845 739	6 %
Kirjastotoimi: lainausten määrä	670 693	693 437	699 000	734 643	6 %
Orkesteri: kuulijoiden määrä	27 549	25 529	ei määrit.	23 709	- 7 %
Museon kävijämäärä (sis. kaivos)	45 057	34 283	25 000	29 121	- 15 %

Lohjan kaupunki/Tilinpäätös 2009

Kannanotto:

Syrjäytymisen ehkäisyä tukeva poikkihallinnollinen työ nuorisotoimessa on hyvä esimerkki ennakkoivasta riskienhallinnasta.

Muistutus:

Toistamme edellisen arviointikertomuksen huomautuksemme eli toimintatuottojen budjetointi tulee suhteuttaa edellisvuosien toteumiin ellei tiedossa ole olennaisia toiminnallisia muutoksia, jotka vaikuttavat toimintatuottojen alenemiseen.

13.7.7 Tekninen lautakunta

Tekninen lautakunta pysyi talousarviossaan. Toimintakate 1 007 456 euroa alitti talousarvion (alkuperäinen, ei muutoksia vuoden aikana) 67 055 eurolla. Toimintakulut nousivat vuoteen 2008 verrattuna maltillisesti 3,8 %:lla (sisältää Samatkan kuntaliitoksen). Strategisesti merkittävien toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa on arviointivuoden aikana edistytty. Tästä esimerkkeinä ovat lämpöyhtiöiden yhdistymistä tukevat konkreettiset toimenpiteet, joita vuoden 2009 aikana olivat Ojamon lämmön huoltoliiketoiminnan siirtyminen Purkat Oy:lle 1.1.2009 alkaen ja Virkkalan lämmön isännöinnin myynti lokakuussa 2009. Lisäksi jätehuollon organisoinnista tehtiin ratkaisu ja Hiidensalmen sisääntulotie valmistui. Uusien sähköisten asiointipalvelujen avaaminen ja kaupungin palvelujen järjestämisen tai kaupungin kehittämisen kannalta ei-välttämättömistä omistuksista luopuminen ovat vastaavasti tavoitteita, joissa ei vuoden 2009 aikana edetty. **Erityisen huolestuttavaa on se, että kaupungin kiinteistöjen laskennallinen korjausvelka oli vuoden 2009 lopussa jo 36 miljoonaa euroa. Tavoitteena on ollut, että vuosittain käytettäisiin rakennusten korjauksiin 2,7 % rakennusten teknisestä arvosta (jälleenhankintahinta – tekninen kuluma 1,75 %/v + tehdyt korjaukset). Tavoitteesta jäätii selvästi toteuman ollessa 3,1 M€ eli 1,7 % rakennusten teknisestä arvosta.**

Talouden säästökuuri tuotti teknisessä lautakunnassa tulosta mm. ruokahuollossa, jossa ruokalistoja uusimalla, toimintatapoja muuttamalla ja elintarvikkeita uudelleen kilpailuttamalla elintarvikehankinnat pienenivät 155 756 eurolla (8,1 %) edellisestä tilikaudesta ja alittavat talousarvion 104 887 eurolla (5,6 %). Toiminnallisesta näkökulmasta ruoka- ja siivouspalvelujen tulosalue on uuden esimiehen myötä tehnyt uusia avauksia poikkihallinnollisen yhteistyön edistämiseksi.

Edeltävässä arviointikertomuksessa esille nostamamme kannanotot sekä antamamme huomautus on käsitelty teknisessä lautakunnassa. Huomautuksen osalta voimme todeta, että varsinaista alibudjetointia emme arviointivuoden 2009 osalta havainneet.

Teknisen lautakunnan osalta painotimme vuoden 2009 arviointityössä vesihuollon toimivuutta. Alla olevat huomiot perustuvat tilinpäätösasiakirjojen lisäksi tutustumiskäynteihimme Tytyrin ja Pitkänien vesilaitoksissa sekä tulosalueen esimiehen haastatteluun.

- Vesi- ja viemärlaitoksen **tilikauden alijäämä 815 t€ kasvoi 59 %** edellisestä tilikaudesta. Liikevaihto kasvoi vain 0,5 % toimintakulujen kasvaessa kuitenkin 6,3 %. **Veden myynnin kuutiomääräisestä tavoitteesta jäätii 5,9 % ja veden kulutus laski edellisestä tilikaudesta 77 735 m³ eli 3,7 %.** Veden (puhdas + jätevesi) hinta nousi vuodesta 2008 runsaat 4 %. Lohjalla on asiakkaita (vesimittareita) lähes 6 500 kpl. **Vesihuoltopäällikkö on aikaisemminkin huomannut, että laman aikana veden kulutus laskee.**
- Puhtaan veden hinta Lohjalla oli 1.2.2009 hinnaston mukaisesti 1,22 €/m³ ja jäteveden hinta 1,98 euroa/ m³. **Lohjan hinnat ovat puhtaan veden osalta 4,1 % ja jäteveden osalta vastaavasti 2,6 % valtakunnallista keskiarvoa korkeammat.**
- Vesilaitoksen 9,5 % tuottovaatimus vaikuttaa osaltaan veden yksikköhintoihin. Radan-

varsikaupungeissa (mm. Järvenpää, Kerava) tuottovaatimus on 1-3 %:n välillä. Järvenpään hinnat ovat keskimäärin noin 10 % Lohjaa alemmat ja Keravan hinnat vastaavasti 5 %. **Vesilaitosten kustannusrakenne (ml. laadunvalvonta, laitosten kunto jne.) vaihtelevat kuitenkin kuntien välillä, joten kokonaisvertailu edellyttäisi syvempää analyysia lopullisten johtopäätösten tekemiseksi.**

- Vesihuolto on toteuttanut riskienhallintaa mm. tekemällä korjaavia toimenpiteitä työsuojelutarkastuskäyntien havaintojen ja suositusten perusteella. Vesihuollossa on olemassa myös häiriötilojen ja poikkeusolojen suunnitelmat. **Konkreettinen haaste riskienhallinnan kannalta on henkilöstön ikäjakauma**, sillä noin puolet henkilökunnasta on jäämässä parin vuoden sisällä eläkkeellä. Tämän asian hallinnointi edellyttää kaupungilta aktiivista henkilöstöpolitiikkaa ja tulevaan tilanteen varautumista.
- **Taloudellisesti vesihuollon suurimpana haasteena ovat putkiverkoston sekä vesitornien saneeraustarpeet.** Esimerkiksi Virkkalan vesitornissa teräkset ovat jo näkyvässä betoniseinässä. **Tulosityksikön korjausvelka on noin 1 M€vuodessa.**
- Lohjalla puhdas vesi ja jätevesi ovat määräysten mukaisesti kahdessa eri järjestelmässä (vrt. case Nokia). Veden laaduntarkkailu on Lohjalla säännöllistä. Puhtaan veden osalta laaduntarkkailu on ulkoista laadunvalvontaa ja jäteveden osalta omavalvontaa sekä valtion suorittamia pistokokeita. Näiden lisäksi kalatalouden velvoitetarkkailu sitoo Lohjan kaupunkia.

Kannanotot:

Lämpöyhtiöiden fuusioimisen eteneminen aikataulussa on mielestämme ensiarvoisen tärkeää sekä kilpailukykyisen kaukolämmön saannin turvaamiseksi kaupungin eri taajamissa että ympäristönäkökulmien huomioon ottamiseksi nykyistä paremmin.

Henkilöstön eläkkeelle lähtöön tulisi varautua aktiivisella henkilöstöpolitiikalla. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi vesihuollossa sitä, että uusia vesihuollon toimintaprosesseja hallitsevia henkilöitä tulisi ottaa töihin ”mentoritavaksi” jo ennen kuin nykyinen hiljainen tieto poistuu eläköitymisen myötä.

Ruoka- ja siivouspalvelut on esimerkillisesti tehostanut hankintojaan, ottanut käyttöön uusia vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä edistänyt poikkihallinnollista yhteistyötä, mikä on vielä suuri haaste monissa kaupungin yksiköissä.

Huomautus:

Kaupungin korjausvelan kasvu on jo hallitsematonta, ellei korjaaviin toimenpiteisiin suunnitellusti (aikataulu ja siihen sidotut eurot) ja viipymättä ryhdytä. Korjausvelan kasvu saadaan pysäytettyä vain a) kiinteistömassaa vähentämällä (vrt. ei-välttämättömät omistukset) ja b) palvelutuotannon kannalta välttämättömien kiinteistöjen kuntoa kohentamalla ja ylläpitämällä. Korjausvelan hallinnoiminen on tärkeää myös ilmasto-ohjelman toteuttamiseksi (pienempi ja ympäristöystävällisempi energiankulutus) Lohjan kaupungissa.

13.7.8 Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta pysyi kokonaisuutena talousarviossaan. Toimintakate 1 671 070 euroa alitti talousarvion (alkuperäinen, ei muutoksia vuoden aikana) 118 820 eurolla (6,6 %). Toiminnalliset tavoitteet eivät kaikilta osin täytyneet osittain talouden tasapainottamiseksi tehdyistä säästöistä johtuen. Säästöohjelma vaikutti mm. vesistöjen kunnostusprojektien karsimiseen ja kaavatalousohjelman hankkimatta jättämiseen. Kaavatalousohjelmaa (kustannusarvio-ohjelma) ei ole myöskään nähty välttämättömäksi eikä nykyisillä kaavoitusvolyyymeilla edes tarpeelliseksi kustannus-hyötysuhteeltaan ja toiseksi kunnallistekniikan tulosalueella ei ole tulosalueen esimiehen mukaan riittävästi resursseja kyseisen ohjelman käyttöönottoon. Yleinen taloustilanne näkyi toiminnassa mm. maanmyynnin hiipumisena

(toteuma 43 %) ja rakennusten merkintämittausten määrän vähenemisenä neljänneksellä edellisestä arviointivuodesta. Rakennusvalvonnan maksutuotot jäivät 30 % talousarviosta rakennuslupien ja ilmoitusten sekä katselmusten toteutuessa tavoitetta pienempänä.

Vuosille 2009-2011 laadittua kaavoitusohjelmaa arviointivuoden osalta tarkasteltaessa toteamme yhteenvedona, että asemakaavoitus eteni suunnitellusti. Kaavoitusprosessia tukevien perustietoselvitysten osalta tavoitteet saavutettiin rakennettavuuskarttaa (maaperä, pohjavesitasot) ja K42 (Sokoksen paikoitusalue) tontinluovutuskilpailua lukuun ottamatta. Maankäytön ja ympäristön tulosalue on hankkinut vuonna 2009 ulkopuolisia konsulttipalveluja yhteensä 210 590 eurolla (v. 2008: 135 668), joista suurimmat toimeksiannot liittyivät Hiidenveden kunnostushankkeeseen (66 700 €), Espoo-Lohja-Salo ratalinjauksen alustavaan yleissuunnitelmaan ja YVA-selvitykseen (33 350 €), ilmanlaadun seurannan kuntayhteistyösopimukseen (19 686 €) sekä Nordkalk Oy:n louhinnan aiheuttaman tärinän selvitykseen (18 745 €). Lohjan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma tehtiin kehittämis- ja elinkeinojaoston toimeksiannosta omana työnä. Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ovat yhtenä merkittävänä näkökulmana kaupunkistrategian toteuttamisessa niin kaupunkisuunnittelu-keskuksessa kuin poikkihallinnollisenaikin yhteistyönä (esim. opetustoimi, Lohjan museo, Hiiden opisto, kirjastotoimi).

Edeltävässä arviointikertomuksessa esille nostamamme kannanotot sekä antamamme huomautus on käsitelty ympäristölautakunnassa. Huomautuksen osalta poikkihallinnollisessa yhteistyössä on tapahtunut edistystä (vrt. arkkitehtuuripoliittinen ohjelma), mutta kehittämisen varaa on edelleenkin. Raakamaan hankinnan ja kaavan valmistumiseen (pl. lainvoimaisuus) väliin jäävän ajan lyhentäminen, Lohjan järvialueiden erityispiirteiden hyödyntäminen kaavoituksessa ja tonttitarjonnan omaleimaisuus ovat ratkaisevassa asemassa kaupungin vetovoimaisuuden lisäämisessä.

Erityisenä painopistealueenamme ympäristölautakunnan osalta oli ympäristönsuojelun toteuttaminen Lohjan kaupungissa. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö, ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastomuutokseen sopeutuminen, miellyttävä ja ympäristöarvot huomioiva asuinympäristö, monipuoliset virkistysalueet ja tehokkaan, ympäristöystävällisen energian hyödyntäminen ovat uuden kaupunkistrategian tavoitteita. Ympäristönäkökulma on myös vahvasti esillä kaupungin visiossa yhtenä merkittävänä Lohjan kaupungin vetovoimatekijänä. Haastattelimme talvella 2009 kaupungin ympäristöpäällikköä ja kiinnitimme huomiota haastattelun ja muun dokumentaation perusteella seuraaviin asioihin:

- Ympäristö-tulosyksikössä on 6 henkilöä. Tulosyksiköllä ei ole edustusta toisin kuin ympäristöterveydenhuollolla (tulosalue) kaupunkisuunnittelukeskuksen johtoryhmässä, sillä kaavoitusjohtaja on tulosalueen edustajana johtoryhmässä.
- Ympäristöpäällikkö osallistuu elinkeino- ja kehittämisjaoston valmisteluryhmään, mikä edesauttaa ympäristönäkökulmien esille nostamista päätäville foorumeille.
- Poikkihallinnollinen yhteistyö kangertelee. Asioiden valmistelusta puuttuu ympäristöpäällikön mukaan kokonaisnäkemys, mistä esimerkkeinä ovat kierrätyskeskuksen ja jätehuollon kehittäminen. Huonon valmistelun johdosta riskinä on, että tehdään päätöksiä, jotka eivät ota huomioon energiantuhlausta (vrt. ilmasto-ohjelma). Sisäinen tiedonkulku on tosin viime aikoina parantunut.
- Sammatin kuntaliitoksen jälkeen aluetta on kartoitettu. Yhtenä esimerkkinä tästä on voimassa olevien ympäristölupien selvittäminen ja kaatopaikkaselvityksen tekeminen. Pilaantuneita maaperiä (pohjaveteen ulottuvia) ei ole Sammatin alueelta löytynyt. Sekä Sammatin että Karjalohjan osalta yhteistä on se, että niissä on paljon selvittämättömiä ympäristöasioita, koska työ on tehty resurssien ohuudesta johtuen oman toimen ohessa.
- Kierrätyskeskuksen toimintaa ja työtä tulisi uudelleen organisoida järjestämällä esimerkiksi jäteneuvoja kierrätyskeskukseen. Tämä tukisi ennakoivaa riskienhallintaa, mutta edellyttäisi koko kierrätyskeskuksen henkilökunnan sisäistä kouluttamista.
- Eu-rahoitteisen Karjaanjoki life-projektin (päättynyt v. 2005) tuloksia on hyödynnetty mm. Hiidenveden kunnostusprojektissa ja melontapoolissa. Yhteenvedona voidaan todeta, että projektin avulla saatiin perustietoja lisätutkimuksiin ja alueiden kehittämiseen.

- Lohjalla on varsin hyvä tilanne Natura 2000-alueiden kartoittamisen suhteen ja sama pätee myös luonnonsuojelualueille (esim. Pähkinäniemi) tehtyihin hoitosuunnitelmiin.
- Öljysäiliöiden valvontaa on tehty pohjavesialueilla. **Lohjalla on yhteensä 2531 öljysäiliötä, joista pohjavesialueilla on 1298. Niistä on tarkastettu ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti 31.12.2009 mennessä 265 kpl eli 20,4 %.** Valvonta on käytännössä kesäharjoittelijoiden (alan opiskelijoita) varassa. Mikäli kesäharjoittelijoita ei oteta, niin vaihtoehtoina ovat joko ostopalvelut (huomattavasti kalliimpaa) tai sitten valvonta jätetään jonakin vuonna tekemättä.
- Pohjavesiputkitietojen tarkistusta ja päivitystä on tehty harjoittelijoiden ja LUVY ry:n toimesta. Kaikki tiedot on dokumentoitu paikkatietojärjestelmiin ja pohjakarttoihin, mikä helpottaa infrastruktuurin suunnittelua.
- **Ympäristönsuojelun näkökulmasta suurimmat riskit ovat:**
 1. öljysäiliöiden tarkastukset
 2. vanhojen kaatopaikka-alueiden jatkoselvitykset
 3. poikkihallinnollisen yhteistyön toimivuus
 4. ilmasto-ohjelman konkretisoiminen ja ohjeistus toteuttamisesta toimialoitain (esim. Lohjan energiayhtiöiden ympäristökuormitukset ja ongelmajätteen keräyspisteiden saavutettavuus kuntalaisen näkökulmasta)

Kannanotot:

Kaavoitussuunnitelmia laadittaessa tulee ensin kartoittaa maaperän soveltuvuus ja mahdolliset muut tulevaa käyttöä rajoittavat seikat (esimerkiksi Moisio Pellon asemasuunnittelu, Paloniemen kaava, Hiidensalmen arkkitehtikilpailu ym.).

Asunto- ja yritystonttien kaavoituksen tulee olla nykyistä kysyntälähtöisempää (aluerajaukset, tonttien koot ja soveltuvuus rakentamiseen) sekä rakentamista laativien ohjeiden kannustaa hyvään, monimuotoiseen ja ympäristönäkökulmat huomioon ottavaan rakentamiseen ja jättää tilaa myös joustavuudelle. Asukkailta ja tonttimarkkinoilta (nykyiset ja potentiaaliset) saadut palautteet tulee analysoida ja ottaa huomioon oman toiminnan suunnittelussa.

Lohjan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on mielestämme hyvä esimerkki selkeästä ja havainnollistavasta ohjelmasta, joka on tehty poikkihallinnollisena yhteistyönä ja jossa toimenpiteet on esitetty kaikille sidosryhmille ymmärrettävässä muodossa.

Ympäristönsuojelussa tulee mielestämme myös talouden säästötalkoiden vuosina priorisoida suurimpien riskialueiden hallinnoimista, sillä kyseisten riskien ennaltaehkäisy on välttämätöntä Lohjan luontoarvojen ja vetovoimaisuuden turvaamiseksi. Ennalta ehkäisevä toimintatapa on myös pitkällä tähtäimellä huomattavasti kustannustehokkaampaa kuin pelkkä jälkikäteen riskeihin reagointi.

Kierrätyskeskuksen yhteyteen järjestettävän jäteneuvonnan organisointi tulee mielestämme selvittää ilmasto-ohjelman konkretisoimiseksi kaupungin omassa toiminnassa.

13.7.9 Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta

Kuuden kunnan yhteinen, seudullinen Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyslautakunta, aloitti toimintansa 1.1.2009. Yhteistoimintaorganisaatio aloitti toimintansa jo vuoden 2008 alusta.

Kuntien välinen yhteistyö on arviointiprosessissa saadun tiedon mukaan toiminut kohtuullisen hyvin. Ympäristöterveyslautakunnan toimintakate jäi ensimmäisenä toimintavuotena 35 122 euroa (11 %) talousarviota heikommaksi. Toimintakulut pysyivät talousarviossa (toteuma 97 %), mutta toimintatuotot jäivät 62 823 euroa (8,7 %) arvioitua pienemmäksi. Tuottovajeen syynä on 1) kuntaosuuspalautukset 25 000 euroa (summaan sisältyy vuoden 2008 kuntaosuuspalautuksia 32 600 euroa) ja 2) maksutuotto-

jen jääminen 37 200 euroa (35,7 %) alle arvioidun. Maksutuottojen kertymään vaikuttaa se, että yksikön virallinen tavoite **kaksi maksullista** normitarkastusta/terveystarkasta-ja/viikko ei ole toteutunut, eikä laskutusta ole näin ollen kertynyt talousarvion mukaisesti. Tarkastustavoitteesta jäämiseen vaikuttaa osaltaan myös resurssien tiukkuus, sillä ad hoc- tyyppiset tarkastukset ja muut valvontatehtävät vievät myös henkilöresursseja.

Yksikön koko toimintakulttuuri (ml. raportointikäytännöt) muuttui vuoden 2008 alusta lukien, kun säännöllinen valvonta maksulliseksi.

Euroopan komission eläinlääkintä- ja elintarviketoimisto arvioi syksyllä 2009 suorittamassa tarkastuksessa Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyden toimintaa paikallisena elintarvikeviranomaisena sekä osana Suomen elintarvikevalvontajärjestelmää. Länsi-Uudenmaan ympäristöterveyden yhteistoimintayksikön henkilökunnan asiantuntemuksen ja lainsäädännön noudattamisen yleisarvio oli hyvä, mutta pieneen Nummi-Pusulassa sijaitsevaan liha-alan laitokseen (”savusaunapalvaamo”) tehty pistokoe osoitti tiettyjä lähinnä jalostukseen käytetyn tilan erityispiirteistä johtuvia puutteita. Lisäksi on otettava huomioon, että pistokokeeseen valitun kohteen omavalvontaprosessi oli tarkastushetkellä vielä kesken ja siinä havaitut puutteet (lähinnä dokumentointi) on sittemmin jo korjattu.

Toiminnan asiakaslähtöisyyttä edistettiin vuoden 2009 aikana perustamalla neuvontapiste kaupungintalon uuden asiakaspalvelukeskuksen yhteyteen sekä tehostamalla ympäristöterveydenhuollon viestintää (internet, esitelehtinen kuntalaisille).

Tunnusluku	2008 toteuma	2009 tavoite	2009 toteuma	Erotus toteumatavoite (%)
Tarkastukset ja näytteenottokerrat (kpl)	2244	4712	1240	380
Näytteenotot (kpl)	143	ei asetettu	1269	-
Eläinlääkärikäynnit (kpl)	7249	4596	6600	44
Toimintakate/asukas (€)	-6,58	-8,07	-8,99	-11

Kannanotot:

Tarkastusten ja näytteenottokertojen määrälliset tavoitteet tulee jatkossa toiminnan vakiinnuttua suhteuttaa edellisen vuosiin toteumiin ja realistisiin tavoitemääriin käytössä olevien resurssien puitteissa.

Toimielimen on jatkossa pysyttävä talousarviossaan.

13.8 INVESTOINNIT JA RAHOITUSLASKELMA/KAUPUNKITASO

Vuoden aikana investointeihin (brutto) käytettiin 15,2 miljoonaa euroa, mikä alitti alkuperäisen talousarvion ja vuodelta 2008 siirretyt investointimäärärahat 3,2 miljoonalla eurolla (17,4 %). Investoinnit olivat hieman (3,8 %) edellistä arviointivuotta pienemmät. Vuoden 2009 toteutuneita investointeja arvioitaessa on otettava huomioon, että hankkeita on viivästynyt tai ne ovat jääneet toistaiseksi toteuttamatta yhteensä 2,7 miljoonan eurolla.

Rahoituslaskelman näkökulmasta voidaan todeta, että kaupunki joutui velkaantumaan lisää 2,84 miljoonalla, mikä oli 175 tuhatta euroa (6,6 %) budjetoitua enemmän. Toiminnan ja investointien rahoitusvirta oli 4,5 miljoonaa euroa negatiivinen. **Positiivista on se, että velkaantuminen oli 1,15 miljoonaa euroa (29 %) vuotta 2008 vähemmän, vaikka talouden taantuma vaikutti jo vuoden 2009 tuloksen muodostumiseen mm. verotulojen kasvuprosentin pienennettyä merkittävästi.** Tasapainoisessa rahoitustilanteessa rahoitusvirran tulee olla vähintään nolla eli vuosikatteen vähennettynä tulorahoituksen korjauserillä (=toiminnan rahoitus) tulisi vastata toteutuneita investointimenoja rahoitusosuuksilla (valtionosuudet) ja käyttöomaisuuden luovutusvoitoilla vähennettynä (= investointien rahavirta). **Lohjan kaupungilta tämä edellyttää maltillisia investointeja nykyisessä taloudellisessa Lohjan kaupunki/Tilinpäätös 2009**

tilanteessa, jossa vuosikatteen kertymiseen kohdistuu paljon epävarmuustekijöitä (mm. toteutuneet verotulot). Investointien rahavirta ei voi tasapainoisessa ja kestävässä taloushoidossa toistuvasti ylittää tulo-rahoitusta.

Kannanotot:

- *Velkaantumatta tulo-rahoituksella (vuosikate) olisi voitu kattaa noin 10 miljoonan euron nettoinvestoinnit. Toteutunut investointitaso oli 50 % suurempi. Tämä pitää ottaa jatkossa huomioon talousarviota laadittaessa (vuosikate = nettoinvestoinnit) tasapainoisen taloushoidon varmistamiseksi.*
- *Kaupungin kiinteistöjen korjausvelan hallinta tulee osaltaan priorisoida investointi-budjettia laadittaessa. Pääterveysaseman vuodeosastojen saneerausten kaltaiset investoinnit parantavat lakisääteisiä palveluja tuottavien yksiköiden käytössä olevien tilojen toiminnallisuutta, asiakkaiden (=potilaat) viihtyvyyttä ja henkilöstön fyysisiä työolosuhteita sekä pienentävät kaupungin korjausvelkaa, joka on jo 36 miljoonaa euroa.*
- *Sisäisten pääomavuokrien määrä tulee vastata tehtyjä korjauksia.*

13.9 KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

13.9.1 Konsernitalous ja toiminnalliset muutokset vuonna 2009

Konsernin vuosikatteeksi muodostui 16,7 miljoonaa euroa, mikä on 0,5 miljoonaa euroa (2,9 %) parempi kuin vuonna 2008. Tilikauden ylijäämä 1,8 miljoonaa euroa oli 0,8 miljoonaa euroa (29 %) edellistä arviointivuotta heikompi. Konsernin keskeiset tunnusluvut heikkenivät hieman edellisestä vuodesta, mitä osaltaan kuvaa alla oleva taulukko. Rahoituksen näkökulmasta kaupunki emoyhtiönä, HUS, Eteva-kuntayhtymä ja Lohjan palvelutasosäätiö aiheuttivat konsernin rahoitustarpeen ja velkaantumisen kasvun. Konsernin tuloksen muodostumiseen vaikuttaneita yhtiöitä on tarkasteltu erikseen seuraavissa kappaleissa.

Tunnusluku	2008	2009	Erotus % 2008-2009
Omavaraisuusaste	50,39	49,48	-1,98 %
Rahoitusvarallisuus/asukas (€)	-2733	-2798	-2,4 %
Konsernin lainat/asukas (€)	2521	2556	1,39 %
Vuosikate/asukas	429,94	424,66	-1,23 %
Vuosikate/poistot %	127,08	113,34	-10,81 %

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Kuntaliitoksen suosituksen pohjalta (lähinnä kuntakonsernin johtaminen; KL 13 §) päivitetty konserniohjeet 9.12.2009. Uudessa ohjeessa on korostettu valtuuston asemaa kuntakonsernin tavoitteiden asettajana. Konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden toimintaa on käsitelty tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

13.9.2 Energiayhtiöt

Lämpöyhtiöiden fuusio eteni vuoden 2009 aikana, kun Ojamon Lämpö Oy:ta valmisteltiin puhtaasti lämpöliiketoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi myymällä isännöintitoiminta Virkkalan Lämpö Oy:lle.

Loherin tilikauden voitto 871 t€ oli **poikkeuksellisen** hyvä liikevaihdon suotuisasta kehityksestä (+17,9 % edelliseen tilikauteen verrattuna) ja energianhankinnan kustannusten hienoisesta laskusta johtuen. Oman pääoman tuottoaste oli 22,8 %, mitä voidaan pitää erittäin hyvänä. **Tilinpäätökseen (ks.**

tasekirja) ei sisälly varsinaista toimintakertomusta, mutta liitetiedoissa on lyhyt selvitys yhtiön tulevaisuuden näkymistä, joita heikentää uusi entistä epäedullisempi tukkulämpötariffi ja lämmön tuotantokustannusten nousu uudistetun varallaolojärjestelmän myötä.

Yhtiön tulevaisuuden kannalta strategisesti merkittävä on tulevaisuuden energianhankinta (energian saatavuus ja kustannukset, ympäristöystävällisyys) ja sitä varten yhtiön on selvitettävä mahdolliset toteutusvaihtoehdot ja toimintaan soveltuva sijoituspaikka. Uusien kaukolämpöliittymien määrä on osaltaan suoraan verrannollinen talouden taantumaan, mikä on myös haaste lähitulevaisuudessa.

Ojamon Lämmön tilikauden voitto 318 t€ parani huomattavasti edellisestä tilikaudesta (- 103 t€) satunnaisten tuottojen (+195 t€ kirjaukset isännöintiliiketoiminnan myynnistä) ja edellisiä vuosia edullisemmasta kulurakenteesta johtuen. Materiaali- ja palveluhankintojen ja henkilöstökulujen yhteenlaskettu osuus liikevaihdosta oli 71,6 % kun vastaava osuus edellisellä tilikaudella (2008) oli 82,2 %. Lämmön tuottamiseen pääasiassa (85,7 % kaikista käytetyistä energialähteistä) käytetyn maakaasun keskihinta laski edellisestä tilikaudesta 19 %:lla.

Virkkalan Lämmön tilikauden voitto 102 t€ (2008: 171 t€) on kohtuullinen vuoden aikana tapahtuneet rakenteelliset muutokset (isännöintiliiketoiminnan ostosta koituneet kustannukset) ja lämmön alentunut myyntikate huomioon ottaen. Yhtiön maksuvalmius (quick ratio) oli 2,69, mitä voidaan pitää hyvänä maksuvalmiutena. Yhtiö toimii erittäin kilpaillulla alalla, johon liittyy tavanomaista suurempi liiketoimintaympäristöstä johtuva toimintariski.

13.9.3 Vuokrataloyhtiöt

Vuokrataloyhtiöiden osalta toiminnan ja talouden haasteet (vuokralaisten vaihtuvuus, tyhjillään olon kustannukset, kiinteistöjen kunto) pysyivät edellisten vuosien kaltaisena. **Toiminnallisesti merkittävää oli se, että vuokrataloyhtiöiden fuusiohanke laitettiin vireille valtuuston tekemän päätöksen mukaisesti.** Alla olevaan taulukkoon on otettu viiden suurimman vuokrataloyhtiön taloudelliset tunnusluvut vuodelta 2009.

Yhtiö	Lohjan Vuokra-asunnot Oy	Virkkalan Vuokra-asunnot Oy	Ojamon Vuokra-asunnot Oy	Ventelän Vuokra-asunnot Oy	Roution Vuokra-asunnot Oy
Luottotappiot	3 061	848	ei laskettu (arvio edellisen vuoden tasolla)	419	14 867
Tyhjänä olon kustannukset	25 999	10 042	ei laskettu euroina, $52/375 = 13,9\%$	9 307	51 827
Liikevaihto	2 397 162	675 617	2 214 597	755 009	1 110 966
Tilikauden voitto/tappio	262 579	8 010	4	21	75 037
Yhtiön rahoitusasema	413 096	480 542	-81 387	1 046 927	-302 579
Oma pääoma	1 657 421	392 781	693 111	209 327	486 934

Edelliseen tilikauteen verrattuna luottotappioiden määrä on kolmessa taloyhtiössä viidestä alentunut. Tyhjillään olevien huoneistojen kustannukset ovat kokonaisuutena vuoden 2008 tasolla. Taloyhtiöiden taseissa ei ole kokonaisuutena tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Roution Vuokra-asunnot Oy:n taloudellinen asema on heikko, mistä johtuen yhtiö on tehnyt viiden vuoden tervehdyttämissuunnitelman. Yhtiö sai tilikauden 2009 aikana taloutensa parantamiseksi ARA:n avustusta 126 500 euroa sillä edellytyksellä, että Lohjan kaupunki emoyhtiönä myönsi saman verran oman pääoman ehtoista pääomallinaa. Lohjan kaupunki ei peri oman pääoman korkoja tämän

viiden vuoden ajanjakson aikana. Yhtiön osalta kriittistä on vuokralaisten vaihtuvuuden hallitseminen ja tyhjiillä olevien asuntojen määrän vähentäminen sekä alueen imagon kohentaminen potentiaalisten vuokralaisten näkökulmasta.

Kannanotot:

Taloudellisten tunnuslukujen vertailtavuuden yhdenmukaistamiseksi ehdotamme, että Ojamon Vuokra-asunnot Oy laskee jatkossa vuosittain luottotappioiden ja tyhjänä olevien huoneistojen kustannukset.

Tarkastuslautakunta tulee seuraamaan erityisesti asukasdemokratian toteutumista ja uuden yhtiön kustannustehokkuutta fuusion jälkeen.

13.9.4 Yrityspalvelut

Yrityspalveluihin kuuluvat Länsi-Uudenmaan Yrityskeskus Oy ja sen tytäryhtiö Länsi-Uudenmaan Yrityshautomo Oy saavuttivat kokonaisuutena taloudelliset tavoitteensa. Toiminnallisesta näkökulmasta katsottuna osa tavoitteista jäi saavuttamatta osittain yleisen taloudellisen tilanteen heikkenemisen myötä. Elinkeinopolitiikan seudullisuudesta näkökulmasta kuntaosakkaiden lukumäärä ei kasvanut vuoden 2009 aikana ja kaupungin markkinointisuunnitelma ei vielä valmistunut. Toisaalta kaupunkiin perustettiin 230 uutta yritystä, mikä on 44 % tavoitteeksi asetettua lukumäärää suurempi. Perustetut yritykset ovat kooltaan erittäin pieniä, joten niiden työllistävä vaikutus ei ole ainakaan toistaiseksi suuri. Yritysten nettolisäys (perustetut > lopetetut) on Länsi-Uudenmaan alueella positiivinen. Kaupungin tonttitarjonnan määrä on riittävä, mutta niiden sijainti, koko ja soveltuvuus rakentamiseen eivät kaikin osin vastaa kysyntää.

Nykyinen suhdannetilanne on yrityspalveluyhtiön kannalta erittäin haastava, koska yritysneuvonta kohtaa enemmän ongelmayrityksiä kuin nk. kasvuyrityksiä. Toiminnallisena haasteena on tällöin kohdata yritysasiakas mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kun ongelmat eivät ole vielä kasaantuneet. **Lohjan näkökulmasta tässä on onnistuttu ainakin siinä mielessä, että konkurssien määrä on ollut ainakin toistaiseksi vähäinen. Yksi merkittävimmistä riskeistä liittyy raskaaseen teollisuuden (mm. metalli-, rakennus- ja paperiteollisuus), joiden työvoimasta noin kolmannes oli lomautettuna vuoden 2009 lopussa. Näiden lomautusten kohtalo ja niiden kehittyminen (jatkuu, loppuu/vähenee, työttömyys) kuluvana vuonna on iso kysymysmerkki.**

LYKES, sen tytäryhtiöt ja kaupungin elinkeinotoimi yhdessä tukevat lähinnä alueen pk-yrityksiä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa auttamalla yrityksen jatkuvuuden varmistamisessa. Konkreettinen apu liittyy tällöin yrityksen talousresurssien ja muiden toimintaedellytysten riittävyys ja niihin kohdistuvien mahdollisten järjestelyjen arviointiin.

Kannanotot:

Perustettujen yritysten toimialoittainen jakauma ja niiden menestyminen tulevana vuosina perustamisen jälkeen ovat asioita, joita kannattaa mielestämme analysoida tarkemmin.

Seudullisen yhteistyön vahvistaminen koko Länsi-Uudenmaan alueen (Hanko-Karkkila akseli) kattavaksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi, johon kaikki alueen kunnat panostavat, on mielestämme ratkaiseva tekijä koko Länsi-Uudenmaan elinkeinoelämän vahvistamisessa.

13.9.5 Lohjan Liikuntakeskus Oy (LLK Oy)

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tilikauden tappio 51 t€ heikkeni 134 t€ edellisestä tilikaudesta. Tilikausi jäi tappiolliseksi, vaikka toimintatuotot kasvoivat 16,2 % ja toimintakulut 10,8 % vuoteen 2008 verrattuna. Materiaali- ja palveluhankinnat ylittivät talousarvion 80 700 eurolla, markkinointikulut 34 500 eurolla sekä kaupungin avustukset jäivät 31 t€ alle budjetoidun. Energiakustannusten osuus yhtiön kokonaismenoista on merkittävä ja se oli arviointivuotena 497 t€, mikä vastaa 14,8 % yhtiön kokonais-

menoista. Energiakustannukset nousivat peräti 11,6 % edellisestä tilikaudesta, mikä johtuu pääosin jyrkästi kohonneista lämmityskustannuksista. Liikuntatoimen tukemiseen käytettiin toimintavuonna 4,31 euroa/asukas, mikä on 26 % edellistä tilikautta vähemmän tehdyistä taloudellisesta tasapainotustoimenpiteistä (3 % leikkaus liikuntatoimen avustuksiin ja stipendeihin) johtuen.

Liikuntajärjestöjen ja muiden yhteistyöjärjestöjen kanssa vuoden 2009 aikana ensimmäistä kertaa järjestetyt Tenavatohinat (7 krt) ja Laavujen kierros-tapahtuma (4 krt) saavuttivat perheiden keskuudessa suuren suosion, sillä näissä tapahtumissa oli yhteensä melkein 7 000 osallistujaa. Yhtiö on myös tehostanut toimintaansa mm. prosessityön osalta avaamalla liikuntapaikkojen vakiovuoroprosessit ja niihin liittyvät käytännöt.

Kannanotot:

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n uudet toimintatavat ja tapahtumat (mm. Tenavatohinat, laavujen kierros) ovat onnistuneet hyvin. Liikuntakeskuksen yhteistyö toimii hyvin myös muiden toimialojen ja yhteistyökumppanien (Kisakallio jne.) kanssa.

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n kiinteistöjen energia- ja ympäristöystävällisyyteen tulee kiinnittää huomiota mm. ESCO-hankkeessa ja tilojen saneeraustarveselvityksissä sekä priorisoida nämä korkealle yhtiön energiatarpeen takia.

13.10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteenvedona vuodesta 2009 tarkastuslautakunta toteaa, että Lohjan kaupunkia hoidettiin tilikaudella 1.1.2008 – 31.12.2009 Kuntalain mukaisesti ja kaupunkistrategian mukaisiin kehittämishankkeisiin panostaen. LOST-yhteistyö on ensimmäisenä toimintavuotenaan sujunut varsin hyvin niin taloudellisesti kuin toiminnallisestakin näkökulmasta. Kaupungin nettomenojen kasvu oli maltillista, vaikka siitä osaltaan lisäsi talouden yleinen kiristyminen. Vuosikate oli hyvä toisena vuotena peräkkäin ja toimialojen kulukuri oli edellisiä vuosia parempi. Tulorahoitus ei kuitenkaan tänäkään arviointivuonna riittänyt kattamaan nettoinvestointeja ja kaupungin velkaantuminen jatkui. Velkaantumisen pysäyttäminen on erityisen vaikeaa nykyisessä suhdannetilanteessa, ellei investointitasoa ja vuosikatetta suhteuteta toisiinsa ja rakenteellisia muutoksia (pysyvät säästöt) pystytä tekemään.

Kaupungin keskeiset toiminnalliset tavoitteet pystyttiin kokonaisuutena saavuttamaan. Osa lisäresursseihin kytketyistä tavoitteista jäivät talouden kiristämisen (säästöohjelma) vuoksi toistaiseksi toteuttamatta. Tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittäminen, kaavoitus- ja elinkeinotoimen yhteisten prosessien hiominen ja tehostaminen sekä ennakoivan riskienhallinnan (mm. henkilöstöriskien hallinta, ennalta ehkäisevä toiminta vanhuspalveluissa, kaupungin kiinteistöjen kunto) toteuttaminen käytännössä ovat haasteita, joihin kaupungin pitää pystyä vastaamaan. Tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittäminen on edennyt hyvin, mutta kahden viimeksi mainitun haasteen toteuttaminen sekä toiminnallisesti että taloudellisesti (tavoitteiden ja niihin liittyvien resurssien priorisointi talousarviossa) ovat avaintekijöitä kaupunkistrategian toteuttamisessa.

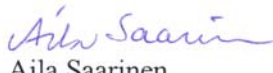
Tarkastuslautakunta nostaa esille tämän arviointikertomuksen perusteella viisi tärkeintä kehittämiskohdetta, jotka ovat:

1. Henkilöstön työhyvinvointi, sairauspoissaolot, eläköityminen ja palkkaus
2. Kaavoitus: raakamaan hankinnan, sen jalostuksen ja kaavan valmistamiseen liittyvän ajan lyhentäminen, Lohjan järvialueiden erityispiirteiden hyödyntäminen kaavoituksessa sekä asunto- ja yritystonttitarjonnan omaleimaisuus ja kysyntälähtöisyys
3. Rakenteellisten säästöjen hakeminen ja toteuttaminen, esimerkiksi eri strategioiden ja ohjelmien yhteensovittaminen sekä tarpeellisuus
4. Kaupungin korjausvelka
5. Kilpailutuksen järjestäminen sosiaali- ja vanhuspalveluista

Lohjalla 11.päivänä toukokuuta 2010



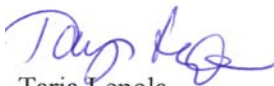
Paul Packalén
puheenjohtaja



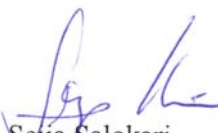
Aila Saarinen
varapuheenjohtaja



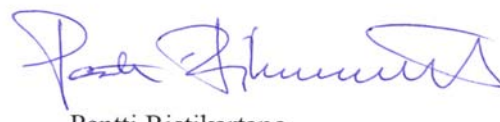
Eino Alhola
jäsen



Tarja Lepola
jäsen



Selja Salokari
jäsen



Pentti Ristikartano
jäsen

tilinpäätöksen kuva, kaavio ja taulukko luettelo

Kuva 1 Lohjan kaupungin organisaatio vuonna 2009.....	13
Kaavio 1: Väestö ikäryhmittäin 1998-2008.....	6
Kaavio 2 Väestö osa-alueittain.....	7
Kaavio 3 Tulo- ja lähtömuutto ikäryhmittäin 1998-2008.....	7
Kaavio 4 Nettomuutto ikäryhmittäin 1998-2008.....	8
Kaavio 5 Valmistuneet asunnot 1998-2009.....	9
Kaavio 6 Työttömät työnhakija/avoimet työpaikat kuukausittain 2009.....	10
Kaavio 7 Elinkeinorakenne 1998-2007.....	11
Kaavio 8 Lohjan työpaikkaomavaraisuusprosentit vuodesta 1997.....	12
Kaavio 9 Henkilöstömäärän kehitys 2000-2009.....	15
Kaavio 10 Toimintakate ja verorahoitusmuutos vuosina 1999-2009.....	22
Kaavio 11 Verotulot ja valtionosuudet 1998-2009 (1000 €).....	22
Kaavio 12 Vuosikate, poistot, tilikauden tulos 1998-2009.....	23
Kaavio 13 Tulorahoitus, bruttoinvestoinnit, nettoinvestoinnit 1998-2009.....	24
Kaavio 14 Lainakanta €/as, 1998-2009.....	28
Kaavio 15 Konsernin lainakanta 1998-2009.....	35
Kaavio 16 Nettomenot €/as, Tarkastuslautakunta 2000-2009.....	38
Kaavio 17 Nettomenot €/as, Yleinen luottamushenkilöhallinto 2000-2009.....	39
Kaavio 18 Nettomenot €/as, Keskushallinto 2000-2009.....	41
Kaavio 19 Nettomenot €/as, Lohjan perusturvalautakunta.....	45
Kaavio 20 Nettomenot €/as, Opetuslautakunta 2000-2009.....	46
Kaavio 21 Nettomenot €/as, Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta.....	49
Kaavio 22 Nettomenot €/as, Tekninen lautakunta 2000-2009.....	53
Kaavio 23 Nettomenot €/as, Ympäristölautakunta 2009.....	55
Kaavio 24 Toimintatuotot %-osuudet 2009, ilman myyntivoittoja.....	60
Kaavio 25 Toimintakulut 2009.....	60
Kaavio 26 Verotulojen erittely 2000-2009.....	61
Kaavio 27 Valtionosuuksien erittely 2000 - 2009.....	62
Taulukko 1: Talouden tunnuslukujen muutokset.....	4
Taulukko 2 Lohjan kaupungin henkilökunta 31.12.2009.....	14
Taulukko 3 Keskusvaalilautakunnan tuloslaskelma.....	37
Taulukko 4 Tarkastuslautakunnan tuloslaskelma.....	37
Taulukko 5 Yleisen luottamushenkilöhallinnon tuloslaskelma.....	39
Taulukko 6 Keskushallinnon tuloslaskelma.....	40
Taulukko 7 Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan tuloslaskelma.....	43
Taulukko 8 Lohjan perusturvalautakunnan tuloslaskelma.....	44
Taulukko 9 Opetuslautakunnan tuloslaskelma.....	46
Taulukko 10 Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan tuloslaskelma.....	48
Taulukko 11 Teknisen lautakunnan tuloslaskelma.....	53
Taulukko 12 Ympäristölautakunnan tuloslaskelma.....	55
Taulukko 13 Länsi-Uudenmaan ympäristöterveysltk:n tuloslaskelma.....	57
Taulukko 14 Verotettava ansiotulo 1997-2009.....	61



